

I C E

Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia

World Health Organization
Geneva

Centrum Systemów Informacyjnych
Ochrony Zdrowia

Wydane przez Światową Organizację Zdrowia w 2001 r.
Tytuł oryginału: *International classification of functioning, disability and health (ICF)*
© Światowa Organizacja Zdrowia 2001

Dyrektor Generalny Światowej Organizacji Zdrowia udzielił praw do wydania przekładu w języku polskim dla Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia.

Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF)

© Światowa Organizacja Zdrowia 2009

1. Rozwój społeczny
  2. Konstytucjonalna budowa ciała
  3. Stan zdrowia
  4. Ocena niepełnosprawności
  5. Czynniki społeczno-ekonomiczne
  6. Przyczynowość
  7. Klasyfikacja
  8. Podręczniki
- I. Tytuł: ICF

Szczególne podziękowania należą się osobom uczestniczącym w pracach Rady do spraw Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia pod kierunkiem Profesor Anny Wilmowskiej-Pietruszyńskiej. Rada została powołana zarządzeniem nr 50/2010 dnia 16 kwietnia 2010 r. przez Dyrektora Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia, dr n. med. Leszka Sikorskiego.

Spis treści

A. Wprowadzenie	1
1. Tło	3
2. Cele ICF	5
3. Właściwości ICF	7
4. Przegląd elementów składowych ICF	10
5. Model funkcjonowania i niepełnosprawności	18
6. Zastosowanie ICF	21
B. Klasyfikacja jednostopniowa	27
C. Klasyfikacja dwustopniowa	31
D. Klasyfikacja szczegółowa z definicjami	45
Funkcje ciała	47
Struktury ciała	105
Aktywności i uczestniczenie	123
Czynniki środowiskowe	171
E. Załączniki	209
1. Kwestie taksonomiczne i nazewnictwa	211
2. Wytyczne kodowania dla ICF	219
3. Możliwe zastosowania listy Aktywności i Uczestniczenie	234
4. Wybrane przypadki	238
5. ICF i ludzie niepełnosprawni	242
6. Zasady etyczne postępowania się ICF	244
7. Podsumowanie procesu rewizyjnego	246
8. Kierunki rozwoju ICF w przyszłości	250
9. Sugerowane wymagania dotyczące danych ICF dla idealnego i minimalnego systemu informacji zdrowotnej i nadzoru	253
10. Podziękowania	254
F. Indeks	267

ICF

Wprowadzenie

1. Tło

Publikacja niniejsza zawiera Międzynarodową *Klasyfikację Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia* – w skrócie znaną jako ICF¹. Głównym celem ICF jest ustanowienie ujednoliconego, standardowego języka i jego struktury pozwalającego na opis zdrowia i stanów związanych ze zdrowiem. ICF określa składniki zdrowia i niektóre powiązane ze zdrowiem warunki dobrostanu czyli dobrego samopoczucia (takie jak np. wykształcenie i praca). Dlatego dziedziny przedstawione w ICF można podzielić na: *dziedziny dotyczące zdrowia* i *dziedziny związane ze zdrowiem*. Dziedziny te są opisane z perspektywy ciała ludzkiego, pojedynczej osoby i społeczeństwa i umieszczone na dwóch listach: (1) „Funkcje i struktury ciała ludzkiego” i (2) „Aktywność i uczestniczenie”². Jako klasyfikacja ICF w sposób usystematyzowany grupuje różne dziedziny³ dotyczące człowieka w powiązaniu z jego stanem zdrowia (np. określa co robi lub może robić człowiek chory na daną chorobę lub cierpiący z powodu zaburzenia zdrowia). *Funkcjonowanie* jest szerokim terminem obejmującym wszystkie funkcje ciała ludzkiego, aktywności jednostki i uczestniczenie człowieka w różnych sytuacjach życiowych; podobnie *niepełnosprawność* służy jako szeroki termin obejmujący wszelkie upośledzenia funkcjonowania, limitowanie aktywności i ograniczenia uczestniczenia. ICF wymienia także czynniki środowiskowe, które wchodzi w interakcje z wyżej wymienionymi dziedzinami. Dzięki temu użytkownik klasyfikacji może tworzyć odpowiednie dla danego przypadku profile funkcjonowania, niepełnosprawności i zdrowia w różnych dziedzinach.

ICF należy do „rodziny” międzynarodowych klasyfikacji opracowanych przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) i stosowanych do opisu różnych aspektów zdrowia. Rodzina międzynarodowych klasyfikacji WHO dostarcza wzorców, które pozwalają na kodowanie szerokiego zakresu informacji o stanie zdrowia (np. rozpoznanie, funkcjonowanie i niepełnosprawność, przyczyny zgłaszania się pacjentów) i posługuje się wystandaryzowanym, wspólnym językiem, pozwalającym na porozumiewanie się w kwestiach zdrowia i opieki zdrowotnej na całym świecie w rozmaitych dyscyplinach i dziedzinach.

W międzynarodowych klasyfikacjach WHO stany chorobowe (choroby, zaburzenia, urazy itp.) są sklasyfikowane głównie w klasyfikacji ICD-10 (wyciąg z Międzynarodowej

---

¹ Niniejszy tekst przedstawia uaktualnioną wersję Międzynarodowej Klasyfikacji Upośledzenia, Niepełnosprawności i Inwalidztwa (*International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps – ICDH*), która została po raz pierwszy opublikowana, przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) w 1980 roku w celu przetestowania. Rozbudowana na bazie pięcioletnich szczegółowych badań i konsultacji międzynarodowych, została zaaprobowana dla użytku międzynarodowego przez 55 Zgromadzenie WHO 22 maja 2001 (rezolucja WHA54.21).

² Te terminy zastępują używane wcześniej „upośledzenie” (*ang. impairment*), „niepełnosprawność” (*ang. disability*) i „inwalidztwo” (*ang. handicap*), i rozszerzają zakres klasyfikacji o pozytywne doświadczenia życiowe. Nowe terminy są dodatkowo zdefiniowane w dalszej części wstępu, i szczegółowo przedstawione w klasyfikacji. Należy pamiętać, że terminy te stosowane są w szczególnym znaczeniu, które może być różne od ich znaczenia w języku codziennym.

³ Dziedzina: zbiór powiązanych funkcji fizjologicznych, struktur anatomicznych, działań, zadań, czy obszarów życia.

Klasyfikacji Chorób, wydanie dziesiąte)⁴, gdzie stosuje się podejście etiologiczne. W ICF natomiast sklasyfikowane są funkcjonowanie i niepełnosprawność w powiązaniu ze stanem zdrowia. ICD-10 i ICF uzupełniają się zatem nawzajem⁵ a użytkownikom zaleca się korzystanie z obydwu tych systemów klasyfikacyjnych należących do rodziny klasyfikacji WHO razem. ICD-10 dostarcza „rozpoznanie” choroby, zaburzenia zdrowia lub innego określonego stanu zdrowia, a ta informacja jest wzbogacana o dodatkowe dane zawarte w ICF dotyczące funkcjonowania⁶. Łącznie informacje na temat rozpoznania i funkcjonowania dają szerszy i o głębszym znaczeniu obraz przedstawiający zdrowie osób lub populacji, co może zostać wykorzystane w procesie podejmowania decyzji.

Międzynarodowe klasyfikacje WHO są cennym narzędziem dla opisywania i porównywania zdrowia populacji na poziomie międzynarodowym. Informacja o śmiertelności (dostarczana przez ICD-10) i o stanie zdrowia (dostarczana przez ICF) mogą być łączone w sumarycznych pomiarach zdrowia populacji dla monitorowania wskaźników zdrowia i ich występowania w populacji, a także dla oszacowania wpływu różnych przyczyn śmiertelności i zachorowalności.

ICF przeszła ewolucję od klasyfikacji „skutków choroby” (wersja z 1980) do klasyfikacji „składników zdrowia”. „Składniki zdrowia” określają elementy zdrowia, podczas gdy „skutki” koncentrują się na mogących nastąpić efektach chorób lub innych stanów chorobowych. ICF zajmuje neutralne stanowisko w odniesieniu do etiologii, a zatem badacze mogą wyciągnąć własne wnioski dotyczące przyczyny posługując się właściwymi metodami naukowymi. Podobnie ten sposób podejścia jest różny od podejścia w oparciu o „czynniki warunkujące zdrowie” lub „czynniki ryzyka”. Dla ułatwienia badań nad czynnikami warunkującymi zdrowie lub czynnikami ryzyka, ICF zawiera listę czynników środowiskowych, która opisują warunki życia poszczególnych osób.

---

⁴ *International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems* (Międzynarodowa klasyfikacja statystyczna chorób i związanych z nimi problemów zdrowotnych), wydanie X poprawione, tomy 1-3, Genewa, WHO, 1992-1994.

⁵ Należy pamiętać, że ICD-10 i ICF częściowo się ze sobą pokrywają. Obydwie te klasyfikacje rozpoczynają się od układów ciała ludzkiego. Pojęcie „upośledzenie” dotyczy struktur ciała i jego i funkcji, zazwyczaj stanowiących część „procesu chorobowego”, a zatem⁵ stosowane jest ono również w systemie ICD-10. Jednakże w systemie ICD-10 upośledzenie (w postaci objawów przedmiotowych i podmiotowych) traktowane jest jako element, który tworzy „chorobę”, lub niekiedy podaje się je jako powód korzystania ze służby zdrowia, podczas gdy ICF rozumie upośledzenie jako problem funkcjonowania i struktury ciała powiązanych z różnymi stanami chorobowymi.

⁶ Dwie osoby cierpiące na tę samą chorobę mogą charakteryzować się dwoma odmiennymi stanami funkcjonowania, a dwie osoby o tym samym stanie funkcjonowania niekoniecznie cierpią na tę samą chorobę. Dlatego łączne zastosowanie obu klasyfikacji poprawia jakość danych dla celów medycznych. Użycie ICF nie powinno oznaczać rezygnacji z regularnych procedur diagnostycznych. W innych zastosowaniach ICF można wykorzystywać jako jedyne narzędzie.

2. Cele ICF

ICF jest wielozadaniową klasyfikacją opracowaną na użytek wielu dyscyplin i różnych sektorów. Jej szczególne cele można w skrócie przedstawić następująco:

- stworzenie naukowych podstaw dla zrozumienia i badania kwestii zdrowia i związanych z nim stanów, wyników i wyznaczników;
- ustalenie wspólnego języka stosowanego do opisu zdrowia i stanów związanych ze zdrowiem, w celu usprawnienia porozumiewania się różnych użytkowników, jak np. pracowników służby zdrowia, pracowników naukowych, decydentów i społeczeństwa, z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych;
- umożliwienie porównywania danych z różnych krajów, z wielu dziedzin opieki zdrowotnej, usług i okresów czasu;
- stworzenie usystematyzowanego schematu kodowania dla systemów informatycznych w dziedzinie zdrowia.

Cele te są ze sobą powiązane, ponieważ zapotrzebowanie na ICF i jej zastosowania wymaga zbudowania sensownego i użytecznego systemu, który może być wykorzystywany przez rozmaitych użytkowników dla ustalania polityki zdrowotnej, zapewnienia odpowiedniej jakości opieki zdrowotnej i przeprowadzenia oceny uzyskanych wyników w obrębie odmiennych kultur.

2.1 Zastosowania ICF

Od czasu opublikowania pierwszej wersji w 1980 roku, ICIDH wykorzystywano w rozmaitych celach, na przykład:

- jako narzędzie statystyczne – dla zbierania i zapisywania danych (np. w badaniach populacji i badaniach przeglądowych lub w zarządzaniu systemami informatycznymi);
- jako narzędzie badawcze – dla pomiaru wyników badań, jakości życia lub czynników środowiskowych;
- jako narzędzie kliniczne – w ocenie potrzeb zdrowotnych, doboru metod postępowania w określonych stanach chorobowych, ocenie profesjonalizmu oraz ocenie rehabilitacji i jej wyników;
- jako narzędzie polityki społecznej – w planowaniu ubezpieczeń społecznych, systemów odszkodowań oraz przygotowywaniu i realizacji polityki społecznej;
- jako narzędzie edukacyjne – w przygotowaniu programów nauczania oraz w uświadamianiu społeczeństw i podejmowaniu działań socjalnych.

Choć ICF jest zasadniczo klasyfikacją ukierunkowaną na zagadnienia zdrowia i stanów z nim związanych to korzystają z niej również inne sektory, takie jak ubezpieczenia, ubezpieczenia społeczne, służby pracownicze, szkolnictwo, ekonomia, polityka społeczna, prawodawstwo

ogólne i kształtowanie środowiska. Została ona przyjęta jako jedna z klasyfikacji społecznych przez Organizację Narodów Zjednoczonych i włączona do *Standardowych zasad wyrównywania szans osób niepełnosprawnych*. ICF stanowi zatem odpowiednie narzędzie do wdrożenia określonych międzynarodowych zaleceń w dziedzinie praw człowieka oraz przepisów prawnych poszczególnych krajów.

ICF jest wykorzystywana przez szerokie spektrum rozmaitych użytkowników w różnych celach, na przykład w ubezpieczeniach społecznych, ocenie zarządzania opieką zdrowotną oraz w badaniach demograficznych na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym. Oferuje system pojęciowy służący do przekazywania informacji, mającej zastosowanie w opiece zdrowotnej, łącznie z profilaktyką, promocją zdrowia, oraz służący zwiększeniu uczestniczenia w życiu społecznym przez usuwanie lub zmniejszanie barier społecznych oraz zapewnienie wsparcia społecznego i ułatwień. Klasyfikacja ta znajduje także zastosowanie w badaniach nad systemami opieki zdrowotnej, zarówno w ich ocenie jak i kształtowaniu właściwej polityki w tym zakresie.⁷

---

⁷ *The Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities* przyjęte Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych na 48 sesji w dniu 20 grudnia 1993 (rezolucja 48/96). Nowy York, NY, United Nations Department of Public Information, 1994.

3. Właściwości ICF

Klasyfikacja *powinna* wyraźnie określać co klasyfikuje: przedmiot klasyfikacji, zakres, jednostki klasyfikacji, sposób organizacji oraz wzajemne powiązania tych elementów. Poniższe działy objaśniają te podstawowe właściwości ICF.

3.1 Uniwersalność ICF

ICF obejmuje wszystkie aspekty ludzkiego zdrowia i niektóre elementy dobrostanu (dobrego samopoczucia fizycznego i psychicznego) mające znaczenie dla zdrowia i opisuje je jako *dziedziny zdrowia i dziedziny związane ze zdrowiem*⁸. Klasyfikacja mieści się w szerokim obszarze zdrowia i nie obejmuje tych sytuacji, które nie są związane ze stanem zdrowia, ale są wywołane przez czynniki socjoekonomiczne. Na przykład udział ludzi w wykonywaniu zadań w ich aktualnym środowisku, może być ograniczony ze względu na ich rasę, płeć, religię lub inne kategorie socjoekonomiczne ale są to ograniczenia w uczestniczeniu w życiu społecznym nie wynikające ze stanu zdrowia w odróżnieniu od ograniczeń sklasyfikowanych w ICF.

Często spotykamy się z błędnym rozumieniem, że ICF dotyczy wyłącznie osób niepełnosprawnych; podczas gdy w istocie dotyczy *wszystkich ludzi*. Przy pomocy ICF można opisać wszystkie aspekty zdrowia i stany związane ze zdrowiem. Innymi słowy, ICF ma zastosowanie uniwersalne⁹.

3.2 Zakres ICF

Klasyfikacja ICF dostarcza opisu sytuacji dotyczących funkcjonowania człowieka i jego ograniczeń oraz służy jako narzędzie do organizacji tych informacji. Tworzy strukturę porządkującą informacje w sensowny, logicznie powiązany i łatwo dostępny sposób.

Informacje w ICF zorganizowane są w dwóch częściach. Część 1 klasyfikacji obejmuje Funkcjonowanie i Niepełnosprawność, a Część 2 klasyfikacji obejmuje Czynniki kontekstowe. Każda z tych części posiada dwa składniki:

1. Składniki Części 1 „Funkcjonowanie i niepełnosprawność”

Składnik pierwszy to „Funkcje i struktury ciała”, dotyczy on ciała ludzkiego i zawiera dwie klasyfikacje, jedna obejmuje funkcjonowanie (czynności) układów ciała, a druga struktury (budowę) ciała. Rozdziały obu klasyfikacji zostały zredagowane zgodnie z układami ciała ludzkiego.

---

⁸ Przykładowe dziedziny zdrowia to widzenie, słyszenie, chodzenie, uczenie się i zapamiętywanie, zaś dziedzin związanych ze zdrowiem to przemieszczanie się, kształcenie i wzajemne kontakty społeczne.

⁹ Bickenbach J.E., Chatterji S., Badyle EM, Üstün T.B. Model of disablement, universalism and the ICIDH, *Social Science and Medicine*, 1999,48: 1173-1187

Składnik drugi to „Aktywności i uczestniczenie” i obejmuje pełny zakres dziedzin dotyczących funkcjonowania zarówno z perspektywy pojedynczej osoby jak i społeczeństwa.

2. Składniki Części 2 „Czynniki kontekstowe”

Pierwszym składnikiem jest lista „Czynniki środowiskowe”. Czynniki środowiskowe wywierają wpływ na każdy z elementów funkcjonowania i niepełnosprawności i są uszeregowane w kolejności; listę rozpoczynają czynniki z bezpośredniego środowiska (otoczenia) jednostki a kończą te, które należą do środowiska ogólnego.

„Czynniki osobowe” są drugim składnikiem, który obejmuje Czynniki kontekstowe; nie zostały one sklasyfikowane w ICF ze względu na związane z nimi duże zróżnicowanie społeczne i kulturowe.

Składniki części 1 ICF (Funkcjonowanie i niepełnosprawność) mogą być wyrażone na dwa sposoby. Z jednej strony mogą być stosowane w celu wskazania problemu (np. upośledzenie funkcji, ograniczenie aktywności lub ograniczenie uczestniczenia co ujęto szerokim terminem *niepełnosprawności*) z drugiej strony mogą wskazywać na aspekty zdrowia i stanów związanych ze zdrowiem, które nie są źródłem problemów (tzn. mają charakter neutralny) co ujęto pod szerokim pojęciem *funkcjonowania*).

Składniki funkcjonowania i niepełnosprawności są objaśniane za pomocą czterech oddzielnych, ale powiązanych ze sobą *konstrukcji*. Posługują się one kwalifikatorami. Funkcje i struktury ciała ludzkiego można objaśniać zmianami w procesach fizjologicznych lub w strukturach anatomicznych. Dla składnika „Aktywności i uczestniczenie” dostępne są dwie konstrukcje: *zdolność* i *wykonanie* (patrz 4.2)

Funkcjonowanie i niepełnosprawność danej osoby postrzegane są jako dynamiczna interakcja¹⁰ pomiędzy stanem chorobowym (choroby, zaburzenia, uszkodzenia, urazy itp.) a tzw. czynnikami kontekstowymi. Jak wspomniano powyżej do czynników kontekstowych zalicza się zarówno czynniki osobowe jak i środowiskowe. ICF zawiera obszerną listę czynników środowiskowych stanowiący podstawowy element składowy klasyfikacji. Czynniki środowiskowe wchodzi w interakcje ze wszystkimi składnikami części 1 klasyfikacji „Funkcjonowanie i niepełnosprawność”. Podstawową ideą czynników środowiskowych jest ułatwiający lub utrudniający wpływ świata fizycznego, społecznego i systemu postaw.

3.3 Jednostka klasyfikacji

ICF klasyfikuje zdrowie i stany związane ze zdrowiem. Jednostką klasyfikacji są zatem *kategorie* zawarte w dziedzinach zdrowia i dziedzinach powiązanych ze zdrowiem. Należy pamiętać, że w ICF ludzie nie są jednostkami klasyfikacji; to znaczy ICF nie klasyfikuje ludzi ale opisuje sytuację każdej osoby w sieci dziedzin zdrowia lub dziedzin powiązanych ze zdrowiem. Ponad to, opis powstaje zawsze w kontekście czynników środowiskowych i osobowych.

---

¹⁰ Ta interakcja może być odbierana jako proces lub wynik, w zależności od użytkownika.

3.4 Prezentacja ICF

ICF przedstawiona jest w dwóch wersjach, aby zaspokoić potrzeby różnych użytkowników oferując im mniej lub bardziej szczegółową klasyfikację.

Pełna wersja ICF, znajdująca się w tej publikacji, umożliwia klasyfikację na czterech poziomach szczegółowości. Te cztery poziomy mogą być połączone w całość w systemie klasyfikacji wyższego szczebla, który zawiera wszystkie domeny poziomu drugiego. Dwupoziomowy system jest również dostępny w *wersji skróconej ICF*.

4. Przegląd elementów składowych ICF

DEFINICJE¹¹

W kontekście zdrowia:

Funkcje ciała ludzkiego (z włączeniem funkcji psychicznych) są to procesy fizjologiczne poszczególnych układów ciała.

Struktury ciała ludzkiego to jego części anatomiczne takie jak narządy, kończyny i ich elementy składowe.

Upośledzenia są to zmiany funkcji lub struktury ciała, takie jak utrata lub istotne odchylenie od stanu prawidłowego.

Aktywność jest to wykonanie przez daną osobę zadania lub podjęcie działania.

Uczestniczenie jest to angażowanie się danej osoby w określone sytuacje życiowe.

Ograniczenia aktywności są to trudności jakie dana osoba może mieć w podejmowaniu działań.

Ograniczenia uczestniczenia są to problemy utrudniające danej osobie angażowanie się w sytuacje życiowe.

Czynniki środowiskowe tworzą fizyczne i społeczne środowisko oraz system postaw, w którym żyją ludzie.

Pojęcia te zostały przedstawione ogólnie w tabeli 1, a następnie wyjaśnione w kategoriach operacyjnych w sekcji 5.1. Zgodnie z tabelą:

- Klasyfikacja ICF składa się z dwóch części, a każda z nich z dwóch składników:
  - Część 1. Funkcjonowanie i niepełnosprawność
    - a) Funkcje i struktury ciała
    - b) Aktywność i uczestniczenie
  - Część 2 Czynniki kontekstowe
    - c) Czynniki środowiskowe
    - d) Czynniki osobowe
- Każdy składnik klasyfikacji można opisać używając zarówno *pozytywnych* jak i *negatywnych* określeń.
- Każdy składnik klasyfikacji złożony jest z różnych dziedzin, a każda dziedzina składa się z kategorii, które są jednostkami klasyfikacji. Zdrowie i stany powiązane ze zdrowiem danej osoby można zapisać wybierając właściwy kod lub kody kategorii a następnie dodać

¹¹ patrzAneks 1, kwestie taksonomii i terminologii

kwalifikatory, będące kodami numerycznym określającymi zakres funkcjonowania lub stopień albo wielkość niepełnosprawności w tej kategorii, albo w jakim stopniu dany czynnik środowiskowy stanowi ułatwienie lub ograniczenie.

Tabela 1. Schemat ICF

	Część 1 Funkcjonowanie i Niepełnosprawność		Część 2 Czynniki kontekstowe	
Składniki klasyfikacji	Funkcje i Struktury ciała	Aktywność i Uczestniczenie	Czynniki środowiskowe	Czynniki osobowe
Dziedziny	Funkcje ciała Struktury ciała	Obszary życia (zadania, działania)	Wpływy zewnętrzne na funkcjonowanie i niepełnosprawność	Wpływy wewnętrzne na funkcjonowanie i niepełnosprawność
Konstrukcje	Zmiany w funkcjach ciała (fizjologiczne) Zmiany w strukturach ciała (anatomiczne)	„Zdolność” Wykonywanie zadań w standardowym środowisku „Wykonanie” Wykonywanie zadań w aktualnym środowisku	Ułatwiający lub utrudniający wpływ cech świata fizycznego, społecznego lub postaw	Wpływ cech danej osoby
Aspekt pozytywny	Integralność funkcjonalna i strukturalna	Aktywność Uczestniczenie	Ułatwienia	nie dotyczy
	Funkcjonowanie			
Aspekt negatywny	Upośledzenie	Ograniczenia aktywności Ograniczenia uczestniczenia	Bariery / przeszkody	nie dotyczy
	Niepełnosprawność			

4.1 „Funkcje i struktury” ciała i oraz ich upośledzenia

*Definicje: **Funkcje ciała ludzkiego** (z włączeniem funkcji psychicznych) są to procesy fizjologiczne poszczególnych układów.*

***Struktury ciała ludzkiego** to jego części anatomiczne takie jak narządy, kończyny i ich elementy składowe.*

***Upośledzenia** są to zmiany funkcji lub struktury ciała, takie jak utrata lub istotne odchylenie od stanu prawidłowego.*

- (1) Funkcje ciała ludzkiego i struktury ciała ludzkiego zostały sklasyfikowane w dwóch odrębnych działach. Klasyfikacje te zostały tak opracowane, aby można je było używać równolegle. Na przykład, do funkcji ciała ludzkiego zalicza się czynności głównych narządów zmysłów, takie jak „funkcje widzenia”, a ich strukturalne odpowiedniki istnieją w postaci „oka i związanych z nim struktur”.
- (2) „Ciało ludzkie” dotyczy organizmu człowieka jako całości, z tego względu obejmuje ono mózg i jego funkcje, tzn. umysł. Zatem funkcje umysłowe (czy psychiczne) zaliczane są do działu dotyczącego funkcji ciała ludzkiego.
- (3) Czynności i budowa ciała ludzkiego są sklasyfikowane zgodnie z układami ciała, z tego względu struktury ciała nie oznaczają narządów¹²
- (4) Upośledzenie struktury może polegać na wadzie rozwojowej, ubytku, utracie lub innym istotnym odchyleniu od normy w budowie ciała ludzkiego. System pojęciowy dotyczący upośledzenia został ustalony zgodnie ze stanem wiedzy biologicznej na poziomie tkankowym lub komórkowym oraz na poziomie subkomórkowym lub molekularnym. Jednakże ze względów praktycznych poziomy te nie zostały wymienione¹³. W klasyfikacji uwzględniono biologiczne podstawy upośledzenia i istnieją możliwości jej rozszerzenia o poziom komórkowy lub molekularny. Użytkownicy klasyfikacji związani zawodowo z medycyną powinni pamiętać, że upośledzenie nie jest tym samym co wywołująca je patologia, ale stanowi objaw tej patologii.
- (5) Upośledzenie stanowi odchylenie od pewnej ogólnie przyjętej dla populacji normy dotyczącej biomedycznego stanu ciała ludzkiego i jego funkcji, a definicja elementów składowych upośledzenia ustalana jest głównie przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje, do oceny funkcji fizycznych i umysłowych zgodnie z tymi normami.
- (6) Upośledzenie może być czasowe lub trwałe, postępujące, cofające się lub nie ulegające zmianie, pojawiające się i ustępujące lub ciągłe. Odchylenie od normy może być niewielkie lub znaczne oraz ulegać wahaniom w czasie. Te cechy charakterystyczne zostają uchwycone i przedstawione w dalszych opisach, głównie za pomocą kwalifikatorów, w kodach użytych po kropce dziesiątej.

¹² Choć poziom narządu został wymieniony w wersji ICIDH z 1980 roku, definicja „narządu” nie jest jasna. Oko i ucho są tradycyjnie uznawane za narządy. Trudno jest jednak określić i zdefiniować ich granice, dotyczy to również kończyn i narządów wewnętrznych. Zamiast stosować określenia „narząd”, co sugeruje istnienie jakiejś odrębnej jedności lub jednostki w obrębie ciała, ICF zastępuje ten termin, określeniem „struktura ciała ludzkiego”.

¹³ Zatem upośledzenia zakodowane przy użyciu pełnej wersji ICF powinny być wykrywalne lub dostrzegalne przez innych lub przez osobę nimi dotkniętą w drodze bezpośredniej obserwacji lub wniosków wyciąganych z obserwacji.

- (7) Upośledzenie nie jest uwarunkowane etiologią lub tym jak się rozwijało, na przykład utrata wzroku lub kończyny może być spowodowana wadą genetyczną lub urazem. Obecność upośledzenia bezwzględnie wiąże się z przyczyną; jednakże przyczyna może niewystarczająco wyjaśniać będące jej wynikiem upośledzenie. Również, gdy występuje upośledzenie, to dochodzi do zaburzenia funkcji lub struktury ciała ludzkiego, ale może być ona związana z innymi, różnymi chorobami, zaburzeniami lub stanami fizjologicznymi.
- (8) Upośledzenia mogą stanowić element lub przejaw stanu zdrowia, ale nie wskazują bezwzględnie na obecność choroby ani nie nakazują uznania danej osoby za chorą.
- (9) Upośledzenie ma szerszy zakres znaczeniowy niż zaburzenie lub choroba, na przykład utrata nogi jest upośledzeniem struktury ciała, ale nie zaburzeniem lub chorobą.
- (10) Jedne upośledzenia mogą powodować inne upośledzenia; na przykład brak siły mięśni może upośledzić funkcje ruchu, zakłócenia funkcji serca mogą mieć związek z upośledzeniem funkcji oddechowych, a upośledzenia percepcji mogą zależeć od funkcji myślenia.
- (11) Niektóre kategorie składnika „Funkcje i struktury ciała” oraz kategorie klasyfikacji ICD-10 zdają się pokrywać, szczególnie pod względem objawów podmiotowych i przedmiotowych. Jednakże cele tych dwóch systemów klasyfikacyjnych są różne. ICD-10 klasyfikuje objawy dla udokumentowania chorobowości lub wykorzystania usług medycznych, podczas gdy ICF wykazuje je jako element funkcji ciała ludzkiego, co może być wykorzystane w profilaktyce lub określaniu potrzeb pacjentów. Co najważniejsze, w ICF klasyfikacja „Funkcje i struktury ciała” powinna być używana łącznie z kategoriami „Aktywności i uczestniczenie”.
- (12) Upośledzenie jest klasyfikowane do odpowiednich kategorii wg określonych kryteriów identyfikacji (np. jako obecne lub nieobecne zgodnie z poziomem progowym). Te kryteria są takie same dla funkcji i struktury ciała ludzkiego. Są to (a) utrata lub brak, (b) redukcja, (c) dodanie lub nadmiar oraz (d) odchylenie. Po stwierdzeniu obecności upośledzenia można ustalić jego stopień ciężkości stosując jednolity kwalifikator ICF.
- (13) Czynniki środowiskowe i funkcje ciała wzajemnie oddziałują na siebie, jak np. wzajemne związki jakości powietrza z oddychaniem, światła z widzeniem, dźwięków ze słyszeniem, bodźców rozpraszających z możliwością skupienia uwagi, powierzchni gruntu z utrzymywaniem równowagi, czy temperatury otoczenia z termoregulacją ciała.

4.2 „Aktywność i uczestniczenie” / ograniczenia aktywności i uczestniczenia

Definicje: Aktywność jest to wykonanie przez daną osobę zadania lub podjęcie działania.

Uczestniczenie jest to angażowanie się danej osoby w określone sytuacje życiowe.

Ograniczenia aktywności są to trudności jakie dana osoba może mieć w podejmowaniu działań.

Ograniczenia uczestniczenia są to problemy utrudniające danej osobie angażowanie się w sytuacje życiowe.

- (1) Dziedziny składnika klasyfikacji „Aktywności i uczestniczenie” przedstawione są jako pojedyncza lista, obejmująca wszystkie obszary życia (od podstawowego poznawania czy obserwowania do zagadnień złożonych takich jak wzajemne kontakty międzyludzkie lub kwestie zatrudnienia). Ten składnik można stosować aby wskazać aktywności (a) lub uczestniczenie (p) lub oba razem. Dziedziny tego składnika są określane przez dwa kwalifikatory: *zdolność* i *wykonanie*. Zatem informacje zebrane na podstawie listy tworzą matrycę danych pozwalającą uniknąć nadmiernych ilości informacji lub ich dublowania (patrz tabela 2).

Tabela 2. Aktywności i uczestniczenie: matryca danych

Dziedziny		Kwalifikatory	
		Wykonanie	Zdolność
d1	Uczenie się i zdobywanie wiedzy		
d2	Ogólne zadania i obowiązki		
d3	Porozumiewanie się		
d4	Poruszanie się		
d5	Dbanie o siebie		
d6	Życie domowe		
d7	Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie		
d8	Główne obszary życia		
d9	Życie społeczności lokalnej, działalność społeczna i obywatelska		

- (2) Kwalifikator „wykonanie” opisuje co dana osoba robi (wykonuje) w swoim aktualnym środowisku. Ponieważ jej aktualne środowisko dotyczy określonych warunków społecznych, wykonanie może być również rozumiane jako „zaangażowanie w sytuację życiową” lub „przeżywane doświadczenie życiowe” ludzi żyjących w swoich aktualnych warunkach społecznych¹⁴. Do warunków tych zalicza się czynniki środowiskowe- wszystkie aspekty świata fizycznego, społecznego i dotyczącego postaw, które mogą być zakodowane z wykorzystaniem składnika klasyfikacji Czynniki środowiskowe.
- (3) Kwalifikator „zdolność” opisuje możliwości wykonywania przez daną osobę zadania lub podjęcia działania. Celem tej konstrukcji jest wskazanie najwyższego możliwego stopnia funkcjonowania jaki dana osoba może osiągnąć w danej dziedzinie i w danym momencie. Aby ocenić pełne możliwości danej osoby potrzebne jest „znormalizowane” środowisko neutralizujące zmienny wpływ rozmaitych środowisk na możliwości poszczególnych osób. Takim znormalizowanym środowiskiem może być: a) rzeczywiste środowisko powszechnie używane do oceny zdolności w warunkach testowych, b) w przypadkach gdzie nie jest to możliwe, zakłada się istnienie hipotetycznego środowiska o ujednoczonym oddziaływaniu. Środowisko takie nazywamy „ujednoczonym” lub „standardowym”. Zdolność odzwierciedla zatem możliwości tej osoby przystosowane do środowiska. To przystosowanie musi być identyczne dla wszystkich ludzi we wszystkich krajach, aby można było przeprowadzić międzynarodowe porównania. Cechy ujednoczonego lub standardowego środowiska można kodować stosując klasyfikację Czynniki Środowiskowe. Luka pomiędzy wykonaniem i zdolnością odzwierciedla różnicę między oddziaływaniem aktualnego i ujednoczonego środowiska a zatem zapewnia użyteczne wskazówki odnośnie tego jak można zmienić aktualne środowisko danej osoby aby poprawić wykonanie.
- (4) Oba kwalifikatory zarówno kwalifikator zdolności, jak i kwalifikator wykonania, można następnie stosować zarówno w przypadku korzystania jak i nie korzystania przez daną osobę z urządzeń wspomagających albo pomocy innych osób. Chociaż ani urządzenia wspomagające ani pomoc innych ludzi nie eliminują upośledzenia, to jednak mogą usuwać ograniczenia funkcjonowania w określonych dziedzinach. Ten sposób kodowania jest szczególnie przydatny aby określić w jakim stopniu funkcjonowanie danej osoby byłoby ograniczone bez korzystania z urządzeń wspomagających (patrz wskazówki kodowania aneks 2).
- (5) Trudności lub problemy mogą pojawić się wówczas, gdy występują zmiany jakościowe lub ilościowe w sposobie wykonywania przez daną osobę czynności w danej dziedzinie. Ograniczenia aktywności lub uczestniczenia oceniane są w porównaniu z powszechnie przyjętymi normami. Standardem lub normą do których przyrównywane są zdolność i wykonanie osoby dotkniętej ograniczeniem jest zdolność i wykonanie osoby bez niepełnosprawności (choroby, zaburzenia zdrowia, urazu itp.). Ograniczenie stanowi zapis rozbieżności między obserwowanym a oczekiwanym wykonaniem. Wykonanie

---

¹⁴ Definicja „uczestniczenia” przywołuje zagadnienie zaangażowania. Niektóre proponowane definicje zaangażowania obejmują branie udziału, bycie włączonym w daną sferę życia, bycie akceptowanym lub posiadanie dostępu do potrzebnych środków. W matrycy danych tab.2 jedynym możliwym wskaźnikiem uczestniczenia jest kodowanie przy użyciu wykonania. Nie oznacza to, że uczestniczenie jest automatycznie jednoznaczne z wykonaniem. Zagadnienie zaangażowania powinno się także odróżniać od subiektywnego doświadczenia zaangażowania (poczucie „przynależności”). Użytkownicy, którzy chcą zakodować zaangażowanie osobno powinni odnieść się do wskazówek kodowania w aneksie 2.

oczekiwane jest normą w populacji, i obrazuje wykonanie przez ludzi wolnych od określonego stanu chorobowego. Tę samą normę stosuje się w kwalifikatorze zdolność co pozwala wywnioskować jak należy zmienić środowisko danej osoby aby zwiększyć jej możliwości wykonania.

- (6) Problem z wykonywaniem może być wywołany bezpośrednio przez środowisko (otoczenie) społeczne, również wtedy, gdy u danej osoby nie występuje żadne upośledzenie. Na przykład, osoby będące nosicielami wirusa HIV bez objawów choroby lub osoby z genetyczną skłonnością do określonej choroby, które nie wykazują żadnego upośledzenia ani ograniczenia do wykonywania pracy, ale mimo to nie mogą pracować z powodu pozbawienia dostępu do wykonywania usług, dyskryminacji lub napiętnowania.
- (7) Trudno jest rozróżnić „Aktywności” od „Uczestniczenia” na podstawie dziedzin znajdujących się w składniku klasyfikacji „Aktywności i uczestniczenie”. Podobnie rozróżnienie „indywidualnych” i „społecznych” perspektyw, na bazie dziedzin jest niemożliwe, ze względu na zbyt dużą zmienność poszczególnych krajów oraz różnice w podejściu reprezentowanym przez kręgi zawodowe i nakreślone przez ramy teoretyczne. Dlatego ICF dostarcza pojedynczą listę, którą można użyć, jeśli użytkownicy tak zechcą, do rozróżniania aktywności od uczestniczenia według ich własnych metod działania. Dalsze wyjaśnienia znajdują się w aneksie 3. Istnieją cztery możliwe sposoby postępowania:
- a) określić część dziedzin jako aktywności, a inne jako uczestniczenie, tak by w żadnym zakresie się nie pokrywały
  - b) jak w punkcie (a), ale z przyzwoleniem na częściowe nakładanie się dziedzin,
  - c) oznaczyć wszystkie szczegółowe dziedziny jako aktywności, a ogólne nazwy kategorii jako uczestniczenie,
  - d) używać wszystkich dziedzin zarówno jako aktywności jak i uczestniczenie

4.3 Czynniki kontekstowe

Czynniki kontekstowe reprezentują całość otoczenia, w jakim żyje człowiek. Zalicza się do nich dwa składniki: czynniki środowiskowe i czynniki osobowe, które mogą wywierać wpływ na osobę z określonym stanem chorobowym, oraz na jej stan zdrowia i na stany związane ze zdrowiem.

Czynniki środowiskowe tworzą fizyczne i społeczne środowisko oraz system postaw, w którym żyją ludzie. Czynniki te są zewnętrzne w stosunku do jednostki i mogą wywierać dodatni lub ujemny wpływ na podejmowanie działań przez człowieka jako członka społeczeństwa, na zdolność do wykonywania czynności lub zadań przez tę osobę lub na funkcje albo struktury jego ciała.

- (1) Czynniki środowiskowe w klasyfikacji umiejscowione są na dwóch różnych poziomach:
- (a) *Poziom indywidualny* – bezpośrednie otoczenie osobiste człowieka, obejmujące takie rodzaje środowiska, jak dom, miejsce pracy i szkoła. Zawiera fizyczne i materialne cechy środowiska, z którymi styka się człowiek oraz bezpośredni kontakt osobisty z innymi osobami takimi jak: rodzina, znajomi, rówieśnicy i osoby obce.

- (b) *Poziom społeczny* – formalne i nieformalne struktury społeczne, usługi i najważniejsze systemy w społeczności lokalnej i społeczeństwie, które wywierają wpływ na jednostki. Poziom ten dotyczy organizacji i służb związanych ze środowiskiem pracy, działalności miejscowej, agencji rządowych, usług telekomunikacyjnych i transportowych, oraz nieformalnych sieci społecznych, jak również zalicza do nich prawa, przepisy, formalne i nieformalne postanowienia, a także postawy i ideologie.
- (2) Czynniki środowiskowe wchodzą w interakcję ze składnikami klasyfikacji Funkcje i Struktury ciała oraz Aktywności i Uczestniczenie Dla każdego składnika charakter i stopień interakcji mogą być przedmiotem badań naukowych w przyszłości. Niepełnosprawność można scharakteryzować jako skutek lub wynik złożonych wzajemnych związków pomiędzy stanem zdrowia jednostki i czynnikami osobowymi, a czynnikami zewnętrznymi czyli warunkami w jakich jednostka żyje. Ze względu na ten związek, różne środowiska mogą wywierać bardzo różny wpływ na tę samą osobę w określonym stanie zdrowia. Środowisko z barierami lub bez ułatwień, może ograniczać działanie człowieka, inne, środowiska, które stwarzają więcej ułatwień mogą to działanie zwiększać. Społeczeństwo może utrudniać działanie jednostki, ponieważ stwarza bariery (np. trudno dostępne budynki) lub nie zapewnia ułatwień (np. brak urządzeń wspomagających).

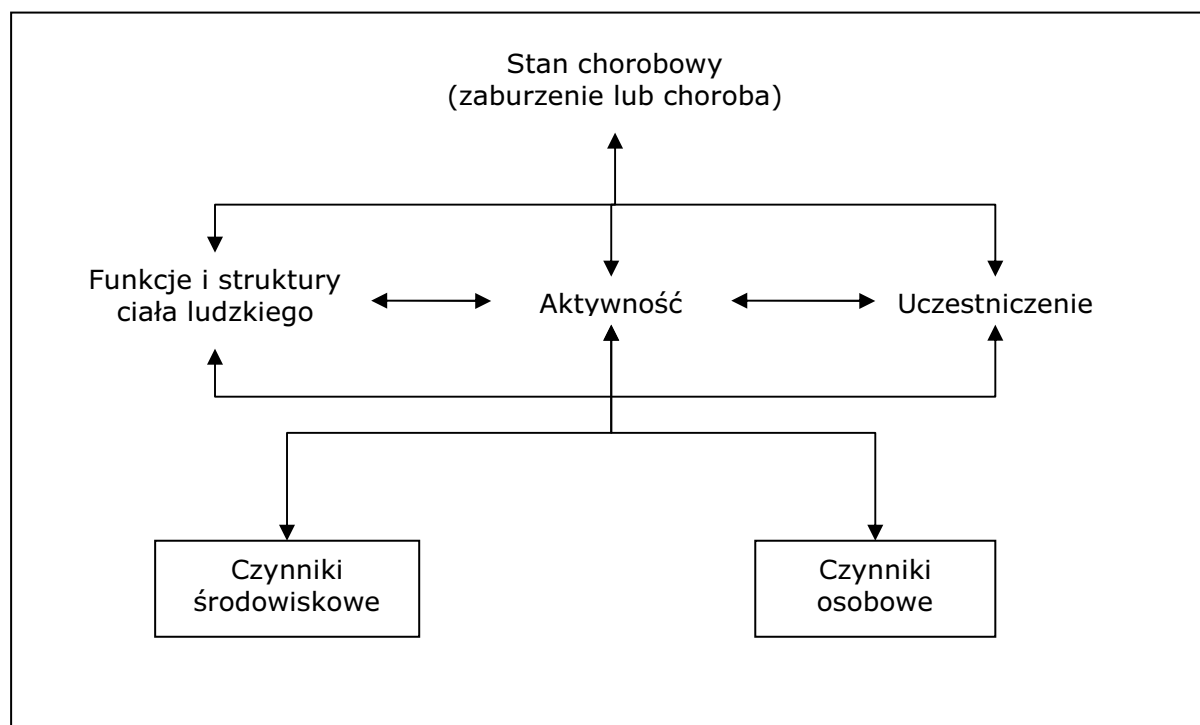
Czynniki osobowe stanowią indywidualne tło życia jednostki, złożone z cech jednostki, które nie są częścią stanu chorobowego lub stanu zdrowia. Można do nich zaliczyć: płeć, rasę, wiek, inne warunki zdrowotne, sprawność fizyczną, styl życia, nawyki, wychowanie, sposoby radzenia sobie z trudnościami, środowisko społeczne, wykształcenie, zawód, przeszłe i obecne doświadczenia, ogólne wzorce zachowań, style charakteru, cechy psychologiczne i inne cechy charakterystyczne, z których wszystkie lub każda oddzielnie mogą odegrać rolę w niepełnosprawności na dowolnym poziomie. Czynniki osobowe nie są przedmiotem klasyfikacji ICF. Zostały jednak zawarte w tabeli 1, aby wykazać ich rolę, która może wpływać na wynik rozmaitych interwencji.

5. Model funkcjonowania i niepełnosprawności

5.1 Proces funkcjonowania i niepełnosprawności

Jako klasyfikacja, ICF¹⁵ nie modeluje „procesu” funkcjonowania i niepełnosprawności. Może być jednak wykorzystywana do opisu procesu, ponieważ dostarcza środków pozwalających na stworzenie map rozmaitych konstrukcji i dziedzin. Zapewnia wielowymiarowe podejście do klasyfikacji funkcjonowania i niepełnosprawności jako interaktywnego i ewolucyjnego procesu. Dostarcza „modułów konstrukcyjnych” użytkownikom, którzy chcą stworzyć modele i badać różne aspekty tego procesu. W tym znaczeniu ICF może być postrzegana jako język: teksty, które przy jej pomocy mogą być stworzone zależą od użytkowników, ich kreatywności i orientacji naukowej. Pomocnym w zrozumieniu obecnego znaczenia zależności między poszczególnymi składnikami może być diagram przedstawiony na rysunku 1.

Rysunek 1. Zależności między składnikami ICF

¹⁵ ICF różni się znacznie od wersji ICIDH z 1980 r. sposobem przedstawiania wzajemnych związków między funkcjonowaniem i niepełnosprawnością. Należy pamiętać, że każdy diagram jest niepełny i w sposób nie całkiem prawidłowy może przedstawiać zagadnienie z powodu złożoności interakcji w wielowymiarowym modelu. Model został stworzony, aby zilustrować liczne interakcje. Oczywiście możliwe są inne sposoby przedstawienia tego zagadnienia skupiające się na innych ważnych elementach procesu. Interpretacje interakcji między różnymi elementami składowymi i konstrukcjami też może być różna (np. wpływ czynników środowiskowych na funkcje ciała ludzkiego jest oczywiście odmienna od ich wpływu na uczestniczenie w sytuacjach życiowych).

Na powyższym diagramie funkcjonowanie jednostki w określonej dziedzinie jest postrzegane jako interakcja lub złożony wzajemny związek między stanem zdrowia a czynnikami kontekstowymi (tzn. czynnikami środowiskowymi i osobowymi). Między czynnikami tymi zachodzi dynamiczna interakcja: interwencje na jednym poziomie mogą potencjalnie modyfikować inne powiązane z nimi elementy. Te interakcje mają swoisty charakter i nie zawsze pozostają w możliwym do przewidzenia stosunku 1:1. Interakcja działa w dwóch kierunkach; nawet obecność niepełnosprawności może modyfikować stan chorobowy. Często rozsądne wydaje się przyjęcie wniosku, że ograniczenie zdolności spowodowane jest jednym lub większą liczbą upośledzeń lub ograniczenie wykonania wywołane jest przez jedna lub więcej przeszkód. Ważne jest jednak, aby zbierać dane dotyczące tych konstrukcji niezależnie a następnie badać powiązania i przyczynowe zależności między nimi. Do pełnego opisu stanu zdrowia przydatne są wszystkie elementy. Przykładowo osoba może:

- być upośledzona bez ograniczenia zdolności (np. oszpecenie spowodowane trądem może nie mieć wpływu na zdolności),
- mieć problemy z wykonaniem i ograniczone zdolności bez widocznego upośledzenia (np. trudności w wykonywaniu codziennych czynnościach związane z wieloma chorobami),
- mieć problemy z wykonaniem bez upośledzenia lub ograniczenia zdolności (np. osoba będąca nosicielem wirusa HIV lub pacjent, który powrócił do zdrowia po chorobie psychicznej, stająca w obliczu stygmatyzacji lub dyskryminacji w relacjach międzyludzkich lub w pracy),
- mieć ograniczenie zdolności w przypadku braku wspomagania natomiast żadnych problemów z wykonaniem w aktualnym środowisku (np. osobie z ograniczeniami w poruszaniu się społeczeństwo może dostarczyć urządzenie wspomagające, pozwalające na poruszanie się),
- doświadczać wpływu w przeciwnym kierunku (np. bezruch kończyn może wywołać zanik mięśni; umieszczenie w zakładzie opieki może spowodować utratę umiejętności społecznych).

Przykładowe opisy w załączniku 4 ilustrują inne możliwości interakcji między konstrukcjami.

Schemat na rysunku 1 pokazuje rolę, jaką czynniki kontekstowe mogą odgrywać w tym procesie (tzn. czynniki środowiskowe i czynniki osobowe). Występuje interakcja między tymi czynnikami a osobą z określonym stanem chorobowym wskutek czego wyznaczają one poziom i zakres funkcjonowania tej osoby. Czynniki środowiskowe mogą być zewnętrzne w stosunku do jednostki (np. postawy społeczeństwa, cechy architektury budynków, system prawny) i zostały ujęte w składniku klasyfikacji Czynniki środowiskowe. Czynniki osobowe z kolei nie są przedmiotem obecnej wersji klasyfikacji ICF. Zalicza się do nich: płeć, rasę, wiek, sprawność fizyczną, styl życia, nawyki, sposób radzenia sobie z trudnościami i inne takie czynniki. W razie potrzeby ocenę ich wpływu pozostawia się użytkownikowi.

5.2 Modele medyczne i społeczne

Zaproponowano szereg rozmaitych modeli pojęciowych w celu zrozumienia i wyjaśnienia niepełnosprawności i funkcjonowania¹⁶. Można je wyrazić w związku dialektycznym „model medyczny” kontra „model społeczny”. *Model medyczny* postrzega niepełnosprawność jako problem osobisty, bezpośrednio wywołany przez chorobę, uraz lub inny stan chorobowy, wymagający opieki medycznej w postaci indywidualnego leczenia prowadzonego przez przygotowane to tego zawodowo osoby. Celem postępowania w niepełnosprawności jest wyleczenie lub dostosowanie jednostki i zmiana jej zachowania. Opieka medyczna postrzegana jest jako główne zagadnienie, a na poziomie ustalania polityki zasadnicza reakcja polega na modyfikacji lub reformie polityki opieki zdrowotnej. *Społeczny model* niepełnosprawności z kolei, postrzega to zagadnienie głównie jako problem stworzony przez społeczeństwo i zasadniczo jako kwestię pełnej integracji społecznej jednostek. Niepełnosprawność nie jest cechą jednostki, a raczej złożonym zbiorem stanów, z których wiele jest tworem środowiska społecznego. Dlatego postępowanie wymaga działania społecznego, a na całym społeczeństwie spoczywa zbiorowa odpowiedzialność za dokonanie modyfikacji środowiska koniecznej dla pełnego uczestniczenia ludzi niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia społecznego. Zagadnienie zatem pozostaje w dziedzinie postaw lub ideologii i wymaga zmian społecznych, a na poziomie politycznym staje się kwestią praw człowieka. Krótko mówiąc w tym modelu niepełnosprawność jest kwestią polityczną.

ICF opiera się na połączeniu tych dwóch skrajnych modeli. W celu uchwycenia integracji rozmaitych wymiarów funkcjonowania stosuje się podejście „biopsychosocjalne”. Celem ICF jest zatem uzyskanie syntezy dającej spójny obraz rozmaitych wymiarów zdrowia na poziomie biologicznym, jednostkowym i społecznym.¹⁷

---

¹⁶ Termin „model” oznacza tu twór pojęciowy lub paradygmat, w odróżnieniu od znaczenia, w jakim użyto tego terminu w poprzedniej części.

¹⁷ Patrz także zał. 5 – „ICF i osoby niepełnosprawne”

6. Zastosowanie ICF

ICF jest klasyfikacją funkcjonowania człowieka i niepełnosprawności. Porządkuje systematycznie dziedziny zdrowia i dziedziny z nim związane. W obrębie każdego składnika klasyfikacji pogrupowano dziedziny zgodnie z ich wspólnymi cechami (takimi jak ich pochodzenie, typ lub podobieństwo) i logicznie uporządkowano. Organizacja klasyfikacji opiera się na zbiorze zasad (patrz zał. 1). Zasady te dotyczą wzajemnego powiązania (współzależności) poszczególnych poziomów i hierarchii klasyfikacji (zbiór poziomów). Jednak pewne kategorie ICF zostały przedstawione w sposób nie opierający się na hierarchii, bez określonego porządku, ale jako równoprawne elementy danej gałęzi.

Poniżej wymieniono cechy strukturalne klasyfikacji, które mają znaczenie dla jej wykorzystania.

- (1) ICF podaje standardowe, operacyjne definicje zdrowia i dziedzin związanych ze zdrowiem w odróżnieniu od potocznych definicji zdrowia. Te definicje opisują istotne cechy każdej dziedziny (np. jakość, właściwości, i zależności) i zawierają informacje, co dana dziedzina obejmuje a co wyklucza. Definicje zawierają powszechnie używane punkty kontrolne służące do oceny, tak że można je przetransponować w kwestionariusze. I odwrotnie, wyniki uzyskane przy pomocy istniejących narzędzi oceny można zakodować używając terminów ICF. Przykładowo „funkcje widzenia” są zdefiniowane jako zdolność do odbierania kształtów i konturów, z różnej odległości, przy pomocy jednego lub dwojga oczu, tak więc stopień wady wzroku można określić jako łagodny, umiarkowany, poważny lub całkowity w zależności od tych parametrów.
- (2) ICF stosuje system alfanumeryczny, w którym litery b, s, d i e oznaczają Funkcje ciała ludzkiego, Struktury ciała ludzkiego, Aktywności i Uczestniczenie oraz Czynniki środowiskowe. Po literach następuje kod numeryczny, który rozpoczyna się od numeru rozdziału (jedna cyfra), po którym następuje drugi poziom (dwie cyfry) oraz trzeci i czwarty poziom (jedna cyfra na każdy).
- (3) Kategorie ICF są „zagnieżdżone” tak, że szersze kategorie zawierają bardziej szczegółowe podkategorie. (Przykładowo, Rozdział 4 w części Aktywności i Uczestniczenie, dotyczący tematu Poruszanie się, zawiera osobne kategorie takie jak stanie, siedzenie, chodzenie, przenoszenie przedmiotów itp.). Wersja skrócona (uproszczona) klasyfikacji ma dwa poziomy, natomiast wersja pełna (szczęgółowa) obejmuje cztery poziomy. Kody wersji skróconej i wersji pełnej odpowiadają sobie nawzajem, tzn. wersję skróconą można uzyskać z wersji pełnej.
- (4) Każda osoba może być opisana przy pomocy kodów na każdym poziomie. Kody mogą być niezależne od siebie lub ze sobą powiązane.
- (5) Kody ICF są kompletne tylko wtedy, gdy występują wraz z *kwalfikatorem* wskazującym na poziom stanu zdrowia (np. stopień nasilenia problemu zdrowotnego). Kwalfifikatory mają postać jednej, dwóch lub więcej cyfr po kropce dziesiątej (lub *separatorze*). Użyciu każdego z kodów powinien towarzyszyć co najmniej jeden kwalfifikator. Bez kwalfikatorów kody pozbawione są właściwego znaczenia.
- (6) Pierwszy kwalfikator dla składnika Funkcje i Struktury ciała ludzkiego, kwalfifikatory wykonanie i zdolności dla składnika Aktywności i Uczestniczenie oraz pierwszy

kwalifikator dla składnika Czynniki środowiskowe służą do opisu stopnia lub rozmiaru problemu dla odpowiedniego składnika klasyfikacji.

- (7) Wszystkie trzy składniki sklasyfikowane w ICF („Funkcje i struktury ciała”, „Aktywności i uczestniczenie”, oraz „Czynniki środowiskowe”) określane są ilościowo przy użyciu tej samej ogólnej skali. Problem może oznaczać upośledzenie, ograniczenie, zawężenie, lub barierę w zależności od konstrukcji. Zgodnie z właściwą dziedziną klasyfikacji należy używać odpowiednich słów kwalifikujących, umieszczonych poniżej w nawiasach (gdzie xxx oznacza numer dziedziny drugiego poziomu). Aby nadać tej kwalifikacji wymiar uniwersalny należy opracować procedury oceny drogą badań naukowych. Szerokie zakresy punktów procentowych mogą być zastosowane w tych przypadkach, w których dostępne są kalibrowane narzędzia oceniające lub inne normy pozwalające na liczbowe określenie upośledzenia, ograniczenia lub bariery. Przykładowo w przypadku zakodowania „brak problemu” lub „problem całkowity” pomiar ma margines błędu do 5%. Natomiast ocena „problem umiarkowany” sięga aż do połowy skali określającej pełną trudność. Przedziały odsetkowe należy wyskalować w poszczególnych domenach (dziedzinach) w odniesieniu do standardów populacji takich jak percentyle

xxx.0 BRAK problemu	(żaden, nieobecny, nieistotny,...)	0-4 %
xxx.1 NIEZNACZNY problem	(niewielki, mały,...)	5-24 %
xxx.2 UMIARKOWANY problem	(średni, spory,...)	25-49 %
xxx.3 ZNACZNY problem	(wielki, silny,...)	50-95 %
xxx.4 SKRAJNIE DUŻY problem	(zupełny,...)	96-100 %
xxx.8 nie określony		
xxx.9 nie dotyczy		

- (8) W przypadku czynników środowiskowych pierwszy kwalifikator może służyć zarówno do określania zakresu pozytywnych aspektów środowiska, tj. ułatwień, jak też do określania zakresu efektów negatywnych, tj. barier. W obu przypadkach stosuje się tę samą skalę 0-4, ale w celu oznaczenia ułatwień kropka dziesiąta zostaje zastąpiona znakiem plus, np. e110+2. Czynniki środowiskowe można kodować (a) w odniesieniu do każdej konstrukcji oddzielnie lub (b) ogólnie, bez odniesienia do określonej konstrukcji. Preferuje się pierwszą możliwość, jako lepiej określającą wpływ danego czynnika.
- (9) Dla różnych użytkowników może być wskazane i pomocne dodanie innych rodzajów informacji do systemu kodowania poszczególnych pozycji. Istnieje szereg dodatkowych kwalifikatorów, które mogą być użyteczne. Tabela 3 zawiera szczegóły kwalifikatorów dla każdego składnika klasyfikacji oraz sugestie dotyczące utworzenia dodatkowych kwalifikatorów.
- (10) Opis stanu zdrowia i dziedzin z nim związanych, odnosi się do ich zastosowania w danym momencie (jak zdjęcie). Można jednak przeprowadzać pomiary w określonych odstępach czasu w celu opisu przebiegu zmian w miarę jego upływu oraz postępu procesu.
- (11) W ICF stan zdrowia danej osoby i elementów z nim związanych określa się przy pomocy szeregu kodów, które obejmują obie części klasyfikacji. W związku z tym maksymalna liczba kodów dla jednej osoby wynosi 34 na poziomie jednocyfrowym (8

funkcji ciała ludzkiego, 8 struktur ciała, 9 dla wykonania i 9 dla zdolności). Analogicznie, kodów drugiego poziomu jest 362. Przy bardziej szczegółowej klasyfikacji liczba kodów wynosi 1424. W rzeczywistych zastosowaniach ICF zestaw od 3 do 18 kodów może być wystarczający aby opisać przypadek z dokładnością do drugiego poziomu (trzy cyfry). Bardziej precyzyjny zapis czwartego poziomu jest na ogół wykorzystywany w usługach specjalistycznych (np. wyniki rehabilitacji, geriatrya), podczas gdy klasyfikacja drugiego poziomu może być wykorzystywana do oceny badań sondażowych i badań klinicznych.

Więcej wskazówek nt. kodowania znajduje się w załączniku 2. Użytkownikom bezwzględnie zaleca się przeszkolenie w wykorzystaniu klasyfikacji prowadzone przez WHO i sieć ośrodków współpracujących.

Tabela 3. Kwalifikatory

Składnik klasyfikacji	Pierwszy kwalifikator	Drugi kwalifikator
Funkcje ciała (b)	Jednolity kwalifikator ze skalą ujemną stosowany do oznaczania stopnia lub rozmiaru upośledzenia. Przykład: b176.3 oznacza silne upośledzenie szczególnych funkcji umysłowych posługiwania się językiem	brak
Struktury ciała (s)	Jednolity kwalifikator ze skalą ujemną stosowany do oznaczania stopnia lub rozmiaru upośledzenia. Przykład: s730.3 oznacza poważne upośledzenie kończyny górnej	Stosowany do określenia charakteru zmian odpowiedniej części ciała: 0 brak zmian w strukturze 1 zupełny brak 2 brak części 3 dodatkowa część 4 nieprawidłowe wymiary 5 brak ciągłości 6 niewłaściwa pozycja 7 zmiany jakościowe w strukturze, w tym gromadzenie płynu 8 nie określone 9 nie dotyczy Przykład: s730.32 oznacza brak części kończyny górnej
Aktywność i Uczestniczenie (d)	Wykonanie Jednolity kwalifikator Problem w aktualnym środowisku osoby Przykład: d5101.1_ oznacza niewielki problem z myciem całego ciała z wykorzystaniem urządzeń wspomagających, będących do dyspozycji danej osoby	Zdolność Jednolity kwalifikator Ograniczenie w przypadku braku pomocy Przykład: d5101._2 oznacza umiarkowany problem z myciem całego ciała; implikuje umiarkowany problem w przypadku niemożności skorzystania z pomocy urządzeń lub drugiej osoby.
Czynniki środowiskowe (e)	Jednolity kwalifikator ze skalą ujemną i dodatnią do oznaczania rozmiarów odpowiednio barier i ułatwień Przykład: e130.2 oznacza, że umiarkowaną barierą jest dostęp do pomocy edukacyjnych. I odwrotnie, e130+2 oznacza, że pomoce edukacyjne są umiarkowanym ułatwieniem.	brak

54 Światowe Zgromadzenie Zdrowia zaleca ICF do stosowania na całym świecie

W rezolucji WHA54.21 zapisano:

Pięćdziesiąte czwarte Światowe Zgromadzenie Zdrowia:

1. ZATWIERDZA drugie wydanie Międzynarodowej Klasyfikacji Upośledzenia, Niepełnosprawności i Inwalidztwa (*International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps - ICDH*) pod nazwą Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (*International Classification of Functioning, Disability and Health*), dalej określaną w skrócie ICF;
2. ZALECA krajom członkowskim do wykorzystywania ICF odpowiednio w badaniach, kontroli i raportowaniu, biorąc pod uwagę szczególną sytuację w krajach członkowskich a także, w szczególności, możliwe zmiany w przyszłości;
3. ZLECA dyrektorowi generalnemu udzielenie pomocy w zakresie stosowania ICF wszystkim krajom członkowskim, które wyrażą takie życzenie.

ICF

Klasyfikacja jednostopniowa

(Spis tytułów rozdziałów występujących w klasyfikacji)

Funkcje ciała

- Rozdział 1   Funkcje psychiczne
- Rozdział 2   Funkcje narządów zmysłów i ból
- Rozdział 3   Funkcje głosu i mowy
- Rozdział 4   Funkcje układu krążenia, krwiotwórczego, odpornościowego i oddechowego
- Rozdział 5   Funkcje układu trawiennego, wewnątrzwydzielniczego i funkcje związane z metabolizmem
- Rozdział 6   Funkcje układu moczowo-płciowego i funkcje rozrodcze
- Rozdział 7   Funkcje nerwowo-mięśniowo-szkieletowe i funkcje związane z ruchem
- Rozdział 8   Funkcje skóry i struktur powiązanych ze skórą

Struktury ciała ludzkiego

- Rozdział 1   Struktura układu nerwowego
- Rozdział 2   Oko, ucho i struktury powiązane
- Rozdział 3   Struktury związane z głosem i mową
- Rozdział 4   Struktura układu krążenia, odpornościowego i oddechowego
- Rozdział 5   Struktury układu trawiennego, układu wewnątrzwydzielniczego i struktury związane z metabolizmem
- Rozdział 6   Struktury układu moczowo-płciowego i struktury związane z rozrodem
- Rozdział 7   Struktury związane z ruchem
- Rozdział 8   Skóra i przydatki skóry

Aktywności i uczestniczenie

- Rozdział 1   Uczenie się i stosowanie wiedzy
- Rozdział 2   Ogólne zadania i obowiązki
- Rozdział 3   Porozumiewanie się
- Rozdział 4   Poruszanie się
- Rozdział 5   Dbanie o siebie
- Rozdział 6   Życie domowe
- Rozdział 7   Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie
- Rozdział 8   Główne obszary życia
- Rozdział 9   Życie w społeczności lokalnej, działalność społeczna i obywatelska

Czynniki środowiskowe

- Rozdział 1   Produkty i technologia
- Rozdział 2   Środowisko naturalne i zmiany w środowisku dokonane działalnością człowieka
- Rozdział 3   Wsparcie i wzajemne powiązania
- Rozdział 4   Postawy
- Rozdział 5   Usługi, systemy i polityka

ICF

Klasyfikacja dwustopniowa

(Spis tytułów rozdziałów i pierwszy poziom klasyfikacji)

FUNKCJE CIAŁA

Rozdział 1 Funkcje psychiczne

Ogólne funkcje psychiczne (b110-b139)

- b110 Funkcje świadomości
- b114 Funkcje orientacji
- b117 Funkcje intelektualne
- b122 Całościowe funkcje psychospołeczne
- b126 Funkcje temperamentu i osobowości
- b130 Funkcje energii i napędu
- b134 Funkcje snu
- b139 Ogólne funkcje psychiczne, inne określone i nieokreślone

Swoiste funkcje psychiczne (b140-b189)

- b140 Funkcje uwagi
- b144 Funkcje pamięci
- b147 Funkcje psychomotoryczne
- b152 Funkcje emocjonalne
- b156 Funkcje percepcyjne
- b160 Funkcje myślenia
- b164 Wyższe funkcje poznawcze
- b167 Funkcje językowe
- b172 Funkcje liczenia
- b176 Funkcje psychiczne sekwencjonowania złożonych ruchów
- b180 Funkcje doświadczania siebie i czasu
- b189 Swoiste funkcje psychiczne, inne określone i nieokreślone
- b198 Funkcje psychiczne, inne określone
- b199 Funkcje psychiczne, nieokreślone

Rozdział 2 Funkcje narządów zmysłów i ból

Widzenie i funkcje pokrewne (b210-b229)

- b210 Funkcje widzenia
- b215 Funkcje narządów dodatkowych oka
- b220 Wrażenia związane z okiem i narządami dodatkowymi oka
- b229 Widzenie i funkcje pokrewne, inne określone i nieokreślone

Słyszenie i funkcje przedsionka (b230-b249)

- b230 Funkcje słyszenia
- b235 Funkcje przedsionka
- b240 Wrażenia związane ze słyszeniem i funkcją przedsionka
- b249 Słyszenie i funkcje przedsionka, inne określone i nieokreślone

Dodatkowe funkcje narządów zmysłów (b250-b279)

- b250 Funkcja smaku
- b255 Funkcja węchu
- b260 Funkcje proprioceptywne
- b265 Funkcja dotyku
- b270 Funkcje czuciowe odnoszące się do temperatury i innych bodźców

b279 Dodatkowe funkcje narządów zmysłów, inne określone i nieokreślone

Ból (b280 – b289)

b280 Czucie bólu

b289 Czucie bólu, inne określone i nieokreślone

b298 Funkcje narządów zmysłów i ból, inne określone

b299 Funkcje narządów zmysłów i ból, nieokreślone

Rozdział 3 Funkcje głosu i mowy

b310 Funkcje głosu

b320 Funkcje artykulacji

b330 Funkcje dotyczące płynności i rytmu mowy

b340 Alternatywne funkcje dotyczące wokalizacji

b398 Funkcje głosu i mowy, inne określone

b399 Funkcje głosu i mowy, nieokreślone

Rozdział 4 Funkcje układu krążenia, krwiotwórczego, odpornościowego i oddechowego

Funkcje układu krążenia (b410-b429)

b410 Funkcje serca

b415 Funkcje naczyń krwionośnych

b420 Funkcje związane z ciśnieniem tętniczym krwi

b429 Funkcje układu krążenia, inne określone i nieokreślone

Funkcje układu krwiotwórczego i odpornościowego (b430-b439)

b430 Funkcje układu krwiotwórczego

b435 Funkcje układu odpornościowego

b439 Funkcje układu krwiotwórczego i odpornościowego, inne określone i nieokreślone

Funkcje układu oddechowego (b440-b449)

b440 Funkcje oddychania

b445 Funkcje mięśni oddechowych

b449 Funkcje układu oddechowego, inne określone i nieokreślone

Dodatkowe funkcje i wrażenia związane z układem krążenia i oddechowym (b450-b469)

b450 Dodatkowe funkcje dotyczące oddychania

b455 Funkcje związane z tolerancją wysiłku

b460 Wrażenia związane z funkcjami układu krążenia i oddechowego

b469 Dodatkowe funkcje i wrażenia ze strony układu krążenia i oddechowego, inne określone i nieokreślone

b498 Funkcje układu krążenia, krwiotwórczego, odpornościowego i oddechowego, inne określone

b499 Funkcje układu krążenia, krwiotwórczego, odpornościowego i oddechowego, nieokreślone

Rozdział 5 Funkcje układu trawiennego, wewnątrzwydzielniczego, i funkcje związane z metabolizmem

Funkcje układu trawiennego (b510-b569)

- b510 Funkcje przyjmowania pokarmu
- b515 Funkcje trawienne
- b520 Funkcje przyswajania
- b525 Funkcje defekacji
- b530 Funkcje dotyczące zachowania masy ciała
- b535 Wrażenia związane z układem trawiennym
- b539 Funkcje układu trawiennego, inne określone i nieokreślone

Funkcje związane z metabolizmem i funkcje układu wydzielania wewnętrznego (b540-b559)

- b540 Ogólne funkcje metaboliczne
- b545 Funkcje równowagi wodnej, mineralnej i elektrolitowej
- b550 Funkcje termoregulacji
- b555 Funkcje gruczołów wydzielania wewnętrznego
- b559 Funkcje metaboliczne i układu wydzielania wewnętrznego, inne określone i nieokreślone
- b598 Funkcje układu trawiennego, wewnątrzwydzielniczego i funkcje związane z metabolizmem, inne określone
- b599 Funkcje układu trawiennego, wewnątrzwydzielniczego i funkcje związane z metabolizmem, nieokreślone

Rozdział 6 Funkcje układu moczowo-płciowego i funkcje rozrodcze

Funkcje układu moczowego (b610-b639)

- b610 Funkcje wydzielania moczu
- b620 Funkcje oddawania moczu
- b630 Wrażenia związane z funkcjami moczowymi
- b639 Funkcje układu moczowego, inne określone i nieokreślone

Funkcje płciowe i funkcje rozrodcze (b640-b679)

- b640 Funkcje seksualne
- b650 Funkcje związane z miesiączkowaniem
- b660 Funkcje rozrodcze
- b670 Wrażenia związane z funkcjami płciowymi i rozrodczymi
- b679 Funkcje płciowe i funkcje rozrodcze, inne określone i nieokreślone
- b698 Funkcje układu moczowo-płciowego i funkcje rozrodcze, inne określone
- b699 Funkcje układu moczowo-płciowego i funkcje rozrodcze, nieokreślone

Rozdział 7 Funkcje nerwowo-mięśniowo-szkieletowe i funkcje związane z ruchem

Funkcje stawów i kości (b710-b729)

- b710 Funkcje ruchomości stawów
- b715 Funkcje stabilności stawów
- b720 Funkcje związane z ruchomością kości
- b729 Funkcje stawów i kości, inne określone i nieokreślone

Funkcje mięśni (b 730-b749)

- b730 Funkcje związane z siłą mięśni
- b735 Funkcje związane z obecnością napięcia mięśni
- b740 Funkcje związane z wytrzymałością mięśni
- b749 Funkcje mięśni, inne określone i nieokreślone

Funkcje związane z ruchem (b750-b789)

- b750 Funkcje odruchów motorycznych
- b755 Funkcje związane z ruchowymi reakcjami mimowolnymi
- b760 Funkcje związane z kontrolowaniem ruchów dowolnych
- b765 Funkcje związane z wykonywaniem ruchów mimowolnych
- b770 Funkcje dotyczące wzorca chodu
- b780 Wrażenia czuciowe dotyczące mięśni i towarzyszące funkcjom związanym z ruchem
- b789 Funkcje związane z ruchem, inne określone i nieokreślone
- b798 Funkcje nerwowo-mięśniowo-szkieletowe i funkcje związane z ruchem, inne określone
- b799 Funkcje nerwowo-mięśniowo-szkieletowe i funkcje związane z ruchem, nieokreślone

Rozdział 8 Funkcje skóry i przydatków skóry*Funkcje skóry (b810-b849)*

- b810 Funkcje ochronne skóry
- b820 Funkcje naprawcze skóry
- b830 Inne funkcje skóry
- b840 Wrażenia w obrębie skóry
- b849 Funkcje skóry, inne określone i nieokreślone

Funkcje włosów i paznokci (b850-b869)

- b850 Funkcje włosów
- b860 Funkcje paznokci
- b869 Funkcje włosów i paznokci, inne określone i nieokreślone
- b898 Funkcje skóry i przydatków skóry, inne określone
- b899 Funkcje skóry i przydatków skóry, nieokreślone

STRUKTURY CIAŁA LUDZKIEGO

Rozdział 1 Struktura układu nerwowego

- s110 Struktura mózgu
- s120 Rdzeń kręgowy i struktury powiązane
- s130 Struktura opon mózgowych
- s140 Struktura układu nerwowego współczulnego
- s150 Struktura układu nerwowego przywspółczulnego
- s198 Struktura układu nerwowego, inna określona
- s199 Struktura układu nerwowego, nieokreślona

Rozdział 2 Oko, ucho i struktury powiązane

- s210 Struktura oczodołu
- s220 Struktura gałki ocznej
- s230 Struktury wokół oka
- s240 Struktury ucha zewnętrznego
- s250 Struktury ucha środkowego
- s260 Struktury ucha wewnętrznego
- s298 Struktury oka, ucha i struktury powiązane, inne określone
- s299 Struktury oka, ucha i struktury powiązane, nieokreślone

Rozdział 3 Struktury związane z głosem i mową

- s310 Struktura nosa
- s320 Struktura ust
- s330 Struktura gardła
- s340 Struktura krtani
- s398 Struktury związane z głosem i mową, inne określone
- s399 Struktury związane z głosem i mową, nieokreślone

Rozdział 4 Struktura układu krążenia, odpornościowego i oddechowego

- s410 Struktura układu krążenia
- s420 Struktura układu odpornościowego
- s430 Struktura układu oddechowego
- s498 Struktury układu krążenia, odpornościowego i oddechowego, inne określone
- s499 Struktury układu krążenia, odpornościowego i oddechowego, nieokreślone

Rozdział 5 Struktury układu trawiennego, układu wewnątrzwydzielniczego i struktury związane z metabolizmem

- s510 Struktura gruczołów ślinowych
- s520 Struktura przełyku
- s530 Struktura żołądka
- s540 Struktura jelit
- s550 Struktura trzustki
- s560 Struktura wątroby

- s570 Struktura pęcherzyka żółciowego i przewodów żółciowych
- s580 Struktura gruczołów wewnątrzwydzielniczych
- s598 Struktury układu trawiennego, układu wewnątrzwydzielniczego i struktury związane z metabolizmem, inne określone
- s599 Struktury układu trawiennego, układu wewnątrzwydzielniczego i struktury związane z metabolizmem, nieokreślone

Rozdział 6 Struktury układu moczowo-płciowego i struktury związane z rozrodem

- s610 Struktura układu moczowego
- s620 Struktura dna miednicy
- s630 Struktury związane z rozrodem
- s698 Struktury układu moczowo-płciowego i struktury związane z rozrodem, inne określone
- s699 Struktury układu moczowo-płciowego i struktury związane z rozrodem, nieokreślone

Rozdział 7 Struktury związane z ruchem

- s710 Struktura okolicy głowy i szyi
- s720 Struktura okolicy barku
- s730 Struktura kończyny górnej
- s740 Struktura okolicy miednicy
- s750 Struktura kończyny dolnej
- s760 Struktury tułowia
- s770 Pozostałe struktury mięśniowo-szkieletowe związane z ruchem
- s798 Struktury związane z ruchem, inne określone
- s799 Struktury związane z ruchem, nieokreślone

Rozdział 8 Skóra i przydatki skóry

- s810 Struktura różnych okolic skóry
- s820 Struktura gruczołów skórnych
- s830 Struktura paznokci
- s840 Struktura włosów
- s898 Skóra i przydatki skóry, inne określone
- s899 Skóra i przydatki skóry, nieokreślone

AKTYWNOŚCI I UCZESTNICZENIE

Rozdział 1 *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

Celowe posługiwanie się zmysłami (d110-a129)

- d110 Patrzenie
- d115 Słuchanie
- d120 Inne celowe posługiwanie się innymi zmysłami
- d129 Celowe posługiwanie się zmysłami, inne określone i nieokreślone

Podstawy uczenie się (d130-d159)

- d130 Naśladowanie
- d135 Repetycja (powtarzanie)
- d140 Uczenie się czytania
- d145 Uczenie się pisanania
- d150 Uczenie się liczenia
- d155 Nabywanie umiejętności
- d159 Podstawy uczenie się, inne określone i nieokreślone

Stosowanie wiedzy (d160-d179)

- d160 Skupianie uwagi
- d163 Myślenie
- d166 Czytanie
- d170 Pisanie
- d172 Liczenie
- d175 Rozwiązywanie problemów
- d177 Podejmowanie decyzji
- d179 Stosowanie wiedzy, inne określone i nieokreślone
- d198 Uczenie się i stosowanie wiedzy, inne określone
- d199 Uczenie się i stosowanie wiedzy, nieokreślone

Rozdział 2 *Ogólne zadania i obowiązki*

- d210 Podejmowanie pojedynczego zadania
- d220 Podejmowanie wielu zadań
- d230 Realizowanie dziennego rozkładu zajęć
- d240 Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi
- d298 Ogólne zadania i obowiązki, inne określone
- d299 Ogólne zadania i obowiązki, nieokreślone

Rozdział 3 *Porozumiewanie się*

Porozumiewanie się - odbieranie wiadomości (d310-d329)

- d310 Porozumiewanie się – odbieranie - wiadomości ustne
- d315 Porozumiewanie się – odbieranie - wiadomości niewerbalne
- d320 Porozumiewanie się – odbieranie - wiadomości w języku migowym
- d325 Porozumiewanie się – odbieranie - wiadomości pisane
- d329 Porozumiewanie się – odbieranie wiadomości, inne określone i nieokreślone

Porozumiewanie się – tworzenie wiadomości (d330-349)

- d330 Mówienie
- d335 Tworzenie wiadomości niewerbalnych
- d340 Tworzenie wiadomości w języku migowym
- d345 Pisanie wiadomości
- d349 Porozumiewanie się – tworzenie wiadomości, inne określone i nieokreślone

Rozmowa i stosowanie urządzeń i rozwiązań technicznych służących do porozumiewania się (d350-d369)

- d350 Rozmowa
- d335 Dyskusja
- d360 Używanie urządzeń i technik służących do porozumiewania się
- d359 Rozmowa i używanie urządzeń i technik służących do porozumiewania się, inne określone i nieokreślone
- d398 Porozumiewanie się, inne określone
- d399 Porozumiewanie się, nieokreślone

Rozdział 4 Poruszanie się*Zmienianie i utrzymywanie i pozycji ciała (d410-d429)*

- d410 Zmienianie podstawowej pozycji ciała
- d415 Utrzymywanie pozycji ciała
- d420 Przemieszczanie się
- d429 Zmienianie i utrzymywanie pozycji ciała, inne określone i nieokreślone

Przenoszenie, poruszanie i manipulowanie przedmiotami (d430-d449)

- d430 Podnoszenie i przenoszenie przedmiotów
- d435 Poruszanie przedmiotów za pomocą kończyn dolnych
- d440 Precyzyjne używanie ręki
- d445 Używanie rąk i ramion
- d449 Przenoszenie, poruszanie i manipulowanie przedmiotami, inne określone i nieokreślone

Chodzenie i inne sposoby poruszania się (d450-d469)

- d450 Chodzenie
- d455 Inne sposoby poruszania się
- d460 Poruszanie się w różnych miejscach
- d465 Poruszanie się przy pomocy sprzętu
- d469 Chodzenie i inne sposoby poruszania się, inne określone i nieokreślone

Poruszanie się przy pomocy środków transportu (d470-d489)

- d470 Używanie środków transportu
- d475 Prowadzenie pojazdu
- d480 Dosiadanie zwierząt jako środka transportu
- d489 Poruszanie się przy pomocy środków transportu, inne określone i nieokreślone
- d498 Poruszanie się, inne określone
- d499 Poruszanie się, nieokreślone

Rozdział 5 Dbanie o siebie

- d510 Mycie się
- d520 Pielęgnowanie poszczególnych części ciała
- d530 Korzystanie z toalety
- d540 Ubieranie się
- d550 Jedzenie
- d560 Picie
- d570 Troska o własne zdrowie
- d598 Dbanie o siebie, inne określone
- d599 Dbanie o siebie, nieokreślone

Rozdział 6 Życie domowe

Zaspokajanie podstawowych potrzeb bytowych (d610-d629)

- d610 Nabywanie miejsca zamieszkania
- d620 Nabywanie dóbr i usług
- d629 Zaspokajanie podstawowych potrzeb *bytowych*, inne określone i nieokreślone

Zadania w gospodarstwie domowym (d630-d649)

- d630 Przygotowywanie posiłków
- d640 Wykonywanie prac domowych
- d649 Zadania w gospodarstwie domowym, inne określone i nieokreślone

Dbanie o sprzęt gospodarstwa domowego i pomaganie innym osobom (d650-d669)

- d650 Dbanie o sprzęt gospodarstwa domowego
- d660 Pomaganie innym osobom
- d669 Dbanie o sprzęt gospodarstwa domowego i pomaganie innym osobom, inne określone i nieokreślone
- d698 Życie domowe, inne określone
- d699 Życie domowe, nieokreślone

Rozdział 7 Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie

Ogólne wzajemne kontakty międzyludzkie (d710-d729)

- d710 Podstawowe kontakty międzyludzkie
- d720 Złożone kontakty międzyludzkie
- d729 Ogólne kontakty międzyludzkie, inne określone i nieokreślone

Szczególne wzajemne kontakty i związki międzyludzkie (d730-d779)

- d730 Nawiązywanie kontaktów z nieznanymi
- d740 Kontakty oficjalne
- d750 Nieoficjalne kontakty towarzyskie
- d760 Związki rodzinne
- d770 Związki intymne
- d779 Szczególne wzajemne kontakty i związki międzyludzkie, inne określone i nieokreślone
- d798 Wzajemne związki i kontakty międzyludzkie, inne określone
- d799 Wzajemne związki i kontakty międzyludzkie, nieokreślone

Rozdział 8 Główne obszary życia

Kształcenie (d810-d839)

- d810 Kształcenie nieformalne
- d815 Kształcenie przedszkolne
- d820 Kształcenie szkolne
- d825 Szkolenie zawodowe
- d830 Kształcenie wyższe
- d839 Kształcenie, inne określone i nieokreślone

Praca i zatrudnienie (d840-d859)

- d840 Przyuczanie do zawodu
- d845 Zdobywanie, wykonywanie i wypowiedanie pracy
- d850 Zatrudnienie za wynagrodzeniem
- d855 Praca bez wynagrodzenia
- d859 Praca i zatrudnienie, inne określone i nieokreślone

Ekonomiczna sfera życia (d860-d879)

- d860 Podstawowe transakcje finansowe
- d865 Złożone transakcje finansowe
- d870 Ekonomiczna samowystarczalność
- d879 Ekonomiczna sfera życia, inna określona i nieokreślona
- d898 Główne obszary życia, inne określone
- d899 Główne obszary życia, nieokreślone

Rozdział 9 Życie w społeczności lokalnej, działalność społeczna i obywatelska

- d910 Życie w społeczności lokalnej
- d920 Rekreacja i organizacja czasu wolnego
- d930 Religia i duchowa sfera życia
- d940 Prawa człowieka
- d950 Życie polityczne i pełnienie ról obywatelskich
- d998 Życie w społeczności lokalnej, działalność społeczna i obywatelska, inne określone
- d999 Życie w społeczności lokalnej, działalność społeczna i obywatelska, nieokreślone

CZYNNIKI ŚRODOWISKOWE

Rozdział 1 Produkty i technologia

- e110 Produkty lub substancje do osobistego spożycia
- e115 Produkty i technologie do osobistego użytku w życiu codziennym
- e120 Produkty i technologie służące do osobistego poruszania się i transportu we wnętrzu i na zewnątrz
- e125 Produkty i technologie służące do porozumiewania się
- e130 Produkty i technologie stosowane w edukacji
- e135 Produkty i technologie stosowane w miejscu zatrudnienia
- e140 Produkty i technologie stosowane w dziedzinie kultury, rekreacji i sportu
- e145 Produkty i technologie służące do praktykowania religii i życia duchowego
- e150 Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane i technologie dla budynków użyteczności publicznej
- e155 Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane i technologie dla budynków do użytku prywatnego
- e160 Produkty i technologie służące do zagospodarowania terenu
- e165 Mienie (majątek)
- e198 Produkty i technologie, inne określone
- e199 Produkty i technologie nieokreślone

Rozdział 2 Środowisko naturalne i zmiany w środowisku dokonane działalnością człowieka

- e210 Geografia fizyczna
- e215 Populacja
- e220 Flora i fauna
- e225 Klimat
- e230 Naturalne zjawiska przyrodnicze
- e235 Zjawiska wywołane działaniem człowieka
- e240 Światło
- e245 Zmiany zależne od upływu czasu
- e250 Dźwięk
- e255 Wibracja
- e260 Jakość powietrza
- e298 Środowisko naturalne i zmiany w środowisku dokonane działalnością człowieka, inne określone
- e299 Środowisko naturalne i zmiany w środowisku dokonane działalnością człowieka, nieokreślone

Rozdział 3 Wsparcie i wzajemne powiązania

- e310 Najbliższa rodzina
- e315 Dalsza rodzina
- e320 Przyjaciele
- e325 Znajomi, rówieśnicy, koledzy, sąsiedzi i członkowie lokalnej społeczności
- e330 Ludzie posiadający władzę (zwierzchnicy)
- e335 Podwładni
- e340 Opiekunowie i asystenci osobiści
- e345 Osoby obce

- e350 Zwierzęta oswojone
- e355 Pracownicy fachowi ochrony zdrowia
- e360 Inni pracownicy fachowi
- e398 Wsparcie i wzajemne powiązania, inne określone
- e399 Wsparcie i wzajemne powiązania, nieokreślone

Rozdział 4 Postawy

- e410 Postawy członków najbliższej rodziny
- e415 Postawy członków dalszej rodziny
- e420 Postawy przyjaciół
- e425 Postawy znajomych, rówieśników, kolegów, sąsiadów i członków społeczności lokalnej
- e430 Postawy osób posiadających władzę (zwierzchników)
- e435 Postawy podwładnych
- e440 Postawy opiekunów i asystentów osobistych
- e445 Postawy osób obcych
- e450 Postawy pracowników fachowych ochrony zdrowia
- e455 Postawy innych pracowników fachowych
- e460 Postawy społeczne
- e465 Normy społeczne, obyczaje i ideologie
- e498 Postawy, inne określone
- e499 Postawy, nieokreślone

Rozdział 5 Usługi, systemy i polityka

- e510 Usługi, systemy i polityka związane z wytwarzaniem dóbr konsumpcyjnych
- e515 Usługi architektoniczne i budowlane, systemy i polityka
- e520 Usługi, systemy i polityka związane z planowaniem otwartej przestrzeni
- e525 Usługi, systemy i polityka dotyczące spraw mieszkaniowych
- e530 Usługi, systemy i polityka komunalna
- e535 Usługi, systemy i polityka telekomunikacyjna
- e540 Usługi, systemy i polityka transportowa
- e545 Usługi, systemy i polityka dotyczące służb komunalnych
- e550 Usługi, systemy i polityka prawna
- e555 Stowarzyszenia i usługi, systemy i polityka związane ze zrzeczaniem się
- e560 Usługi, systemy i polityka związane z mediami
- e565 Usługi, systemy i polityka związane z gospodarką
- e570 Usługi, systemy i polityka w zakresie zabezpieczenia społecznego
- e575 Usługi, systemy i polityka w zakresie ogólnego wsparcia społecznego
- e580 Usługi, systemy i polityka w zakresie ochrony zdrowia
- e585 Usługi, systemy i polityka związane z edukacją i szkoleniem
- e590 Usługi, systemy i polityka w zakresie pracy i zatrudnienia
- e595 Usługi polityczne, systemy polityczne i polityka prawna
- e598 Usługi, systemy i polityka, inne określone
- e599 Usługi, systemy i polityka, nieokreślone

ICF

Klasyfikacja szczegółowa z definicjami

(Wszystkie kategorie z definicjami,
oraz informacje co należy włączyć do kategorii a co wyłączyć)

FUNKCJE CIAŁA LUDZKIEGO

Definicje: Funkcje ciała ludzkiego (z włączeniem funkcji psychicznych) są to procesy fizjologiczne poszczególnych układów ciała.

Upośledzenia są to zmiany funkcji lub struktury ciała, takie jak utrata lub istotne odchylenie od stanu prawidłowego.

Kwalifikator

Ogólny kwalifikator ze skalą ujemną stosowany dla określania stopnia lub wielkości upośledzenia

xxx.0	BRAK upośledzenia	(żadne, nieobecne, nieistotne...)	0-4%
xxx.1	NIEZNACZNE upośledzenie	(niewielkie, małe,...)	5-24%
xxx.2	UMIARKOWANE upośledzenie	(średnie, spore...)	25-49%
xxx.3	ZNACZNE upośledzenie	(wielkie, silne...)	50-95%
xxx.4	SKRAJNIE DUŻE upośledzenie	(zupełne...)	96-100%
xxx.8	nie określone		
xxx.9	nie dotyczy		

Szerokie przedziały odsetkowe uwzględnia się w tych przypadkach, w których dostępne są wyskalowane narzędzia oceny lub inne mierniki dla ilościowego określenia upośledzenia funkcji ciała. Na przykład, określenia „brak upośledzenia” lub „skrajnie duże upośledzenie” funkcji ciała, mogą mieć margines błędu poniżej 5%. „Umiarkowane upośledzenie” sięga na ogół aż do połowy skali określającej skrajnie duże upośledzenie. Przedziały odsetkowe należy wyskalować w poszczególnych dziedzinach w odniesieniu do standardów populacji takich jak np. percentyle. Aby to podejście ilościowe można było stosować w jednolity sposób, należy przeprowadzić badania i opracować procedury oceny.

Dalsze wyjaśnienia konwencji kodowania w ICF znajdują się w załączniku 2.

Rozdział 1

Funkcje psychiczne

Rozdział ten dotyczy funkcji mózgu, zarówno całościowych funkcji umysłowych jak świadomość, energia czy napęd jak i swoistych funkcji umysłowych jak pamięć, język i liczenie.

Ogólne funkcje psychiczne (b110-b139)

b110 Funkcje świadomości

Ogólne funkcje psychiczne związane ze stanem przytomności i gotowości, w tym jasność i ciągłość stanu czuwania.

Obejmuje: funkcje związane ze stanem, ciągłością i jakością świadomości; utratę świadomości, śpiączkę, stany wegetatywne, fugę, stany transu, stany owładnięcia, polekowe stany zmienionej świadomości, majaczenie, osłupienie

Nie obejmuje: funkcje orientacji (b114); funkcje energii i napędu (b130); funkcje snu (b134)

b1100 Stan świadomości

Funkcje psychiczne, które – w przypadku zmiany - wywołują takie stany jak zmącenie świadomości, osłupienie lub śpiączka.

b1101 Ciągłość świadomości

Funkcje psychiczne, które podtrzymują czuwanie, gotowość i przytomność, a w przypadku zmiany mogą wywoływać fugę, trans lub inne podobne stany.

b1102 Jakość świadomości

Funkcje psychiczne, które – w przypadku zmiany – powodują odmienny sposób przeżywania, czuwania gotowości, tak jak ww. polekowych stanach zmienionej świadomości lub w majaczeniu.

b1108 Funkcje świadomości, inne określone

b1109 Funkcje świadomości, nieokreślone

b114 Funkcje orientacji

Ogólne funkcje psychiczne związane z rozeznawaniem i ustalaniem stosunku do samego siebie, do innych osób, do czasu i swojego otoczenia.

Obejmuje: funkcje orientacji co do czasu, miejsca i osoby; orientację wobec siebie i innych; dezorientację wobec czasu, miejsca i osób

Nie obejmuje: funkcje świadomości (b110); funkcje uwagi (b140); funkcje pamięci (b144)

b1140 Orientacja co do czasu

Funkcje psychiczne, które umożliwiają uprzytomnianie sobie dnia, daty, miesiąca i roku.

b1141 Orientacja co do miejsca

Funkcje psychiczne, które umożliwiają uprzytomnianie sobie swego umiejscowienia, a tym swego najbliższego otoczenia, swego miasta, kraju.

b1142 Orientacja co do osób

Funkcje psychiczne, które umożliwiają uprzytomnianie sobie swej własnej tożsamości i tożsamości osób w najbliższym otoczeniu.

b11420 Orientacja co do samego siebie

Funkcje psychiczne, które umożliwiają uprzytomnianie sobie swej własnej tożsamości.

b11421 Orientacja wobec innych osób

Funkcje psychiczne, które umożliwiają uprzytomnianie sobie tożsamości osób ze swego najbliższego otoczenia.

b11428 Orientacja co do osób, inna określona**b11429 Orientacja co do osób, nieokreślona****b1148 Funkcje orientacji, inne określone****b1149 Funkcje orientacji, nieokreślone****b117 Funkcje intelektualne**

Ogólne funkcje psychiczne niezbędne do rozumienia i konstruktywnego scalania różnych czynności psychicznych; z uwzględnieniem wszystkich funkcji poznawczych i ich rozwoju w ciągu całego życia.

Obejmuje: funkcje rozwoju intelektualnego; upośledzenie intelektualne, upośledzenie umysłowe, otępienie

Nie obejmuje: funkcje pamięci (b144); funkcje myślenia (b160); wyższe funkcje poznawcze (b164)

b122 Całościowe funkcje psychospołeczne

Ogólne funkcje psychiczne, rozwijane w ciągu całego życia, niezbędne do zrozumienia i konstruktywnego scalania czynności umysłowych, które prowadzą do kształtowania umiejętności interpersonalnych, koniecznych do nawiązania wzajemnych, znaczących i celowych kontaktów społecznych.

Obejmuje: autyzm

b126**Funkcje temperamentu i osobowości**

Ogólne funkcje psychiczne związane z konstytucjonalną dyspozycją danej osoby do reagowania na sytuacje w określony sposób, w tym zespół cech psychicznych, odróżniających daną osobę od innych.

Obejmuje: funkcje ekstrawersji, introwersji, zgodności, sumienności, stabilności psychicznej i emocjonalnej i otwartości na doświadczenia, optymizm, wyszukiwanie nowości, pewność, wiarygodność

Nie obejmuje: funkcje intelektualne (b117); funkcje energii i napędu (b130); funkcje psychomotoryczne (b147); funkcje emocjonalne (b152)

b1260 Ekstrawersja

Funkcje psychiczne, określające indywidualne usposobienie, jako otwarte, towarzyskie i demonstracyjne, w przeciwieństwie do nieśmiałości, skrępowania i zahamowania.

b1261 Zgodność

Funkcje psychiczne, określające indywidualne usposobienie jako współpracujące, życzliwe i kompromisowe, w przeciwieństwie do nieżyczliwości, sprzeciwiania się i arogancji.

b1262 Sumienność

Funkcje psychiczne określające indywidualne usposobienie jako pracowite, metodyczne i skrupulatne, w przeciwieństwie do funkcji umysłowych usposabiających do lenistwa, nierzetelności i nieodpowiedzialności.

b1263 Stabilność psychiczna

Funkcje psychiczne określające indywidualne usposobienie jako zrównoważone, spokojne i opanowane, w przeciwieństwie do drażliwości, braku spokoju, zmienności i ulegania nastrojom.

b1264 Otwartość na doświadczenie

Funkcje psychiczne określające indywidualne usposobienie jako ujawniające zaciekawienie, wyobraźnię, dociekliwe i poszukujące doświadczeń, w przeciwieństwie stagnacji, niedbałości i braku wyrazu emocjonalnego.

b1265 Optymizm

Funkcje psychiczne określające indywidualne usposobienie jako radosne, pogodne, żywiące nadzieję, w przeciwieństwie do smutku, przygnębienia, ulegania rozpacz.

b1266 Pewność siebie

Funkcje psychiczne określające indywidualne usposobienie jako pewne swego, śmiałe i stanowcze, w przeciwieństwie do nieśmiałości, niepewności, skromności.

b1267 Wiarygodność

Funkcje psychiczne określające indywidualne usposobienie jako cechujące się rzetelnością i poszanowaniem zasad, w przeciwieństwie do nierzetelności i łamania zasad życia społecznego.

b1268 Funkcje temperamentu i osobowości, inne określone**b1269 Funkcje temperamentu i osobowości, nieokreślone****b130****Funkcje energii i napędu**

Ogólne funkcje psychiczne, o podłożu fizjologicznym i psychologicznym, pobudzające do nieustannego działania na rzecz zaspakajania swoistych potrzeb i celów ogólnych.

Obejmuje: funkcje określające poziom energii, motywację, apetyt, i głód, (w tymi substancji, które mogą być nadużywane) i panowanie nad impulsami

Nie obejmuje: funkcje świadomości (b110); funkcje temperamentu i osobowości (b126); funkcje snu (b134); funkcje psychomotoryczne (b147); funkcje emocjonalne (b152)

b1300 Poziom energii życiowej

Funkcje psychiczne, zapewniające wigor i wytrzymałość.

b1301 Motywacja

Funkcje psychiczne pobudzające do działania; świadoma lub nieświadoma siła napędowa do działania.

b1302 Apetyt

Funkcje psychiczne, pobudzające naturalny impuls lub pożądanie, w szczególności naturalną i nawracającą potrzebę jedzenia i picia.

b1303 Głód

Funkcje psychiczne, silnie pobudzające do spożywania substancji, w tym substancji, które mogą być nadużywane.

b1304 Panowanie nad impulsami

Funkcje psychiczne, regulujące i hamujące nagły, intensywny impuls (chęć) robienia czegoś.

b1308 Funkcje energii i napędu, inne określone

b1309 Funkcje energii i napędu, nieokreślone**b134 Funkcje snu**

Ogólne funkcje psychiczne prowadzące do okresowego, odwracalnego i wybiórczego, fizycznego i psychicznego odłączenia od się swojego najbliższego otoczenia, czemu towarzyszą charakterystyczne zmiany fizjologiczne.

Obejmuje: funkcje określające ilość i początek, podtrzymywanie i jakość snu, funkcje obejmujące cykl snu, jak bezsenność, senność nadmierną i narkolepsję

Nie obejmuje: funkcje świadomości (b110); funkcje energii i napędu (b130); funkcje uwagi (b140); funkcje psychomotoryczne (b147)

b1340 Ilość snu

Funkcje psychiczne uczestniczące w regulacji czasu spędzonego w stanie snu, w cyklu dziennym lub rytmie okołodobowym.

b1341 Początek snu

Funkcje psychiczne powodujące przejście od czuwania do snu.

b1342 Podtrzymywanie snu

Funkcje psychiczne podtrzymujące stan uśpienia.

b1343 Jakość snu

Funkcje psychiczne zapewniające naturalny sen skutkujący optymalnym wypoczynkiem i odprężeniem fizycznym i psychicznym.

b1344 Funkcje dotyczące cyklu snu

Funkcje psychiczne, wywołujące fazę snu REM w czasie snu (z szybkimi ruchami gałek ocznych czemu towarzyszą marzenia senne) i sen NREM (bez szybkich ruchów gałek ocznych) - charakterystycznego dla tradycyjnego ujęcia snu jako czasu zmniejszonej aktywności fizycznej i psychicznej).

b1348 Funkcje snu, inne określone**b1349 Funkcje snu, nieokreślone****b139 Ogólne funkcje psychiczne, inne określone i nieokreślone**

Swoiste funkcje psychiczne (b140-b189)

b140 Funkcje uwagi

Swoiste funkcje psychiczne umożliwiające skupienie się przez niezbędny odstęp czasu na bodźcu zewnętrznym lub przeżyciach wewnętrznych.

Obejmuje: funkcje trwałości, przerzutności, zmiennej podzielności i dzielenia uwagi, koncentracja, rozpraszalność

Nie obejmuje: funkcje świadomości (b110); funkcje energii i napędu (b130); funkcje snu (b134); funkcje pamięci (b144); funkcje psychomotoryczne (b147); funkcje percepcyjne (b156)

b1400 Trwałość uwagi

Funkcje psychiczne, pozwalające na skoncentrowanie się przez wymagany odstęp czasu.

b1401 Przerzutność uwagi

Funkcje psychiczne, umożliwiające na przerzucanie koncentracji z jednego bodźca na inny.

b1402 Podzielność uwagi

Funkcje psychiczne, umożliwiające jednoczesne skupienie się na dwóch lub większej liczbie bodźców w tym samym czasie.

b1403 Podzielanie uwagi

Funkcje psychiczne, umożliwiające skupienie się na tym samym bodźcu dwóm lub większej liczbie osób, jak w przypadku dziecka i opiekunki wspólnie skupionych na zabawce.

b1408 Funkcje uwagi, inne określone

b1409 Funkcje uwagi, nieokreślone

b144 Funkcje pamięci

Swoiste funkcje psychiczne umożliwiające rejestrowanie i przechowywanie informacji oraz - w razie potrzeby – odtwarzanie jej.

Obejmuje: funkcje związane z pamięcią krótkotrwałą i długotrwałą, natychmiastową, świeżą i odległą; rozpiętość pamięci; odtwarzanie pamięci, przypominanie; funkcje wykorzystywane w trakcie przywoływania z pamięci i uczenia się jak w niepamięci nominalnej, wybiórczej i dysocjacyjnej

Nie obejmuje: funkcje świadomości (b110); funkcje orientacji (b114); funkcje intelektualne (b117); funkcje uwagi (b140); funkcje percepcyjne (b156); funkcje myślenia (b160); wyższe funkcje poznawcze (b164); funkcje językowe (b167); funkcje liczenia (b172)

b1440 Pamięć krótkotrwała

Funkcje psychiczne, umożliwiające chwilowe, nietrwałe przechowanie w pamięci trwające około 30 sekund, po czym informacja ginie, o ile nie zostanie utrwalona w pamięci długotrwałej.

b1441 Pamięć długotrwała

Funkcje psychiczne, tworzące system pamięci zapewniający długotrwałe magazynowanie informacji z pamięci krótkotrwałej oraz zarówno autobiograficzną pamięć minionych zdarzeń i semantyczną pamięć języka oraz faktów.

b1442 Odtwarzanie pamięci

Swoiste funkcje psychiczne umożliwiające przywoływanie informacji zmagazynowanej w pamięci długotrwałej i wprowadzanie jej do przytomności.

b1448 Funkcje pamięci, inne określone**b1449 Funkcje pamięci, nieokreślone****b147 Funkcje psychomotoryczne**

Swoiste funkcje psychiczne nadzorujące tak ruchowe jak i psychiczne zdarzeniami na poziomie ciała.

Obejmuje: funkcje kontroli psychomotoryczne jak: spowolnienie, pobudzenie i niepokój, zastyganie, katatonia; negatywizm; ambiwalencja, echopraksja i echolalia; jakość funkcji psychomotorycznych

Nie obejmuje: funkcje świadomości (b110); funkcje orientacji (b114); funkcje intelektualne (b117); funkcje energii i napędu (b130); funkcje uwagi (140); funkcje językowe (b167); funkcje psychiczne sekwencjonowania ruchów złożonych (b176)

b1470 Kontrola psychomotoryczna

Funkcje psychiczne, regulujące szybkość zachowania lub czas reakcji obejmujące zarówno składniki ruchowy jak i psychiczny; psychiczne zakłócenie kontroli powoduje spowolnienie psychomotoryczne (powolne ruchy i mowa; zmniejszenie gestykulacji i spontaniczności) lub pobudzenie psychomotoryczne (nadmiar zachowań i zwiększona aktywność poznawcza, zazwyczaj nieproduktywne, często skutek odpowiedzi na wewnętrzne napięcie, wyrażony na przykład stukaniem nogami o podłogę, załamywanie rąk, podnieceniem lub niepokojem ruchowym).

b1471 Jakość funkcji psychomotorycznych

Funkcje psychiczne, uruchamiające niewerbalne zachowania złożone z właściwych elementów w odpowiedniej kolejności, jak w przypadku koordynacji ręki - oka lub chodu.

b1478 Funkcje psychomotoryczne, inne określone

b1479 Funkcje psychomotoryczne, nieokreślone**b152 Funkcje emocjonalne**

Swoiste funkcje psychiczne odnoszące się do uczuć i afektywnych składników procesów umysłu.

Obejmuje: funkcje związane z dostosowaniem emocji, regulacją i rozpiętością emocji; afekt, smutek, szczęście, miłość, strach, gniew, nienawiść, napięcie, lęk, radość, żal, chwiejność emocjonalną; sptyczenie afektu

Nie obejmuje: funkcje temperamentu i osobowości (b126); funkcje energii i napędu (b130)

b1520 Dostosowanie emocji

Funkcje psychiczne, zapewniające zgodność uczucia lub afektu z sytuacją, jak w przypadku odczucia szczęścia po otrzymaniu dobrych wiadomości.

b1521 Kontrolowanie emocji

Funkcje psychiczne, zapewniające panowanie nad przeżywaniem i okazywaniem afektu.

b1522 Rozpiętość emocji

Funkcje psychiczne, kształtujące spektrum przeżyć wzbudzonych afektem lub uczuciami takich jak miłość, nienawiść, lękliwość, żal, radość, strach i gniew.

b1528 Funkcje emocjonalne, inne określone**b1529 Funkcje emocjonalne, nieokreślone****b156 Funkcje percepcyjne**

Swoiste funkcje psychiczne umożliwiające rozpoznawanie i interpretowanie bodźców zmysłowych.

Obejmuje: funkcje percepcji słuchowej, wzrokowej, węchowej, smakowej, dotykowej, wzrokowo-przestrzennej jak omamy lub złudzenie

Nie obejmuje: funkcje świadomości (b110); funkcje orientacji (b114); funkcje uwagi (b140); funkcje pamięci (b144); funkcje językowe (b167); widzenie i funkcje pokrewne, (b210-b229), słyszenie i funkcje przedsionka (b230-b249); dodatkowe funkcje narządów zmysłów (b250-b279)

b1560 Percepcja słuchowa

Funkcje psychiczne związane z rozróżnianiem dźwięków, tonów, tonacji i innych bodźców akustycznych.

b1561 Percepcja wzrokowa

Funkcje psychiczne związane z rozróżnianiem kształtu, wielkości, koloru i innych bodźców wzrokowych.

b1562 Percepcja węchowa

Funkcje psychiczne związane z odróżnianiem zapachów.

b1563 Percepcja smakowa

Funkcje psychiczne związane z rozróżnianiem smaków wyczuwanych językiem, takich jak słodki, kwaśny, słony i gorzki.

b1564 Percepcja dotykowa

Funkcja psychiczne związana z rozróżnianiem wyczuwanej dotykiem faktury, takiej jak szorstka lub gładka.

b1565 Percepcja wzrokowo-przestrzenna

Funkcje psychiczne związana z rozróżnianiem za pomocą wzroku względnego położenia przedmiotów w otoczeniu lub w odniesieniu do własnej osoby.

b1568 Funkcje percepcyjne, inne określone**b1569 Funkcje percepcyjne, nieokreślone****b160****Funkcje myślenia**

swoiste funkcje psychiczne dotyczące pojęciowego składnika umysłu.

Obejmuje: funkcje tempa, formy, kontroli treści myślenia; funkcje myślenia ukierunkowanego na cel, funkcje myślenia nieukierunkowanego na cel; funkcje myślenia logicznego; jak napór myśli; gonitwa myślowa; otamowanie myśli; rozkojarzenie myślenia; drobiazgowość; uskokowość, urojenia; myśli i czynności natrętne

Nie obejmuje: funkcje intelektualne (b117); funkcje pamięci (b144); funkcje psychomotoryczne (b147); funkcje percepcyjne (b156); wyższe funkcje poznawcze (b164); funkcje językowe (b167) funkcje liczenia (b172)

b1600 Tempo myślenia

Funkcje psychiczne określające szybkość procesu myślenia.

b1601 Forma myślenia

Funkcje psychiczne organizujące proces myślenia zapewniające mu spójność i logiczność.

Obejmuje: ograniczenia - persewercja myślenia; uskokowość, drobiazgowość

b1602 Treść myślenia

Funkcje psychiczne określające myśli występujące w procesie myślenia oraz to co jest wykorzystywane do tworzenia pojęć.

Obejmuje: ograniczenia: urojenia, myśli nadwartościowe i somatyzacja

b1603 Kontrola myślenia

Funkcje psychiczne, która służy wolicjonalnemu panowaniu nad myśleniem i są przez daną osobę za takie (poddające się woli) uznawane.

Obejmuje: ograniczenia: myślenie przezuwające, natrętne, odstonięcie nasyłane myśli

b1608 Funkcje myślenia, inne określone**b1609 Funkcje myślenia, nieokreślone****b164****Wyższe funkcje poznawcze**

Swoiste funkcje psychiczne zależne szczególnie od płatów czołowych mózgu odpowiedzialne za złożone postępowanie ukierunkowane na osiągnięcie celu, myślenie abstrakcyjne, planowanie i realizację planów, elastyczność umysłową i decydowanie jakie zachowania są odpowiednie w danych okolicznościach, często nazywane funkcjami wykonawczymi.

Obejmuje: funkcje abstrahowania i organizacji pojęć, zarządzanie czasem, wgląd i zdolność osądu, tworzenie pojęć, kategoryzacja i elastyczność poznawcza

Nie obejmuje: funkcje pamięci (b144); funkcje myślenia (b160); funkcje językowe (b167); funkcje liczenia (b172)

b1640 Abstrahowanie

Funkcje psychiczne służące tworzeniu ogólnych idei, jakości i właściwości, w oderwaniu i w odróżnieniu od konkretnej rzeczywistości, swoistych przedmiotów i aktualnych warunków.

b1641 Organizacja i planowanie

Funkcje psychiczne służące konsolidowaniu części w całość, systematyzacji; funkcje umysłowe uczestniczące w przygotowaniu metody postępowania lub działania.

b1642 Zarządzanie czasem

Funkcje psychiczne służące porządkowaniu wydarzeń według chronologicznej kolejności, przydzielanie odpowiedniej ilości czasu zdarzeniom i działaniom.

b1643 Elastyczność poznawcza

Funkcje psychiczne umożliwiające zmianę strategii lub zmianę schematu myślenia szczególnie podczas rozwiązywania problemów.

b1644 Wgląd w siebie

Funkcje psychiczne umożliwiające uświadomienie sobie i zrozumienie samego siebie oraz swojego zachowania.

b1645 Osąd

Funkcje psychiczne służące rozróżnianiu i ocenie różnych możliwych wyborów, tak jak przy formułowaniu opinii.

b1646 Rozwiązywanie problemów

Funkcje psychiczne służące identyfikowaniu, analizowaniu i scalaniu niespójnych lub sprzecznych informacji w celu uzyskania rozwiązania.

b1648 Wyższe funkcje poznawcze, inne określone**b1649 Wyższe funkcje poznawcze, nieokreślone****b167 Funkcje językowe**

Swoiste funkcje psychiczne służące rozpoznawaniu i posługiwaniu się znakami, symbolami i innymi składnikami języka.

Obejmuje: funkcje odbioru i dekodowanie języka mówionego, pisanego lub innych jego form takich jak język migowy; funkcje wyrażania języka mówionego, pisanego lub innych jego form; funkcje integracyjne języka mówionego i pisanego; takie jak występujące w afazji czuciowej, ruchowej, Broca i Wernickego i afazji kondukcyjnej

Nie obejmuje: funkcje uwagi (b140); funkcje pamięci (b144); funkcje percepcyjne (b156); funkcje myślenia (b160); wyższe funkcje poznawcze (b164); funkcje liczenia (b172); funkcje psychiczne sekwencjonowania ruchów złożonych (b176); Rozdział 2 Funkcje narządów zmysłów i ból; Rozdział 3 Funkcje głosu i mowy

b1670 Recepcja języka

Swoiste funkcje psychiczne służące dekodowaniu komunikatów językowych mówionych, pisanych, lub w innej postaci, jak język migowy w celu poznania ich znaczenia.

- b16700   Recepcja języka mówionego**
Funkcje psychiczne służące dekodowaniu komunikatów mówionych, w celu poznania ich znaczenia.
- b16701   Recepcja języka pisanego**
Funkcje psychiczne służące dekodowaniu komunikatów pisanych, w celu poznania ich znaczenia.
- b16702   Recepcja języka migowego**
Funkcje psychiczne służące dekodowaniu komunikatów w językach, używających znaków przekazywanych za pomocą rąk i innych ruchów, w celu poznania ich znaczenia.

- b16708   Recepcja języka, inny określony**
- b16709   Recepcja języka, nieokreślony**

- b1671   Ekspresja językowa**
Swoiste funkcje psychiczne służące do tworzenia sensownych komunikatów mówionych, pisanych, w języku migowym lub w innej postaci.
- b16710   Ekspresja w języku mówionym**
Funkcje psychiczne służące do tworzenia sensownych komunikatów mówionych.
- b16711   Ekspresja w języku pisanim**
Funkcje psychiczne służące do tworzenia sensownych komunikatów pisanych.
- b16712   Ekspresja w języku migowym**
Funkcje psychiczne służące do tworzenia sensownych komunikatów w językach, które używają znaków tworzonych za pomocą rąk lub innych ruchów.

- b16718   Ekspresja językowa, inne określone**
- b16719   Ekspresja językowa, nieokreślone**

- b1672   Integracyjne funkcje językowe**
Funkcje psychiczne służące do porządkowania znaczenia semantycznego i symbolicznego, struktury gramatycznej oraz myśli, w celu utworzenia komunikatów językowych w postaci mówionej, pisanej lub w innej.

- b1678   Funkcje psychiczne języka, inne określone**
- b1679   Funkcje psychiczne języka, nieokreślone**

b172**Funkcje liczenia**

Swoiste funkcje psychiczne umożliwiające określanie, ustalanie i operowanie symbolami matematycznymi.

Obejmuje: funkcje dodawania, odejmowania i innych prostych obliczeń matematycznych; funkcje złożonych operacji matematycznych

Nie obejmuje: funkcje uwagi (b140); funkcje pamięci (b144); funkcje myślenia (b160); wyższe funkcje poznawcze (b164); funkcje językowe (b167)

b1720 Obliczenia proste

Funkcje psychiczne umożliwiające przetwarzanie liczb, jak dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie.

b1721 Obliczenia złożone

Funkcje psychiczne umożliwiające przekształcanie problemów formułowanych werbalnie na działania arytmetyczne oraz przetwarzanie formuł matematycznych na procedury arytmetyczne i inne złożone operacje z użyciem liczb.

b1728 Funkcje liczenia, inne określone**b1729 Funkcje liczenia, nieokreślone****b176****Funkcje psychiczne sekwencjonowania złożonych ruchów**

Swoiste funkcje psychiczne związane z określaniem kolejności i koordynacją złożonych, ruchów celowych.

Obejmuje: ograniczenia: apraksja ideacyjna, ideacyjno-motoryczna,, ubierania się, okoruchowa i mowy

Nie obejmuje: funkcje psychomotoryczne (b147); wyższe funkcje poznawcze (b164); Rozdział 7 Funkcje nerwowo-mięśniowo-szkieletowe i funkcje związane z ruchem

b180**Funkcje doświadczania siebie i czasu**

Swoiste funkcje psychiczne umożliwiające uprzytomnienie sobie własnej tożsamości, własnego ciała, usytuowania siebie w rzeczywistości własnego otoczenia i czasu.

Obejmuje: funkcje doświadczania siebie, wyobrażenia własnego ciała i czasu

b1800 Doświadczanie siebie

Szczególne funkcje psychiczne służące uprzytomnianiu sobie własnej tożsamości i swojego usytuowania w otaczającej rzeczywistości.

Obejmuje: ograniczenia: jak depersonalizacja i derealizacja

b1801 Obraz ciała

Swoiste funkcje psychiczne związane z reprezentacją i uprzytomnieniem sobie własnego ciała.

Obejmuje: ograniczenia: jak fantom kończyny i poczuci otyłości lub wychudzenia

b1802 Doświadczenie czasu

Swoiste funkcje psychiczne umożliwiające subiektywne poczucie trwania i upływu czasu.

Obejmuje: ograniczenia jak jamais vu (nigdy nie widziane) i deja vu (już widziane)

b1808 Funkcje doświadczania siebie i czasu, inne określone**b1809 Funkcje doświadczania siebie i czasu, nieokreślone**

b189 Swoiste funkcje psychiczne, inne określone i nieokreślone

b198 Funkcje psychiczne, inne określone

b199 Funkcje psychiczna, nieokreślone

Rozdział 2

Funkcje narządów zmysłów i ból

Rozdział ten dotyczy funkcji zmysłów, wzroku, słuchu, smaku itp., jak również odczuwania bólu.

Widzenie i funkcje pokrewne (b210-b229)

b210 Funkcje widzenia

Funkcje zmysłowe odnoszące się do odbierania obecności światła oraz wrażenia formy, wielkości, kształtu i koloru bodźca wzrokowego.

Obejmuje: funkcje odbierania światła i koloru, ostrość widzenia odległego i bliskiego obrazu, widzenie jednooczne i widzenie obuoczne, pole widzenia, jakość widzenia, jakość obrazu wzrokowego, upośledzenia jak krótkowzroczność, nadwzroczność, astygmatyzm, niedowidzenie połowiczne, ślepotę barw (daltonizm), widzenie tunelowe, mroczek środkowy i obwodowy, widzenie podwójne, ślepotę zmierzchową, zaburzoną zdolność przystosowania się do światła

Nie obejmuje: funkcje percepcyjne (b156)

b2100 Funkcje ostrości widzenia

Funkcje widzenia odnoszące się do odbierania formy i konturu, zarówno dla widzenia jednoocznego jak i dwuocznego oraz widzenia na odległość i widzenia bliskiego.

b21000 Ostrość dwuocznego widzenia odległego obrazu

Funkcje widzenia odnoszące się do odbierania wielkości, formy i konturu obiektów odległych od oka przy użyciu obu oczu.

b21001 Ostrość jednoocznego widzenia odległego obrazu

Funkcje widzenia odnoszące się do odbierania wielkości, formy i konturu obiektów odległych od oka przy użyciu wyłącznie prawego albo lewego oka.

b21002 Ostrość dwuocznego widzenia bliskiego obrazu

Funkcje widzenia odnoszące się do odbierania wielkości, formy i konturu obiektów znajdujących się blisko oka przy użyciu obu oczu.

b21003 Ostrość jednoocznego widzenia bliskiego obrazu

Funkcje widzenia odnoszące się do odbierania wielkości, formy i konturu obiektów znajdujących się blisko oka przy użyciu wyłącznie prawego albo lewego oka.

b21008 Funkcje ostrości widzenia, inne określone

b21009 Funkcje ostrości widzenia, nieokreślone

b2101 Funkcje pola widzenia

Funkcje widzenia dotyczące całego obszaru, który może być widziany przy ufixowanym patrzeniu.

Obejmuje: upośledzenia jak: mroczek, widzenie lunetowe, niedowidzenie z nieużywania oka

b2102 Jakość widzenia

Funkcje widzenia dotyczące czułości widzenia barw, czułości kontrastu i ogólnej jakości obrazu.

b21020 Wrażliwość na światło

Funkcje widzenia odnoszące się do odbierania minimalnej ilości światła (minimalne oświetlenie) i minimalnej różnicy intensywności (różnica w oświetleniu).

Obejmuje: funkcje adaptacji do ciemności, upośledzenia jak ślepotę zmierzchową (zmniejszenie wrażliwości na światło); światłowstręt (nadwrażliwość na światło)

b21021 Widzenie barw

Funkcje widzenia odnoszące się do rozróżniania i dobierania kolorów.

b21022 Wrażliwość na kontrast

Funkcje widzenia odnoszące się do odróżniania postaci od tła, z użyciem minimalnej ilości światła wymaganej do tego celu.

b21023 Jakość obrazu wzrokowego

Funkcje widzenia związane z jakością obrazu.

Obejmuje: upośledzenia jak: widzenia światel błędzących; gorsze widzenie (pływające mroczki lub widzenie przez zastonę); zniekształcenie obrazu, widzenie gwiazd lub błysków

b21028 Jakość widzenia, inna określona**b21029 Jakość widzenia, nieokreślona****b2108 Funkcje widzenia, inne określone****b2109 Funkcje widzenia, nieokreślone**

b215 Funkcje narządów dodatkowych oka

Funkcje struktur w oku i wokół oka, które ułatwiają funkcje widzenia.

Obejmuje: funkcje wewnętrznych mięśni oka, powieki, zewnętrznych mięśni oka, w tym ruchy dowolne i śledzące oraz unieruchomienie (ufiksowanie) oka, gruczoły łzowe, akomodację, odruch źreniczny, upośledzenia jak: oczopląs, suchość oka i opadanie powiek

Nie obejmuje: funkcje widzenia (b210); Rozdział 7 Funkcje nerwowo-mięśniowo-szkieletowe i funkcje związane z ruchem

b2150 Funkcje wewnętrznych mięśni oka

Funkcje mięśni wewnątrz oka, takich jak tęczówka, które przystosowują kształt i wielkość źrenicy i soczewki oka.

Obejmuje: funkcje akomodacji; odruch źreniczny

b2151 Funkcje powieki

Funkcje powieki, takie jak odruch ochronny.

b2152 Funkcje zewnętrznych mięśni oka

Funkcje mięśni, które są używane przy patrzeniu w różnych kierunkach, śledzeniu obiektu poruszającego się w polu widzenia, wykonywaniu ruchów skokowych celem dostrzeżenia poruszającego się obiektu oraz unieruchamianiu (fiksacji) oka.

Obejmuje: oczopląs, współdziałanie obu oczu

b2153 Funkcje gruczołów łzowych

Funkcje gruczołów i kanalików łzowych.

b2158 Funkcje narządów dodatkowych oka, inne określone**b2159** Funkcje narządów dodatkowych oka, nieokreślone**b220** Wrażenia związane z okiem i narządami dodatkowymi oka

Uczucie zmęczonego, suchego i swędzącego oka i pokrewne doznania.

Obejmuje: uczucie ucisku za okiem, obecności czegoś w oku, nadwyrężenia oka, pieczenie w oku, podrażnienia oka

Nie obejmuje: czucie bólu (b280)

b229 Widzenie i funkcje pokrewne, inne określone i nieokreślone

Słyszanie i funkcje przedsionka (b230-b249)

b230 Funkcje słyszenia

Funkcje zmysłów dotyczące odbierania obecności dźwięków, rozróżniania lokalizacji, wysokości tonu, głośności i jakości dźwięków.

Obejmuje: funkcje słyszenia, rozróżnianie dźwięków, umiejscowienie źródła dźwięku, lateralizację dźwięku, rozróżnianie mowy, głuchotę, upośledzenie słuchu, utratę słuchu

Nie obejmuje: funkcje percepcyjne (b156); funkcje językowe (b167)

b2300 Wykrywanie dźwięków

Funkcje zmysłowe odnoszące się do odczuwania obecności dźwięków.

b2301 Rozróżnianie dźwięków

Funkcje zmysłowe odnoszące się do odbierania obecności dźwięku, włączając w to rozróżnianie tła i dwuosobnej syntezy, rozdzielanie i mieszanie dźwięków.

b2302 Umiejscowienie źródła dźwięku

Funkcje zmysłowe pozwalające ustalić umiejscowienie źródła dźwięku.

b2303 Lateralizacja dźwięku

Funkcje zmysłowe pozwalające ustalić czy dźwięk dochodzi z prawej czy z lewej strony.

b2304 Odróżnianie mowy

Funkcje zmysłowe pozwalające rozpoznać język mówiony i odróżnić go od innych dźwięków.

b2308 Funkcje słyszenia, inne określone

b2309 Funkcje słyszenia, nieokreślone

b235 Funkcje przedsionka

Funkcje ucha wewnętrznego odnoszące się do położenia, równowagi i ruchu.

Obejmuje: funkcje równowagi ciała, poczucie położenia ciała

Nie obejmuje: wrażenia związane ze funkcją słyszenia i funkcją przedsionka (b240)

- b2350 Funkcje przedsionka dotyczące położenia**
Funkcje ucha wewnętrznego dotyczące określania położenia ciała.
- b2351 Funkcje przedsionka dotyczące równowagi**
Funkcje ucha wewnętrznego dotyczące ustalania równowagi.
- b2352 Funkcje przedsionka dotyczące ruchu**
Funkcje ucha wewnętrznego dotyczące określenia ruchu ciała, w tym kierunku i prędkości.
- b2358 Funkcje przedsionka, inne określone**
- b2359 Funkcje przedsionka, nieokreślone**

b240**Wrażenia związane z funkcją słyszenia i funkcją przedsionka**

Uczucie zaburzonej równowagi, upadania, szumów usznych, zawrotów głowy.

Obejmuje: uczucie dzwonienia w uszach, podrażnienia uszu, ucisk uszny, nudności związane z kręceniem się w głowie lub zawrotami głowy

Nie obejmuje: funkcje przedsionka (b235); czucie bólu (b280)

- b2400 Dzwonienie w uszach lub szum uszny**
Wrażenie niskich tonów, podmuchów, syczenia lub dzwonienia w uchu.
- b2401 Zawroty głowy**
Uczucie ruchu własnego ciała lub otoczenia, uczucie obracania się, zataczania lub przechylania.
- b2402 Wrażenie upadania**
Uczucie utraty gruntu i upadania.
- b2403 Nudności związane z zaburzeniami równowagi lub zawrotami głowy**
Uczucie chęci wymiotowania wywołane zawrotami głowy lub zaburzeniami równowagi.
- b2404 Podrażnienie ucha**
Uczucie świądu lub innych podobnych doznań w uchu.
- b2405 Ucisk uszny**
Uczucie ciśnienia w uchu.
- b2408 Wrażenia związane z funkcją słyszenia i funkcją przedsionka, inne określone**

b2409 Wrażenia związane z funkcją słyszenia i funkcją przedsionka, nieokreślone**b249 Słyszenie i funkcje przedsionka, inne określone i nieokreślone***Dodatkowe funkcje narządów zmysłów (b250-b279)***b250 Funkcja smaku**

Funkcja czuciowa wyczuwania smaku gorzkiego, słodkiego, kwaśnego i słonego.

Obejmuje: funkcje smakowe: zaburzenia takie jak brak smaku, upośledzenie smaku

b255 Funkcja węchu

Funkcja czuciowa wyczuwania zapachu i smrodu.

Obejmuje: funkcje węchowe; zaburzenia takie jak brak węchu, osłabienie węchu

b260 Funkcje proprioceptywne

Funkcje odczuwania względnego położenia części ciała.

Obejmuje: statyczkę, kinestyczkę

Nie obejmuje: funkcje przedsionka (b235), wrażenia dotyczące mięśni i towarzyszące funkcjom związanym z ruchem (b780)

b265 Funkcja dotyku

Funkcje czuciowe wyczuwania różnych powierzchni i ich faktury lub jakości.

Obejmuje: funkcje dotykania, czucie dotyku, zaburzenia jak drętwienie, zniesienie czucia, mrowienie, parestezje, przeczulica dotykowa

Nie obejmuje: funkcje czuciowe dotyczące temperatury i innych bodźców (b270)

b270 Funkcje czuciowe dotyczące temperatury i innych bodźców

Funkcje czuciowe związane z odczuwaniem temperatury, wibracji, ciśnienia, szkodliwego bodźca.

Obejmuje: funkcje dotyczące odczuwania temperatury, wibracji, drżenia lub wstrząsania, powierzchownego ucisku, głębokiego ucisku, uczucia palenia, szkodliwego bodźca

Nie obejmuje: funkcje dotyku (b265); czucie bólu (b280)

b2700 Wrażliwość na temperaturę

Funkcja czuciowa odczuwania zimna i ciepła.

b2701 Wrażliwość na wibrację

Funkcja czuciowa odczuwania drżenia lub drgania.

b2702 Wrażliwość na ucisk

Funkcje czuciowe odczuwania ucisku na skórę lub przyciskania.

Obejmuje: upośledzenia jak wrażliwość na dotyk, drętwienie, obniżenie czucia dotyku, przeczulicę dotykową, parestezje, mrowienie

b2703 Wrażliwość na szkodliwy bodziec

Funkcja czuciowa odczuwania bolesnych lub nieprzyjemnych doznań.

Obejmuje: upośledzenia jak: niedoczulica, nadwrażliwość bólowa, allodynia, zniesienie czucia bólu, znieczulicę bolesną

b2708 Funkcje czuciowe dotyczące temperatury i innych bodźców, inne określone**b2709 Funkcje czuciowe dotyczące temperatury i innych bodźców, nieokreślone****b279 Dodatkowe funkcje narządów zmysłów, inne określone i nieokreślone****Ból (b280-b289)****b280 Czucie bólu**

Wrażenie nieprzyjemnego doznania sygnalizującego potencjalne lub faktyczne uszkodzenie struktury ciała.

Obejmuje: uczucie uogólnionego lub umiejscowionego bólu w jednej lub więcej niż w jednej części ciała, ból w dermatomie, ból kłujący, ból piekący, ból tępy, poboiewania, upośledzenia jak: ból mięśniowy, analgezja, przeczulica bólowa

b2800 Ból uogólniony

Nieprzyjemne doznania sygnalizujące potencjalne lub faktyczne uszkodzenie danej struktury ciała odczuwane w obrębie całego ciała.

b2801 Ból umiejscowiony

Nieprzyjemne doznania sygnalizujące potencjalne lub faktyczne uszkodzenie danej struktury ciała odczuwane w określonej części lub częściach ciała.

- b28010 Ból głowy i szyi**
Wrażenie nieprzyjemnego doznania wskazującego na potencjalne lub faktyczne uszkodzenie danej struktury ciała odczuwanego w obrębie głowy i szyi.
- b28011 Ból w klatce piersiowej**
Wrażenie nieprzyjemnego doznania wskazującego na potencjalne lub faktyczne uszkodzenie jakiejś struktury ciała odczuwanego w klatce piersiowej.
- b28012 Ból brzucha lub podbrzusza**
Wrażenie nieprzyjemnego doznania wskazującego na potencjalne lub faktyczne uszkodzenie jakiejś struktury ciała odczuwanego w brzuchu lub podbrzuszu.
Obejmuje: ból w obrębie miednicy
- b28013 Ból pleców**
Wrażenie nieprzyjemnego doznania wskazującego na potencjalne lub faktyczne uszkodzenie danej struktury ciała odczuwanego w plecach.
Obejmuje: ból w tułowiu; ból krzyża
- b28014 Ból w kończynie górnej**
Wrażenie nieprzyjemnego doznania wskazującego na potencjalne lub faktyczne uszkodzenie jakiejś struktury ciała odczuwanego w jednej albo obu kończynach górnych, a także rękach.
- b28015 Ból w kończynie dolnej**
Wrażenie nieprzyjemnego doznania wskazującego na potencjalne lub faktyczne uszkodzenie jakiejś struktury ciała odczuwanego w jednej albo obu kończynach dolnych, a także stopach.
- b28016 Ból stawów**
Wrażenie nieprzyjemnego doznania wskazującego na potencjalne lub faktyczne uszkodzenie jakiejś struktury ciała odczuwanego w jednym lub wielu stawach, w tym małe i duże stawy.
Obejmuje: ból biodra, ból barku
- b28018 Ból w danej części ciała, inny określony**
- b28019 Ból w danej części ciała, nieokreślony**
- b2802 Ból umiejscowiony w wielu częściach ciała**
Nieprzyjemne doznania wskazujące na potencjalne lub faktyczne uszkodzenie danej struktury ciała, umiejscowione w kilku częściach ciała.

b2803 Promieniujący ból w dermatomie

Nieprzyjemne doznania sygnalizujące na potencjalne lub faktyczne uszkodzenie danej struktury ciała, zlokalizowane w okolicach skóry unerwionych przez ten sam korzeń nerwowy.

b2804 Promieniujący ból w segmencie lub okolicy

Nieprzyjemne doznania wskazujące na potencjalne lub faktyczne uszkodzenie danej struktury ciała zlokalizowane w okolicy skóry w różnych częściach ciała niezaopatrywanych przez ten sam korzeń nerwowy.

b289 Czucie bólu, inne określone i nieokreślone**b298 Funkcje narządów zmysłów i ból, inne określone****b299 Funkcje narządów zmysłów i ból, nieokreślone**

Rozdział 3

Funkcje głosu i mowy

Rozdział ten dotyczy funkcji związanych z wytwarzaniem dźwięków i mowy.

b310

Funkcje głosu

Funkcje wytwarzania różnorodnych dźwięków powstałych w wyniku przechodzenia powietrza przez krtań.

Obejmuje: funkcje związane z wytwarzaniem i jakością głosu, funkcje związane z wydawaniem głosu, wysokość tonu, głośność i właściwości głosu, upośledzenia jak: bezgłos, dysfonia, chrypka, nosowanie otwarte, nosowanie zamknięte

Nie obejmuje: funkcje językowe (b167); funkcje artykulacji (b320)

b3100 Wytwarzanie głosu

Funkcje wydawania dźwięku przez koordynację czynności krtani i mięśni otaczających z czynnością układu oddechowego.

Obejmuje: funkcje wydawania głosu (fonacji), głośność, zaburzenie takie jak bezgłos

b3101 Właściwości głosu

Funkcje związane z charakterystycznymi cechami głosu jak wysokość tonu, rezonans i inne właściwości.

Obejmuje: funkcje wydawania wysokich lub niskich tonów, upośledzenia jak: nosowanie otwarte, nosowanie zamknięte, dysfonię, chrypkę lub chropowatość głosu

b3108 Funkcje głosu, inne określone

b3109 Funkcje głosu, nieokreślone

b320

Funkcje artykulacji

Funkcje wydawania dźwięków mowy.

Obejmuje: funkcje wymawiania, artykulację fonemów; upośledzenie wymowy spastyczne, ataktyczne, porażenne; utratę zdolności artykulacji

Nie obejmuje: funkcje językowe (b167); funkcje głosu (b310)

b330 **Funkcje dotyczące płynności i rytmu mowy**

Funkcje tworzenia strumienia i tempa mowy.

Obejmuje: funkcje dotyczące poprawności, rytmu, tempa i melodii mowy; prozodię i intonację, upośledzenia jak: jąkanie się, zacinanie się, mowę bezładną, spowolnienie mowy, przyspieszenie mowy

Nie obejmuje: funkcje językowe (b167); funkcje głosu (b310); funkcje artykulacji (b320)

b3300 **Płynność mowy**

Funkcje tworzenia płynnego, nieprzerywanego strumienia mowy.

Obejmuje: funkcje dotyczące płynnego mówienia; upośledzenia jak: jąkanie się, zacinanie się, mówienie bezładne, brak płynności, powtarzanie dźwięków, słów lub części słów, nieregularne przerwy w mówieniu

b3301 **Rytm mowy**

Funkcje dotyczące poprawności modulacji, tempa i akcentu mowy.

Obejmuje: upośledzenia jak: stereotypowa lub powtarzana intonacja mowy

b3302 **Szybkość mówienia**

Funkcje dotyczące tempa mówienia.

Obejmuje: upośledzenia jak: spowolnienie mowy, przyspieszenie mowy

b3303 **Melodia mowy**

Funkcje dotyczące modulowania wysokości tonów mowy.

Obejmuje: prozodię mowy, intonację, melodię mowy, upośledzenia jak mowa monotonna

b3308 **Funkcje dotyczące płynności i rytmu mowy, inne określone****b3309** **Funkcje dotyczące płynności i rytmu mowy, nieokreślone****b340** **Alternatywne funkcje dotyczące wokalizacji**

Funkcje tworzenia innych sposobów wokalizacji.

Obejmuje: funkcje tworzenia dźwięków i skala dźwięków jak podczas śpiewania, skandowania, bełkotania, nucenia; głośny płacz, krzyk

Nie obejmuje: funkcje językowe (b167); funkcje głosu (b310); funkcje artykulacji (b320); funkcje dotyczące płynności i rytmu mowy (b330)

b3400 Tworzenie nut

Funkcje wytwarzania dźwięków wokalnych muzycznych.

Obejmuje: podtrzymywanie, modulowanie i kończenie pojedynczych lub połączonych wokalizacji ze zmianami w wysokości tonu dźwięków jak podczas śpiewania, nucenia, skandowania

b3401 Tworzenie skali dźwięków

Funkcje tworzenia różnorodnego zakresu wokalizacji.

Obejmuje: funkcje gaworzenia u dzieci

b3408 Alternatywne funkcje dotyczące wokalizacji, inne określone**b3409 Alternatywne funkcje dotyczące wokalizacji, nieokreślone****b398** Funkcje głosu i mowy, inne określone**b399** Funkcje głosu i mowy, nieokreślone

Rozdział 4

Funkcje układu krążenia, krwiotwórczego, odpornościowego i oddechowego

Rozdział ten dotyczy funkcji układu krążenia (funkcje serca i naczyń krwionośnych), układu krwiotwórczego i odpornościowego (funkcje tworzenia krwi i odporności) i układu oddechowego (funkcje oddychania i tolerancji wysiłku).

Funkcje układu krążenia (b410-b429)

b410**Funkcje serca**

Funkcje zapewnienia wystarczającego lub wymaganego przepływu krwi w ustroju.

Obejmuje: funkcje dotyczące częstości akcji serca, rytmu i pojemności minutowej serca, siły skurczu mięśni komór, funkcji zastawek serca, czynności prawej komory, dynamiki krążenia; upośledzenia jak częstoskurcz, rzadkoskurcz, niemiarywość w odniesieniu do niewydolność serca, kardiomiopatii; zapalenia mięśnia sercowego, niewydolności wieńcowej

Nie obejmuje: funkcje naczyń krwionośnych (b415); funkcje związane z ciśnieniem tętniczym krwi (b420); funkcje związane z tolerancją wysiłku (b455)

b4100 Częstość akcji serca

Funkcje związane z liczbą skurczów serca na minutę.

Obejmuje: upośledzenia jak zbyt szybka (częstoskurcz) lub zbyt wolna (rzadkoskurcz) częstość akcji serca

b4101 Rytm serca

Funkcje związane z miarowością czynności serca.

Obejmuje: upośledzenia jak zaburzenia rytmu serca

b4102 Siła skurczu mięśni komór

Funkcje związane z ilością krwi pompowanej przez mięśnie komór w czasie każdego uderzenia serca.

Obejmuje: upośledzenie jak zmniejszenie objętości minutowej serca

b4103 Zaopatrzenie serca w krew

Funkcje związane z przepływem wieńcowym i rezerwą wieńcową.

Obejmuje: upośledzenie jak niedokrwienie mięśnia sercowego.

b4108 Funkcje serca, inne określone**b4109 Funkcje serca, nieokreślone****b415 Funkcje naczyń krwionośnych**

Funkcje związane z zapewnieniem ukrwienia całego ustroju.

Obejmuje: funkcje tętnic, naczyń włosowatych i żył; funkcję naczynioruchową; funkcje tętnic, naczyń włosowatych i żył krążenia płucnego; funkcje zastawek żylnych; upośledzenia jak: całkowite lub częściowe ograniczenie-przepływu w tętnicach; miażdżyca tętnic, stwardnienie tętnic, zakrzep z zatorami, żylaki żył

Nie obejmuje: funkcje serca (b410); funkcje związane z ciśnieniem tętniczym krwi (b420); funkcje układu krwiotwórczego (b430); funkcje związane z tolerancją wysiłku (b455)

b4150 Funkcje tętnic

Funkcje związane z przepływem krwi w tętnicach.

Obejmuje: upośledzenia wynikające z rozszerzenia tętnic; zwężenie tętnic jak w chromaniu przestankowym

b4151 Funkcje naczyń włosowatych

Funkcje związane z przepływem krwi w naczyniach włosowatych.

b4152 Funkcje żył

Funkcje związane z przepływem krwi w żyłach i funkcje zastawek żylnych.

Obejmuje: upośledzenia wynikające z rozszerzenia żył; zwężenie żył; niedomykalność zastawek jak w żylakach

b4158 Funkcje naczyń krwionośnych, inne określone**b4159 Funkcje naczyń krwionośnych, nieokreślone**

b420 Funkcje związane z ciśnieniem tętniczym krwi

Funkcje utrzymywania odpowiedniego ciśnienia tętniczego krwi.

Obejmuje: funkcje utrzymywania ciśnienia tętniczego krwi; podwyższone i obniżone ciśnienie krwi; upośledzenia związane z niedociśnieniem, nadciśnieniem i hipotonią ortostatyczną

Nie obejmuje: funkcje serca (b410); funkcje naczyń krwionośnych (b415); funkcje związane z tolerancją wysiłku (b455)

b4200 Podwyższone ciśnienie tętnicze krwi

Funkcje związane ze wzrostem ciśnienia tętniczego krwi skurczowego i rozkurczowego ponad prawidłowy wartości dla danego wieku.

b4201 Obniżone ciśnienie tętnicze krwi

Funkcje związane ze spadkiem ciśnienia tętniczego krwi skurczowego lub rozkurczowego poniżej prawidłowych wartości dla danego wieku.

b4202 Utrzymanie ciśnienia tętniczego krwi

Funkcje związane z utrzymaniem odpowiedniego ciśnienia tętniczego krwi w odpowiedzi na zmiany zachodzące w ustroju.

b4208 Funkcje związane z ciśnieniem tętniczym krwi, inne określone**b4209** Funkcje związane z ciśnieniem tętniczym krwi, nieokreślone**b429** Funkcje układu krążenia, inne określone i nieokreślone*Funkcje układu krwiotwórczego i odpornościowego (b430-b439)***b430** Funkcje układu krwiotwórczego

Funkcje tworzenia krwi i funkcje związane z transportem tlenu i produktów przemiany materii (metabolitów) oraz funkcje krzepnięcia.

Obejmuje: funkcje wytwarzania krwi i funkcje szpiku kostnego; funkcje śledziony w zakresie czynności związanych z krwią; funkcje przenoszenia tlenu przez krew; funkcje dotyczące transportu metabolitów przez krew; krzepnięcie krwi; upośledzenia jak: niedokrwistość; hemofilia i inne zaburzenia krzepnięcia

Nie obejmuje: Funkcje układu krążenia (b410-b429); funkcje układu odpornościowego (b435); funkcje związane z tolerancją wysiłku (b455)

b4300 Tworzenie krwi

Funkcje związane z tworzeniem krwi i wszystkich jej składników.

b4301 Funkcje krwi związane z transportem tlenu

Funkcje związane ze zdolnością krwi do transportu tlenu w całym organizmie.

b4302 Funkcje krwi związane z przenoszeniem metabolitów

Funkcje odnoszące się do zdolności krwi do transportowania metabolitów w całym organizmie.

b4303 Funkcje związane z krzepnięciem

Funkcje odnoszące się do krzepnięcia krwi, np. w miejscu zranienia.

b4308 Funkcje układu krwiotwórczego, inne określone**b4309 Funkcje układu krwiotwórczego, nieokreślone****b435 Funkcje układu odpornościowego**

Funkcje ochrony organizmu przed obcymi substancjami oraz zakażeniem, za pomocą swoistej i nieswoistej odpowiedzi immunologicznej.

Obejmuje: odpowiedź immunologiczna (swoista i nieswoista); reakcje nadwrażliwości, funkcje naczyń limfatycznych i węzłów chłonnych, funkcje odporności komórkowej, odporności zależnej od przeciwciał; odpowiedź na szczepienie; upośledzenia jak: autoimmunizacja; reakcje uczuleniowe; zapalenie węzłów chłonnych; obrzęk limfatyczny

Nie obejmuje: funkcje układu krwiotwórczego (b430)

b4350 Odpowiedź immunologiczna

Funkcje związane z odpowiedzią organizmu w formie reakcji uczuleniowej na obce substancje, w tym zakażenie.

b43500 Swoista odpowiedź immunologiczna

Funkcje związane z odpowiedzią organizmu w formie reakcji uczuleniowej na swoiste substancje obce.

b43501 Nieswoista odpowiedź immunologiczna

Funkcje związane z ogólnoustrojową odpowiedzią w formie reakcji uczuleniowej na substancje obce, w tym zakażenie.

b43508 Odpowiedź immunologiczna, inna określona**b43509 Odpowiedź immunologiczna, nieokreślona**

b4351 Reakcje nadwrażliwości

Funkcje związane z odpowiedzią organizmu w formie nadmiernej reakcji uczuleniowej na substancje obce, np. jak w uczuleniu na różne antygeny.

Obejmuje: upośledzenia jak nadwrażliwości lub alergie

Nie obejmuje: tolerancja pokarmu (b5153)

b4352 Funkcje naczyń limfatycznych

Funkcje naczyń transportujących chłonkę.

b4353 Funkcje węzłów chłonnych

Funkcje węzłów chłonnych znajdujących się wzdłuż przebiegu naczyń limfatycznych.

b4358 Funkcje układu odpornościowego, inne określone**b4359 Funkcje układu odpornościowego, nieokreślone****b439 Funkcje układu krwiotwórczego i odpornościowego, inne określone i nieokreślone***Funkcje układu oddechowego (b440-b449)***b440 Funkcje oddychania**

Funkcje związane z wdychaniem powietrza do płuc, wymiany gazów pomiędzy powietrzem i krwią oraz wydech powietrza.

Obejmuje: funkcje dotyczące częstości, rytmu i głębokości oddychania; upośledzenia jak: bezdech, hiperwentylacja, oddychanie nieregularne, oddech paradoksalny, rozedma płuc, skurcz oskrzeli

Nie obejmuje: funkcje mięśni oddechowych (b445); dodatkowe funkcje związane z oddychaniem (b450); funkcje związane z tolerancją wysiłku (b455)

b4400 Częstość oddechów

Funkcje związane z liczbą oddechów na minutę.

Obejmuje: upośledzenia jak zbyt częsta (tachypnoe) lub zbyt wolna (bradypnoe) częstość oddychania

b4401 Rytm oddychania

Funkcje związane z częstotliwością i regularnością oddychania.

Obejmuje: upośledzenie jak oddychanie nieregularne

b4402 Głębokość oddychania

Funkcje związane z objętością oddechową płuc.

Obejmuje: upośledzenia jak oddychanie powierzchniowe lub płytkie

b4408 Funkcje oddychania, inne określone**b4409 Funkcje oddychania, nieokreślone****b445 Funkcje mięśni oddechowych**

Funkcje mięśni zaangażowanych w oddychanie.

Obejmuje: funkcje mięśni oddechowych klatki piersiowej; funkcje przepony; funkcje mięśni oddechowych dodatkowych

Nie obejmuje: funkcje dotyczące oddychania (b440); dodatkowe funkcje związane z oddychaniem (b450); funkcje związane z tolerancją wysiłku (b455)

b4450 Funkcje mięśni oddechowych klatki piersiowej

Funkcje mięśni klatki piersiowej zaangażowanych w oddychaniu.

b4451 Funkcje przepony

Funkcje przepony, związane z oddychaniem.

b4452 Funkcje dodatkowych mięśni oddechowych

Funkcje dodatkowych mięśni zaangażowanych w oddychaniu.

b4458 Funkcje mięśni oddechowych, inne określone**b4459 Funkcje mięśni oddechowych, nieokreślone****b449 Funkcje układu oddechowego, inne określone i nieokreślone**

Dodatkowe funkcje i wrażenia związane z układem krążenia i oddechowym (b450-b469)

b450 Dodatkowe funkcje związane z oddychaniem

Dodatkowe funkcje związane z oddychaniem jak kasłanie, kichanie i ziewanie.

Obejmuje: funkcje dmuchania, gwizdania, oddychania przez usta

b455 Funkcje związane z tolerancją wysiłku

Funkcje wydolności oddechowej i krążeniowej wymaganej do ciągłego wysiłku fizycznego.

Obejmuje: funkcje wydolności fizycznej, pochłaniania tlenu; wytrzymałości i zmęczenia

Nie obejmuje: funkcje układu krążenia (b410-b429); funkcje układu krwiotwórczego (b430); funkcje oddychania (b440); funkcje mięśni oddechowych (b445); dodatkowe funkcje związane z oddychaniem (b450)

b4550 Ogólna wydolność fizyczna

Funkcje związane z ogólnym poziomem tolerancji wysiłku fizycznego i wytrzymałości.

b4551 Wydolność oddechowa

Funkcje związane z wielkością wysiłku fizycznego nie powodującego duszności u danej osoby.

b4552 Męczliwość

Funkcje związane z podatnością na zmęczenie, na każdym poziomie wysiłku fizycznego.

b4558 Funkcje związane z tolerancją wysiłku, inne określone**b4559** Funkcje związane z tolerancją wysiłku, nieokreślone**b460** Wrażenia związane z funkcjami układu krążenia i oddechowego

Uczucie niemiarowej pracy serca, kołatania serca, duszności.

Obejmuje: uczucie ciasnoty w klatce piersiowej, uczucie nieregularnych uderzeń serca, duszność, brak powietrza, duszenie się, krztuszenie się, świsty

Nie obejmuje: czucie bólu (b280)

b469 Dodatkowe funkcje i wrażenia ze strony układu krążenia i oddechowego, inne określone i nieokreślone**b498** Funkcje układu krążenia, krwiotwórczego, odpornościowego i oddechowego, inne określone**b499** Funkcje układu krążenia, krwiotwórczego, odpornościowego i oddechowego, nieokreślone

Rozdział 5

Funkcje układu trawiennego, wewnątrzwydzielniczego i funkcje związane z metabolizmem

Rozdział ten dotyczy funkcji przyjmowania pokarmu, trawienia i wydalania, jak również funkcji związanych z metabolizmem a także funkcji gruczołów wewnątrzwydzielniczych.

Funkcje układu trawiennego (b510-b539)

b510 Funkcje przyjmowania pokarmu

Funkcje przyjmowania pokarmów stałych lub płynów przez usta.

Obejmuje: funkcje ssania, żucia, rozdrabnianie pokarmu w ustach, ślinienie, połykanie, odbijanie się, cofanie się pokarmu, płucie i wymiotowanie; upośledzenia jak: utrudnione połykanie, aspirowanie pokarmów, połykanie powietrza, nadmierne wydzielanie śliny, ślinienie się (wyciekanie śliny z ust), upośledzone wydzielanie śliny

Nie obejmuje: wrażenia związane z układem trawiennym (b535)

b5100 Ssanie

Funkcje wciągania do jamy ustnej za pomocą siły ssącej wytwarzanej przez ruchy policzków, warg i języka.

b5101 Gryzienie

Funkcje odcinania, dziurawienia i rozrywania pożywienia za pomocą zębów przednich

b5102 Żucie

Funkcje miażdżenia i rozdrabniania i przeżuwania pokarmu za pomocą tylnych zębów (np. trzonowych).

b5103 Mieszanie pokarmu w jamie ustnej

Funkcje mieszania pokarmu w ustach za pomocą zębów i języka.

b5104 Ślinienie

Funkcje wytwarzania śliny w jamie ustnej.

b5105 Połykanie

Funkcje przesuwania pokarmu i płynu przez jamę ustną, gardło i przełyk do żołądka w odpowiednich ilościach i w odpowiednim tempie.

Obejmuje: ustne, krtaniowe lub przełykowe utrudnienie połykania; upośledzenie przechodzenia pokarmu przez przełyk

b51050 Połykanie – przesuwanie pokarmu przez usta

Funkcja opróżniania jamy ustnej z pokarmu i płynu w odpowiednim tempie i z odpowiednią szybkością.

b51051 Połykanie – przesuwanie pokarmu przez gardło

Funkcja opróżniania gardła z pokarmu i płynu w odpowiednim tempie i z odpowiednią szybkością.

b51052 Połykanie – przesuwanie pokarmu przez przełyk

Funkcja opróżniania przełyku z pokarmu i płynu w odpowiednim tempie i z odpowiednią szybkością.

b51058 Połykanie, inne określone**b51059 Połykanie, nieokreślone****b5106 Zwracanie pokarmu i wymiotowanie**

Funkcje dotyczące przesuwania się pokarmu lub płynu w odwrotnym kierunku niż podczas przyjmowania, z żołądka do przełyku, ust i na zewnątrz.

b5108 Funkcje przyjmowania pokarmu, inne określone**b5109 Funkcje przyjmowania pokarmu, nieokreślone****b515 Funkcje trawienne**

Funkcje dotyczące transportowania pokarmu przez przewód pokarmowy, rozdrabniania pokarmu i wchłaniania substancji odżywczych.

Obejmuje: funkcje dotyczące transportu pokarmu przez żołądek; rozdrabniania pokarmu, perystaltyki; wytwarzania enzymów i ich działania w żołądku i jelitach; wchłaniania składników pokarmowych i tolerancji pokarmu; upośledzenia jak: nadkwaśność, złe wchłanianie pokarmu, nietolerancja pokarmu, nadmierna ruchliwość jelit, porażenie jelitowe, zaparcie, zmniejszone wytwarzanie żółci

Nie obejmuje: funkcje przyjmowania pokarmu (b510); funkcje przyswajania (b520); funkcje defekacji (b525); wrażenia związane z układem trawiennym (b535)

b5150 Transportowanie pokarmu przez żołądek i jelita

Perystaltyka i funkcje pokrewne, mechanicznie przesuujące pokarm przez żołądek i jelita.

b5151 Rozdrabnianie pokarmu

Funkcje mechanicznego dzielenia pokarmu na mniejsze cząstki w przewodzie pokarmowym.

b5152 Wchłanianie substancji odżywczych

Funkcje wchłaniania substancji odżywczych z pokarmu i płynów do krwi z obszaru całego żołądka i jelit.

b5153 Tolerancja pokarmu

Funkcje organizmu przyjmowania odpowiednich pokarmów i płynów do trawienia i odrzucania tego co nieodpowiednie.

Obejmuje: upośledzenia jak nadwrażliwość, np. przy nietolerancji glutenu

b5158 Funkcje trawienne, inne określone**b5159 Funkcje trawienne, nieokreślone****b520 Funkcje przyswajania**

Funkcje, dzięki którym substancje odżywcze przekształcane są w składniki organizmu.

Obejmuje: funkcje dotyczące gromadzenia substancji odżywczych w organizmie

Nie obejmuje: funkcje trawienne (b515); funkcje defekacji (b525); funkcje zachowania masy ciała; (b530); ogólne funkcje metaboliczne (b540)

b525 Funkcje defekacji

Funkcje wydalania końcowych produktów przemiany materii i niestrawionych pokarmów w postaci kału i funkcje pokrewne.

Obejmuje: wydalanie, konsystencję stolca, częstość defekacji, kontrolowanie oddawania (powstrzymywanie) stolca; wzdęcie z oddawaniem wiatrów, wzdęcia; upośledzenia jak: nietrzymanie stolca, zaparcia, biegunka, stolec wodnisty, niewydolność zwieracza odbytu lub nietrzymanie stolca

Nie obejmuje: funkcje trawienne (b515); funkcje przyswajania (b520); wrażenia związane z układem trawiennym (b535)

b5250 Wydalanie kału

Funkcje wydalania odchodów z odbytnicy z uwzględnieniem funkcji skurczowej mięśni brzusznych w czasie tej czynności.

b5251 Konsystencja stolca

Konsystencja stolców określana jako: twardy, zwarty, miękki lub wodnisty.

b5252 Częstość defekacji

Funkcje związane z częstością defekacji.

b5253 Kontrolowanie oddawania stolca

Funkcje związane z świadomym panowaniem nad czynnością wydalania.

b5254 Wzdęcie z oddawaniem wiatrów

Funkcje związane z wypuszczaniem nadmiernych ilości powietrza lub gazów z jelita.

b5258 Funkcje defekacji, inne określone**b5259 Funkcje defekacji, nieokreślone****b530 Funkcje zachowania masy ciała**

Funkcje dotyczące zachowania właściwej masy ciała z uwzględnieniem zwiększania masy ciała w okresie rozwoju.

Obejmuje: funkcje utrzymywania akceptowanej wartości wskaźnika masy ciała (BMI); upośledzenia jak: niedobór wagi, wyniszczenie, zanik tkanki mięśniowej, nadwaga, wychudzenie, a także takie jak w pierwotnej i wtórnej otyłości

Nie obejmuje: funkcje przyswajania (b520); ogólne funkcje metaboliczne (b540); funkcje gruczołów wydzielania wewnętrznego (b555)

b535 Wrażenia związane z układem trawiennym

Odczucia związane ze spożywaniem pokarmu stałego i płynów a także pokrewnymi funkcjami trawiennymi.

Obejmuje: uczucie nudności, pełności w żołądku, skurcze brzucha, uczucie obecności kuli, skurcz żołądka, gaz w żołądku i zgaga

Nie obejmuje: czucie bólu (b280); funkcje przyjmowania pokarmów (b510); funkcje trawienne (b515); funkcje defekacji (b525)

b5350 Wrażenie nudności

Uczucie potrzeby wymiotowania.

b5351 Wrażenie wzdęcia

Uczucie rozdęcia żołądka lub brzucha.

b5352 Wrażenie skurczów brzucha

Uczucie spazmatycznego lub bolesnego skurczu mięśni gładkich przewodu pokarmowego.

b5358 Wrażenia związane z układem trawiennym, inne określone**b5359 Wrażenia związane z układem trawiennym, nieokreślone****b539 Funkcje układu trawiennego, inne określone i nieokreślone***Funkcje związane z metabolizmem i funkcje układu wydzielenia wewnętrznego (b540-b559)***b540 Ogólne funkcje metaboliczne**

Funkcje dotyczące kontroli istotnych składników organizmu takich jak węglowodany, białka i tłuszcze, ich wzajemnej konwersji jednych w drugie i przemiany w energię.

Obejmuje: przemianę materii, podstawową przemianę materii, metabolizm węglowodanów, białek i tłuszczów, katabolizm, anabolizm, wytwarzanie energii w organizmie; zwiększoną lub zmniejszoną przemianę materii

Nie obejmuje: funkcje przyswajania (b520); funkcje zachowania masy ciała (b530); funkcje równowagi wodnej, mineralnej i elektrolitowej (b545); funkcje termoregulacji (b550); funkcje gruczołów wydzielenia wewnętrznego (b555)

b5400 Podstawowa przemiana materii

Funkcje zaangażowane w zużycie tlenu przez ustrój w określonych warunkach spoczynku i temperatury.

Obejmuje: zwiększenie lub zmniejszenie podstawowej przemiany materii; upośledzenia jak w nadczynności i niedoczynności tarczycy

b5401 Metabolizm węglowodanów

Funkcje zaangażowane w proces, w wyniku którego węglowodany z pożywienia są gromadzone i rozkładane na glukozę a następnie na dwutlenek węgla i wodę.

b5402 Metabolizm białek

Funkcje zaangażowane w proces, w wyniku którego białka z pożywienia przekształcane są w aminokwasy i rozkładane dalej w ustroju.

b5403 Metabolizm tłuszczów

Funkcje zaangażowane w proces, w wyniku którego tłuszcze z pożywienia są gromadzone i rozkładane w ustroju.

b5408 Ogólne funkcje metaboliczne, inne określone**b5409 Ogólne funkcje metaboliczne, nieokreślone****b545****Funkcje równowagi wodnej, mineralnej i elektrolitowej**

Funkcje kontrolujące stan wody, minerałów i elektrolitów w ustroju.

Obejmuje: funkcje związane z bilansem wodnym, równowagą minerałów takich jak wapń, cynk, żelazo i równowagą elektrolitów takich jak sód i potas; upośledzenia jak: zatrzymanie wody, odwodnienie, hiperkalcemia, hipokalcemia, niedobór żelaza, nadmiar sodu we krwi, niedobór sodu we krwi, hiperkalemia i hipokalemia

Nie obejmuje: funkcje układu krwiotwórczego (b430); ogólne funkcje metaboliczne (b540); funkcje gruczołów wydzielania wewnętrznego (b555)

b5450 Bilans wodny

Funkcje związane z utrzymaniem prawidłowego poziomu lub ilości wody w ustroju.

Obejmuje: upośledzenia jak odwodnienie i nawodnienie ustroju

b54500 Zatrzymanie wody

Funkcje związane z zatrzymywaniem wody w ustroju.

b54501 Utrzymywanie równowagi wodnej

Funkcje zaangażowane w utrzymywanie optymalnej ilości wody w ustroju.

b54508 Funkcje związane z bilansem wodnym, inne określone**b54509 Funkcje związane z bilansem wodnym, nieokreślone****b5451 Równowaga mineralna**

Funkcje zaangażowane w utrzymywanie równowagi pomiędzy przyjmowaniem, gromadzeniem, wykorzystaniem i wydalaniem minerałów w ustroju.

b5452 Równowaga elektrolitowa

Funkcje zaangażowane w utrzymywanie równowagi pomiędzy przyjmowaniem, gromadzeniem, wykorzystaniem i wydalaniem elektrolitów w ustroju.

b5458 Funkcje równowagi wodnej, mineralnej i elektrolitowej, inne określone

b5459 Funkcje równowagi wodnej, mineralnej i elektrolitowej, nieokreślone

b550 Funkcje termoregulacji

Funkcje regulacji ciepłoty ciała.

Obejmuje: funkcje zaangażowane w utrzymywanie prawidłowej ciepłoty ciała, upośledzenia jak: hipotermia, hipertermia

Nie obejmuje: ogólne funkcje metaboliczne (b540); funkcje gruczołów wydzielania wewnętrznego (b555)

b5500 Ciepłota ciała

Podstawowa ciepłota ciała.

Obejmuje: upośledzenia jak hipertermia lub hipotermia

b5501 Utrzymywanie prawidłowej ciepłoty ciała

Funkcje zaangażowane w utrzymywanie optymalnej ciepłoty ciała w zależności od zmiany temperatury środowiska.

Obejmuje: tolerancję ciepła lub zimna

b5508 Funkcje termoregulacji, inne określone

b5509 Funkcje termoregulacji, nieokreślone

b555 Funkcje gruczołów wydzielania wewnętrznego

Funkcje wytwarzania i regulacji stężenia hormonów w ustroju z uwzględnieniem okresowych zmian.

Obejmuje: funkcje równowagi hormonalnej; nadczynność przysadki mózgowej, niedoczynność przysadki mózgowej, nadczynność tarczycy, niedoczynność tarczycy, nadczynność nadnerczy, niedoczynność nadnerczy, nadczynność przytarczyc, niedoczynność przytarczyc, zwiększenie wydzielania hormonów w gonadach (hipergonadyzm), niedoczynność gonad (hipogonadyzm)

Nie obejmuje: ogólne funkcje metaboliczne (b540); funkcje równowagi wodnej, mineralnej i elektrolitowej (b545); funkcje termoregulacji (b550); funkcje seksualne (b640); funkcje związane z miesiączkowaniem (b650)

b559 Funkcje metaboliczne i układu wydzielania wewnętrznego, inne określone i nieokreślone

b598 Funkcje układu trawiennego, wewnątrzwydzielniczego i funkcje związane z metabolizmem, inne określone

b599 **Funkcje układu trawiennego, wewnątrzwydzielniczego i funkcje związane z metabolizmem, nieokreślone**

Rozdział 6

Funkcje układu moczowo-płciowego i funkcje rozrodcze

Rozdział ten dotyczy funkcji oddawania moczu i funkcji rozrodczych z uwzględnieniem funkcji seksualnych i prokreacyjnych.

Funkcje układu moczowego (b610-b639)

b610 Funkcje wydzielenia moczu

Funkcje przesączania i zbierania moczu.

Obejmuje: funkcje filtracji moczu, zbieranie moczu, upośledzenia jak: niewydolność nerek, bezmocz, skąpomocz, wodonercze, hipotoniczny pęcherz moczowy i niedrożność moczowodu

Nie obejmuje: funkcje oddawania moczu (b620)

b6100 Filtrowanie moczu

Funkcje przesączania moczu w nerkach.

b6101 Zbieranie moczu

Funkcje zbierania i składowania moczu przez moczowody i pęcherz moczowy.

b6108 Funkcje wydzielenia moczu, inne określone

b6109 Funkcje wydzielenia moczu, nieokreślone

b620 Funkcje oddawania moczu

Funkcje wydalania (emisji) moczu z pęcherza moczowego.

Obejmuje: funkcje oddawania moczu, częstość oddawania moczu, zdolność utrzymania moczu; upośledzenia jak: oddawanie moczu w stresie, parcie nagłące, odruchowe oddawanie moczu, przepętnienie, stałe nietrzymanie moczu, wyciekanie moczu kroplami, pęcherz odruchowy, wielomocz, zatrzymanie moczu, nagłe parcie na mocz

Nie obejmuje: funkcje wydzielenia moczu (b610); wrażenia związane z funkcjami moczowymi (b630)

b6200 Oddawanie moczu

Funkcje opróżniania pęcherza moczowego.

Obejmuje: upośledzenie jak zatrzymanie moczu

b6201 Częstość oddawania moczu

Funkcje dotyczące liczby epizodów oddawania moczu.

b6202 Zdolność utrzymania moczu

Funkcje sprawowania kontroli nad oddawaniem moczu.

Obejmuje: upośledzenia jak: oddawanie moczu w stresie, nagłe parcie, odruchowe oddawanie moczu, stałe i okresowe nietrzymanie moczu

b6208 Funkcje oddawania moczu, inne określone**b6209 Funkcje oddawania moczu, nieokreślone****b630 Wrażenia związane z funkcjami moczowymi**

Odczucia związane z opróżnianiem pęcherza moczowego i odczucia będące wynikiem pokrewnych funkcji moczowych.

Obejmuje: uczucie niezpełnego oddania moczu, uczucie pełności w pęcherzu moczowym

Nie obejmuje: czucie bólu (b280); funkcje oddawania moczu (b620)

b639 Funkcje układu moczowego, inne określone i nieokreślone*Funkcje płciowe i funkcje rozrodcze (b640-b679)***b640 Funkcje seksualne**

Funkcje psychiczne i fizyczne związane z aktem seksualnym z uwzględnieniem fazy pobudzenia, przygotowania, orgazmu i rozładowania.

Obejmuje: funkcje związane z podnieceniem seksualnym, fazą przygotowania, orgazmu i rozładowania; funkcje odnoszące się do zainteresowań seksualnych, zachowania seksualnego, wzwodu prącia, wzwodu łechtaczki, zwilżenia pochwy, wytrysku nasienia, orgazmu; upośledzenia jak: impotencja, oziębłość płciowa, pochwica, przedwczesny wytrysk nasienia, bolesny, długotrwały wzwód prącia (priapizm), opóźniony wytrysk nasienia

Nie obejmuje: funkcje rozrodcze (b660); wrażenia związane z funkcjami płciowymi i funkcjami rozrodczymi (b670)

b6400 Funkcje fazy pobudzenia seksualnego

Funkcje związane z seksualnym zainteresowaniem i podnieceniem.

b6401 Funkcje seksualnej fazy przygotowania

Funkcje związane z podejmowaniem stosunku płciowego.

b6402 Funkcje fazy orgazmu

Funkcje osiągnięcia orgazmu.

b6403 Funkcje dotyczące seksualnej fazy rozładowania

Funkcje osiągania zaspokojenia po orgazmie z towarzyszącym odprężeniem.

Obejmuje: upośledzenia jak brak zadowolenia z orgazmu

b6408 Funkcje seksualne, inne określone**b6409 Funkcje seksualne, nieokreślone****b650 Funkcje związane z miesiączkowaniem**

Funkcje związane z cyklem miesiączkowym, z uwzględnieniem regularności miesiączkowania i wydalania płynów miesiączkowych.

Obejmuje: regularność i odstęp pomiędzy miesiączkami, wielkość krwawienia miesięcznego, pierwszą miesiączkę, klimakterium, upośledzenia jak: pierwotny i wtórny brak miesiączki, krwotok miesiączkowy, nadmierne częste miesiączkowanie, miesiączkowanie wsteczne, napięcie przedmiesiączkowe

Nie obejmuje: funkcje seksualne (b640); funkcje rozrodcze (b660); wrażenia związane z funkcjami płciowymi i rozrodczymi (b670); uczucie bólu (b280)

b6500 Regularność cyklu miesiączkowego

Funkcje związane z regularnością cyklu miesiączkowego.

Obejmuje: zbyt częste lub zbyt rzadkie występowanie miesiączki

b6501 Odstęp pomiędzy miesiączkami

Okres pomiędzy dwoma cyklami miesiączkowymi.

b6502 Wielkość krwawienia miesiączkowego

Funkcje związane z obfitością krwawienia miesiączkowego.

Obejmuje: skąpą i krótkotrwałą miesiączkę, nadmierne krwawienie miesiączkowe

b6508 Funkcje związane z miesiączkowaniem, inne określone**b6509 Funkcje związane z miesiączkowaniem, nieokreślone**

b660**Funkcje rozrodcze**

Funkcje związane z płodnością, ciążą, urodzeniem dziecka i laktacją.

Obejmuje: funkcje męskiej płodności i żeńskiej płodności, ciążę i urodzenie dziecka, laktację, upośledzenia jak brak plemników w nasieniu, niedobór plemników w nasieniu, zatrzymanie wydzielania lub wyptywu mleka, mlekotok, brak laktacji, oraz takie jak zmniejszoną płodność, bezpłodność, poronienie samoistne, ciążę pozamaciczną, poronienie, mały płód, wielowodzie, poród przedwczesny, poród opóźniony

Nie obejmuje: funkcje seksualne (b640); funkcje związane z miesiączkowaniem (b650)

b6600 Funkcje związane z płodnością

Funkcje wytwarzania gamet.

Obejmuje: upośledzenia jak: zmniejszoną płodność, bezpłodność

Nie obejmuje: funkcje seksualne (b640)

b6601 Funkcje związane z ciążą

Funkcje związane z zachodzeniem w ciążę i bycia w ciąży.

b6602 Funkcje związane z porodem

Funkcje zaangażowane podczas rodzenia dziecka.

b6603 Laktacja

Funkcje związane z wytwarzaniem mleka i udostępnianiem go dziecku.

b6608 Funkcje rozrodcze, inne określone**b6609 Funkcje rozrodcze, nieokreślone****b670****Wrażenia związane z funkcjami płciowymi i funkcjami rozrodczymi**

Odczucia pojawiające się podczas pobudzenia seksualnego, stosunku płciowego i w czasie cyklu miesiączkowego.

Obejmuje: bolesny stosunek płciowy, bolesne miesiączkowanie, uderzenia gorąca w okresie klimakterium, poty nocne w okresie klimakterium

Nie obejmuje: czucie bólu (b280); wrażenia związane z funkcjami moczowymi (b630); funkcje seksualne (b640); funkcje związane z miesiączkowaniem (b650); funkcje rozrodcze (b660)

b6700 Przykre doznania związane ze stosunkiem płciowym

Odczucia związane z pobudzeniem seksualnym, fazą przygotowania, stosunkiem płciowym, orgazmem i rozładowaniem.

b6701 Przykre doznania związane z cyklem miesięczkowym
Doznania związane z miesięczkowaniem z uwzględnieniem fazy przed- i po miesięczce.

b6702 Przykre doznania związane z zaprzestaniem miesięczkowania
Doznania związane z klimakterium.

Obejmuje uderzenia gorąca i poty nocne w okresie klimakterium

b6708 Wrażenia związane z funkcjami płciowymi i funkcjami rozrodczymi, inne określone

b6709 Wrażenia związane z funkcjami płciowymi i funkcjami rozrodczymi, nieokreślone

b679 Funkcje płciowe i funkcje rozrodcze, inne określone i nieokreślone

b698 Funkcje układu moczowo-płciowego i funkcje rozrodcze, inne określone

b699 Funkcje układu moczowo-płciowego i funkcje rozrodcze, nieokreślone

Rozdział 7

Funkcje nerwowo-mięśniowo-szkieletowe i funkcje związane z ruchem

Rozdział ten dotyczy funkcji związanych z ruchem i poruszaniem się, z uwzględnieniem funkcji stawów, kości i mięśni oraz odruchów.

Funkcje stawów i kości (b710-b729)

b710 Funkcje ruchomości stawów

Funkcje związane z zakresem i łatwością wykonywania ruchów w stawach.

Obejmuje: funkcje związane z ruchomością pojedynczego lub kilku stawów, kręgosłupa, barku, łokcia, nadgarstka, biodra, kolana, stawu skokowego, drobnych stawów rąk i stóp; ogólna ruchomość stawów, upośledzenia funkcji stawów takie jak: nadmierna ruchomość stawów (hipermobilność), ograniczenie lub brak ruchu stawu, bark unieruchomiony „bark zamrożony”, choroba zwyrodnieniowa

Nie obejmuje: funkcje stabilności stawów (b715); funkcje związane z kontrolowaniem ruchów dowolnych (b760)

b7100 Ruchomość pojedynczego stawu

Funkcje związane z zakresem i łatwością wykonywania ruchów w jednym stawie.

b7101 Ruchomość wielu stawów

Funkcje związane z zakresem i łatwością wykonywania ruchów w więcej niż jednym stawie.

b7102 Ogólna ruchomość stawów

Funkcje związane z zakresem i łatwością wykonywania ruchów w stawach w obrębie całego ciała.

b7108 Funkcje ruchomości stawów, inne określone

b7109 Funkcje ruchomości stawów, nieokreślone

b715 Funkcje stabilności stawów

Funkcje związane z zachowaniem strukturalnej integralności stawów.

Obejmuje: funkcje związane ze stabilnością pojedynczego stawu, kilku stawów i stawów ogółem; upośledzenie funkcji jak np.: niestabilny bark, zwichnięcie stawu, zwichnięcie stawu ramiennego i biodra

Nie obejmuje: funkcje dotyczące ruchomości stawów (b710)

b7150 Stabilność pojedynczego stawu
Funkcje związane z zachowaniem strukturalnej integralności jednego stawu.

b7151 Stabilność wielu stawów
Funkcje związane z zachowaniem strukturalnej integralności więcej niż jednego stawu.

b7152 Stabilność wszystkich stawów
Funkcje związane z zachowaniem strukturalnej integralności stawów w całym ciele.

b7158 Funkcje stabilności stawów, inne określone

b7159 Funkcje stabilności stawów, nieokreślone

b720 Funkcje związane z ruchomością kości

Funkcje związane z zakresem i łatwością wykonywania ruchów przez określone grupy kości, takie jak łopatka, miednica, kości nadgarstka i kości stępu.

Obejmuje: upośledzenie funkcji jak: ograniczenie lub brak ruchu łopatki i miednicy

Nie obejmuje: funkcje dotyczące ruchomości stawów (b710)

b7200 Ruchomość łopatki

Funkcje związane z zakresem i łatwością wykonywania ruchów łopatką.

Obejmuje: upośledzenie funkcji jak protrakcja, retrakcja, przesunięcie na bok i rotacja wewnętrzna łopatki

b7201 Ruchomość miednicy

Funkcje związane z zakresem i łatwością wykonywania ruchów miednicy.

Obejmuje: rotację miednicy

b7202 Ruchomość kości nadgarstka

Funkcje związane z zakresem i łatwością wykonywania ruchów w obrębie kości nadgarstka.

b7203 Ruchomość kości stępu

Funkcje związane z zakresem i łatwością wykonywania ruchów w obrębie kości stępu.

b7208 Funkcje związane z ruchomością kości, inne określone

b7209 Funkcje związane z ruchomością stawów, nieokreślone

b729 Funkcje stawów i kości, inne określone i nieokreślone

Funkcje mięśni (b 730-b749)

b730 Funkcje związane z siłą mięśni

Funkcje związane z siłą wytwarzaną przez skurcz pojedynczego mięśnia lub grup mięśni.

Obejmuje: funkcje związane z siłą określonych mięśni i grup mięśni, mięśni jednej kończyny, mięśni jednej strony ciała, mięśni dolnej połowy ciała, mięśni wszystkich kończyn, mięśni tułowia i wszystkich mięśni ciała; upośledzenie funkcji jak osłabienie małych mięśni stóp i rąk niedowład mięśnia, porażenie mięśnia, porażenie jednej kończyny, porażenie połowicze, porażenie kończyn dolnych, porażenie czterokończynowe, mutyzm akinetyczny (brak zdolności wykonywania ruchów - bezruch)

Nie obejmuje: funkcje narządów dodatkowych oka (b215); funkcje związane z obecnością napięcia mięśni (b735); funkcje związane z wytrzymałością mięśni (b740)

b7300 Siła pojedynczych mięśni i grup mięśni

Funkcje związane z wytwarzaniem siły wskutek skurczu określonych pojedynczych mięśni i grup mięśni.

Obejmuje: upośledzenie funkcji jak osłabienie małych mięśni stóp i rąk

b7301 Siła mięśni jednej kończyny

Funkcje związane z wytwarzaniem siły wskutek skurczu mięśni i grup mięśni jednej kończyny górnej lub dolnej.

Obejmuje: upośledzenie funkcji jak niedowład jednej kończyny i porażenie jednej kończyny

b7302 Siła mięśni jednej strony ciała

Funkcje związane z wytwarzaniem siły wskutek skurczu mięśni i grup mięśni po lewej lub prawej stronie ciała.

Obejmuje: upośledzenie funkcji jak niedowład połowiczy i porażenie połowicze

b7303 Siła mięśni dolnej połowy ciała

Funkcje związane z wytwarzaniem siły wskutek skurczu mięśni i grup mięśni w dolnej połowie ciała.

Obejmuje: upośledzenie funkcji jak niedowład kończyn dolnych i porażenie kończyn dolnych

b7304 Siła mięśni wszystkich kończyn

Funkcje związane z wytwarzaniem siły wskutek skurczu mięśni i grup mięśni wszystkich czterech kończyn.

Obejmuje: upośledzenie funkcji jak niedowład czterokończynowy i porażenie czterokończynowe

b7305 Siła mięśni tułowia

Funkcje związane z wytwarzaniem siły wskutek skurczu mięśni i grup mięśni tułowia.

b7306 Siła wszystkich mięśni ciała

Funkcje związane z wytwarzaniem siły wskutek skurczu wszystkich mięśni i grup mięśni ciała.

Obejmuje: upośledzenie funkcji jak mutyzm akinetyczny (brak zdolności wykonywania ruchów - bezruch)

b7308 Funkcje związane z siłą mięśni, inne określone**b7309 Funkcje związane z siłą mięśni, nieokreślone****b735 Funkcje związane z obecnością napięcia mięśni**

Funkcje związane z obecnością napięcia mięśni w stanie spoczynku i z oporem stawianym przez mięsień podczas próby biernego ruchu.

Obejmuje: funkcje związane z obecnością napięcia: pojedynczego mięśnia i grup mięśni, mięśni jednej kończyny, mięśni jednej połowy ciała, mięśni dolnej połowy ciała, mięśni wszystkich kończyn, mięśni tułowia i wszystkich mięśni ciała; upośledzenie funkcji jak obniżone napięcie (hipotonia), wzmożone napięcie (hipertonía), spastyczność mięśni

Nie obejmuje: funkcje związane z siłą mięśni (b730); funkcje związane z wytrzymałością mięśni (b740)

b7350 Napięcie pojedynczych mięśni i grup mięśni

Funkcje związane z obecnością napięcia pojedynczych mięśni i grup mięśni w stanie spoczynku oraz oporem stawianym przez te mięśnie podczas próby biernego ruchu.

Obejmuje: upośledzenie funkcji jak w dystoniach ogniskowych, np. kręczy

b7351 Napięcie mięśni jednej kończyny

Funkcje związane z obecnością napięcia pojedynczych mięśni i grup mięśni jednej kończyny górnej lub dolnej pozostających w stanie spoczynku oraz oporem stawianym przez te mięśnie podczas próby biernego ruchu.

Obejmuje: upośledzenie funkcji związane z niedowładem jednej kończyny lub porażeniem jednej kończyny

b7352 Napięcie mięśni jednej strony ciała

Funkcje związane z obecnością napięcia pojedynczych mięśni i grup mięśni prawej lub lewej połowy ciała pozostających w stanie spoczynku oraz oporem stawianym przez te mięśnie podczas próby biernego ruchu.

Obejmuje: upośledzenie funkcji związane z niedowładem połowicznym i porażeniem połowicznym

b7353 Napięcie mięśni dolnej połowy ciała

Funkcje związane z obecnością napięcia pojedynczych mięśni i grup mięśni dolnej połowy ciała pozostających w stanie spoczynku, oraz oporem stawianym przez te mięśnie podczas próby biernego ruchu.

Obejmuje: upośledzenie funkcji związane z niedowładem kończyn dolnych i porażeniem kończyn dolnych

b7354 Napięcie mięśni wszystkich kończyn

Funkcje związane z obecnością napięcia pojedynczych mięśni i grup mięśni wszystkich czterech kończyn pozostających w stanie spoczynku, oraz oporem stawianym przez te mięśnie podczas próby biernego ruchu.

Obejmuje: upośledzenie funkcji związane z niedowładem czterokończynowym i porażeniem czterokończynowym

b7355 Napięcie mięśni tułowia

Funkcje związane z obecnością napięcia pojedynczych mięśni i grup mięśni tułowia pozostających w stanie spoczynku, oraz oporem stawianym przez te mięśnie podczas próby biernego ruchu.

b7356 Napięcie wszystkich mięśni ciała

Funkcje związane z obecnością napięcia pojedynczych mięśni i grup mięśni całego ciała pozostających w stanie spoczynku, oraz oporem stawianym przez te mięśnie podczas próby biernego ruchu.

Obejmuje: upośledzenie funkcji jak w dystoniach uogólnionych i chorobie Parkinsona lub w uogólnionym niedowładzie i porażeniu

b7358 Funkcje związane z obecnością napięcia mięśni, inne określone**b7359 Funkcje związane z obecnością napięcia mięśni, nieokreślone****b740 Funkcje związane z wytrzymałością mięśni**

Funkcje związane ze zdolnością kurczenia się mięśnia przez wymagany okres (czas).

Obejmuje: funkcje związane ze zdolnością kurczenia się pojedynczego mięśnia, grup mięśni oraz wszystkich mięśni ciała; upośledzenie funkcji jak w miastonii

Nie obejmuje: funkcje związane z tolerancją wysiłku (b455); funkcje związane z siłą mięśni (b730); funkcje związane z obecnością napięcia mięśni (b735)

b7400 Wytrzymałość pojedynczych mięśni

Funkcje związane ze zdolnością kurczenia się pojedynczego mięśnia przez wymagany okres (czas).

b7401 Wytrzymałość grup mięśni

Funkcje związane ze zdolnością kurczenia się pojedynczych grup mięśni przez wymagany okres (czas).

Obejmuje: upośledzenie funkcji związane z niedowładem jednej kończyny, porażeniem jednej kończyny, niedowładem połowicznym, porażeniem połowicznym, niedowładem kończyn dolnych, porażeniem kończyn dolnych

b7402 Wytrzymałość wszystkich mięśni ciała

Funkcje związane ze zdolnością kurczenia się wszystkich mięśni ciała przez wymagany okres (czas).

Obejmuje: upośledzenie funkcji związane z niedowładem cztero kończynowym, porażeniem cztero kończynowym, uogólnionym niedowładzie i porażeniu

b7408 Funkcje związane z wytrzymałością mięśni, inne określone**b7409 Funkcje związane z wytrzymałością mięśni, nieokreślone****b749 Funkcje mięśni, inne określone i nieokreślone***Funkcje związane z ruchem (b750-b789)***b750 Funkcje odruchów motorycznych**

Funkcje związane z mimowolnymi skurczami mięśni automatycznie wzbudzanymi przez specyficzne bodźce.

Obejmuje: odruch rozciągania, automatyczny miejscowy odruch stawowy, odruchy wywoływane przez bodźce szkodliwe i inne bodźce zewnętrzne, odruch cofania kończyny, odruch z mięśnia dwugłowego, odruch promieniowy, odruch mięśnia czworogłowego, odruch rzepkowy, odruch skokowy

b7500 Odruch rozciągania

Funkcje związane z mimowolnymi skurczami mięśni automatycznie wzbudzanymi przez rozciąganie

b7501 Odruchy wywołwane przez bodźce szkodliwe

Funkcje związane z mimowolnymi skurczami mięśni automatycznie wzbudzanymi przez bodźce bólowe lub inne szkodliwe bodźce.

Obejmuje: odruch cofania kończyny

b7502 Odruchy wywołwane przez inne zewnętrzne bodźce

Funkcje związane z mimowolnymi skurczami mięśni automatycznie wzbudzanymi przez inne zewnętrzne bodźce niż bodziec szkodliwy.

b7508 Funkcje odruchów motorycznych, inne określone

b7509 Funkcje odruchów motorycznych, nieokreślone**b755 Funkcje związane z ruchowymi reakcjami mimowolnymi**

Funkcje związane z mimowolnymi skurczami dużych mięśni lub mięśni całego ciała wywołwanymi przez określoną pozycję ciała, zachowanie równowagi (balansowanie ciałem) i przez bodźce zagrażające.

Obejmuje: funkcje wywołujące reakcje dotyczące postawy ciała, reakcje prostujące, reakcje korekcyjne, reakcje związane z zachowaniem równowagi (balansowaniem ciałem), odruch podparcia, reakcje obronne

Nie obejmuje: funkcje odruchów motorycznych (b750)

b760 Funkcje związane z kontrolowaniem ruchów dowolnych

Funkcje związane z kontrolowaniem i koordynacją ruchów dowolnych.

Obejmuje: funkcje kontroli prostych ruchów dowolnych, złożonych ruchów dowolnych, koordynację ruchów dowolnych; funkcję podpierającą kończyn górnych i dolnych, koordynację motoryczną prawy-lewy, koordynację oko-ręka, koordynację oko-stopą; upośledzenie kontroli i koordynacji ruchów, np. ograniczenie zdolności wykonywania ruchów naprzemiennych (dysdiadochokineza)

Nie obejmuje: funkcje związane z siłą mięśni (b730); funkcje związane z wykonywaniem ruchów mimowolnych (b765); funkcje dotyczące wzorca chodu (b770)

b7600 Kontrola prostych ruchów dowolnych

Funkcje związane z kontrolowaniem i koordynacją prostych lub izolowanych ruchów dowolnych.

b7601 Kontrola złożonych ruchów dowolnych

Funkcje związane z kontrolowaniem i koordynacją złożonych ruchów dowolnych.

b7602 Koordynacja ruchów dowolnych

Funkcje związane z koordynacją prostych i złożonych ruchów dowolnych, wykonywanie ruchów w uporządkowany sposób.

Obejmuje; koordynację prawy-lewy, koordynację ruchów kontrolowanych wzrokiem, takich jak koordynacja oko-ręka i oko-stopą; upośledzenie zdolności wykonywania ruchów naprzemiennych (dysdiadochokineza)

b7603 Funkcje podpierające kończyn górnych lub dolnych

Funkcje związane z kontrolą i koordynacją ruchów dowolnych poprzez obciążenie kończyn górnych (stawy łokciowe, ręce) albo kończyn dolnych (kolana, stopy).

b7608 Funkcje związane z kontrolowaniem ruchów dowolnych, inne określone

b7609 Funkcje związane z kontrolowaniem ruchów dowolnych, nieokreślone**b765****Funkcje związane z wykonywaniem ruchów mimowolnych**

Funkcje dotyczące nieumyślnych, niecelowych lub pół-celowych mimowolnych skurczów mięśni lub grup mięśni.

Obejmuje: mimowolne skurcze mięśni; upośledzenia takie jak drżenia, tiki, maniery, stereotypie, powtarzanie ruchów, pląsawicę, powolne ruchy palców (atetozą), tiki głosowe, ruch dystoniczny, upośledzenie ruchów dowolnych (dyskinezja)

Nie obejmuje: funkcje związane z kontrolowaniem ruchów dowolnych (b760); funkcje dotyczące wzorca chodu (b770)

b7650 Mimowolne skurcze mięśni

Funkcje dotyczące niezamierzonych, niecelowych lub pół-celowych mimowolnych skurczów mięśni lub grup mięśni, jakie np. towarzyszą zaburzeniom psychicznym.

Obejmuje: upośledzenia takie jak ruchy pląsawicze i atetozę; upośledzenie ruchu związane ze snem

b7651 Drżenie

Funkcje związane z naprzemiennym kurczeniem się i rozluźnianiem grupy mięśni dookoła stawu powodujące drżenie.

b7652 Tiki i manieryzm

Funkcje związane z powtarzającymi się, niby-celowymi, mimowolnymi skurczami grupy mięśni.

Obejmuje: upośledzenie jak tiki głosowe, przymus wypowiedzania wulgarnych słów, zgrzytanie zębami

b7653 Stereotypie i powtarzanie ruchów

Funkcje związane ze spontanicznymi, niecelowymi ruchami jak powtarzane kołysanie się do tyłu i do przodu oraz potakiwanie lub kręcenie głową.

b7658 Funkcje związane z wykonywaniem ruchów mimowolnych. inne określone**b7659 Funkcje związane z wykonywaniem ruchów mimowolnych, nieokreślone**

b770 **Funkcje dotyczące wzorca chodu**

Funkcje odnoszące się do takich wzorców ruchu, które związane są z chodzeniem, bieganiem lub innym sposobem poruszania się całego ciała.

Obejmuje: wzorzec chodzenia i wzorzec biegania; upośledzenie jak chód spastyczny, chód w hemiplegii, chód w paraplegii, chód asymetryczny, chromanie, chód usztywniony

Nie obejmuje: funkcje związane z siłą mięśni (b730); funkcje związane z obecnością napięcia mięśni (b735); funkcje związane z kontrolowaniem ruchów dowolnych (b760); funkcje związane z wykonywaniem ruchów mimowolnych (b765)

b780 **Wrażenia dotyczące mięśni i towarzyszące funkcjom związanym z ruchem**

Odczucia występujące w mięśniach i grupach mięśni w spoczynku i w trakcie ruchu

Obejmuje: uczucie sztywności i stwardnienia (ciasnoty) mięśni, kurcz lub przykurcz mięśnia, ociężałość mięśni

Nie obejmuje: czucie bólu (b280)

b7800 **Odczuwanie sztywności mięśni**

Czucie naprężenia lub sztywności mięśni.

b7801 **Odczuwanie kurczu mięśnia**

Czucie mimowolnego skurczu mięśnia lub grupy mięśni.

b7808 **Wrażenia dotyczące mięśni i towarzyszące funkcjom związanym z ruchem, inne określone****b7809** **Wrażenia dotyczące mięśni i towarzyszące funkcjom związanym z ruchem, nieokreślone****b789** **Funkcje związane z ruchem, inne określone i nieokreślone****b798** **Funkcje nerwowo-mięśniowo-szkieletowe i funkcje związane z ruchem, inne określone****b799** **Funkcje nerwowo-mięśniowo-szkieletowe i funkcje związane z ruchem, nieokreślone**

Rozdział 8

Funkcje skóry i przydatków skóry

Rozdział ten dotyczy funkcji skóry, paznokci i włosów.

Funkcje skóry (b810-b849)

b810 Funkcje ochronne skóry

Funkcje skóry ochraniające ciało przed zagrożeniami fizycznymi, chemicznymi i biologicznymi.

Obejmuje: funkcje ochrony przed słońcem i innym promieniowaniem, światłoczułość, pigmentację, jakość skóry, funkcję izolacyjną skóry, skórę zgrubiałą, zrogowacenie; upośledzenia jak: skóra uszkodzona, owrzodzenia, odleżyny, zmiany troficzne

Nie obejmuje: funkcje naprawcze skóry (b820); inne funkcje skóry (b830)

b820 Funkcje naprawcze skóry

Funkcje związane ze zdolnością skóry do naprawy przerwania ciągłości i innych uszkodzeń.

Obejmuje: funkcje pokrywania się strupem, gojenie się; bliznowacenie, tworzenie się siniaków i powstawanie bliznowca

Nie obejmuje: funkcje ochronne skóry (b810); inne funkcje skóry (b830)

b830 Inne funkcje skóry

Funkcje skóry inne niż ochronne i naprawcze, takie jak funkcja termoregulacyjna i funkcja wydzielania potu.

Obejmuje: funkcje związane z poceniem się, funkcje wydzielnicze skóry, a w konsekwencji dające woń ciała

Nie obejmuje: funkcje ochronne skóry (b810); funkcje naprawcze skóry (820)

b840 Wrażenia czuciowe w obrębie skóry

Uczucie takie jak świąd, pieczenie, parestezje w obrębie skóry.

Obejmuje: upośledzenia jak: czucie mrowienia i drętwienia

Nie obejmuje: czucie bólu (b280)

b849 Funkcje skóry, inne określone i nieokreślone*Funkcje włosów i paznokci (b850-b869)***b850** Funkcje włosów

Funkcje włosów, jak funkcja ochronna i estetyczna.

Obejmuje: wzrost włosów, pigmentację włosów, umiejscowienie włosów; upośledzenia jak utrata włosów lub łysienie

b860 Funkcje paznokci

Funkcje paznokci, takie jak funkcja ochronna, służąca do drapania, wykonywania niektórych precyzyjnych czynności i estetyczna.

Obejmuje: wzrost i pigmentację paznokci, jakość paznokci

b869 Funkcje włosów i paznokci, inne określone i nieokreślone**b898** Funkcje skóry i przydatków skóry, inne określone**b899** Funkcje skóry i przydatków skóry, nieokreślone

STRUKTURY CIAŁA LUDZKIEGO

Definicje: *Struktury ciała ludzkiego to jego części anatomiczne takie jak narządy, kończyny i ich elementy składowe.*

Upośledzenia to zmiany funkcji lub struktury ciała takie jak utrata lub istotne odchylenie od normy.

Pierwszy kwalifikator

Jednolity kwalifikator ze skalą ujemną stosowany do określania stopnia lub zakresu upośledzenia.

xxx.0	BRAK upośledzenia	(żadne, nieobecne, nieistotne...)	0-4%
xxx.1	NIEZNACZNE upośledzenie	(niewielkie, małe...)	5-24%
xxx.2	UMIARKOWANE upośledzenie	(średnie, spore...)	25-49%
xxx.3	ZNACZNE upośledzenie	(wielkie, silne...)	50-95%
xxx.4	SKRAJNIE DUŻE upośledzenie	(zupełne...)	96-100%
xxx.8	nieokreślone		
xxx.9	nie dotyczy		

Szerokie przedziały odsetkowe uwzględnia się w tych przypadkach, w których dostępne są wyskalowane narzędzia oceny lub inne mierniki do ilościowego określenia upośledzenia struktury ciała. Na przykład, zakodowane określenia „brak upośledzenia” lub „skrajnie duże upośledzenie” struktury ciała, mogą mieć margines błędu poniżej 5%. Kod „Umiarkowane upośledzenie” sięga na ogół aż do połowy skali określającej skrajnie duże upośledzenie. Przedziały odsetkowe należy wyskalować w poszczególnych domenach (dziedzinach) w odniesieniu do standardów populacji takich jak np. percentyle. Aby to ilościowe podejście można było stosować w sposób jednolity, należy przeprowadzić badania i opracować procedury oceny.

Drugi kwalifikator

Stosowany jest do określania istoty zmiany w odpowiedniej strukturze ciała.

0	bez zmiany struktury
1	całkowity brak
2	częściowy brak
3	dodatkowa część
4	odbiegające od normy rozmiary
5	brak ciągłości
6	nieprawidłowa pozycja
7	jakościowe zmiany struktury wraz z gromadzeniem płynu
8	nieokreślone
9	nie dotyczy

Trzeci kwalifikator (propozycja)

Należy opracować aby określić lokalizację

0 = więcej niż jedna okolica

1 = prawa strona

2 = lewa strona

3 = obie strony

4 = przednia

5 = tylna

6 = proksymalna

7 = dystalna

8 = nieokreślona

9 = nie dotyczy

Dalsze wyjaśnienia konwencji kodowania w ICF znajdują się w załączniku 2.

Rozdział 1

Struktura układu nerwowego

s110 Struktura mózgu

s1100 Struktura płatów korowych

s11000 Płat czołowy

s11001 Płat skroniowy

s11002 Płat ciemieniowy

s11003 Płat potyliczny

s11008 Struktura płatów korowych, inna określona

s11009 Struktura płatów korowych, nieokreślona

s1101 Struktura śródmózgowia

s1102 Struktura międzymózgowia

s1103 Zwoje podstawy mózgu i struktury powiązane

s1104 Struktura mózdzku

s1105 Struktura pnia mózgu

s11050 Rdzeń przedłużony

s11051 Most

s11058 Struktura pnia mózgu, inna określona

s11059 Struktura pnia mózgu, nieokreślona

s1106 Struktura nerwów czaszkowych

s1108 Struktura mózgu, inna określona

s1109 Struktura mózgu, nieokreślona

s120 Rdzeń kręgowy i struktury powiązane

s1200 Struktura rdzenia kręgowego

s12000 Rdzeń kręgowy - odcinek szyjny

s12001 Rdzeń kręgowy – odcinek piersiowy

- s12002   **Rdzeń kręgowy – odcinek lędźwiowo-krzyżowy**
- s12003   **Ogon koński**
- s12008   **Struktura rdzenia kręgowego, inna określona**
- s12009   **Struktura rdzenia kręgowego, nieokreślona**

- s1201   **Nerwy rdzeniowe**

- s1208   **Rdzeń kręgowy i struktury pokrewne, inne określone**

- s1209   **Rdzeń kręgowy i struktury pokrewne, nieokreślone**

- s130**   **Struktura opon mózgowych**

- s140**   **Struktura układu nerwowego współczulnego**

- s150**   **Struktura układu nerwowego przywspółczulnego**

- s198**   **Struktura układu nerwowego, inna określona**

- s199**   **Struktura układu nerwowego, nieokreślona**

Rozdział 2

Oko, ucho i struktury powiązane

s210 Struktura oczodołu

s220 Struktura gałki ocznej

s2200 Spojówka, twardówka, naczyniówka

s2201 Rogówka

s2202 Tęczówka

s2203 Siatkówka

s2204 Soczewka

s2205 Ciało szkliste

s2208 Struktura gałki ocznej, inna określona

s2209 Struktura gałki ocznej, nieokreślona

s230 Struktury wokół oka

s2300 Gruczoł łzowy i struktury powiązane

s2301 Powieka

s2302 Brew

s2303 Zewnętrzne mięśnie oczne

s2308 Struktury wokół oka, inne określone

s2309 Struktury wokół oka, nieokreślone

s240 Struktury ucha zewnętrznego

s250 Struktury ucha środkowego

s2500 Błona bębenkowa

s2501 Trąbka słuchowa

s2502 Kosteczki słuchowe

s2508 Struktura ucha środkowego, inna określona

s2509 Struktura ucha środkowego, nieokreślona

§260 Struktury ucha wewnętrznego

s2600 Ślimak

s2601 Błędnik przedsionka

s2602 Kanał półkolisty

s2603 Przewód słuchowy wewnętrzny

s2608 Struktura ucha wewnętrznego, inna określona

s2609 Struktura ucha wewnętrznego, nieokreślona

§298 Oko, ucho i struktury powiązane, inne określone

§299 Oko, ucho i struktury powiązane, nieokreślone

Rozdział 3

Struktury związane z głosem i mową

s310 Struktura nosa

s3100 Nos zewnętrzny

s3101 Przegroda nosa

s3102 Bruzda nosowa

s3108 Struktura nosa, inna określona

s3109 Struktura nosa, nieokreślona

s320 Struktura ust

s3200 Zęby

s3201 Dziaśła

s3202 Struktura podniebienia

s32020 Podniebienie twarde

s32021 Podniebienie miękkie

s3203 Język

s3204 Struktura warg

s32040 Wargi górna

s32041 Wargi dolna

s3208 Struktura ust, inna określona

s3209 Struktura ust, nieokreślona

s330 Struktura gardła

s3300 Nosowa część gardła

s3301 Ustna część gardła

s3308 Struktura gardła, inna określona

s3309 Struktura gardła, nieokreślona

s340 Struktura krtani

s3400 Fałd głosowy

s3408 Struktura krtani, inna określona

s3409 Struktura krtani, nieokreślona

s398 Struktury związane z głosem i mową, inne określone**s399** Struktury związane z głosem i mową, nieokreślone

Rozdział 4

Struktura układu krążenia, odpornościowego i oddechowego

s410 Struktura układu krążenia

s4100 Serce

s41000 Przedsionki

s41001 Komory

s41008 Struktura serca, inna określona

s41009 Struktura serca, nieokreślona

s4101 Tętnice

s4102 Żyły

s4103 Naczynia włosowate

s4108 Struktura układu sercowo-naczyniowego, inna określona

s4109 Struktura układu sercowo-naczyniowego, nieokreślona

s420 Struktura układu odpornościowego

s4200 Naczynia chłonne

s4201 Węzły chłonne

s4202 Grasica

s4203 Śledziona

s4204 Szpik kostny

s4208 Struktura układu odpornościowego, inna określona

s4209 Struktura układu odpornościowego, nieokreślona

s430 Struktura układu oddechowego

s4300 Tchawica

s4301 Płuca**s43010 Drzewo oskrzelowe****s43011 Pęcherzyki płucne****s43018 Struktura płuc, inna określona****s43019 Struktura płuc, nieokreślona****s4302 Klatka piersiowa****s4303 Mięśnie oddechowe****s43030 Mięśnie międzyżebrowe****s43031 Przepona****s43038 Mięśnie oddechowe, inne określone****s43039 Mięśnie oddechowe, nieokreślone****s4308 Struktura układu oddechowego, inna określona****s4309 Struktura układu oddechowego, nieokreślona****s498 Struktury układu krążenia, odpornościowego i oddechowego, inne określone****s499 Struktury układu krążenia, odpornościowego i oddechowego, nieokreślone**

Rozdział 5

Struktury układu trawiennego, wewnątrzwydzielniczego i struktury związane z metabolizmem

s510 Struktura gruczołów ślinowych

s520 Struktura przełyku

s530 Struktura żołądka

s540 Struktura jelit

s5400 Jelito cienkie

s5401 Jelito grube

s5408 Struktura jelita, inna określona

s5409 Struktura jelita, nieokreślona

s550 Struktura trzustki

s560 Struktura wątroby

s570 Struktura pęcherzyka żółciowego i przewodów żółciowych

s580 Struktura gruczołów wewnątrzwydzielniczych

s5800 Przysadka mózgowa

s5801 Gruczoł tarczowy

s5802 Przytarczyca

s5803 Nadnercze

s5808 Struktura gruczołów wewnątrzwydzielniczych, inna określona

s5809 Struktura gruczołów wewnątrzwydzielniczych, nieokreślona

s598 Struktury układu trawiennego, wewnątrzwydzielniczego i struktury związane z metabolizmem, inne określone

s599 Struktury układu trawiennego, wewnątrzwydzielniczego i struktury związane z metabolizmem, nieokreślone

Rozdział 6

Struktury układu moczowo-płciowego i struktury związane z rozrodem

s610 Struktura układu moczowego

s6100 Nerka

s6101 Moczowody

s6102 Pęcherz moczowy

s6103 Cewka moczowa

s6108 Struktura układu moczowego, inna określona

s6109 Struktura układu moczowego, nieokreślona

s620 Struktura dna miednicy

s630 Struktury związane z rozrodem

s6300 Jajniki

s6301 Macica

s63010 Trzon macicy

s63011 Szyjka macicy

s63012 Jajowody

s63018 Struktura macicy, inna określona

s63019 Struktura macicy, nieokreślona

s6302 Pierś i brodawka sutkowa

s6303 Pochwa i zewnętrzne narządy płciowe

s63030 Łechtaczka

s63031 Wargi sromowe większe

s63032 Wargi sromowe mniejsze

s63033 Kanał pochwy

s6304 Jądra

s6305 Prącie

s63050 Żołądź prącia

s63051 Trzon prącia

s63058 Struktura prącia, inna określona

s63059 Struktura prącia, nieokreślona

s6306 Gruczoł krokowy

s6308 Struktury związane z rozrodem, inne określone

s6309 Struktury związane z rozrodem, nieokreślone

s698 Struktury układu moczowo-płciowego i struktury związane z rozrodem, inne określone

s699 Struktury układu moczowo-płciowego i struktury związane z rozrodem, nieokreślone

Rozdział 7

Struktury związane z ruchem

s710 Struktura okolicy głowy i szyi

s7100 Kości czaszki

s7101 Kości twarzy

s7102 Kości szyi

s7103 Stawy okolicy głowy i szyi

s7104 Mięśnie okolicy głowy i szyi

s7105 Węzadła i powięzie okolicy głowy i szyi

s7108 Struktura okolicy głowy i szyi, inna określona

s7109 Struktura okolicy głowy i szyi, nieokreślona

s720 Struktura okolicy barku

s7200 Kości okolicy barku

s7201 Stawy okolicy barku

s7202 Mięśnie okolicy barku

s7203 Węzadła i powięzie okolicy barku

s7208 Struktura okolicy barku, inna określona

s7209 Struktura okolicy barku, nieokreślona

s730 Struktura kończyny górnej

s7300 Struktura ramienia

s73000 Kość ramienna

s73001 Staw łokciowy

s73002 Mięśnie ramienia

s73003 Węzadła i powięzie ramienia

s73008 Struktura ramienia, inne określone

- s73009   **Struktura ramienia, nieokreślona**
- s7301   **Struktura przedramienia**
  - s73010   **Kości przedramienia**
  - s73011   **Staw nadgarstkowy**
  - s73012   **Mięśnie przedramienia**
  - s73013   **Więzadła i powięzie przedramienia**
  - s73018   **Struktura przedramienia, inna określona**
  - s73019   **Struktura przedramienia, nieokreślona**
- s7302   **Struktura ręki**
  - s73020   **Kości ręki**
  - s73021   **Stawy ręki i palców ręki**
  - s73022   **Mięśnie ręki**
  - s73023   **Więzadła i powięzie ręki**
  - s73028   **Struktura ręki, inna określona**
  - s73029   **Struktura ręki, nieokreślona**
- s7308   **Struktura kończyny górnej, inna określona**
- s7309   **Struktura kończyny górnej, nieokreślona**
- s740**   **Struktura okolicy miednicy**
  - s7400   **Kości okolicy miednicy**
  - s7401   **Stawy okolicy miednicy**
  - s7402   **Mięśnie okolicy miednicy**
  - s7403   **Więzadła i powięzie okolicy miednicy**
  - s7408   **Struktura okolicy miednicy, inna określona**
  - s7409   **Struktura okolicy miednicy, nieokreślona**
- s750**   **Struktura kończyny dolnej**
  - s7500   **Struktura uda**

s75000	Kość udowa
s75001	Staw biodrowy
s75002	Mięśnie uda
s75003	Więzadła i powięzie uda
s75008	Struktura uda, inna określona
s75009	Struktura uda, nieokreślona
s7501	Struktura podudzia
s75010	Kości podudzia
s75011	Staw kolanowy
s75012	Mięśnie podudzia
s75013	Więzadła i powięzie podudzia
s75018	Struktura podudzia, inna określona
s75019	Struktura podudzia, nieokreślona
s7502	Struktura stawu skokowego i stopy
s75020	Kości stawu skokowego i stopy
s75021	Staw skokowy i stawy stopy i palców
s75022	Mięśnie stawu skokowego i stopy
s75023	Więzadła i powięzie stawu skokowego i stopy
s75028	Struktura stawu skokowego i stopy, inna określona
s75029	Struktura stawu skokowego i stopy, nieokreślona
s7508	Struktura kończyny dolnej, inna określona
s7509	Struktura kończyny dolnej, nieokreślona
s760	Struktura tułowia
s7600	Struktura kręgosłupa
s76000	Kręgosłup – odcinek szyjny
s76001	Kręgosłup – odcinek piersiowy

- s76002 Kręgosłup – odciek lędźwiowy
- s76003 Kość krzyżowa
- s76004 Kość ogonowa
- s76008 Struktura kręgosłupa, inna określona
- s76009 Struktura kręgosłupa, nieokreślona

- s7601 Mięśnie tułowia

- s7602 Węzadła i powięzie tułowia

- s7608 Struktura tułowia, inna określona

- s7609 Struktura tułowia, nieokreślona

- s770** Pozostałe struktury mięśniowo-szkieletowe związane z ruchem
  - s7700 Kości

  - s7701 Stawy

  - s7702 Mięśnie

  - s7703 Zewnętrzne więzadła, powięzie, rozciągna, troczki, przegrody, kaletki, nieokreślone
    - s7708 Pozostałe mięśniowo-szkieletowe struktury związane z ruchem, inne określone

    - s7709 Pozostałe mięśniowo-szkieletowe struktury związane z ruchem, nieokreślone

- s798** Struktury związane z ruchem, inne określone

- s799** Struktury związane z ruchem, nieokreślone

Rozdział 8

Skóra i przydatki skóry

- s810** Struktura skóry różnych okolic ciała
  - s8100 Skóra okolicy głowy i szyi
  - s8101 Skóra okolicy barku
  - s8102 Skóra kończyny górnej
  - s8103 Skóra okolicy miednicy
  - s8104 Skóra kończyny dolnej
  - s8105 Skóra tułowia i grzbietu
  - s8108 Struktura skóry różnych okolic ciała, inna określona
  - s8109 Struktura skóry różnych okolic ciała, nieokreślona
- s820** Struktura gruczołów skórnych
  - s8200 Gruczoły potowe
  - s8201 Gruczoły łojowe
  - s8208 Struktura gruczołów skórnych, inna określona
  - s8209 Struktura gruczołów skórnych, nieokreślona
- s830** Struktura paznokci
  - s8300 Paznokcie palców rąk
  - s8301 Paznokcie palców stóp
  - s8308 Struktura paznokci, inna określona
  - s8309 Struktura paznokci, nieokreślona
- s840** Struktura włosów
- s898** Skóra i przydatki skóry, inne określone
- s899** Skóra i przydatki skóry, nieokreślone

AKTYWNOŚCI I UCZESTNICZENIE

Definicje: Aktywność jest to wykonanie przez daną osobę zadania lub podjęcie działania.

Uczestniczenie jest to angażowanie się danej osoby w określone sytuacje życiowe.

Ograniczenia aktywności są to trudności jakie dana osoba może mieć w podejmowaniu działań.

Restrykcje w uczestniczeniu są to problemy utrudniające danej osobie angażowanie się w sytuacje życiowe.

Kwalifikatory

Dziedziny składnika klasyfikacji pt. „Aktywności i uczestniczenie,” są przedstawione jako pojedyncza lista, obejmująca wszystkie obszary życia (od podstawowego poznawania i obserwacji do dziedzin złożonych takich jak działania społeczne). Ten element można stosować aby wskazać na aktywności (a) lub uczestniczenie (p) lub oba razem.

Dwa kwalifikatory dla części klasyfikacji „Aktywności i uczestniczenie” to kwalifikator *wykonania* i kwalifikator *zdolności*. Kwalifikator wykonania opisuje co dana osoba robi (wykonuje) w swoim aktualnym środowisku. Ponieważ jej aktualne środowisko dotyczy określonych warunków społecznych, wykonanie rejestrowane przez ten kwalifikator może być także rozumiane jako „zaangażowanie w sytuację życiową” lub „doświadczenie życiowe” ludzi żyjących w swoich warunkach społecznych. Do warunków tych zalicza się czynniki środowiskowe – wszystkie aspekty świata fizycznego, życia społecznego i dotyczącego postaw, które mogą być zakodowane z wykorzystaniem części klasyfikacji pt. „Czynniki środowiskowe”.

Kwalifikator zdolności opisuje możliwości wykonania przez daną osobę zadania lub podjęcia jakiegoś działania. Określa on najwyższy prawdopodobny stopień funkcjonowania, jaki dana osoba może osiągnąć w danej domenie (dziedzinie) i w danym momencie. Zdolność mierzy się w ujednoczonym lub w standardowym środowisku, zatem odzwierciedla ona możliwości tej osoby dostosowane do środowiska. Część klasyfikacji pt. „Czynniki środowiskowe” można wykorzystać do opisu cech ujednoczonego lub standardowego środowiska.

Oba kwalifikatory zarówno kwalifikator zdolności jak i kwalifikator wykonania można stosować zarówno w przypadku korzystania jak i niekorzystania przez daną osobę z urządzeń wspomagających albo korzystania lub nie z pomocy innych osób zgodnie z następującą skalą:

xxx.0 BRAK trudności	(żadne, nieobecne, nieistotne...)	0-4 %
xxx.1 NIEZNACZNE trudności	(niewielkie, małe...)	5-24 %
xxx.2 UMIARKOWANE trudności	(średnie, spore...)	25-49 %
xxx.3 ZNACZNE trudności	(wielkie, silne, ...)	50-95 %
xxx.4 SKRAJNIE DUŻE trudności	(zupełne...)	96-100 %
xxx.8 nieokreślone		
xxx.9 nie dotyczy		

Szerokie przedziały odsetkowe uwzględnia się w tych przypadkach, w których dostępne są wyskalowane narzędzia oceny lub inne mierniki do ilościowego określenia problemów z wykonaniem czegoś lub ograniczenia zdolności wykonania. Na przykład, w przypadku zakodowania „brak trudności” z wykonaniem lub „skrajnie duże trudności” z wykonaniem, pomiar może mieć margines błędu do 5%. Natomiast ocena „Umiarkowane trudności” z wykonaniem sięga na ogół aż do połowy skali określającej skrajnie duże problemy z wykonaniem. Przedziały odsetkowe należy wyskalować w poszczególnych domenach (dziedzinach) w odniesieniu do standardów populacji takich jak np. percentyle. Aby to ilościowe podejście można było stosować w sposób jednolity, należy drogą badań naukowych opracować procedury oceny.

Dalsze wyjaśnienia konwencji kodowania w ICF znajdują się w załączniku 2.

Rozdział 1

Uczenie się i stosowanie wiedzy

Rozdział ten dotyczy uczenia się, wykorzystania nabytej wiedzy, myślenia, rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji.

Celowe posługiwanie się zmysłami (d110-d129)

d110**Patrzenie**

Zamierzone posługiwanie się zmysłem wzroku w celu odbioru bodźców wzrokowych, jak np. podczas oglądania wydarzenia sportowego lub obserwowania bawiących się dzieci.

d115**Słuchanie**

Zamierzone posługiwanie się zmysłem słuchu w celu odbioru bodźców słuchowych, jak np. podczas słuchania radia, muzyki lub wykładu.

d120**Celowe posługiwanie się innymi zmysłami**

Zamierzone posługiwanie się innymi zmysłami w celu odbioru bodźców, jak np. podczas dotykania i wyczuwania jakiejś struktury, degustacji słodczy lub wąchania kwiatów.

d129**Celowe posługiwanie się zmysłami, inne określone i nieokreślone**

Podstawy uczenia się (d130-d159)

d130**Naśladowanie**

Imitowanie lub naśladowanie jako podstawowy element uczenia się, np. naśladowanie gestykulacji, dźwięków lub kopiowanie liter alfabetu.

d135**Repetycja (powtarzanie)**

Powtarzanie sekwencji zdarzeń lub symboli jako podstawowy element uczenia się, np. liczenie do dziesięciu lub ćwiczenie recytacji wiersza.

d140**Uczenie się czytania**

Rozwijanie umiejętności płynnego i wiernego czytania materiałów pisanych (w tym pismem Braille'a), np. rozpoznawanie znaków alfabetu, poprawne wymawianie brzmienia słów i rozumienie słów i zdań.

d145**Uczenie się pisania**

Rozwijanie umiejętności tworzenia symboli reprezentujących sylaby, słowa i zdania (włączając pismo Braille'a) w celu oddania ich znaczenia, jak np. stosowanie poprawnej pisowni i gramatyki.

d150**Uczenie się liczenia**

Rozwijanie umiejętności posługiwania się liczbami i wykonywania prostych i złożonych operacji matematycznych, np. używanie symboli matematycznych dodawania i odejmowania lub stosowanie właściwych działań matematycznych w celu rozwiązania zadania.

d155**Nabywanie umiejętności**

Rozwijanie zdolności wykonywania prostych i złożonych, zintegrowanych czynności lub zadań, umożliwiających nabycie umiejętności, jak np. posługiwanie się narzędziami lub granie w gry takie jak szachy.

Obejmuje: nabywanie podstawowych i złożonych umiejętności

d1550 Nabywanie umiejętności podstawowych

Uczenie się elementarnych, celowych czynności, np. posługiwanie się sztuciami, ołówkiem lub prostym narzędziem.

d1551 Nabywanie umiejętności złożonych

Uczenie się zintegrowanych czynności po to aby zgodnie z regułami i w ustalonej kolejności opanować koordynację swoich ruchów, jak np. uczenie się gry w piłkę nożną lub posługiwania się narzędziami budowlanymi.

d1558 Nabywanie umiejętności, inne określone**d1559 Nabywanie umiejętności, nieokreślone****d159****Podstawy uczenia się, inne określone i nieokreślone***Stosowanie wiedzy (d160-d179)***d160****Skupianie uwagi**

Celowe skupianie się na określonym bodźcu, np. przez eliminowanie rozpraszających dźwięków.

d163**Myślenie**

Formułowanie i posługiwanie się pojęciami, koncepcjami i wyobrażeniami, które są zorientowane albo nie zorientowane na osiągnięcie celu, samemu albo z innymi osobami, jak np. tworzenie utworu literackiego, dowodzenie teorii, wymiana poglądów, burza mózgów, mediacja, rozmyślanie nad czymś, snucie przypuszczeń, zastanawianie się.

Nie obejmuje: rozwiązywanie problemów (d175), podejmowanie decyzji (d177)

d166**Czytanie**

Wykonywanie czynności niezbędnych do zrozumienia i zinterpretowania języka pisanego (tj. książek, instrukcji i gazet przygotowanych w formie tekstu lub za pomocą pisma Braille'a) w celu nabycia ogólnej wiedzy lub określonej informacji.

Nie obejmuje: uczenie się czytania (d140)

d170**Pisanie**

Używanie lub tworzenie symboli albo języka celem przekazania informacji, jak np. sporządzanie pisemnej relacji z jakichś zdarzeń, zapisu pomysłów lub szkicu listu.

Nie obejmuje: uczenie się pisania (d145)

d172**Liczenie**

Dokonywanie obliczeń z użyciem reguł matematycznych, aby rozwiązać zadania sformułowane słownie oraz opracowanie i przedstawienie wyników, np. obliczanie sumy trzech liczb lub znajdowanie wyniku dzielenia jednej liczby przez drugą.

Nie obejmuje: uczenie się liczenia (d150)

d175**Rozwiązywanie problemów**

Znajdowanie odpowiedzi na pytania lub sytuacje poprzez identyfikowanie i analizowanie problemów, ustalanie możliwych rozwiązań i ocenianie potencjalnych skutków tych rozwiązań a następnie wdrażanie wybranego rozwiązania, jak np. rozstrzygnięcie sporu pomiędzy dwoma osobami.

Obejmuje: rozwiązywanie prostych i złożonych problemów

Nie obejmuje: myślenie (d163), podejmowanie decyzji (d177)

d1750 Rozwiązywanie problemów prostych

Znajdowanie rozwiązania prostego problemu dotyczącego pojedynczej kwestii lub pytania przez identyfikowanie i analizowanie problemu, ustalanie rozwiązań i ocenianie potencjalnych skutków tych rozwiązań oraz realizowanie wybranego rozwiązania.

d1751 Rozwiązywanie problemów złożonych

Znajdowanie rozwiązania złożonego problemu dotyczącego wielu powiązanych ze sobą kwestii lub kilku powiązanych problemów przez identyfikowanie i analizowanie problemu, ustalanie rozwiązań i ocenianie potencjalnych skutków tych rozwiązań oraz realizowanie wybranego rozwiązania.

d1758 Rozwiązywanie problemów, inne określone**d1759 Rozwiązywanie problemów, nieokreślone**

d177**Podjmowanie decyzji**

Dokonywanie wyboru spośród różnych możliwości, wdrażanie dokonanego wyboru, ocenianie skutków dokonanego wyboru, jak np. wybieranie i kupowanie określonego artykułu lub decydowanie o podjęciu się i podejmowanie jakiegoś zadania spośród wielu zadań, które należy wykonać.

Nie obejmuje: myślenie (d163), rozwiązywanie problemów (d175)

d179**Stosowanie wiedzy, inne określone i nieokreślone****d198****Uczenie się i stosowanie wiedzy, inne określone****d199****Uczenie się i stosowanie wiedzy, nieokreślone**

Rozdział 2

Ogólne zadania i obowiązki

Rozdział ten dotyczy ogólnych aspektów realizacji pojedynczego lub wielu zadań, organizowania zajęć i radzenia sobie ze stresem co w powiązaniu z bardziej konkretnymi działaniami pozwala określić charakterystyczne cechy zadań wykonywanych w różnych okolicznościach.

d210

Podejmowanie pojedynczego zadania

Wykonywanie prostych lub złożonych, skoordynowanych czynności umysłowych i fizycznych będących elementami realizacji pojedynczego zadania, jak np. inicjowanie zadania, ustalanie czasu, miejsca i materiałów potrzebnych do wykonania zadania, kolejne kroki wykonania zadania, realizowanie zadania, finalizowanie zadania i kontynuowanie wykonywania zadania.

Obejmuje: podejmowanie prostego lub złożonego zadania, podejmowanie pojedynczego zadania samodzielnie lub w grupie

Nie obejmuje: nabywanie umiejętności (d155); rozwiązywanie problemów (d175); podejmowanie decyzji (d177); podejmowanie wielu zadań (d220)

d2100 **Podejmowanie prostego zadania**

Przygotowanie, inicjowanie, ustalanie czasu i miejsca potrzebnych do wykonania prostego zadania; wykonanie prostego zadania składającego się z pojedynczego elementu, jak np. czytanie książki, pisanie listu, lub ścielenie łóżka.

d2101 **Podejmowanie złożonego zadania**

Przygotowanie, inicjowanie, ustalanie czasu i miejsca potrzebnych do wykonania pojedynczego, złożonego zadania; wykonanie złożonego zadania składającego się z wielu elementów, które mogą być realizowane kolejno lub równocześnie, jak np. ustawianie mebli w domu, lub odrabianie zadanej w szkole pracy domowej.

d2102 **Podejmowanie pojedynczego zadania samodzielnie**

Przygotowanie, inicjowanie, ustalanie czasu i miejsca potrzebnych do wykonania prostego lub złożonego zadania; wykonywanie zadania samodzielnie, bez niczyjej pomocy.

d2103 **Podejmowanie pojedynczego zadania w grupie**

Przygotowanie, inicjowanie, ustalanie czasu i miejsca potrzebnych do wykonania pojedynczego zadania, prostego lub złożonego; wykonywanie zadania wraz z osobami, które zaangażowane są na niektórych lub wszystkich etapach realizacji zadania.

d2108 **Podejmowanie pojedynczego zadania, inne określone**

d2109 **Podejmowanie pojedynczego zadania, nieokreślone**

d220 **Podejmowanie wielu zadań**

Wykonywanie prostych lub złożonych i skoordynowanych działań, kolejno lub równocześnie, jako elementów wielorakich zintegrowanych i złożonych zadań.

Obejmuje: podejmowanie się wielu zadań; wykonywanie wielu zadań; podejmowanie wielu zadań samodzielnie i w grupie

Nie obejmuje: nabywanie umiejętności (d155); rozwiązywanie problemów (d175); podejmowanie decyzji (d177); podejmowanie pojedynczego zadania (d210)

d2200 **Wykonywanie wielu zadań**

Przygotowywanie, inicjowanie i ustalanie czasu i miejsca potrzebnych do wykonania kilku zadań; wykonywanie kilku zadań równocześnie lub kolejno.

d2201 **Zrealizowanie wielu zadań**

Ukończenie kilku zadań realizowanych równocześnie lub kolejno.

d2202 **Podejmowanie wielu zadań samodzielnie**

Przygotowywanie, inicjowanie i ustalanie czasu i miejsca potrzebnych do wykonania wielu zadań, wykonywanie kilku zadań równocześnie lub kolejno, samodzielnie bez niczyjej pomocy.

d2203 **Podejmowanie wielu zadań w grupie**

Przygotowywanie, inicjowanie i ustalanie czasu i miejsca potrzebnych do wykonania wielu zadań, wykonywanie kilku zadań równocześnie lub kolejno wraz z osobami, które zaangażowane są na niektórych lub wszystkich etapach realizacji wielu zadań.

d2208 **Podejmowanie wielu zadań, inne określone****d2209** **Podejmowanie wielu zadań, nieokreślone****d230** **Realizowanie dziennego rozkładu zajęć**

Podejmowanie prostych lub złożonych i skoordynowanych działań, związanych z planowaniem, ustalaniem i spełnianiem czynności wynikających z codziennego rozkładu zajęć i obowiązków, jak np. gospodarowanie czasem lub planowanie poszczególnych czynności wykonywanych w ciągu dnia.

Obejmuje: ustalanie i spełnianie codziennego rozkładu zajęć; ustalanie poziomu własnej aktywności w ciągu dnia

Nie obejmuje: podejmowanie wielu zadań (d220)

- d2301 Ustalanie dziennego rozkładu zajęć**
Podejmowanie prostych lub złożonych i skoordynowanych działań, związanych z planowaniem i ustalaniem czynności wynikających z codziennego rozkładu zajęć i obowiązków.
- d2302 Spełnianie dziennego rozkładu zajęć**
Podejmowanie prostych lub złożonych i skoordynowanych działań, związanych z wykonywaniem czynności wynikających z codziennego rozkładu zajęć i obowiązków.
- d2303 Ustalanie poziomu własnej aktywności**
Ustalenie rodzaju działań i zakresu swego funkcjonowania, w celu określenia wysiłku i czasu potrzebnych do realizacji codziennego rozkładu zajęć i obowiązków.
- d2308 Realizowanie dziennego rozkładu zajęć, inne określone**
- d2309 Realizowanie dziennego rozkładu zajęć, nieokreślone**

d240**Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi**

Wykonywanie prostych lub złożonych i skoordynowanych działań, związanych z kontrolowaniem obciążeń psychicznych występujących podczas wykonywania zadań, które wiążą się z ponoszeniem znacznej odpowiedzialności, narażeniem na stres, czynniki zakłócające lub sytuacje kryzysowe, jak np. w trakcie kierowania pojazdem w czasie wielkiego natężenia ruchu ulicznego lub sprawowania opieki nad liczną grupą dzieci.

Obejmuje: ponoszenie odpowiedzialności; radzenie sobie ze stresem i sytuacjami kryzysowymi

- d2400 Ponoszenie odpowiedzialności**
Wykonywanie prostych lub złożonych i skoordynowanych działań, aby podołać obowiązkom związanym z wykonywaniem zadania i ocenić zakres tych obowiązków.
- d2401 Radzenie sobie ze stresem**
Wykonywanie prostych lub złożonych i skoordynowanych działań, aby poradzić sobie z napięciem, zagrożeniami i stresem związanym z wykonywaniem zadania.
- d2402 Radzenie sobie w sytuacjach kryzysowych**
Wykonywanie prostych lub złożonych i skoordynowanych działań, aby poradzić sobie w momentach krytycznych, w sytuacji lub w czasie poważnego zagrożenia lub trudności.
- d2408 Radzeniem sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi, inne określone**

**d2409 Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi,
nieokreślone**

d298 Ogólne zadania i obowiązki, inne określone

d299 Ogólne zadania i obowiązki, nieokreślone

Rozdział 3

Porozumiewanie się

Rozdział ten dotyczy ogólnych i określonych sposobów porozumiewania się za pomocą języka, znaków i symboli, włączając w to odbieranie i tworzenie wiadomości, prowadzenie konwersacji oraz stosowanie urządzeń i technik służących do porozumiewania się.

Porozumiewanie się - odbieranie wiadomości (d310-d329)

d310 Porozumiewanie się – odbieranie - wiadomości ustne

Pojmowanie dosłownego i domyślnego znaczenia wiadomości przekazywanych za pomocą języka mówionego, jak np. gdy rozumie się, że jakieś stwierdzenie dotyczy faktu lub jest wyrażeniem idiomatycznym.

d315 Porozumiewanie się – odbieranie - wiadomości niewerbalne

Pojmowanie dosłownych i domyślnych znaczeń wiadomości przekazywanych za pomocą gestów, symboli lub rysunków, jak np. uświadamianie sobie, że dziecko jest zmęczone kiedy trze swoje oczy lub, że dźwięk dzwonka ostrzegawczego oznacza, że wybuchł pożar.

Obejmuje: porozumiewanie się – odbieranie wiadomości za pomocą języka ciała, powszechnych znaków i symboli, rysunków i fotografii

d3150 Porozumiewanie się – odbieranie - język ciała

Pojmowanie znaczenia wiadomości przekazywanych za pomocą grymasów twarzy, ruchów lub znaków wykonywanych ręką, przyjmowanych poz ciała i innych form języka ciała.

d3151 Porozumiewanie się – odbieranie - powszechnie znaki i symbole

Pojmowanie znaczenia powszechnych znaków i symboli, jak np. znaków drogowych, symboli ostrzegawczych, notacji muzycznych i naukowych oraz znaków obrazkowych.

d3152 Porozumiewanie się – odbieranie - rysunki i fotografie

Pojmowanie znaczenia przekazywanego za pomocą rysunków (np. rysunków liniowych, projektów graficznych, malarstwa, projektów trójwymiarowych), wykresów, plansz i fotografii, np. gdy rozumie się, że wznosząca się linia na wykresie wzrostu wskazuje, że dziecko rośnie.

d3158 Porozumiewanie się – odbieranie - wiadomości niewerbalne, inne określone

d3159 Porozumiewanie się – odbieranie - wiadomości niewerbalne, nieokreślone

- d320 Porozumiewanie się – odbieranie - wiadomości w języku migowym**
Otrzymywanie i pojmowanie wiadomości o dosłownym i domyślnym znaczeniu w języku migowym.
- d325 Porozumiewanie się – odbieranie - wiadomości pisane**
Pojmowanie dosłownego i domyślnego znaczenia wiadomości, przekazywanych za pomocą języka pisanego (włączając pismo Braille'a), jak np. śledzenie wydarzeń politycznych w codziennej gazecie lub rozumienie intencji zapisów ksiąg religijnych.
- d329 Porozumiewanie się – odbieranie wiadomości, inne określone i nieokreślone**

Porozumiewanie się – tworzenie wiadomości (d330-349)

- d330 Mówienie**
Wypowiadanie słów, zwrotów i dłuższych kwestii w języku mówionym o dosłownym lub domyślnym znaczeniu, jak np. gdy przedstawia się ustnie jakiś fakt lub opowiada historię.
- d335 Tworzenie wiadomości niewerbalnych**
Posługiwanie się gestami, symbolami i rysunkami w celu przekazania wiadomości, jak np. gdy kręci się głową dla wyrażenia dezaprobaty lub rysuje się obrazek albo wykres aby przekazać jakiś fakt lub skomplikowany pomysł.
Obejmuje tworzenie gestów ciała, znaków, symboli, rysunków i fotografii
- d3350 Tworzenie języka ciała**
Przekazywanie znaczenia za pomocą ruchów ciała, takich jak grymasy twarzy (np. uśmiech, marszczenie brwi, krzywienie się), ruchy ramienia i ręki oraz przybierane określonej pozy ciała (np. obejmowanie kogoś w uścisku dla wyrażenia uczuć).
- d3351 Tworzenie znaków i symboli**
Przekazywanie znaczenia za pomocą znaków i symboli (np. znaków obrazkowych, symboli Bliss'a, symboli naukowych) i systemów notacji symbolicznych, jak np. notacji muzycznej do zapisu melodii.
- d3352 Tworzenie rysunków i fotografii**
Przekazywanie znaczenia za pomocą rysowania, malowania, szkicowania, i robienia wykresów, obrazków lub fotografii, jak np. podczas szkicowania mapy celem udzielenia komuś wskazówek jak trafić do jakiegoś miejsca.
- d3358 Tworzenie wiadomości niewerbalnych, innych określonych**
- d3359 Tworzenie wiadomości niewerbalnych, nieokreślonych**

d340 Tworzenie wiadomości w języku migowym
Przekazywanie wiadomości o dosłownym lub domyślnym znaczeniu za pomocą języka migowego.

d345 Pisanie wiadomości
Tworzenie dosłownych i domyślnych znaczeń wiadomości, przekazywanych za pomocą języka pisanego, jak np. pisanie listu do przyjaciela.

d349 Porozumiewanie się – tworzenie wiadomości, inne określone i nieokreślone

Rozmowa i stosowanie urzędzeń i rozwiązań technicznych służących do porozumiewania się (d350-d369)

d350 Rozmowa
Rozpoczynanie, kontynuowanie i kończenie wymiany myśli i poglądów za pomocą języka mówionego, pisanego, migowego lub innych form języka, z jedną osobą lub większą liczbą ludzi znajomych lub obcych w kontaktach oficjalnych lub towarzyskich.

Obejmuje: rozpoczynanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy; rozmowa z jedną osobą lub wieloma ludźmi

d3500 Rozpoczynanie rozmowy
Inicjowanie dialogu lub wymiany informacji, jak przy przedstawianiu się, wyrażaniu zwyczajowych pozdrowień, przedstawianiu tematu lub zadawaniu pytań.

d3501 Podtrzymywanie rozmowy
Kontynuowanie i kształtowanie dialogu lub wymiany informacji przez dodawanie poglądów, przedstawianie nowego tematu lub nawiązywanie do tematu, który był wspomniany uprzednio jak również dokonywanie zmiany kwestii omawianej lub przekazywanej za pomocą znaków.

d3502 Kończenie rozmowy
Kończenie dialogu lub wymiany informacji za pomocą zwyczajowych końcowych stwierdzeń lub zwrotów i zamykanie dyskutowanego tematu.

d3503 Rozmawianie z jedną osobą
Inicjowanie, kontynuowanie, kształtowanie i kończenie dialogu lub wymiany informacji z jedną osobą tak jak podczas dyskusji o pogodzie z przyjacielem.

d3504 Rozmawianie z wieloma osobami
Inicjowanie, kontynuowanie, kształtowanie i kończenie dialogu lub wymiany informacji z więcej niż jedną osobą, jak np. włączanie się i uczestniczenie w grupowej wymianie informacji.

d3508 Rozmowa, inne określone

d3509 Rozmowa, nieokreślone

d355**Dyskusja**

Rozpoczynanie, kontynuowanie i kończenie analizowania jakiejś kwestii, z użyciem argumentów za lub przeciw, albo debata prowadzona za pomocą języka mówionego, pisanego, migowego lub innych form języka, z jedną osobą lub większą liczbą osób znajomych lub obcych w oficjalnych lub przygodnych okolicznościach.

Obejmuje: dyskusja z jedną lub wieloma osobami

d3550 Dyskusja z jedną osobą

Inicjowanie, prowadzenie, nadawanie kształtu i kończenie polemiki lub debaty z jedną osobą.

d3551 Dyskusja z wieloma osobami

Inicjowanie, prowadzenie, nadawanie kształtu i kończenie polemiki lub debaty z więcej niż jedną osobą.

d3558 Dyskusja, inne określone**d3559 Dyskusja, nieokreślone****d360****Używanie urządzeń i technik służących do porozumiewania się**

Wykorzystywanie urządzeń, technik i innych środków do porozumiewania się, np. używanie telefonu aby zadzwonić do przyjaciela.

Obejmuje: używanie urządzeń telekomunikacyjnych, używanie maszyn do pisania i technik do porozumiewania się

d3600 Używanie urządzeń telekomunikacyjnych

Używanie telefonów i innych urządzeń, takich jak np. faksów, teleksów jako środków do porozumiewania się.

d3601 Używanie maszyn do pisania

Używanie maszyn do pisania, takich jak np. mechanicznych maszyn do pisania, komputerów i maszyn do pisania pismem Braille'a, jako środków do porozumiewania się.

d3602 Stosowanie technik służących do porozumiewania się

Działania i zadania związane z wykorzystywaniem technik służących do porozumiewania się, jak np. czytanie z ruchu warg.

d3608 Używanie urządzeń i technik służących do porozumiewania się, inne określone

d3609 Używanie urządzeń i technik służących do porozumiewania się, nieokreślone

d359 Rozmowa i używanie urządzeń i technik służących do porozumiewania się, inne określone i nieokreślone

d398 Porozumiewanie się, inne określone

d399 Porozumiewanie się, nieokreślone

Rozdział 4

Poruszanie się

Ten rozdział dotyczy ruchu związanego ze zmienianiem pozycji lub umiejscowienia ciała, przemieszczaniem się z jednego miejsca na inne, przenoszeniem, poruszaniem lub manipulowaniem przedmiotami, chodzeniem, bieganiem lub wspinaniem się i posługiwaniem się różnymi środkami transportu.

Zmienianie i utrzymywanie pozycji ciała (d410-d429)

d410 Zmienianie podstawowej pozycji ciała

Zmienianie jednej pozycji ciała na inną i przemieszczanie się z jednego miejsca na inne; jak np. wtedy gdy wstaje się z krzesła aby położyć się do łóżka lub zmienia się pozycję ciała na kłęczącą albo kuczną i z powrotem.

Obejmuje: zmienianie pozycji ciała z pozycji leżącej, z pozycji kucznej lub kłęczącej, z pozycji siedzącej lub stojącej, pochylanie się i przenoszenie środka ciężkości ciała

Nie obejmuje: przemieszczanie się (d420)

d4100 Leżenie

Przyjmowanie pozycji leżącej lub zmienianie pozycji ciała z horyzontalnej na każdą inną pozycję np. stojącą lub siedzącą.

Nie obejmuje: przyjmowanie pozycji leżącej twarzą do ziemi

d4101 Kucanie

Przyjmowanie pozycji siedzącej lub w kucki na pośladkach z kolanami blisko złączonymi lub siedzenie na piętach, tak jak to może być konieczne w toalecie, która jest na poziomie podłogi lub zmienianie pozycji ciała z kucznej na każdą inną pozycję np. stojącą.

d4102 Klęczenie

Przyjmowanie pozycji, w której ciało opiera się na kolanach z nogami zgiętymi tak jak podczas modlitwy lub zmienianie pozycji ciała z klęczek na każdą inną pozycję np. stojącą.

d4103 Siedzenie

Przyjmowanie pozycji siedzącej i zmienianie pozycji ciała z siedzącej na każdą inną pozycję np. stojącą lub leżącą.

Obejmuje: przyjmowanie pozycji siedzącej ze zgiętymi lub skrzyżowanymi nogami; przyjmowanie pozycji siedzącej z podpartymi lub niepodpartymi stopami

d4104 Stanie

Przyjmowanie pozycji stojącej lub zmienianie pozycji ciała ze stojącej na każdą inną pozycję np. leżącą lub siedzącą.

d4105 Zginanie się

Pochylenie tułowia ku dołowi lub na bok, jak np. podczas gry na skrzypcach lub sięgania w dół po jakiś przedmiot.

d4106 Balansowanie środkiem ciężkości ciała

Korygowanie i przesuwanie ciężkości ciała z jednej pozycji do innej podczas siedzenia, stania lub leżenia, jak np. przenoszenie ciała z jednej stopy na drugą podczas stania.

Nie obejmuje: przemieszczanie się (d420); chodzenie (d450)

d4108 Zmienianie pozycji ciała, inne określone**d4109 Zmienianie pozycji ciała, nieokreślone****d415 Utrzymywanie pozycji ciała**

Pozostawanie w tej samej wymaganej pozycji ciała, tak jak np. siedzenie lub stanie w pracy lub w szkole.

Obejmuje: utrzymywanie pozycji leżącej, kucznej, klęczącej, siedzącej i stojącej

d4150 Utrzymywanie pozycji leżącej

Pozostawanie w wymaganej pozycji leżącej, przez pewien czas, jak np. leżenie w łóżku w pozycji na brzuchu.

Obejmuje: pozostawanie w pozycji na brzuchu (twarzą w dół, lub twarzą ku ziemi), na plecach (twarzą w górę) lub na boku

d4151 Utrzymywanie pozycji kucznej

Pozostawanie w wymaganej pozycji kucznej przez jakiś czas, jak np. podczas siedzenia na podłodze bez krzesła.

d4152 Utrzymywanie pozycji klęczącej

Pozostawanie w wymaganej pozycji klęczącej, w której ciało opiera się na kolanach ze zgiętymi nogami, przez pewien czas, jak np. w czasie modlitwy w kościele.

d4153 Utrzymywanie pozycji siedzącej

Pozostawanie w wymaganej pozycji siedzącej, na krześle lub na podłodze, przez pewien czas, jak np. podczas siedzenia za biurkiem lub przy stole.

Obejmuje: pozostawanie w pozycji siedzącej z prostymi nogami lub nogami skrzyżowanymi, ze stopami podpartymi lub niepodpartymi

d4154 Utrzymywanie pozycji stojącej

Pozostawanie w wymaganej pozycji stojącej, przez pewien czas, jak np. podczas stania w kolejce.

Obejmuje: pozostawanie w pozycji stojącej na powierzchni pochylej, śliskiej lub twardej

d4158 Utrzymywanie pozycji ciała, inne określone**d4159 Utrzymywanie pozycji ciała, nieokreślone****d420****Przemieszczanie się**

Przemieszczanie się z jednej powierzchni na inną, jak np. przesuwanie się wzdłuż ławki lub przemieszczanie się z łóżka na krzesło bez zmiany pozycji ciała.

Obejmuje: przemieszczanie się w pozycji siedzącej lub leżącej

Nie obejmuje: zmienianie podstawowej pozycji ciała (a410)

d4200 Przemieszczanie się w pozycji siedzącej

Przemieszczanie się w pozycji siedzącej z jednego miejsca siedzącego na inne miejsce siedzące na tym samym lub różnym poziomie, jak np. przesuwanie się z krzesła na łóżko.

Obejmuje: przemieszczanie się z krzesła na inne miejsce siedzące, takie jak miejsce siedzące w toalecie; przemieszczanie się z wózka inwalidzkiego na fotel w samochodzie

Nie obejmuje: zmienianie podstawowej pozycji ciała (d410)

d4201 Przemieszczanie się w pozycji leżącej

Przemieszczanie się z jednej pozycji leżącej na inną na tym samym lub różnym poziomie, jak np. podczas przemieszczania się z jednego łóżka do innego.

Nie obejmuje: zmienianie podstawowej pozycji ciała (d 410)

d4208 Przemieszczanie się, inne określone**d4209 Przemieszczanie się, nieokreślone**

d429 Zmienianie i utrzymywanie pozycji ciała, inne określone i nieokreślone*Przenoszenie, poruszanie i manipulowanie przedmiotami (d430-d449)***d430 Podnoszenie i przenoszenie przedmiotów**

Podnoszenie przedmiotu lub zabieranie czegoś z jednego miejsca na drugie, tak jak np. podczas unoszenia filiżanki lub przenoszenia dziecka z jednego pokoju do drugiego.

Obejmuje: podnoszenie, przenoszenie za pomocą rąk, na barkach, na biodrach, na plecach lub na głowie, odkładanie

d4300 Podnoszenie

Podnoszenie przedmiotu, aby przemieścić go z niższego poziomu na wyższy, jak np. unoszenie szklanki ze stołu.

d4301 Przenoszenie w za pomocą rąk

Zabieranie lub transportowanie przedmiotu z jednego miejsca na drugie za pomocą rąk, jak np. przenoszenie szklanki lub walizki.

d4302 Przenoszenie za pomocą ramion i przedramion

Zabieranie lub transportowanie obiektu z jednego miejsca na drugie za pomocą ramion, przedramion i rąk, jak np. przenoszenie dziecka.

d4303 Przenoszenie na barkach, biodrach i plecach

Zabieranie lub transportowanie przedmiotu z jednego miejsca na drugie z użyciem barków, bioder lub pleców albo w odpowiedniej kombinacji, jak np. przenoszenie dużej paczki.

d4304 Przenoszenie na głowie

Zabieranie lub transportowanie przedmiotu na głowie z jednego miejsca na drugie, jak np. przenoszenie na głowie pojemnika z wodą.

d4305 Odkładanie przedmiotów

Używanie ramion, rąk oraz innych części ciała aby umieścić przedmiot na jakiejś powierzchni lub na jakimś miejscu, jak np. stawianie na ziemi pojemnika z wodą.

d4308 Podnoszenie i przenoszenie, inne określone**d4309 Podnoszenie i przenoszenie, nieokreślone**

d435**Poruszanie przedmiotów za pomocą kończyn dolnych**

Podejmowanie skoordynowanych czynności w celu poruszenia przedmiotu z użyciem nóg i stóp, tak jak np. podczas kopania piłki lub naciskania na pedały roweru.

Obejmuje: naciskanie za pomocą kończyn dolnych, kopanie

d4350 Pchanie za pomocą kończyn dolnych

Używanie nóg i stóp celem wywarcia siły na przedmiot aby go odsunąć, jak np. podczas odsuwania krzesła za pomocą stopy.

d4351 Kopanie

Używanie nóg i stóp po to, aby wprawić coś w ruch, jak np. podczas kopania piłki.

d4358 Przemieszczanie przedmiotów za pomocą kończyn dolnych, inne określone**d4359 Przemieszczanie przedmiotów za pomocą kończyn dolnych, nieokreślone****d440****Precyzyjne używanie ręki**

Wykonywanie skoordynowanych czynności związanych z posługiwaniem się przedmiotami, podnoszeniem, manipulowaniem i wypuszczaniem przedmiotów przy użyciu jednej ręki, palców i kciuka, jak np. gdy zbiera się monety ze stołu lub wykręca numer telefonu.

Obejmuje: podnoszenie, chwytanie, manipulowanie i odkładanie

Nie obejmuje: podnoszenie i przenoszenie przedmiotów (d430)

d4400 Podnoszenie

Unoszenie lub branie małego przedmiotu za pomocą ręki i palców, jak np. gdy podnosi się ołówek.

d4401 Chwytanie

Używanie jednej lub obu rąk aby coś uchwycić i przytrzymać, jak np. chwytanie narzędzie lub klamkę drzwi.

d4402 Manipulowanie

Używanie palców i ręki do kontrolowania, sterowania lub poruszania czymś, jak np. gdy posługujemy się monetami lub innymi małymi przedmiotami.

d4403 Wypuszczanie

Wypuszczenie lub uwolnienie przedmiotu z palców i dłoni, który wskutek tego spada lub zmienia pozycję, jak np. gdy upuszcza się rzecz lub sztukę odzieży.

d4408 Precyzyjne używanie ręki, inne określone**d4409 Precyzyjne używanie ręki, nieokreślone**

d445**Używanie rąk i ramion**

Podejmowanie skoordynowanych działań, których celem jest poruszanie lub manipulowanie przedmiotami za pomocą rąk i ramion, tak jak np. gdy obraca się gałkę u drzwi lub gdy rzuca się lub łapie jakiś przedmiot.

Obejmuje: przyciąganie lub popychanie przedmiotów, obracanie lub skręcanie rąk lub ramion; rzucanie, łapanie

Nie obejmuje: precyzyjne używanie ręki (d440)

d4450 Przyciąganie

Używanie palców, dłoni i ramion w celu przemieszczenia przedmiotu ku sobie lub poruszenia go z miejsca na miejsce, jak np. gdy przyciąga się drzwi aby je zamknąć.

d4451 Popychanie

Używanie palców, rąk i ramion w celu przemieszczenia czegoś od siebie lub poruszenia tego z miejsca na miejsce, jak np. gdy popycha się zwierzę.

d4452 Sięganie

Używanie palców, rąk i ramion w celu dosięgnięcia, dotknięcia i schwycenia czegoś z dala od siebie, jak np. gdy sięga się przez stół lub biurko aby dosięgnąć książkę.

d4453 Obracanie i skręcanie rąk lub ramion

Używanie palców, rąk i ramion aby obrócić, przekręcić lub zgiąć przedmiot, jak np. przy posługiwaniu się narzędziami lub przyborami.

d4454 Rzucanie

Używanie palców, rąk i ramion po to aby podnieść coś i z pewną siłą wprawić w ruch, jak np. gdy rzuca się piłką.

d4455 Łapanie

Użycie palców, rąk i ramion po to, aby złapać poruszający się przedmiot, zatrzymać go i trzymać, jak np. gdy łapie się piłkę.

d4458 Używanie rąk i ramion, inne określone**d4459 Używanie rąk i ramion, nieokreślone****d449**

Przenoszenie, poruszanie i manipulowanie przedmiotami, inne określone i nieokreślone

Chodzenie i inne sposoby poruszania się (d450-d469)

d450 Chodzenie

Poruszanie się po powierzchni na stopach, krok po kroku, gdy co najmniej jedna stopa zawsze dotyka ziemi, tak jak np. podczas spacerowania, przechadzania się, chodzenia do przodu, do tyłu lub bokiem.

Obejmuje: chodzenie na krótkie lub długie dystanse, chodzenie po różnych powierzchniach, omijanie przeszkód

Nie obejmuje: przemieszczanie się (d420); inne sposoby poruszania się (d455)

d4500 Chodzenie na małe odległości

Chodzenie na odległość poniżej jednego kilometra, jak np. podczas chodzenia po pokoju lub wzdłuż korytarzy, w obrębie budynku lub na krótkie dystanse na zewnątrz.

d4501 Chodzenie na duże odległości

Chodzenie na odległość powyżej jednego kilometra, tak jak podczas chodzenia po wiosce lub po mieście, z jednej wioski do drugiej lub po przestrzeni otwartej.

d4502 Chodzenie po różnych powierzchniach

Chodzenie po pochyłych, nierównych lub poruszających się powierzchniach, tak jak podczas chodzenia po trawie, żwirze lub lodzie i śniegu lub po pokładzie statku, w pociągu lub w innych pojazdach.

d4503 Chodzenie z omijaniem przeszkód

Chodzenie w sposób wymagający omijania poruszających się i nieruchomych obiektów, ludzi, zwierząt i pojazdów, tak jak podczas chodzenia po placu targowym lub po sklepie, w ruchu ulicznym lub innych zatłoczonych miejscach.

d4508 Chodzenie, inne określone

d4509 Chodzenie, nieokreślone

d455 Inne sposoby poruszania się

Przemieszczanie całego ciała z miejsca na miejsce w sposób odmienny od chodzenia, jak np.: wspinanie się na skałę, bieganie po ulicy, podskakiwanie, trucht, skakanie, koziółkowanie, bieganie pomiędzy przeszkodami.

Obejmuje: czołganie się, wspinanie się, bieganie, jogging, skakanie, pływanie

Nie obejmuje: przemieszczanie się (d420); chodzenie (d450)

- d4550 Czołganie się**
Przemieszczanie całego ciała w pozycji na brzuchu z jednego miejsca na drugie na rękach lub na rękach, ramionach i kolanach.
- d4551 Wspinanie się**
Poruszanie całego ciała w górę lub w dół ponad powierzchniami obiektów, tak jak np.: wspinanie się na stopnie, skały, drabiny lub schody, krawężniki lub inne objekty.
- d4552 Bieganie**
Poruszanie się szybkimi krokami, w taki sposób, że obie stopy mogą być równocześnie ponad ziemią.
- d4553 Skakanie**
Poruszanie się do góry ponad ziemię przez zginanie i prostowanie nóg, tak jak np. skakanie na jednej nodze, podskakiwanie, skakanie przez skakankę, skakanie do wody i nurkowanie.
- d4554 Pływanie**
Wprawianie w ruch całego ciała w wodzie za pomocą ruchów kończyn i ciała, bez podpierania się o grunt.
- d4558 Poruszanie się, inne określone**
- d4559 Poruszanie się, nieokreślone**

d460**Poruszanie się w różnych miejscach**

Chodzenie i poruszanie się w różnych miejscach i sytuacjach, jak np., chodzenie pomiędzy pokojami w domu, w obrębie budynku lub po ulicy w mieście.

Obejmuje: poruszanie się wewnątrz domu, czołganie się lub wspinanie w obrębie domu, chodzenie lub poruszanie się wewnątrz budynków innych niż dom oraz na zewnątrz domu i innych budynków

d4600 Poruszanie się wewnątrz domu

Chodzenie i poruszanie się we własnym domu, w obrębie pokoju lub pomiędzy pokojami i w obrębie całego mieszkania lub przestrzeni mieszkalnej.

Obejmuje: poruszanie się z piętra na piętro, po balkonie, podwórzu, werandzie lub ogrodzie

d4601 Poruszanie się wewnątrz innych budynków poza swoim domem

Chodzenie i poruszanie się w obrębie innych budynków poza własnym miejscem zamieszkania, jak np. poruszanie się w domach innych ludzi, innych prywatnych budynkach, budynkach komunalnych i publicznych oraz przyległym otoczeniu.

Obejmuje: poruszanie się we wszystkich częściach budynków i przyległym otoczeniu; pomiędzy piętrami, wewnątrz, na zewnątrz i wokół budynków zarówno publicznych jak i prywatnych

d4602 Poruszanie się na zewnątrz swojego domu i innych budynków

Chodzenie i poruszanie się blisko lub daleko od swojego domu i innych budynków bez używania prywatnych lub publicznych środków transportu, tak jak np. pokonywanie pieszo bliższych lub dalszych odległości w mieście lub na wsi.

Obejmuje: chodzenie lub poruszanie się po ulicach w sąsiedztwie, po mieście, na wsi, poruszanie się pomiędzy miastami i na większe odległości, poruszanie się bez używania środków transportu

d4608 Poruszanie się w różnych miejscach, inne określone**d4609 Poruszanie się w różnych miejscach, nieokreślone****d465 Poruszanie się przy pomocy sprzętu**

Przemieszczanie całego ciała z miejsca na miejsce, na każdej powierzchni lub obszarze z użyciem określonych urządzeń zaprojektowanych do łatwiejszego poruszania się lub tworzenia innych sposobów poruszania się, takich jak np. łyżwy, narty, aparat do nurkowania lub poruszanie się po ulicy na wózku inwalidzkim lub przy pomocy balkoniku.

Nie obejmuje: przemieszczanie się (d420), chodzenie (d450), inne sposoby poruszania się (d455), używanie środków transportu (d470), prowadzenie pojazdu (d475)

d469 Chodzenie i sposoby poruszania się, inne określone i nieokreślone*Poruszanie się przy pomocy środków transportu (d470-d489)***d470 Używanie środków transportu**

Używanie środków transportu do poruszania się jako pasażer, tak jak np. podczas przejazdów samochodem lub autobusem, rykszą, pojazdem poruszonym przez zwierzęta, prywatną lub publiczną taksówką, autobusem, pociągiem, tramwajem, metrem, promem lub samolotem.

Obejmuje: używanie środków transportu poruszanych siłą ludzkich mięśni, używanie prywatnego zmotoryzowanego lub publicznego środka transportu

Nie obejmuje: poruszanie się przy pomocy sprzętu (d465), prowadzenie pojazdu (d475)

- d4700 Używanie pojazdów poruszanych siłą ludzkich mięśni**
Korzystanie w charakterze pasażera ze środków transportu poruszanych przez jedną lub więcej osób, takich jak np. ryksza lub łódź wiosłowa.
- d4701 Używanie prywatnych, zmotoryzowanych środków transportu**
Korzystanie w charakterze pasażera z prywatnego, zmotoryzowanego pojazdu poruszającego się po lądzie, morzu lub w powietrzu, takiego jak np. taksówka, prywatny samolot lub statek.
- d4702 Używanie publicznych, zmotoryzowanych środków transportu**
Korzystanie w charakterze pasażera ze zmotoryzowanych pojazdów poruszających się po lądzie, morzu lub w powietrzu, zaprojektowanych dla transportu publicznego, takich jak np. autobus, pociąg, metro lub samolot.
- d4708 Używanie środków transportu, inne określone**
- d4709 Używanie środków transportu, nieokreślone**

d475**Prowadzenie pojazdu**

Kontrolowanie i kierowanie pojazdem lub zwierzęciem które go porusza, podróżowanie w wybranym przez siebie kierunku lub dysponowanie środkiem transportu, takim jak np. samochód, rower, łódź lub pojazd poruszany przez zwierzęta.

Obejmuje: kierowanie pojazdem poruszonym siłą mięśni ludzkich; pojazdem zmotoryzowanym, pojazdem poruszonym przez zwierzęta

Nie obejmuje: poruszanie się przy pomocy sprzętu (d465), używanie środków transportu (d470)

- d4750 Prowadzenie środka transportu poruszanego siłą mięśni ludzkich**
Prowadzenie pojazdu poruszanego siłą mięśni ludzkich, takiego jak np. rower, rower trójkołowy, łódź wiosłowa.
- d4751 Prowadzenie pojazdu wyposażonego w silnik**
Prowadzenie pojazdu z silnikiem, takiego jak np. samochód, motocykl, łódź motorowa lub samolot.
- d4752 Kierowanie pojazdem poruszonym przez zwierzęta**
Powożenie pojazdem poruszonym przez zwierzęta, takim jak np. furmanka lub powóz.
- d4758 Prowadzenie pojazdu, inne określone**
- d4759 Prowadzenie pojazdu, nieokreślone**

d480 Dosiadanie zwierząt jako środka transportu

Podróżowanie na grzbiecie zwierzęcia takiego jak np. koń, wół, wielbłąd lub słoń.

Nie obejmuje: prowadzenie pojazdu (d475), rekreacja i organizacja czasu wolnego (d920)

d489 Poruszanie się przy pomocy środków transportu, inne określone i nieokreślone**d498 Poruszanie się, inne określone****d499 Poruszanie się, nieokreślone**

Rozdział 5

Dbanie o siebie

Rozdział ten dotyczy dbałości o siebie, mycia i osuszania ciała, pielęgnacji całego ciała i jego poszczególnych części, ubierania się, jedzenia i picia oraz troski o własne zdrowie.

d510 Mycie się

Mycie i suszenie całego ciała lub części ciała z użyciem wody i odpowiednich czyszczących i suszących środków i sposobów jak np. kąpanie się, branie prysznica, mycie rąk i stóp, twarzy i włosów i wycieranie się ręcznikiem.

Obejmuje: mycie części ciała, całego ciała i osuszanie się

Nie obejmuje: pielęgnowanie poszczególnych części ciała (a520), korzystanie z toalety (a530)

d5100 Mycie pojedynczych części ciała

Stosowanie wody, mydła i innych środków czyszczących na części ciała takie jak np. ręce, twarz, stopy, włosy lub paznokcie, aby je oczyścić.

d5101 Mycie całego ciała

Stosowanie wody, mydła i innych środków na całe ciało, żeby się oczyścić, tak jak np. podczas kąpieli lub pod prysznicem.

d5102 Osuszanie się

Używanie ręcznika lub innych środków, aby osuszyć daną część lub części ciała albo całe ciało tak jak np. po zakończonym myciu.

d5108 Mycie się, inne określone

d5109 Mycie się, nieokreślone

d520 Pielęgnowanie poszczególnych części ciała

Dbanie o części ciała, takie jak np. skóra, twarz, zęby, skóra głowy, paznokcie i genitalia, które wymagają więcej troski niż mycie i suszenie.

Obejmuje: pielęgnowanie skóry, zębów, włosów, paznokci palców rąk i stóp

Nie obejmuje: mycie się, (a510), korzystanie z toalety (a530)

d5200 Pielęgnowanie skóry

Dbanie o stan powierzchni i nawodnienie własnej skóry, np. przez usuwanie zrogowaceń lub odcisków, używanie nawilżających płynów lub kosmetyków.

- d5201 Pielęgnowanie zębów**
Dbanie o higienę zębów, jak np. szczotkowanie zębów, używanie nici dentystycznych i czyszczenie protezy lub aparatu ortodontycznego.
- d5202 Pielęgnowanie włosów**
Dbanie o włosy, jak np. czesanie, układanie fryzury, golenie i strzyżenie.
- d5203 Pielęgnowanie paznokci palców rąk**
Czyszczenie, obcinanie lub polerowanie paznokci palców rąk.
- d5204 Pielęgnowanie paznokci palców stóp**
Czyszczenie, obcinanie lub polerowanie paznokci palców stóp.
- d5208 Pielęgnowanie różnych części ciała, inne określone**
- d5209 Pielęgnowanie różnych części ciała, nieokreślone**

d530**Korzystanie z toalety**

Planowanie wydalania i wydalanie ludzkich odchodów (menstruacja, oddawanie moczu i defekacja) oraz oczyszczanie się po tych czynnościach.

Obejmuje: kontrolowanie oddawania moczu, defekacji i higiena menstruacji

Nie obejmuje: mycie się (d510); pielęgnowanie poszczególnych części ciała (d520)

- d5300 Kontrolowanie oddawania moczu**
Koordynowanie i kontrolowanie czynności związanych z oddawaniem moczu takich jak sygnalizowanie potrzeby oddania moczu, zajmowanie odpowiedniej pozycji; wybieranie i udawanie się do odpowiedniego miejsca celem oddania moczu; manipulowanie ubraniem przed i po oddaniu moczu i oczyszczanie się po oddaniu moczu.
- d5301 Kontrolowanie defekacji**
Koordynowanie i kontrolowanie czynności związanych z defekacją takich jak sygnalizowanie potrzeby defekacji, zajmowanie odpowiedniej pozycji; wybieranie i udawanie się do odpowiedniego miejsca celem dokonania defekacji; manipulowanie ubraniem przed i po defekacji, oczyszczanie się po defekacji.
- d5302 Higiena miesiączkowania**
Koordynowanie i planowanie czynności związanych z zachowaniem higieny podczas miesiączki takich jak przewidywanie miesiączki i używanie środków higienicznych i podpasek.
- d5308 Korzystanie z toalety, inne określone**

d5309 Korzystanie z toalety, nieokreślone**d540****Ubieranie się**

Podjęmowanie skoordynowanych czynności i zadań związanych z zakładaniem i zdejmowaniem ubrań i obuwia we właściwej kolejności i dostosowanie ubioru do warunków klimatycznych i wymogów środowiska społecznego, tak jak np. zakłada się, dopasowuje i zdejmuje koszule, spódnice, bluzki, spodnie, bieliznę, sari, kimono, rajstopy, kapelusze, rękawiczki, płaszcze, buty, pantofle, obuwie, sandały i kapcie.

Obejmuje: zakładanie i zdejmowanie odzieży i obuwia i dokonywanie wyboru odpowiedniego ubrania

d5400 Zakładanie ubrania

Podjęmowanie skoordynowanych czynności związanych z zakładaniem ubrania na różne części ciała, tak jak np. podczas zakładania ubrania przez głowę, przez ramiona i barki oraz na dolną i górną połowę ciała; zakładanie rękawiczek i nakrycia głowy.

d5401 Zdejmowanie ubrania

Podjęmowanie skoordynowanych czynności związanych ze zdejmowaniem ubrania z różnych części ciała, tak jak np. podczas ściągania ubrania przez głowę, przez ramiona i barki oraz z dolnej i górnej połowy ciała; zdejmowania rękawiczek i nakrycia głowy.

d5402 Zakładanie obuwia

Podjęmowanie skoordynowanych czynności związanych z zakładaniem skarpet, pończoch i obuwia.

d5403 Zdejmowanie obuwia

Podjęmowanie skoordynowanych czynności związanych ze zdejmowaniem skarpet, pończoch i obuwia.

d5404 Wybieranie odpowiedniego ubrania

Przestrzeganie domniemanych lub oficjalnych norm i zwyczajów dotyczących ubioru w danej społeczności lub kulturze i ubieranie się zgodnie z warunkami klimatycznymi.

d5408 Ubieranie się, inne określone**d5409 Ubieranie się, nieokreślone****d550****Jedzenie**

Podjęmowanie skoordynowanych zadań i czynności związanych ze spożywaniem podanego pokarmu, podnoszenie go do ust i zjadanie w kulturowo akceptowany sposób, krojenie lub łamanie pożywienia na kawałki, otwieranie butelek i puszek, używanie przyborów do jedzenia, zjadanie posiłków, uczestniczenie w przyjęciu lub zjadanie obiadu.

Nie obejmuje: picie (d560)

d560**Picie**

Chwywanie naczynia z płynem, podnoszenie go do ust i wypijanie płynu w kulturowo akceptowany sposób, miksowanie, mieszanie i nalewanie płynów do picia, otwieranie butelek i puszek, picie przez słomkę lub picie bieżącej wody z kranu lub ze źródła; karmienie piersią.

Nie obejmuje: jedzenie (d550)

d570**Troska o własne zdrowie**

Zapewnienie sobie dobrych warunków bytowych, zdrowia oraz fizycznego i psychicznego dobrostanu, poprzez zachowywanie pełnowartościowej diety, utrzymywanie właściwego poziomu aktywności fizycznej, ogrzewanie się lub ochładzanie, unikanie czynników szkodzących zdrowiu, respektowanie zasad bezpiecznego seksu, obejmujących używanie prezerwatyw, poddawanie się szczepieniom i regularnym badaniom okresowym.

Obejmuje: zapewnienie sobie dobrych warunków bytowych, zachowywanie diety i sprawności fizycznej; utrzymywanie dobrego zdrowia

d5700 Zapewnianie sobie dobrych warunków bytowych

Zapewnienie sobie wygody przez uświadomienie sobie swoich potrzeb fizycznych i upewnienie się, że ciało znajduje się w dogodnej pozycji, że nie odczuwa nadmiernego gorąca lub chłodu i że oświetlenie jest odpowiednie.

d5701 Zachowywanie diety i sprawności fizycznej

Dbanie o siebie przez uświadomienie sobie własnych potrzeb oraz wybieranie i spożywanie odżywczych pokarmów i utrzymywanie sprawności fizycznej.

a5702 Utrzymywanie dobrego stanu zdrowia

Dbanie o siebie przez uświadamianie sobie własnych potrzeb zdrowotnych i postępowanie zgodnie z tym co wymaga zapewnienia sobie zdrowia, zarówno reagowanie na zagrożenia zdrowotne jak i zapobieganie chorobom poprzez poszukiwanie fachowej pomocy; stosowanie się do porad medycznych i innych porad zdrowotnych; unikanie zagrożeń zdrowia, takich jak urazy fizyczne, choroby zakaźne, narkotyki i choroby przenoszone drogą płciową.

d5708 Troska o własne zdrowie, inne określone**a5709 Troska o własne zdrowie, nieokreślone****d598****Dbanie o siebie, inne określone****d599****Dbanie o siebie, nieokreślone**

Rozdział 6

Życie domowe

Rozdział ten dotyczy codziennych czynności i zadań domowych. Do obszarów życia domowego włącza się zdobywanie miejsca do zamieszkania, żywności, ubrania i zaspokajanie innych potrzeb życiowych, sprzątanie oraz inne prace domowe, dbanie o własne i należące do innych osób przedmioty gospodarstwa domowego a także pomaganie innym ludziom.

Zaspokajanie podstawowych potrzeb bytowych (d610-d629)

d610

Nabywanie miejsca zamieszkania

Kupowanie, wynajmowanie, meblowanie i urządzenie domu, mieszkania lub innej siedziby.

Obejmuje: kupowanie lub wynajmowanie miejsca zamieszkania, aranżowanie umeblowania miejsca zamieszkania

Nie obejmuje: nabywanie dóbr i usług (d620); dbanie o sprzęty gospodarstwa domowego (d650)

d6100 Kupowanie miejsca zamieszkania

Nabywanie na własność domu, mieszkania lub innej siedziby.

d6101 Wynajmowanie miejsca zamieszkania

Nabywanie prawa użytkowania domu, mieszkania lub innej siedziby należących do innych za odpłatnością.

d6102 Meblowanie miejsca zamieszkania

Urządzenie i wyposażanie miejsca zamieszkania w meble, instalacje i inne sprzęty oraz malowanie pomieszczeń.

d6108 Pozyskiwanie miejsca zamieszkania, inne określone

d6109 Pozyskiwanie miejsca zamieszkania, nieokreślone

d620

Nabywanie dóbr i usług

Wybieranie, nabywanie i przewożenie wszystkich dóbr i towarów potrzebnych w codziennym życiu np. wybieranie, nabywanie, przewożenie i przechowywanie żywności, napojów, odzieży, środków czyszczących, opału, artykułów gospodarstwa domowego, sprzętów, przyborów kuchennych, naczyń kuchennych, urządzeń domowych i narzędzi, pozyskiwanie usług gospodarczych i domowych.

Obejmuje: dokonywanie zakupów i gromadzenie artykułów pierwszej potrzeby

Nie obejmuje: nabywanie miejsca zamieszkania (d610)

d6200 Dokonywanie zakupów

Uzyskiwanie, w zamian za pieniądze, dóbr i usług potrzebnych w codziennym życiu (włączając wydawanie poleceń i nadzorowanie kogoś pośredniczącego w dokonywaniu zakupów) jak np. wybieranie żywności, napojów, środków czyszczących, sprzętów domowych i odzieży w sklepie lub na rynku, porównywanie jakości i ceny potrzebnych rzeczy, targowanie się i płacenie za wybrane dobra lub usługi i przewożenie dóbr.

d6201 Gromadzenie artykułów pierwszej potrzeby

Uzyskiwanie bez pieniędzy dóbr i usług potrzebnych w codziennym życiu (w tym wydawanie poleceń i nadzorowanie osoby pośredniczącej w gromadzeniu artykułów potrzebnych w życiu codziennym) jak np. zbieranie warzyw i owoców i zdobywanie wody i opału.

d6208 Pozyskiwanie dóbr i usług, inne określone**a6209 Pozyskiwanie dóbr i usług, nieokreślone****d629 Zaspokajanie podstawowych potrzeb bytowych, inne określone i nieokreślone***Zadania w gospodarstwie domowym (d630-d649)***d630 Przygotowywanie posiłków**

Planowanie, organizowanie, gotowanie i podawanie prostych i złożonych posiłków dla siebie i innych tak jak np. ustalanie menu, wybieranie produktów i napojów zdalnych do spożycia, łączenie składników podczas sporządzania posiłków, gotowanie i przyrządzanie zimnych potraw i napojów oraz podawanie potraw do spożycia.

Obejmuje: przygotowywaniem posiłków prostych i złożonych

Nie obejmuje: jedzenie (d550); picie (d560); nabywanie dóbr i usług (d620); wykonywanie prac domowych (d640); dbanie o sprzęty gospodarstwa domowego (d650); pomaganie innym osobom (d660)

d6300 Przygotowywanie prostych posiłków

Organizowanie, gotowanie i podawanie do spożycia posiłków o małej liczbie składników, łatwych w przygotowaniu i łatwych do serwowania tak jak np. przygotowanie kanapki lub małego posiłku i przetwarzanie składników za pomocą krojenia, mieszania, gotowania i podgrzewania potraw takich jak ryż lub ziemniaki.

d6301 Przygotowywanie złożonych posiłków

Planowanie, organizowanie, gotowanie i podawanie do spożycia posiłków o dużej liczbie składników, wymagających skomplikowanych metod przygotowania i serwowania tak jak np. gdy planuje się posiłek złożony z wielu dań i przetwarza się składniki żywnościowe za pomocą wielu czynności jak obieranie, cięcie, miksowanie, zagniatanie, mieszanie oraz eksponuje się i podaje potrawy w sposób odpowiedni do okoliczności i zwyczajów kulturowych.

Nie obejmuje: używanie sprzętu gospodarstwa domowego (d6403)

d6308 Przygotowywanie posiłków, inne określone**d6309 Przygotowywanie posiłków, nieokreślone****d640 Wykonywanie prac domowych**

Prowadzenie gospodarstwa domowego obejmujące sprzątanie domu, pranie odzieży, używanie sprzętu gospodarstwa domowego, przechowywanie żywności i usuwanie śmieci tak jak np. zamiatanie, zmywanie, mycie blatów, ścian i innych powierzchni, zbieranie i usuwanie śmieci domowych, porządkowanie pokoi, szaf, szuflad, odkurzanie; zbieranie, pranie, suszenie, składanie i prasowanie odzieży; czyszczenie obuwia; używanie miotły, szczotek i odkurzaczy; pralek, suszarek i żelazek.

Obejmuje: pranie i suszenie odzieży i garderoby, czyszczenie powierzchni i sprzętu kuchennego; sprzątanie powierzchni mieszkalnej; używanie sprzętu gospodarstwa domowego, przechowywanie przedmiotów codziennego użytku i pozbywanie się śmieci

Nie obejmuje: nabywanie miejsca zamieszkania (d610); nabywanie dóbr i usług (d620); przygotowywanie posiłków (d630); dbanie o sprzęty gospodarstwa domowego (d650); pomaganie innym osobom (d660)

d6400 Pranie i suszenie odzieży i garderoby

Pranie ręczne odzieży i garderoby i wieszanie na zewnątrz aby wysuszyć na powietrzu.

d6401 Sprzątanie pomieszczeń i sprzętu kuchennego

Sprzątanie po gotowaniu, takie jak np. zmywanie naczyń, patelni, garnków i sprzętu kuchennego, czyszczenie stołów i podłóg, w miejscach przygotowywania i spożywania posiłków.

d6402 Sprzątanie powierzchni mieszkalnej

Sprzątanie powierzchni mieszkalnej w domu tak jak np. porządkowanie i odkurzanie; zamiatanie, wycieranie, zmywanie podłóg; czyszczenie okien i ścian, czyszczenie łazienek i toalet; czyszczenie wyposażenia domowego.

d6403 Używanie sprzętu gospodarstwa domowego

Używanie wszystkich rodzajów urządzeń gospodarstwa domowego takich jak np. pralki, suszarki, żelazka, odkurzacze i zmywarki do naczyń.

d6404 Przechowywanie artykułów pierwszej potrzeby

Przechowywanie żywności, napojów, odzieży i innych dóbr gospodarstwa domowego potrzebnych w życiu codziennym, przygotowanie żywności do przechowania poprzez wekowanie, solenie lub zamrażanie, przechowywanie świeżej żywności i utrzymywanie żywności poza zasięgiem zwierząt.

d6405 Usuwanie śmieci

Pozbywanie się śmieci domowych poprzez np. zbieranie w obrębie domu odpadków i resztek, przygotowywanie śmieci do wyrzucenia, używanie młynków zlewozmywakowych do rozdrabniania odpadków, palenie śmieci.

d6408 Wykonywanie prac domowych, inne określone**d6409 Wykonywanie prac domowych, nieokreślone****d649 Zadania w gospodarstwie domowym, inne określone i nieokreślone***Dbanie o sprzęt gospodarstwa domowego i pomaganie innym osobom(d650-d669)***d650 Dbanie o sprzęt gospodarstwa domowego**

Konserwowanie i naprawianie przedmiotów gospodarstwa domowego i rzeczy osobistych, w tym domu i wyposażenia, odzieży, pojazdów i urządzeń wspomagających, oraz opiekowanie się roślinami i zwierzętami jak np. malowanie lub tapetowanie ścian w pokojach, przytwierdzanie mebli, naprawa instalacji wodno-kanalizacyjnej, utrzymanie właściwego stanu pojazdów, podlewanie roślin, oprządzanie i karmienie zwierząt domowych i inwentarza.

Obejmuje: szycie i naprawianie odzieży, konserwowanie lokalu mieszkalnego, umeblowania i sprzętu gospodarstwa domowego, serwis pojazdów, serwis urządzeń wspomagających; doглядanie roślin (domowych i ogrodowych) i opieka nad zwierzętami

Nie obejmuje: nabywanie miejsca zamieszkania (d610); nabywanie dóbr i usług (d620); wykonywanie prac domowych (d640); pomaganie innym osobom (660); zatrudnienie za wynagrodzeniem (d850)

d6500 Szycie i naprawianie odzieży

Wytwarzanie i naprawianie odzieży takie jak np. szycie, produkowanie lub naprawa ubrań, przyszywanie guzików i zatrzasków, prasowanie, pastowanie i polerowanie obuwia.

Nie obejmuje: używanie sprzętu gospodarstwa domowego (d6403)

- d6501 Konserwowanie mieszkania i wyposażenia**
Naprawianie i dbanie o mieszkanie, wygląd zewnętrzny, wnętrze oraz wyposażenie tak jak np. malowanie mieszkania; naprawianie instalacji domowych i mebli, używanie niezbędnych narzędzi do prac naprawczych.
- d6502 Konserwowanie sprzętu domowego**
Naprawianie i dbanie o wszystkie urządzenia domowe służące do gotowania, sprzątania i remontowania jak np. przez oliwienie i naprawę narzędzi a także konserwację pralki.
- d6503 Konserwowanie pojazdów**
Naprawianie i dbanie o pojazdy napędzane silnikiem i inne pojazdy przeznaczone do użytku prywatnego w tym rowerów, wózków, samochodów i łodzi.
- d6504 Konserwowanie urządzeń wspomagających**
Naprawianie i konserwowanie urządzeń wspomagających takich jak np. protezy, aparaty korygujące, specjalistyczny sprzęt pomocny w utrzymaniu domu i higieny osobistej; konserwacja i naprawianie sprzętu umożliwiającego poruszanie się osób, jak np. laski, balkoniki, wózki inwalidzkie, wózki inwalidzkie napędzane silnikiem; konserwacja środków służących do porozumiewania się i rekreacji.
- d6505 Dogłądanie roślin domowych i ogrodowych**
Zajmowanie się roślinami wewnątrz i na zewnątrz domu np. sadzenie, podlewanie i nawożenie; uprawianie ogrodu i produkowanie żywności do własnego użytku.
- d6506 Opiekowanie się zwierzętami**
Zajmowanie się inwentarzem i zwierzętami domowymi jak np. żywienie, czyszczenie, oporządzanie i szkolenie zwierząt domowych, czuwanie nad zdrowiem inwentarza i zwierząt domowych, planowanie opieki nad inwentarzem lub zwierzętami domowymi w razie nieobecności właściciela.
- d6508 Dbanie o sprzęt gospodarstwa domowego, inne określone**
- d6509 Dbanie o sprzęt gospodarstwa domowego, nieokreślone**

d660**Pomaganie innym osobom**

Służenie pomocą domownikom i innym osobom w czynnościach związanych z nauką, porozumiewaniem się, higieną osobistą, poruszaniem się wewnątrz i poza domem; troska o dobre samopoczucie domowników i innych osób.

Obejmuje: pomaganie innym osobom w utrzymaniu higieny osobistej, poruszaniu się, porozumiewaniu się, kontaktach interpersonalnych, odżywianiu i zachowaniu dobrego stanu zdrowia

Nie obejmuje: zatrudnienie za wynagrodzeniem (d850)

- d6600 Pomaganie innym osobom w utrzymaniu higieny osobistej**
Służenie pomocą domownikom i innym osobom w wykonywaniu czynności pielęgnacyjnych w tym pomaganie innym w jedzeniu, kąpieli i ubieraniu się, opiekowanie się dziećmi lub domownikami chorymi lub mającymi trudności z podstawowymi czynnościami pielęgnacyjnymi; pomaganie innym w korzystaniu z toalety.
- d6601 Pomaganie innym osobom w przemieszczaniu się**
Służenie pomocą domownikom i innym osobom w poruszaniu i przemieszczaniu się poza domem jak np. w obszarze sąsiedztwa lub miasta, do lub ze szkoły, miejsca zatrudnienia lub innego miejsca docelowego.
- d6602 Pomaganie innym osobom w porozumiewaniu się**
Służenie pomocą domownikom lub innym osobom w porozumiewaniu się, jak np. pomaganie w mówieniu, pisaniu lub czytaniu.
- d6603 Pomaganie innym osobom w kontaktach interpersonalnych**
Służenie pomocą domownikom lub innym osobom w kontaktach międzyludzkich, jak np. pomaganie im w nawiązywaniu, podtrzymywaniu i kończeniu kontaktów z innymi ludźmi.
- d6604 Pomaganie innym osobom w odżywianiu**
Służenie pomocą domownikom lub innym osobom w ich żywieniu jak np. pomaganie im w przygotowaniu i spożywaniu posiłków.
- d6605 Pomaganie innym osobom w utrzymaniu zdrowia**
Służenie pomocą domownikom lub innym osobom w korzystaniu z oficjalnej i nieoficjalnej opieki zdrowotnej, jak np. upewnając się, że dziecko przechodzi regularne badania kontrolne lub, że starszy krewny przyjmuje niezbędne leki.
- d6608 Pomaganie innym osobom, inne określone**
- d6609 Pomaganie innym osobom, nieokreślone**
- d669** Dbanie o sprzęt gospodarstwa domowego i pomaganie innym osobom, inne określone i nieokreślone
- d698** Życie domowe, inne określone
- d699** Życie domowe, nieokreślone

Rozdział 7

Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie

Rozdział ten dotyczy podstawowych i złożonych form aktywności związanej z utrzymywaniem wzajemnych kontaktów z innymi ludźmi, (nieznajomymi, przyjaciółmi, krewnymi, członkami rodziny i między zakochanymi), w sposób odpowiedni do sytuacji i akceptowany społecznie.

Ogólne wzajemne kontakty międzyludzkie (d710-d729)

d710**Podstawowe kontakty międzyludzkie**

Nawiązywanie kontaktów z ludźmi w sposób odpowiedni do sytuacji i akceptowany społecznie, jak np. okazywanie stosownych względów i poważania lub reagowanie na uczucia innych.

Obejmuje: okazywanie szacunku, serdeczności, uznania i tolerancji w kontaktach; reagowanie na krytykę i sygnały społeczne we wzajemnych kontaktach; zachowanie odpowiedniego kontaktu fizycznego we wzajemnych relacjach

d7100 Okazywanie szacunku i serdeczności we wzajemnych kontaktach

Okazywanie względów i poważania i odpowiadanie na okazywany szacunek w sposób stosowny do sytuacji i akceptowany społecznie.

d7101 Okazywanie uznania we wzajemnych kontaktach

Okazywanie zadowolenia i wdzięczności i odpowiadanie na okazywane uznanie w sposób stosowny do sytuacji i akceptowany społecznie.

d7102 Okazywanie tolerancji we wzajemnych kontaktach

Okazywanie zrozumienia i akceptacji czyjeś zachowania i odpowiadanie na okazywaną tolerancję w sposób stosowny do sytuacji i akceptowany społecznie.

d7103 Krytyka we wzajemnych kontaktach

Wyrażanie skrycie lub jawnie odmiennych opinii lub braku akceptacji i odpowiadanie na wyrażaną krytykę w sposób stosowny do sytuacji i akceptowany społecznie.

d7104 Sygnały społeczne we wzajemnych kontaktach

Wyrażanie sugestii i wskazówek i stosowne reagowanie na sugestie i wskazówki pojawiające się we relacjach społecznych.

d7105 Kontakt fizyczny we wzajemnych relacjach

Nawiązywanie kontaktu fizycznego i reagowanie na kontakt fizyczny z innymi osobami w sposób odpowiedni do danej sytuacji i akceptowany społecznie.

d7108 Podstawowe kontakty międzyludzkie, inne określone**d7109 Podstawowe kontakty międzyludzkie, nieokreślone****d720****Złożone kontakty międzyludzkie**

Utrzymywanie i kontrolowanie wzajemnych kontaktów z innymi ludźmi, w sposób odpowiedni do danej sytuacji i akceptowany społecznie tak jak np. kontrolowanie emocji i odruchów, kontrolowanie werbalnej i fizycznej agresji, działanie niezależne od relacji społecznych, działanie zgodnie z zasadami i zwyczajami społecznymi.

Obejmuje: tworzenie i kończenie wzajemnych kontaktów; kontrolowanie zachowań w ramach wzajemnych kontaktów, nawiązywanie wzajemnych kontaktów stosownie do pełnionych ról społecznych i zachowywanie dystansu w relacjach społecznych

d7200 Nawiązywanie kontaktów

Nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z innymi ludźmi przez krótki lub długi czas w sposób odpowiedni do danej sytuacji i akceptowany społecznie, tak jak np. przedstawianie się, nawiązywanie i ustanawianie przyjaźni i kontaktów profesjonalnych, zapoczątkowanie związków, które mogą stać się trwałe, uczuciowe lub intymne.

d7201 Kończenie kontaktów

Doprowadzanie do zakończenia wzajemnych kontaktów w sposób odpowiedni do danej sytuacji i akceptowany społecznie tak jak np. zakończenie tymczasowej znajomości na zakończenie wizyty, kończenie długotrwałych znajomości z przyjaciółmi wskutek przeprowadzki do innego miasta lub kończenie znajomości z kolegami w miejscu pracy, kolegami po fachu, usługodawcami, oraz kończenie znajomości uczuciowych i intymnych.

d7202 Kontrolowanie zachowań we wzajemnych kontaktach

Kontrolowanie emocji i odruchów, agresji werbalnej i fizycznej we wzajemnych kontaktach z innymi osobami w sposób odpowiedni do danej sytuacji i akceptowany społecznie.

d7203 Nawiązywanie kontaktów stosownie do pełnionych ról społecznych

Działanie samodzielne w relacjach społecznych oraz przestrzeganie zwyczajów społecznych związanych z pełnioną przez kogoś rolą społeczną, zajmowanym stanowiskiem lub statusem społecznym we wzajemnych kontaktach z innymi.

d7204 Zachowywanie dystansu społecznego

Uświadamianie sobie i zachowywanie dystansu pomiędzy sobą a innymi osobami w sposób odpowiedni do danej sytuacji i akceptowany społecznie i kulturowo.

d7208 Złożone kontakty międzyludzkie, inne określone

d7209 Złożone kontakty międzyludzkie, nieokreślone**d729 Ogólne kontakty międzyludzkie, inne określone i nieokreślone***Szczególne wzajemne kontakty i związki międzyludzkie (d730-d779)***d730 Nawiązywanie kontaktów z nieznanymi**

Zaangażowanie w tymczasowe kontakty i związki z nieznanymi dla określonych celów, jak np. prośba o informacje, pytanie o drogę lub dokonywanie zakupów.

d740 Kontakty oficjalne

Tworzenie i utrzymywanie określonych kontaktów w oficjalnych sytuacjach, jak np. z pracodawcami, profesjonalistami lub usługodawcami.

Obejmuje: nawiązywanie wzajemnych kontaktów ze zwierzchnikami, podwładnymi, osobami o tym samym statusie

d7400 Nawiązywanie kontaktów ze zwierzchnikami

Tworzenie i utrzymywanie oficjalnych kontaktów z ludźmi posiadającymi władzę lub z ludźmi o wyższej randze lub prestiżu w porównaniu do własnej pozycji społecznej, jak np. z pracodawcą.

d7401 Nawiązywanie kontaktów z podwładnymi

Tworzenie i utrzymywanie oficjalnych kontaktów z ludźmi o niższej randze lub prestiżu w porównaniu do własnej pozycji społecznej, jak np. z pracownikiem lub służącym.

d7402 Nawiązywanie kontaktów z osobami równymi sobie

Tworzenie i utrzymywanie oficjalnych kontaktów z ludźmi posiadającymi tę samą pozycję, autorytet, rangę lub prestiż w porównaniu do własnej pozycji społecznej.

d7408 Oficjalne kontakty, inne określone**d7409 Oficjalne kontakty, nieokreślone****d750 Nieoficjalne kontakty towarzyskie**

Wchodzenie we wzajemne kontakty z innymi osobami, takie jak celowe kontakty z ludźmi żyjącymi w tej samej społeczności lub mieszkającymi w tym samym domu lub z współpracownikami, studentami, towarzyszami zabaw lub ludźmi o tym samym pochodzeniu lub zawodzie.

Obejmuje: nieoficjalne wzajemne kontakty z przyjaciółmi, sąsiadami, znajomymi, współmieszkańcami i rówieśnikami

- d7500 Nieoficjalne kontakty z przyjaciółmi**
Nawiązywanie i utrzymywanie przyjacielskich kontaktów, które charakteryzują się obopólnym szacunkiem i wspólnymi zainteresowaniami.
- d7501 Nieoficjalne kontakty z sąsiadami**
Nawiązywanie i utrzymywanie nieoficjalnych kontaktów z ludźmi, którzy żyją w pobliskich domach lub miejscach zamieszkania.
- d7502 Nieoficjalne kontakty ze znajomymi**
Nawiązywanie i utrzymywanie nieoficjalnych kontaktów z ludźmi, których się zna ale którzy nie są bliskimi przyjaciółmi.
- d7503 Nieoficjalne kontakty z współmieszkańcami**
Nawiązywanie i utrzymywanie w dowolnym celu nieoficjalnych kontaktów z ludźmi, którzy są współmieszkańcami domu lub innego miejsca zamieszkania, prywatnego lub publicznego.
- d7504 Nieoficjalne kontakty z rówieśnikami**
Nawiązywanie i utrzymywanie nieoficjalnych kontaktów z ludźmi w tym samym wieku, o tych samych zainteresowaniach lub posiadających inne wspólne cechy.
- d7508 Nieoficjalne kontakty towarzyskie, inne określone**
- d7509 Nieoficjalne kontakty towarzyskie, nieokreślone**

d760**Związki rodzinne**

Tworzenie i utrzymywanie kontaktów opartych na więzi pokrewieństwa jak np. z członkami najbliższej rodziny, dalszą rodziną, przybraną i adoptowaną rodziną, przyrodną rodziną i opartych na bardziej odległych związkach jak np. z dalszymi kuzynami lub prawnymi opiekunami.

Obejmuje: wzajemne związki pomiędzy rodzicami a dzieckiem i pomiędzy dzieckiem a rodzicami, wzajemne związki pomiędzy rodzeństwem i wzajemne związki pomiędzy dalszą rodziną

- d7600 Związki pomiędzy rodzicami a dzieckiem**
Stawanie się i pozostawanie rodzicem, zarówno naturalnym jak i z adopcji, jak np. posiadanie dziecka i nawiązywanie kontaktu z nim jako rodzic lub tworzenie i utrzymywanie rodzicielskich kontaktów z adoptowanym dzieckiem, zapewnienie opieki fizycznej, intelektualnej i emocjonalnej nad swoim biologicznym lub adoptowanym dzieckiem.
- d7601 Związki pomiędzy dzieckiem a rodzicami**
Tworzenie i utrzymywanie związków ze swoimi rodzicami, tak jak np. gdy młodsze dziecko jest posłuszne swoim rodzicom lub dorosłe dziecko zapewnia opiekę swoim starszym rodzicom.

d7602 Związki pomiędzy rodzeństwem

Tworzenie i utrzymywanie braterskich lub siostrzanych związków z osobą mającą jednego lub oboje tych samych rodziców przez urodzenie, adopcję lub małżeństwo.

d7603 Związki pomiędzy dalszą rodziną

Tworzenie i utrzymywanie rodzinnych związków z członkami swojej dalszej rodziny jak np. z kuzynami, ciotkami i wujkami oraz dziadkami.

d7608 Związki rodzinne, inne określone**d7609 Związki rodzinne, nieokreślone****d770****Związki intymne**

Tworzenie i utrzymywanie bliskich lub platonicznych związków pomiędzy osobami, jak np. mężem i żoną, zakochanymi lub partnerami seksualnymi.

Obejmuje: Związki uczuciowe, małżeńskie i seksualne

d7700 Związki uczuciowe

Tworzenie i utrzymywanie związków, w których głównym czynnikiem więzi jest emocjonalny i fizyczny powab (atrakcyjność) i które potencjalnie prowadzą do długotrwałych związków intymnych.

d7701 Związki małżeńskie

Tworzenie i utrzymywanie z inną osobą intymnych związków usankcjonowanych prawnie, jak np. prawnie zawarte małżeństwo, w tym zawieranie małżeństwa i pozostawanie z legalnie poślubioną żoną lub mężem, lub pozostawanie w związku nieślubnym.

d7702 Związki seksualne

Tworzenie i utrzymywanie związków natury seksualnej ze współmałżonkiem lub innym partnerem.

d7708 Związki intymne, inne określone**d7709 Związki intymne, nieokreślone****d779****Szczególne wzajemne kontakty i związki międzyludzkie inne określone i nieokreślone****d798****Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie, inne określone****d799****Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie, nieokreślone**

Rozdział 8

Główne obszary życia

Ten rozdział dotyczy zadań i aktywności niezbędnych do podjęcia kształcenia, pracy, zatrudnienia i prowadzenia transakcji handlowych.

Kształcenie (d810-d839)

d810 **Kształcenie nieformalne (poza wyspecjalizowanymi instytucjami edukacyjnymi)**
Uczenie się w domu lub w jakichś innych nieinstytucjonalnych warunkach, jak np. uczenie się rzemiosła i innych umiejętności od rodziców lub członków rodziny lub nauczanie szkolne w domu.

d815 **Kształcenie przedszkolne**
Uczenie się na początkowym poziomie zorganizowanego kształcenia, zaplanowanego głównie w celu wprowadzenia dziecka do środowiska szkolnego lub przygotowania go do obowiązkowego nauczania, jak np. nabywanie umiejętności w warunkach opieki dziennej lub warunkach zbliżonych jako przygotowanie do pójścia do szkoły.

d820 **Kształcenie szkolne**
Uzyskanie przyjęcia do szkoły, kształcenie, angażowanie się w związane ze szkołą obowiązki i prawa, przyswajanie materiału nauczania, realizowanie przedmiotów i innych wymogów programu szkolnego w szkole podstawowej i średniej włączając regularne uczęszczanie do szkoły, współpracę z innymi uczniami, uzyskiwanie wskazówek od nauczycieli, przygotowanie, studiowanie i realizowanie przydzielonych zadań i projektów i czynienie postępów do dalszych etapów edukacji.

d825 **Szkolenie zawodowe**
Podejmowanie wszystkich aktywności wynikających z programu szkolenia zawodowego i realizowanie materiału nauczania przygotowującego do zatrudnienia w handlu, rzemiośle lub określonym zawodzie.

d830 **Kształcenie wyższe**
Podejmowanie aktywności wynikających z zaawansowanych programów kształcenia na uniwersytetach, uczelniach i szkołach zawodowych i uczenie się wszystkich elementów programu nauczania wymaganych do osiągnięcia stopni, dyplomów, certyfikatów i innych świadectw, jak np. uzyskanie stopnia licencjata lub magistra, ukończenie szkoły medycznej lub innej szkoły zawodowej.

d839 **Kształcenie, inne określone i nieokreślone**

Praca i zatrudnienie (d840-d859)

d840 Przyuczenie do zawodu

Uczestniczenie w programach związanych z przygotowaniem do zatrudnienia, jak np. wykonywanie wymaganych zadań podczas terminowania w zawodzie, odbywania stażu, praktyki lub szkolenia w trakcie pracy.

Nie obejmuje: szkolenie zawodowe (d825)

d845 Zdobywanie, wykonywanie i wypowiedanie pracy

Poszukiwanie, znajdowanie i wybieranie zatrudnienia, otrzymywanie propozycji pracy i akceptowanie zatrudnienia, wykonywanie i czynienie postępów w pracy, handlu, określonym zawodzie i odchodzenie z pracy w odpowiedni sposób.

Obejmuje: poszukiwanie pracy; przygotowanie życiorysu, kontaktowanie się z pracodawcami i przygotowywanie się do rozmowy kwalifikacyjnej; zachowywanie zatrudnienia; monitorowanie wykonywania przez kogoś pracy, dawanie wypowiedzenia, odchodzenie z pracy

d8450 Poszukiwanie pracy

Wyszukiwanie i wybieranie pracy w handlu, w jakimś zawodzie lub w innej formie zatrudnienia i prezentowanie wymaganych do zatrudnienia umiejętności jak np. demonstrowanie ich w miejscu zatrudnienia lub uczestniczenie w rozmowie kwalifikacyjnej.

d8451 Wykonywanie pracy

Spełnianie obowiązków wynikających z wykonywanej pracy, handlu, zajmowanej posady albo innej formy zatrudnienia w celu otrzymania awansu lub innej możliwości rozwoju kariery.

d8452 Wypowiedanie pracy

Odchodzenie lub opuszczanie pracy w odpowiedni sposób.

d8458 Zdobywanie, wykonywanie i wypowiedanie pracy, inne określone

d8459 Zdobywanie, wykonywanie i wypowiedanie pracy, nieokreślone

d850 Zatrudnienie za wynagrodzeniem

Zaangażowanie we wszystkie aspekty pracy, na posadzie, w handlu, w ramach wykonywania określonego zawodu lub w innej formie zatrudnienia, za wynagrodzeniem, jako pracownik na etacie, w pełnym lub częściowym wymiarze czasu lub w formie samozatrudnienia, np. poszukiwanie i uzyskiwanie pracy, wykonywanie wymaganych zadań w pracy, przybywanie do pracy punktualnie zgodnie z wymogami, nadzorowanie innych pracowników lub podleganie nadzorowi i podejmowanie wymaganych zadań samodzielnie lub w grupach.

Obejmuje: samozatrudnienie, zatrudnienie w częściowym lub pełnym wymiarze czasu

d8500 Samozatrudnienie

Zaangażowanie w pracę za wynagrodzeniem daną lub tworzoną przez kogoś lub na podstawie porozumienia bez oficjalnego zatrudnienia jak np. sezonowa praca rolna, wykonywanie prac zleconych jako pisarz lub konsultant, praca na umowę krótkoterminową, wykonywanie pracy jako artysta lub rzemieślnik, posiadanie i prowadzenie sklepu lub innej działalności gospodarczej.

Nie obejmuje: zatrudnienie w niepełnym i pełnym wymiarze czasu (d8501, d8502)

d8501 Zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu

Zaangażowanie we wszystkie aspekty pracy za wynagrodzeniem w wymiarze częściowego zatrudnienia, jako pracownik, takie jak np. poszukiwanie zatrudnienia i otrzymywanie pracy, wykonywanie zadań wymaganych w pracy, przychodzenie do pracy punktualnie zgodnie z wymogami, nadzorowanie innych pracowników lub podleganie nadzorowi oraz wykonywanie wymaganych zadań samodzielnie lub w grupach.

d8502 Zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu

Zaangażowanie we wszystkie aspekty pracy za wynagrodzeniem w wymiarze pełnego zatrudnienia, jako pracownik, takie jak np. poszukiwanie zatrudnienia i otrzymywanie pracy, wykonywanie zadań wymaganych w pracy, przychodzenie do pracy punktualnie zgodnie z wymogami, nadzorowanie innych pracowników lub podleganie nadzorowi oraz wykonywanie wymaganych zadań samodzielnie lub w grupach.

d8508 Zatrudnienie za wynagrodzeniem, inne określone**d8509 Zatrudnienie za wynagrodzeniem, nieokreślone****d855 Praca bez wynagrodzenia**

Zaangażowanie we wszystkie aspekty pracy, za którą nie jest wypłacane wynagrodzenie, w pełnym lub niepełnym wymiarze, włączając pracę zorganizowaną, wykonywanie wymaganych zadań związanych z pracą, przybywanie do pracy punktualnie zgodnie z wymogami, nadzorowanie innych pracowników lub podleganie nadzorowi i podejmowanie wymaganych zadań samodzielnie lub w grupach jak np. praca społeczna, praca charytatywna, praca dla gminy lub grupy religijnej bez wynagrodzenia, praca w domu bez wynagrodzenia.

Nie obejmuje: Rozdział 6 Życie domowe

d859 Praca i zatrudnienie, inne określone i nieokreślone*Ekonomiczna sfera życia(d860-d879)***d860 Podstawowe transakcje finansowe**

Zaangażowanie w każdą formę prostych transakcji finansowych, jak np. używanie pieniędzy do kupowania żywności lub prowadzenie handlu wymiennego, wymiana dóbr i usług lub oszczędzanie pieniędzy.

- d865** **Złożone transakcje finansowe**
Zaangażowanie w każdą formę złożonych transakcji finansowych, które wiążą się z wymianą kapitału lub własności i generowanie zysku lub wartości ekonomicznej jak np. kupowanie firmy, fabryki lub wyposażenia, prowadzenie rachunku bankowego, lub handlowanie towarami.
- d870** **Ekonomiczna samowystarczalność**
Dysponowanie środkami finansowymi z prywatnych lub publicznych źródeł, w celu zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego w zakresie bieżących i przyszłych potrzeb.
Obejmuje: prywatne środki finansowe i dostęp do publicznych środków finansowych
- d8700** **Osobiste środki finansowe**
Dysponowanie osobistymi lub prywatnymi środkami finansowymi, dla zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego w zakresie bieżących i przyszłych potrzeb.
- d8701** **Publiczne środki finansowe**
Dysponowanie publicznymi środkami finansowymi, dla zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego bieżących i przyszłych potrzeb.
- d8708** **Ekonomiczna samowystarczalność, inna określona**
- d8709** **Ekonomiczna samowystarczalność, nieokreślona**
- d879** **Ekonomiczna sfera życia, inna określona i nieokreślona**
- d898** **Główne obszary życia, inne określone**
- d899** **Główne obszary życia, nieokreślone**

Rozdział 9

Życie w społeczności lokalnej, działalność społeczna i obywatelska

Rozdział ten dotyczy działań i zadań potrzebnych do włączenia się w zorganizowane życie towarzyskie poza rodziną, aktywność w społeczności lokalnej, społeczne i obywatelskie obszary życia.

d910

Życie w społeczności lokalnej

Udział we wszystkich przejawach życia społecznego w społeczności lokalnej, jak np. zaangażowanie się w działalność organizacji charytatywnych, organizacji społecznych, lub profesjonalnych organizacjach pomocy socjalnej.

Obejmuje: nieoficjalne i oficjalne stowarzyszenia, uroczystości

Nie obejmuje: praca bez wynagrodzenia (d855); rekreacja i organizacja czasu wolnego (920); religia i duchowa sfera życia (d930); życie polityczne i pełnienie ról obywatelskich (d950)

d9100 Stowarzyszenia nieformalne

Udział w społecznych (ponadlokalnych) lub lokalnych stowarzyszeniach organizowanych przez ludzi o wspólnych zainteresowaniach jak np. lokalne kluby towarzyskie lub grupy etniczne.

d9101 Stowarzyszenia formalne

Udział w grupach zawodowych lub innych grupach społecznych, w których członkostwo ograniczone jest do osób spełniających określone kryterium, jak np. w stowarzyszeniu prawników, lekarzy, pracowników akademickich.

d9102 Uroczystości

Udział w niereligijnych obrzędach lub uroczystościach, jak np. śluby, pogrzeby lub ceremonie inicjacji.

d9108 Życie w społeczności lokalnej, inne określone

d9109 Życie w społeczności lokalnej, nieokreślone

d920

Rekreacja i organizacja czasu wolnego

Udział w każdej formie zabawy, działalności związanej z rekreacją i spędzaniem czasu wolnego, jak np. nieformalne lub zorganizowane zabawy i imprezy sportowe, programy podnoszenia sprawności fizycznej, relaks, zabawa i rozrywka, odwiedzanie galerii sztuki, muzeów, kin lub teatrów, zajmowanie się rękodziełem lub hobby, czytanie dla przyjemności, gra na instrumentach muzycznych, zwiedzanie, turystyka i podróżowanie dla przyjemności.

Obejmuje: zabawa, sporty, sztuki piękne i kultura, rękodzieło, hobby i kontakty towarzyskie

Nie obejmuje: dosiadanie zwierząt jako środka transportu (d480); zatrudnienie za wynagrodzeniem i praca bez wynagrodzenia (d850 i d855) religia i duchowa sfera życia (d930); życie polityczne i pełnienie ról obywatelskich (d950)

d9200 Gry (zabawy)

Udział w grach o określonych regułach lub bez ustalonych zasad lub w grach nieorganizowanych i spontanicznej rozrywce, jak np. gra w szachy lub w karty lub gry dziecięce.

d9201 Sporty

Udział w wyczynowych i nieformalnych lub zorganizowanych zawodach lub wydarzeniach sportowych, indywidualnie lub w grupie, jak np. gra w kręgle, uprawianie gimnastyki lub gra w piłkę nożną.

d9202 Sztuka i kultura

Zajmowanie się jakąś formą działalności artystycznej i kulturalnej lub uczestniczenie w wydarzeniach kulturalnych, jak np. chodzenie do teatru, kina, muzeum lub galerii sztuki lub odgrywanie roli w sztuce teatralnej, czytanie dla przyjemności, lub gra na instrumencie muzycznym.

d9203 Rękodzielnictwo

Zajmowanie się pracami rękodzielniczymi, jak np. ceramika, robienie na drutach.

d9204 Hobby

Uprawianie hobby, jak np. zbieranie znaczków, monet lub antyków.

d9205 Utrzymywanie kontaktów towarzyskich

Udział w nieformalnych lub okazjonalnych spotkaniach z innymi, jak np. odwiedzanie przyjaciół lub krewnych lub nieoficjalne spotkanie się w miejscach publicznych.

d9208 Rekreacja i czas wolny, inne określone**d9209 Rekreacja i czas wolny, nieokreślone****d930****Religia i duchowa sfera życia**

Udział w życiu religijnym i duchowym, organizacjach i praktykach służących samorealizacji, odnajdywanie sensu, religijnych lub duchowych wartości i ustalanie związków z mocą nadprzyrodzoną, jak np. chodzenie do kościoła, świątyni, meczetu lub synagogi, odmawianie modlitw lub udział w śpiewach religijnych i rozważaniach duchowych.

Obejmuje: zorganizowana forma religii i duchowej sfery życia

d9300 Zorganizowana forma religii

Udział w zorganizowanych obrzędach, praktykach i uroczystościach religijnych.

d9301 Życie duchowe

Udział w praktykach i wydarzeniach związanych z życiem duchowym, poza zorganizowaną formą religii.

d9308 Życie religijne i duchowe, inne określone**d9309 Życie religijne i duchowe, inne nieokreślone****d940****Prawa człowieka**

Korzystanie ze wszystkich uznanych na szczeblu narodowym i międzynarodowym praw przyznawanych ludziom tylko ze względu na ich człowieczeństwo, jak np. prawa człowieka zatwierdzone przez Narody Zjednoczone w Uniwersalnej Deklaracji Praw Człowieka (1948) i Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych (1993), prawo do samostanowienia lub autonomii, prawo do kierowania swoim życiem.

Nie obejmuje: życie polityczne i pełnienie ról obywatelskich (d950)

d950**Życie polityczne i pełnienie ról obywatelskich**

Zaangażowanie obywatela w działalność społeczną, polityczną i państwową, posiadanie statusu pełnoprawnego obywatela i korzystanie z praw, ochrony i przywilejów oraz wypełnianie obowiązków wynikających z tych ról, jak np. posiadanie prawa do głosowania, kandydowanie na urząd, powoływanie stowarzyszeń politycznych, posiadanie praw i przywilejów wynikających z obywatelstwa (np. prawo do wolności słowa, zgromadzeń, wyznania, ochrony przed nieuzasadnioną rewizją i konfiskatą, prawo do obrony, sądów i innych usług prawnych i ochrony przed dyskryminacją); posiadanie prawnego statusu obywatela.

Nie obejmuje: prawa człowieka (d940)

d998**Życie w społeczności lokalnej, działalność społeczna i obywatelska, inne określone****d999****Życie w społeczności lokalnej, działalność społeczna i obywatelska, nieokreślone**

CZYNNIKI ŚRODOWISKOWE

Definicja: Czynniki środowiskowe tworzą fizyczne i społeczne środowisko oraz system postaw, w którym żyją ludzie.

Kodowanie czynników środowiskowych

„Czynniki środowiskowe” są częścią składową części drugiej („Czynniki kontekstowe”) klasyfikacji. Czynniki te należy brać pod uwagę w odniesieniu do każdego elementu funkcjonowania i odpowiednio zakodować (patrz aneks 2).

Czynniki środowiskowe należy kodować z perspektywy osoby, której sytuacja jest opisywana. Na przykład: płytki krawężnika bez karbowanej powierzchni można zakodować jako czynnik ułatwiający dla użytkownika wózka inwalidzkiego ale jako barierę dla osoby niewidomej.

Pierwszy kwalifikator wskazuje do jakiego stopnia czynnik środowiskowy stanowi ułatwienie lub barierę. Istnieje wiele powodów, dla których czynnik środowiskowy w jakimś stopniu może być ułatwieniem lub barierą. W przypadku ułatwień, osoba kodująca powinna pamiętać o takich kwestiach jak dostęp do ułatwień, czy ułatwienie jest stałe czy zmienne, dobrej czy złej jakości i tym podobnie. W przypadku barier, istotne może być to jak często jakiś czynnik przeszkadza danej osobie, czy przeszkoda jest wielka czy mała, możliwa do uniknięcia czy nie. Należy także pamiętać o tym, że czynnik środowiskowy może być barierą zarówno wtedy gdy jest obecny (np.: negatywny stosunek do ludzi niepełnosprawnych) jak również wówczas kiedy go nie ma (np.: brak dostępu do potrzebnej usługi). Wpływy jakie czynniki środowiskowe wywierają na życie ludzi dotkniętych problemami zdrowotnymi są różnorodne i złożone; być może w przyszłości badania naukowe pozwolą na lepsze zrozumienie tych wzajemnych powiązań i być może wskażą na korzyść z zastosowania drugiego kwalifikatora dla tych czynników.

W niektórych przypadkach zbiór różnorodnych czynników środowiskowych jest określany sumarycznym terminem takim jak ubóstwo, rozwój, warunki wiejskie lub miejskie, fundusz socjalny. Wymienione terminy, jako takie nie występują w klasyfikacji. To raczej osoba kodująca powinna wyodrębnić poszczególne czynniki środowiskowe składające się na określone terminy sumaryczne i zakodować je. I znowu oczekuje się, że przyszłe badania naukowe pozwolą określić czy istnieje przejrzysty i spójny zbiór czynników środowiskowych składających się na każdy z sumarycznych terminów.

Pierwszy kwalifikator

Poniżej podana negatywna i pozytywna skala obejmuje obszar, w którym czynniki środowiskowe stanowią barierę lub ułatwienie. Kropka lub separator oznacza barierę a znak „+” oznacza czynnik ułatwiający, tak jak przedstawiono poniżej:

xxx.0 BRAK barier	(żadne, nieobecne, nieistotne...)	0-4 %
xxx.1 NIEZNACZNE bariery	(niewielkie, małe...)	5-24 %
xxx.2 UMIARKOWANE bariery	(średnie, spore...)	25-49 %
xxx.3 ZNACZNE bariery	(wielkie, silne, ...)	50-95 %
xxx.4 SKRAJNIE DUŻE bariery	(zupełne...)	96-100 %
xxx+0 BRAK ułatwień	(żadne, nieobecne, nieistotne...)	0-4 %
xxx+1 NIEZNACZNE ułatwienia	(niewielkie, małe...)	5-24 %
xxx+2 UMIARKOWANE ułatwienia	(średnie, spore...)	25-49 %
xxx+3 ZNACZNE ułatwienia	(wielkie, skrajne, ...)	50-95 %
xxx+4 PEŁNE ułatwienia	(zupełne...)	96-100 %
xxx.8 nieokreślona bariera		
xxx+8 nieokreślone ułatwienie		
xxx.9 nie ma zastosowania		

Szerokie przedziały odsetkowe uwzględnia się w tych przypadkach, w których dostępne są wyskalowane narzędzia oceny lub inne mierniki do ilościowego określenia wielkości bariery lub ułatwienia występujących w danym środowisku. Na przykład, w przypadku zakodowania „brak barier” lub „skrajnie duże bariery”, margines błędu może wynieść poniżej 5%. Natomiast ocena „umiarkowane bariery” sięga na ogół aż do połowy skali określającej skrajnie duże bariery. Przedziały odsetkowe należy wyskalować w poszczególnych dziedzinach w odniesieniu do standardów populacji takich jak np. percentyle. Aby to ilościowe podejście można było stosować w sposób jednolity, należy przeprowadzić badania i opracować metodę oceny.

Jeśli zastosowany będzie przecinek dziesiętny zamiast znaku „+” lub „-”, to oznaczać będzie, że kwalifikator sygnalizuje barierę.

Drugi kwalifikator

Należy opracować

Rozdział 1

Produkty i technologia

Rozdział ten dotyczy naturalnych lub wytworzonych przez człowieka produktów lub grup produktów, sprzętu i technologii znajdujących się w jego najbliższym otoczeniu, które gromadzi, tworzy, produkuje lub przetwarza. Klasyfikacja środków technicznych ISO 9999 definiuje je jako „dowolny produkt, narzędzie, sprzęt lub system techniczny używany przez osobę niepełnosprawną, specjalnie wyprodukowany lub ogólnie dostępny, zapobiegający, wyrównujący, monitorujący, zmniejszający lub neutralizujący” niepełnosprawność. Powszechnie wiadomo, że każdy produkt lub technologia mogą być pomocne (Patrz ISO 9999: Środki techniczne dla osób niepełnosprawnych – Klasyfikacja (wersja druga); ISO/TC 173/SC 2; ISO/DIS 9999 (rev.)). Jednakże dla celów niniejszej klasyfikacji czynników środowiskowych wspomagające produkty i technologie zdefiniowano znacznie wężiej jako każdy produkt, narzędzie, sprzęt lub technologie przystosowane lub specjalnie zaprojektowane dla usprawnienia funkcjonowania osoby niepełnosprawnej.

e110 Produkty lub substancje do osobistego spożycia

Każdy naturalny lub wytworzony przez człowieka produkt lub substancja, gromadzony, przetwarzany lub wyprodukowany w celu spożycia.

Obejmuje: żywność i leki

e1100 Żywność

Każdy naturalny lub wytworzony przez człowieka produkt lub substancja, gromadzony, przetwarzany lub przygotowany do spożycia taki jak surowa, przetworzona i gotowa żywność oraz płyny o różnej konsystencji, zioła i minerały (witaminy i inne suplementy).

e1101 Leki

Każdy naturalny lub wytworzony przez człowieka produkt lub substancja, gromadzony, przetwarzany lub produkowany w celach leczniczych taki jak leki alopatyczne i naturopatyczne.

e1108 Produkty lub substancje do osobistego spożycia, inne określone

e1109 Produkty lub substancje do osobistego spożycia, nieokreślone

e115 Produkty i technologie do osobistego użytku w życiu codziennym

Sprzęt, wyroby i technologie stosowane przez ludzi w codziennej działalności, w tym przystosowane lub specjalnie zaprojektowane, umiejscowione wewnątrz, na ciele lub w pobliżu używającej je osoby.

Obejmuje: ogólne i wspomagające produkty i technologia do użytku osobistego

- e1150 Ogólne produkty i technologie do użytku osobistego w życiu codziennym**
Wyposażenie, wytwory i technologie używane przez ludzi w codziennej aktywności takie jak ubranie, wyroby włókiennicze, umeblowanie, urządzenia, środki czyszczące i narzędzia, nieprzystosowane ani nie zaprojektowane specjalnie.
- e1151 Wyroby wspomagające i technologie do osobistego użytku w życiu codziennym**
Przystosowane lub specjalnie zaprojektowane wyposażenie, produkty i technologie, wspomagające ludzi w życiu codziennym takie jak protezy i aparaty ortopedyczne, protezy neurologiczne (np. urządzenia do czynnościowej stymulacji, kontrolujące oddawanie stolca, czynność pęcherza moczowego, oddychanie i rytm serca) oraz urządzenia mające na celu ułatwienie danej osobie kontrolowanie jej środowiska domowego (czytniki, systemy zdalnego sterowania, systemy sterowania głosem, wyłączniki czasowe).
- e1158 Produkty i technologie do użytku osobistego w życiu codziennym, inne określone**
- e1159 Produkty i technologie do użytku osobistego w życiu codziennym, nieokreślone**
- e120 Produkty i technologie służące do indywidualnego poruszania się i transportu we wnętrzu i na zewnątrz**
Wyposażenie, produkty i technologie, z włączeniem specjalnie przystosowanych lub specjalnie zaprojektowanych, wykorzystywane przez ludzi do poruszania się we wnętrzu i na zewnątrz budynków, zlokalizowane w miejscu lub w pobliżu miejsca gdzie dana osoba się nimi posługuje.
Obejmuje: ogólne i wspomagające produkty i technologie służące do indywidualnego poruszania się i transportu we wnętrzu i na zewnątrz.
- e1200 Ogólne produkty i technologie służące do indywidualnego poruszania się i transportu we wnętrzu i na zewnątrz**
Wyposażenie, produkty i technologie wykorzystywane przez ludzi do poruszania się we wnętrzu i na zewnątrz budynków, takie jak pojazdy silnikowe i bez silnika, używane do transportowania ludzi po ziemi, wodzie i w powietrzu (np. autobusy, samochody, mikrobusy, inne pojazdy napędzane silnikiem i środki transportu poruszane przez zwierzęta) które nie zostały specjalnie przystosowane lub zaprojektowane.
- e1201 Produkty i technologie wspomagające służące do indywidualnego poruszania się i transportu we wnętrzu i na zewnątrz**
Przystosowane lub specjalnie zaprojektowane wyposażenie, produkty i technologie, które wspomagają ludzi w poruszaniu się we wnętrzu i na zewnątrz budynków, takie jak urządzenia do wspomagania chodzenia, specjalne samochody i furgonetki, zaadaptowane pojazdy, wózki inwalidzkie, skutery i urządzenia do przemieszczania się.

e1208 Produkty i technologie służące do indywidualnego poruszania się i transportu we wnętrzu i na zewnątrz, inne określone

e1209 Produkty i technologie służące do indywidualnego poruszania się i transportu we wnętrzu i na zewnątrz, nieokreślone

e125

Produkty i technologie służące do porozumiewania się

Wyposażenie, produkty i technologie wykorzystywane przez ludzi do wysyłania i odbierania informacji, z włączeniem tych, które zostały specjalnie zaadaptowane lub zaprojektowane, umiejscowione wewnątrz, na ciele lub w pobliżu używającej je osoby.

Obejmuje: ogólne i wspomagające produkty i technologie używane do porozumiewania się

e1250 Ogólne produkty i technologie służące do porozumiewania się

Wyposażenie, produkty i technologie wykorzystywane przez ludzi do wysyłania i odbierania informacji, takie jak urządzenia optyczne i słuchowe, urządzenia dźwiękowe rejestrujące i odbiorcze, sprzęt telewizyjny i wideo, urządzenia telefoniczne, systemy do transmisji dźwięku, urządzenia do bezpośredniej komunikacji pomiędzy osobami, niemodyfikowane lub specjalnie projektowane.

e1251 Produkty i technologie wspomagające służące do porozumiewania się

Zaadaptowane lub specjalnie zaprojektowane wyposażenie, produkty i technologie, które pomagają ludziom wysyłać i odbierać informacje, takie jak specjalistyczne urządzenia optyczne, urządzenia elektrooptyczne, specjalistyczne urządzenia do pisanie, do rysowania i pisanie ręcznego, systemy sygnalizacyjne, specjalne oprogramowanie i urządzenia komputerowe, implanty ślimakowe, aparaty słuchowe, systemy wzmacniające FM, protezy głosu, tablice do komunikowania się, okulary i soczewki kontaktowe.

e1258 Produkty i technologie służące do porozumiewania się, inne określone

e1259 Produkty i technologie służące do porozumiewania się, nieokreślone

e130

Produkty i technologie stosowane w edukacji

Wyposażenie, produkty, procesy, metody i technologie stosowane do zdobywania wiedzy, nabywania kompetencji lub umiejętności, także te, które zostały przystosowane lub specjalnie zaprojektowane.

Obejmuje: ogólne lub wspomagające produkty i technologie dla potrzeb kształcenia

e1300 Ogólne produkty i technologie stosowane w edukacji

Wyposażenie, produkty, procesy, metody i technologie używane do zdobywania wiedzy, nabywania kompetencji lub umiejętności na dowolnym poziomie, takie jak książki, podręczniki, zabawki edukacyjne, sprzęt komputerowy lub oprogramowanie, niemodyfikowane ani nie zaprojektowane specjalnie.

e1301 Wspomagające produkty i technologie stosowane w edukacji

Przystosowane i specjalnie zaprojektowane wyposażenie, produkty, procesy, metody i technologie stosowane do zdobywania wiedzy, nabywania kompetencji lub umiejętności, takie jak wyspecjalizowana technologia komputerowa.

e1308 Produkty i technologie stosowane w edukacji, inne określone**e1309 Produkty i technologie stosowane w edukacji, nieokreślone****e135****Produkty i technologie stosowane w miejscu zatrudnienia**

Wyposażenie, produkty i technologie stosowane w miejscu zatrudnienia dla ułatwienia czynności związanych z pracą.

Obejmuje: ogólne i wspomagające produkty i technologie stosowane w pracy

e1350 Ogólne produkty i technologie stosowane w miejscu zatrudnienia

Wyposażenie, produkty i technologie stosowane w w miejscu zatrudnienia dla ułatwienia czynności związanych z pracą, takie jak narzędzia, maszyny i sprzęt biurowy, niemodyfikowane ani też specjalnie zaprojektowane.

e1351 Wspomagające produkty i technologie stosowane w miejscu zatrudnienia

Przystosowane lub specjalnie zaprojektowane, wyposażenie, produkty i technologie stosowane w miejscu zatrudnienia dla ułatwienia czynności związanych z pracą, takie jak regulowane stoły, biurka, szafy, segregatory, zdalnie sterowane drzwi wejściowe i wyjściowe z biura, sprzęt komputerowy, oprogramowanie, przyrządy i punkty nadzoru mające na celu na ułatwienie wykonywania zadań zawodowych i sprawowanie nadzoru nad środowiskiem pracy (np. skanery, systemy zdalnego sterowania, systemy sterowania głosem i wyłączniki czasowe).

e1358 Produkty i technologie stosowane w miejscu zatrudnienia, inne określone**e1359 Produkty i technologie stosowane w miejscu zatrudnienia, nieokreślone**

e140**Produkty i technologie stosowane w dziedzinie kultury, rekreacji i sportu**

Wyposażenie, produkty i technologie używane do prowadzenia i wzbogacenia działalności kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej, włącznie z tymi, które zostały przystosowane lub specjalnie zaprojektowane.

Obejmuje: ogólne i wspomagające produkty i technologie przeznaczone dla kultury, rekreacji i sportu

e1400 Ogólne produkty i technologie stosowane w dziedzinie kultury, rekreacji i sportu

Wyposażenie, produkty i technologie używane do prowadzenia i wzbogacenia działalności kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej, takie jak zabawki, narty, piłki tenisowe i instrumenty muzyczne, nie modyfikowane ani nie zaprojektowane specjalnie.

e1401 Wspomagające produkty i technologie stosowane w dziedzinie kultury, rekreacji i sportu

Przystosowane lub specjalnie zaprojektowane wyposażenie, produkty i technologie używane do prowadzenia i wzbogacenia działalności kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej, takie jak zmodyfikowane dla celów sportowych urządzenia do poruszania się, adaptacje dla muzycznych i innych występów artystycznych

e1408 Produkty i technologie stosowane w dziedzinie kultury, rekreacji i sportu, inne określone**e1409 Produkty i technologie stosowane w dziedzinie kultury, rekreacji i sportu, nieokreślone****e145****Produkty i technologie służące do praktykowania religii i życia duchowego**

Produkty i technologie, przedmioty unikalne i produkowane masowo, którym nadaje się lub które przyjmują znaczenie symboliczne w kontekście praktyki religijnej lub życia duchowego, z włączeniem tych, które zostały przystosowane lub specjalnie zaprojektowane.

Obejmuje: ogólne i wspomagające produkty i technologie do praktykowania religii i życia duchowego

e1450 Ogólne produkty i technologie służące do praktykowania religii i życia duchowego

Produkty i technologie, przedmioty unikalne i produkowane masowo, którym nadaje się lub które przyjmują znaczenie symboliczne w kontekście praktyki religijnej lub życia duchowego, takie jak budowle sakralne, gaiki, nakrycia głowy, maski, krucyfiksy, świeczniki, dywaniki modlitewne, niemodyfikowane ani nie zaprojektowane specjalnie.

e1451 Wspomagające produkty i technologie służące do praktykowania religii i życia duchowego

Przystosowane i specjalnie zaprojektowane produkty i technologie, przedmioty, którym nadaje się lub które przyjmują znaczenie symboliczne w kontekście praktyki religijnej lub życia duchowego, takie jak religijne książki pisane alfabetem Braille'a, karty tarota Braille'a, oraz specjalne zabezpieczenie kół wózka inwalidzkiego przy wejściu do świątyni.

e1458 Produkty i technologie do służące do praktykowania religii i życia duchowego, inne określone**e1459 Produkty i technologie służące do do praktykowania religii i życia duchowego, nieokreślone****e150****Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie dla budynków użyteczności publicznej**

Produkty i technologie, służące do tworzenia przez człowieka odpowiednich warunków wewnątrz i na zewnątrz budynków, które zostały zaplanowane, zaprojektowane i wybudowane do użytku publicznego, wraz z tymi, które zostały w tym celu przystosowane lub specjalnie zaprojektowane.

Obejmuje: projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie do tworzenia pasaży wejściowych i wyjściowych z budynków, dostępu do udogodnień i szlaków komunikacyjnych

e1500 Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie ułatwiające wejście i wyjście z budynków użyteczności publicznej

Produkty i technologie, do tworzenia wejścia i wyjścia z wzniesionych przez człowieka budynków, zaplanowanych, zaprojektowanych i wybudowanych dla użytku publicznego, (np. zakładów pracy, sklepów i teatrów) takie jak ruchome i stałe podjazdy, drzwi ze wspomaganiami, klamki do drzwi z dźwignią, progi w drzwiach na poziomie podłogi.

e1501 Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie umożliwiające dostęp do udogodnień w budynkach użyteczności publicznej

Produkty i technologie, do tworzenia ułatwień wewnątrz budynków, zaplanowanych, zaprojektowanych i wybudowanych dla użytku publicznego, takie jak ułatwienia w toaletach, dostępne telefony, nagłośnienie, windy lub dźwigi, termostaty (do regulowania temperatury) i odpowiednio rozmieszczone dostępne miejsca siedzące w audytoriach lub na stadionach.

e1502 Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie ułatwiające odszukanie szlaków komunikacyjnych i ustalenie lokalizacji w budynkach użyteczności publicznej

Produkty i technologie stosowane wewnątrz i na zewnątrz budynków, zaplanowanych, zaprojektowanych i wybudowanych do użytku publicznego, pomagające ludziom znaleźć drogę wewnątrz i na zewnątrz budynków i zlokalizować miejsce do którego chcieli się udać, takie jak oznakowanie w alfabecie Braille'a lub za pomocą napisów, rozmiar korytarzy, nawierzchnia podłogi, dostępne kioski i inne rodzaje kierunkowskazów.

e1508 Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie dla budynków użyteczności publicznej, inne określone

e1509 Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie dla budynków użyteczności publicznej, nieokreślone

e155

Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie dla budynków do użytku prywatnego

Produkty i technologie, służące do tworzenia przez człowieka odpowiednich warunków wewnątrz i na zewnątrz budynków, które zostały zaplanowane, zaprojektowane i wybudowane do użytku prywatnego, z włączeniem tych, które zostały w tym celu przystosowane lub specjalnie zaprojektowane.

Obejmuje: projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie do tworzenia pasaży wejściowych i wyjściowych z budynków, dostępu do udogodnień i szlaków komunikacyjnych

e1550 Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie ułatwiające wejście i wyjście z budynków do użytku prywatnego

Produkty i technologie, do tworzenia wejścia i wyjścia z wzniesionych przez człowieka budynków, zaplanowanych, zaprojektowanych i wybudowanych do użytku prywatnego, takie jak wejścia i wyjścia z domów prywatnych, ruchome i stałe podjazdy, drzwi ze wspomaganiami, klamki do drzwi z dźwignią, progi w drzwiach na poziomie podłogi.

e1551 Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie umożliwiające dostęp do udogodnień w budynkach do użytku prywatnego

Produkty i technologie, do tworzenia ułatwień wewnątrz budynków, zaplanowanych, zaprojektowanych i wybudowanych do użytku prywatnego, takie jak udogodnienia w łazience i toalecie, dostępne telefony, domofony, przystosowane szafki kuchenne, urządzenia i alarmy elektroniczne w prywatnych domach.

- e1552 Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie ułatwiające odszukanie dróg komunikacyjnych i oznakowanie pomieszczeń w budynkach do użytku prywatnego**
Produkty i technologie stosowane wewnątrz i na zewnątrz budynków, zaplanowanych, zaprojektowanych i wybudowanych do użytku prywatnego, pomagające ludziom znaleźć drogę wewnątrz i na zewnątrz budynków i zlokalizować miejsce do którego chcieli się udać, takie jak oznakowanie w alfabecie Braille'a lub za pomocą napisów, rozmiar korytarzy, nawierzchnia podłogi.
- e1558 Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie dla budynków do użytku prywatnego, inne określone**
- e1559 Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie dla budynków do użytku prywatnego, nieokreślone**

e160**Produkty i technologie służące do zagospodarowania terenu**

Produkty i technologie służące do zagospodarowania różnych obszarów ziemi, wpływające na najbliższe otoczenie człowieka, przez wdrażanie polityki wykorzystania terenu, projektowanie, planowanie i rozwój przestrzenny, z włączeniem tych, które zostały przystosowane lub specjalnie zaprojektowane.

Obejmuje: produkty i technologie stosowane na obszarach ziemi, które zostały zagospodarowane przez wdrożenie polityki wykorzystania terenu, takie jak obszary wiejskie, obszary podmiejskie, obszary miejskie, parki, obszary chronione i rezerwy dzikiej przyrody

e1600 Produkty i technologie służące do zagospodarowania obszarów wiejskich

Produkty i technologie służące do zagospodarowania obszarów wiejskich, wpływające na najbliższe otoczenie człowieka, przez wdrażanie polityki wykorzystania terenów wiejskich, projektowanie, planowanie i rozwój przestrzenny, np. obszarów rolnych, szlaków drogowych, oznakowania dróg.

e1601 Produkty i technologie służące do zagospodarowania terenów podmiejskich

Produkty i technologie służące do zagospodarowania obszarów podmiejskich, wpływające na najbliższe otoczenie człowieka, przez wdrażanie polityki wykorzystania terenów podmiejskich, projektowanie, planowanie i rozwój przestrzenny, obejmujący np. krawężniki, szlaki drogowe, oznakowanie dróg i oświetlenie ulic.

e1602 Produkty i technologie służące do zagospodarowania terenów wielkomiejskich

Produkty i technologie służące do zagospodarowania obszarów wielkomiejskich, wpływające na najbliższe otoczenie człowieka, przez wdrażanie polityki wykorzystania terenów wielkomiejskich, projektowanie, planowanie i rozwój przestrzenny, obejmujący np. krawężniki, podjazdy, oznakowanie dróg i oświetlenie ulic.

- e1603 Produkty i technologie służące do zagospodarowania parków, terenów pod ochroną i obszarów dzikiej przyrody**
Produkty i technologie służące do zagospodarowania parków, terenów pod ochroną i obszarów dzikiej przyrody, wpływające na najbliższe otoczenie człowieka, przez wdrażanie polityki wykorzystania terenów, projektowanie, planowanie i rozwój przestrzenny, obejmujący np. tablice informacyjne w parkach, szlaki przez tereny dzikiej przyrody.
- e1608 Produkty i technologie służące do zagospodarowania terenu, inne określone**
- e1609 Produkty i technologie służące do zagospodarowania terenu, nieokreślone**

e165**Mienie (majątek)**

Produkty lub obiekty podlegające wymianie ekonomicznej takie jak pieniądze, towary, własność niematerialna i inne rzeczy wartościowe, które dana osoba posiada lub ma prawo do ich użytkowania.

Obejmuje: produkty i dobra materialne i niematerialne, środki finansowe

e1650 Środki finansowe

Produkty, takie jak pieniądze i inne instrumenty finansowe, które służą jako środek wymiany za pracę, towary i usługi.

e1651 Własność materialna

Produkty lub obiekty, takie jak domy i ziemia, odzież, żywność i dobra techniczne, które służą jako środek wymiany za pracę, towary i usługi.

e1652 Własność niematerialna

Produkty takie jak własność intelektualna, wiedza i umiejętności, które służą jako środek wymiany za pracę, towary i usługi.

e1658 Mienie, inne określone**e1659 Mienie, nieokreślone****e198****Produkty i technologia, inne określone****e199****Produkty i technologia, nieokreślone**

Rozdział 2

Środowisko naturalne i zmiany w środowisku dokonane działalnością człowieka

Rozdział ten dotyczy ożywionych i nieożywionych elementów środowiska naturalnego lub fizycznego i składników tego środowiska, zmodyfikowanych przez ludzi, jak również cech charakterystycznych populacji ludzkiej w tym środowisku.

e210

Geografia fizyczna

Cechy i formy terenu oraz zbiorników wodnych.

Obejmuje: cechy geograficzne zawarte w orografii (rzeźba terenu, jakość i obszar terenu i formy terenu włączając wysokość) oraz hydrografii (akweny wodne takie jak jeziora, rzeki, morze)

e2100 Formy terenu

Cechy form terenu takie jak góry, wzgórza, doliny i równiny.

e2101 Akweny wodne

Cechy akwenów wodnych, takich jak jeziora, sztuczne zbiorniki, rzeki i strumienie.

e2108 Geografia fizyczna, inne określone

e2109 Geografia fizyczna, nieokreślone

e215

Populacja

Grupy ludzi żyjących w danym środowisku, o tym samym rodzaju przystosowania do środowiska.

Obejmuje: zmiany demograficzne, gęstość zaludnienia

e2150 Zmiany demograficzne

Zmiany występujące w grupach ludzi takie jak struktura i zmienność całkowitej liczby osób na danym obszarze w wyniku urodzeń, zgonów, starzenia się populacji i migracji.

e2151 Gęstość zaludnienia

Liczba ludzi na jednostkę obszaru terenu z uwzględnieniem takich cech jak wysoka i niska gęstość zaludnienia.

e2158 Populacja, inne określone

e2159 Populacja, nieokreślone

e220**Flora i fauna**

Rośliny i zwierzęta.

Nie obejmuje: zwierzęta oswojone (e350); populację (e215)

e2200 Rośliny

Wszystkie fotosyntetyzujące eukariotyczne, wielokomórkowe organizmy królestwa roślin, charakterystycznie wytwarzające zarodki, zawierające chloroplast, posiadające ściany komórkowe z celulozy i nie mające możliwości poruszania się, takie jak np. drzewa, kwiaty, krzewy i winorośle.

e2201 Zwierzęta

Wielokomórkowe organizmy świata zwierząt, różniące się od roślin pewnymi, typowymi cechami charakterystycznymi, takimi jak zdolność poruszania się, nie związany z fotosyntezą metabolizm, wyraźna reakcja na bodźce, ograniczony wzrost, zorganizowana struktura ciała, jak np. dzikie lub hodowlane zwierzęta, gady, ptaki, ryby, i ssaki.

Nie obejmuje: mienie (majątek) (e165), zwierzęta oswojone (e350)

e2208 Flora i fauna, inne określone**e2209 Flora i fauna, nieokreślone****e225****Klimat**

Meteorologiczne cechy i zjawiska takie jak pogoda.

Obejmuje: temperaturę, wilgotność, ciśnienie atmosferyczne, opady atmosferyczne, wiatr i zmienność sezonową

e2250 Temperatura

Stopień ciepła lub zimna, jak np. wysoka lub niska temperatura, normalna lub ekstremalna temperatura.

e2251 Wilgotność

Poziom wilgoci w powietrzu, jak np. wysoka lub niska wilgotność.

e2252 Ciśnienie atmosferyczne

Ciśnienie otaczającego powietrza, jak np. ciśnienie zależne od wysokości nad poziomem morza lub warunków meteorologicznych.

e2253 Opady atmosferyczne

Opadanie wilgoci takiej jak np. deszczu, rosy, śniegu, deszczu ze śniegiem, gradu.

e2254 Wiatr
Powietrze w naturalnym ruchu z większą lub mniejszą prędkością jak np. powiew, wichura, silne podmuchy.

e2255 Zmienność sezonowa
Naturalne, regularne i przewidywalne zmiany od jednej pory roku do drugiej jak np. lato, jesień, zima i wiosna.

e2258 Klimat, inne określone cechy

e2259 Klimat, nieokreślone cechy

e230 Naturalne zjawiska przyrodnicze
Zmiany geograficzne i atmosferyczne, które powodują zakłócenia w środowisku fizycznym człowieka, występujące regularnie lub nieregularnie, takie jak trzęsienia ziemi, poważne lub gwałtowne zmiany warunków atmosferycznych, np. tornada, huragany, tajfuny, powodzie, pożary lasów i burze śnieżne.

e235 Zjawiska wywołane działaniem człowieka
Zmiany lub zaburzenia w środowisku naturalnym, spowodowane przez człowieka, które mogą prowadzić do zakłócenia życia codziennego ludzi, w tym wydarzenia i warunki wywołane konfliktami i wojnami takie jak np. wysiedlenie ludzi, zniszczenie infrastruktury społecznej; domów i obszarów ziemi; katastrofy ekologiczne i skażenie ziemi, wody i powietrza, (np. wycieki toksyczne).

e240 Światło
Promieniowanie elektromagnetyczne, dzięki któremu rzeczy stają się widzialne, zarówno w świetle słonecznym, jak oświetleniu sztucznym (np. świece, lampy olejowe lub parafinowe, ogień i elektryczność) dostarczające użytecznych lub mylnych informacji o świecie.

Obejmuje: intensywność światła, jakość światła, kontrastowość barw

e2400 Intensywność światła
Poziom lub ilość energii emitowanej zarówno przez naturalne (np. słońce) jak i sztuczne źródła światła.

e2401 Jakość światła
Natura światła i związany z nim kolor i kontrasty powstające w widzialnym otoczeniu, które może dostarczyć użytecznych informacji o świecie (np. wizualna informacja o obecności schodów lub drzwi) lub mylnych informacji (np. wiele obrazów rzekomych)

e2408 Światło, inne określone

e2409 Światło, nieokreślone**e245****Zmiany zależne od upływu czasu**

Naturalne, regularne lub przewidywalne zmiany okresowe.

Obejmuje: cykl dzień / noc i cykle księżycowe

e2450 Cykl dzień / noc

Naturalne, regularne i przewidywalne zmiany przechodzenia dnia w noc i ponownie w dzień, takie jak dzień, noc, brzask i zmierzch.

e2451 Cykle księżycowe

Naturalne, regularne i przewidywalne zmiany pozycji księżyca w stosunku do ziemi.

e2458 Zmiany zależne od czasu, inne określone**2459 Zmiany zależne od czasu, nieokreślone****e250****Dźwięk**

Zjawisko, które jest lub może być słyszalne takie jak huk, dzwonienie, łoskot, śpiew, gwizd, wrzask i brzęczenie, o dowolnej głośności, barwie i tonacji i które może dostarczyć użytecznych lub mylnych informacji o świecie.

Obejmuje: poziom dźwięku i jakość dźwięku

e2500 Poziom dźwięku

Poziom lub natężenie zjawiska dźwiękowego określonego przez ilość generowanej energii, gdzie wysokie poziomy energii są postrzegane jako głośne dźwięki a niskie poziomy energii jako ciche dźwięki.

e2501 Jakość dźwięku

Natura dźwięku określona przez długość i rodzaj fali akustycznej postrzegana jako brzmienie i barwa jak np. szorstkość lub melodyjność i która może dostarczać użytecznej informacji o świecie (szczekanie psa kontra miauczenie kota) lub rozpraszać uwagę (odgłosy w tle).

e2508 Dźwięk, inny określony**e2509 Dźwięk, nieokreślony**

e255**Wibracja**

Regularny lub nieregularny ruch tam i z powrotem jakiegoś obiektu lub osoby wywołany przez zakłócenia fizyczne takie jak wstrząsy, drżenie, szybkie drgające ruchy rzeczy, budynków lub ludzi spowodowane przez mniejszy lub większy sprzęt, samolot i eksplozje.

Nie obejmuje: naturalne zjawiska przyrodnicze (e230); takie jak wibracja lub wstrząsy ziemi spowodowane przez trzęsienie ziemi

e260**Jakość powietrza**

Cechy charakterystyczne atmosfery (na zewnątrz budynków) lub powietrza w zamkniętym obszarze (wewnątrz budynków) dostarczające użytecznych lub mylnych informacji o świecie.

Obejmuje: jakość powietrza w pomieszczeniu i na zewnątrz

e2600 Jakość powietrza we wnętrzu

Rodzaj powietrza wewnątrz budynku lub w zamkniętym obszarze, określony przez woń, zadymienie, wilgotność, klimatyzację (kontrolowana jakość powietrza) lub niekontrolowaną jakość powietrza, który może dostarczać użyteczną informację o świecie (np. zapach, ulatniającego się gazu) lub informację zakłócającą (np. nadmierne stężenie perfum).

e2601 Jakość powietrza na zewnątrz

Rodzaj powietrza na zewnątrz budynków lub w zamkniętych obszarach, określony przez woń, zadymienie, wilgotność, stężenie ozonu i inne cechy atmosfery, który może dostarczać użytecznej informacji o świecie (np. zapach deszczu) lub informację zakłócającą (np. zapachy toksyczne).

e2608 Jakość powietrza, inna określona**e2609 Jakość powietrza, nieokreślona****e298**

Środowisko naturalne i zmiany w środowisku dokonane działalnością człowieka, inne określone

e299

Środowisko naturalne i zmiany w środowisku dokonane działalnością człowieka, nieokreślone

Rozdział 3

Wsparcie i wzajemne powiązania

Rozdział ten dotyczy ludzi lub zwierząt zapewniających rzeczywiste fizyczne lub emocjonalne wsparcie, pielęgnację, ochronę, pomoc i wzajemne związki z innymi osobami w domu, miejscu pracy, szkole lub w zabawie lub w innych przejawach codziennej aktywności. Rozdział ten nie obejmuje postaw danej osoby lub osób zapewniających wsparcie. Opisany czynnik środowiskowy nie odnosi się do tej osoby lub zwierzęcia lecz określa zasób fizycznego lub emocjonalnego wsparcia jakie ta osoba lub zwierzę zapewnia.

e310 Najbliższa rodzina

Osoby spokrewnione przez urodzenie, małżeństwo lub inne związki uznawane zgodnie z normami kulturowymi za najbliższą rodzinę jak: małżonkowie, partnerzy, rodzice, rodzeństwo, dzieci, rodzina zastępcza, rodzice adopcyjni i dziadkowie.

Nie obejmuje: dalszą rodzinę (e315); opiekunów asystentów osobistych (e340)

e315 Dalsza rodzina

Osoby spokrewnione przez rodzinę lub małżeństwo lub inne związki uznawane zgodnie z normami kulturowymi za dalszą rodzinę: ciotki, wujkowie, siostrzeńcy, bratankowie, bratanice.

Nie obejmuje: najbliższą rodzinę (e310)

e320 Przyjaciele

Osoby, które pozostają w bliskich i aktualnie istniejących relacjach charakteryzujących się zaufaniem i wzajemnym wsparciem.

e325 Znajomi, rówieśnicy, koledzy, sąsiedzi i członkowie lokalnej społeczności

Osoby wzajemnie znające się jako rówieśnicy, koledzy, sąsiedzi i członkowie lokalnej społeczności, w sytuacjach takich jak praca, szkoła, rekreacja lub inne aspekty życia, oraz posiadające wspólne cechy demograficzne takie jak wiek, płeć, wyznanie religijne lub pochodzenie etniczne lub realizujące wspólne zainteresowania.

Nie obejmuje: stowarzyszenia i usługi związane ze zrzeszaniem się (e5550)

e330 Ludzie posiadający władzę (zwierzchnicy)

Osoby, które ponoszą odpowiedzialność za podejmowanie decyzji na rzecz innych i mają społecznie uznany wpływ lub władzę wynikającą z ich społecznej, ekonomicznej, kulturowej lub religijnej roli w społeczeństwie, jak np.: nauczyciele, pracodawcy, osoby sprawujące nadzór, przywódcy religijni, decydenci, kuratorzy, powiernicy.

e335**Podwładni**

Osoby, na których codzienne życie wywierają wpływ ludzie posiadający władzę (zwierzchnicy) w pracy, w szkole lub innych okolicznościach, jak: studenci, pracownicy, członkowie grup religijnych.

Nie obejmuje: najbliższą rodzinę (e310)

e340**Opiekunowie i asystenci osobiści**

Osoby, które oferują usługi w zakresie potrzebnej pomocy i wsparcia innym osobom w codziennych czynnościach, wykonywaniu pracy, kształceniu lub innych sytuacjach życiowych, opłacane z funduszy zarówno publicznych jak i prywatnych lub działające jako wolontariusze, np.: pomoce domowe, asystenci osobiści, opiekunowie w podróży, pomoce płatne, nianie i inne osoby zapewniające opiekę podstawową.

Nie obejmuje: najbliższą rodzinę (e310); dalszą rodzinę (e315); przyjaciół (320); usługi w zakresie ogólnej pomocy społecznej (e5750); pracowników fachowych ochrony zdrowia (e355)

e345**Osoby obce**

Osoby, które są nieznanne i niespokrewnione, lub te, które jeszcze nie nawiązały wzajemnych związków lub znajomości włączając osoby nieznanne danej osobie ale z którymi ta osoba współuczestniczy w różnych sytuacjach życiowych jak np.: nauczyciele na zastępstwie, współpracownicy, opiekunowie.

e350**Zwierzęta oswojone**

Zwierzęta, które zapewniają fizyczne, emocjonalne lub psychiczne wsparcie takie jak: zwierzęta domowe (psy, koty, ptaki, rybki itp.); zwierzęta używane do indywidualnego przemieszczania się i do transportu.

Nie obejmuje: zwierzęta (e2201); mienie (majątek) (e165)

e355**Pracownicy fachowi ochrony zdrowia (profesjonaliści w ochronie zdrowia)**

Wszyscy oferujący usługi w zakresie systemu ochrony zdrowia, jak: lekarze, pielęgniarki, położne, fizjoterapeuci, terapeuci zajęciowi, logopedzi, audiologodzy, protetycy, medyczni pracownicy socjalni.

Nie obejmuje: inni pracownicy fachowi (e360)

e360**Inni pracownicy fachowi (profesjonaliści)**

Wszyscy oferujący usługi spoza systemu ochrony zdrowia, w tym pracownicy socjalni, prawnicy, nauczyciele, architekci i projektanci.

Nie obejmuje: fachowych pracowników ochrony zdrowia

e398**Wsparcie i wzajemne powiązania, inne określone**

e399 Wsparcie i wzajemne powiązania, nieokreślone

Rozdział 4

Postawy

Rozdział ten dotyczy postaw, które są zauważalnymi konsekwencjami zwyczajów, obyczajów, ideologii, wartości, norm, faktów i przekonań religijnych. Te postawy wpływają na zachowanie osób i ich życie społeczne na wszystkich poziomach, od kontaktów międzyludzkich, powiązań społecznych do struktur politycznych, ekonomicznych i prawnych na przykład: indywidualne lub społeczne poglądy o wiarygodności jakiejś osoby i jej wartości jako istoty ludzkiej, mogą motywować do pozytywnych, szlachetnych działań lub negatywnego, dyskryminującego postępowania (napiętnowanie, traktowanie stereotypowe i marginalizacja lub lekceważenie osoby). Klasyfikowane postawy prezentowane są przez ludzi z otoczenia osoby, której sytuacja jest opisywana. Nie są one postawami tej osoby. Indywidualne postawy są kategoryzowane w odniesieniu do rodzaju wzajemnych relacji wymienionych w Rozdziale 3 Czynniki środowiskowe. Wartości i przekonania nie są kodowane w oddzieleniu od postaw jako, że przyjmuje się, że są one siłą napędową postaw.

e410 Postawy członków najbliższej rodziny

Ogólne lub określone opinie i przekonania członków najbliższej rodziny o danej osobie lub o innych kwestiach (np. społecznych, politycznych i ekonomicznych), które wpływają na indywidualne zachowanie i działanie.

e415 Postawy członków dalszej rodziny

Ogólne lub określone opinie i przekonania członków dalszej rodziny o danej osobie lub o innych kwestiach (np. społecznych, politycznych i ekonomicznych), które wpływają na indywidualne zachowanie i działanie.

e420 Postawy przyjaciół

Ogólne lub określone opinie i przekonania przyjaciół o danej osobie lub o innych kwestiach (np. społecznych, politycznych i ekonomicznych), które wpływają na indywidualne zachowanie i działanie.

e425 Postawy znajomych, rówieśników, kolegów, sąsiadów i członków społeczności lokalnej

Ogólne lub określone opinie i przekonania znajomych, rówieśników, kolegów, sąsiadów i członków społeczności lokalnej o danej osobie lub o innych kwestiach (np. społecznych, politycznych i ekonomicznych), które wpływają na indywidualne zachowanie i działanie.

e430 Postawy osób posiadających władzę (zwierzchników)

Ogólne lub określone opinie i przekonania osób posiadających autorytet o jakiejś osobie lub o innych kwestiach (np. społecznych, politycznych i ekonomicznych), które wpływają na indywidualne zachowanie i działanie.

- e435 Postawy podwładnych**
Ogólne lub określone opinie i przekonania podwładnych o danej osobie lub o innych kwestiach (np. społecznych, politycznych i ekonomicznych), które wpływają na indywidualne zachowanie i działanie.
- e440 Postawy opiekunów i asystentów osobistych**
Ogólne lub określone opinie i przekonania pomocników i opiekunów o danej osobie lub o innych kwestiach (np. społecznych, politycznych i ekonomicznych), które wpływają na indywidualne zachowanie i działanie.
- e445 Postawy osób obcych**
Ogólne lub określone opinie i przekonania osób obcych o danej osobie lub o innych kwestiach (np. społecznych, politycznych i ekonomicznych), które wpływają na indywidualne zachowanie i działanie.
- e450 Postawy pracowników fachowych ochrony zdrowia (profesjonalistów w ochronie zdrowia)**
Ogólne lub określone opinie i przekonania pracowników fachowych ochrony zdrowia o danej osobie lub o innych kwestiach (np. społecznych, politycznych i ekonomicznych), które wpływają na indywidualne zachowanie i działanie.
- e455 Postawy innych pracowników fachowych**
Ogólne lub określone opinie i przekonania pracowników związanych z ochroną zdrowia i innych pracowników o danej osobie lub o innych kwestiach (np. społecznych, politycznych i ekonomicznych), które wpływają na indywidualne zachowanie i działanie.
- e460 Postawy społeczne**
Ogólne lub określone opinie i przekonania wyrażane przeważnie przez ludzi kultury, społeczeństwo, subkulturowe lub inne grupy społeczne o innych osobach lub o innych kwestiach społecznych, politycznych i ekonomicznych, które wpływają na zachowanie i działania grupowe lub indywidualne.
- e465 Normy społeczne, obyczaje i ideologie**
Zwyczaje, obyczaje, przepisy, abstrakcyjne systemy wartości i normatywne przekonania (np. ideologie, normatywne oceny świata, filozofie moralne), które powstają w społeczeństwie, i wpływają lub tworzą społeczne lub indywidualne obyczaje i zachowania takie jak: społeczne normy zachowań moralnych i religijnych lub przestrzeganie etykiety; doktryny religijne i wynikające z nich normy i obyczaje; normy rządzące rytuałami lub zgromadzeniami społecznymi.
- e498 Postawy, inne określone**
- e499 Postawy, nieokreślone**

Rozdział 5

Usługi, systemy i polityka

Rozdział ten przedstawia:

1. *Usługi*, obejmujące świadczenia, programy strukturalne i działania w różnych sektorach społecznych, przygotowane do zaspokojenia potrzeb indywidualnych osób. (Usługi obejmują także osoby, które je świadczą). Usługi mogą być publiczne, prywatne lub ochotnicze, świadczone na szczeblu lokalnym, gminnym, regionalnym, wojewódzkim, krajowym lub międzynarodowym przez osoby fizyczne, stowarzyszenia, organizacje, agencje lub rządy. Oferowane usługi mogą mieć charakter ogólny lub mogą być zaadaptowane i specjalnie przystosowane.
2. *Systemy* dotyczące kontroli administracyjnej i zorganizowanych mechanizmów ustalonych przez władze na szczeblu lokalnym, regionalnym, państwowym i międzynarodowym lub przez inne uznane władze. Systemy te zostały przygotowane do organizowania kontrolowania i monitorowania usług obejmujących świadczenia, programy strukturalne i inne działania w różnych sektorach życia społecznego.
3. *Politykę* stanowiącą przez reguły, przepisy, konwencje i standardy ustalone przez władze na szczeblu lokalnym, regionalnym, państwowym i międzynarodowym lub inne uznane władze. Polityka służy do zarządzania i regulowania systemów, które organizują, kontrolują i monitorują usługi, programy strukturalne i inne działania w wielu sektorach życia społecznego.

e510 **Usługi, systemy i polityka związane z wytwarzaniem dóbr konsumpcyjnych**
Usługi, systemy i polityka, mające wpływ na zapewnienie produkcji przedmiotów i produktów do konsumpcji lub użytku przez ludzi.

e5100 **Usługi związane z wytwarzaniem dóbr konsumpcyjnych**
Usługi i programy służące do gromadzenia, tworzenia, produkcji i wytwarzania dóbr konsumpcyjnych i produktów, jak np. produkty i technologie wykorzystywane do poruszania się, porozumiewania się, w kształceniu, transporcie, zatrudnieniu i gospodarstwie domowym w tym osoby świadczące te usługi.

Nie obejmuje: usługi związane z edukacją i szkoleniem (e5850); usługi telekomunikacyjne (e5350); Rozdział 1

e5101 **Systemy związane z wytwarzaniem dóbr konsumpcyjnych**
Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, jak np. regionalne, narodowe i międzynarodowe organizacje, które ustanawiają normy (np. Międzynarodowa Organizacja Standaryzacji) i organizacje konsumenckie, regulujące gromadzenie, tworzenie, produkcję i wytwarzanie przemysłowe dóbr konsumpcyjnych i produktów.

e5102 Polityka wytwarzania dóbr konsumpcyjnych

Ustawodawstwo, przepisy i standardy służące gromadzeniu, tworzeniu, produkcji i wytwarzaniu przemysłowemu dóbr konsumpcyjnych i produktów, jak np. ustalanie, jakie należy przyjąć normy.

e5108 Usługi, systemy i polityka związane z wytwarzaniem dóbr konsumpcyjnych, inne określone**e5109 Usługi, systemy i polityka związane z wytwarzaniem dóbr konsumpcyjnych, nieokreślone****e515 Usługi architektoniczne i budowlane, systemy i polityka**

Usługi, systemy i polityka służące do projektowania i wznoszenia budynków, publicznych i prywatnych.

Nie obejmuje: usługi, systemy i politykę związane z planowaniem otwartej przestrzeni (e520)

e5150 Usługi architektoniczne i budowlane

Usługi i programy służące projektowaniu, wznoszeniu i eksploatacji budynków mieszkalnych, handlowych, przemysłowych i publicznych, jak np. budownictwo mieszkaniowe, określanie zasad projektowania, przepisy budowlane, przepisy prawne i standardy, z uwzględnieniem osób świadczących te usługi.

e5151 Systemy architektoniczne i budowlane

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, które regulują projektowanie, wznoszenie i eksploatację budynków mieszkalnych, handlowych, przemysłowych i publicznych, jak np. wprowadzanie i monitorowanie przepisów budowlanych, norm budowlanych i przepisów dotyczących bezpieczeństwa pożarowego i bezpieczeństwa pracy.

e5152 Polityka związana z architekturą i budownictwem

Ustawodawstwo, przepisy i normy służące projektowaniu, wznoszeniu i eksploatacji budynków mieszkalnych, handlowych, przemysłowych i publicznych, jak np. polityka dotycząca przepisów budowlanych, norm budowlanych i przepisów dotyczących bezpieczeństwa pożarowego i bezpieczeństwa pracy.

e5158 Usługi architektoniczne i budowlane, systemy i polityka, inne określone**e5159 Usługi architektoniczne i budowlane, systemy i polityka, nieokreślone**

e520 Usługi, systemy i polityka związane z planowaniem otwartej przestrzeni
Usługi, systemy i polityka służące planowaniu, projektowaniu, rozwijaniu i konserwacji przestrzeni publicznych (np. parków, lasów, wybrzeży, bagien) oraz prywatnych terenów na obszarach wiejskich, podmiejskich i miejskich.

Nie obejmuje: usługi architektoniczne i budowlane, systemy i polityka (e515)

e5200 Usługi związane z planowaniem otwartej przestrzeni
Usługi i programy ukierunkowane na planowanie, tworzenie i utrzymywanie terenów miejskich, podmiejskich, wiejskich, wypoczynkowych, obszarów chronionych środowiska, powierzchni handlowych, otwartych miejsc zgromadzeń (place, bazy) dróg transportu dla pieszych i pojazdów wykorzystywanych przez potencjalnych użytkowników, z uwzględnieniem tych, którzy zapewniają te usługi.

Nie obejmuje: projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane oraz technologie dla budynków użyteczności publicznej (e150) i do użytku prywatnego (e155); produkty i technologie służące do zagospodarowania terenu (e160)

e5201 Systemy związane z planowaniem otwartej przestrzeni
Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, regulujące wdrażanie lokalnych, regionalnych lub narodowych ustaw i przepisów dotyczących planowania i projektowania, dziedzictwa lub polityki związanej z ochroną i planowaniem środowiska, które regulują planowanie, projektowanie, powstawanie i konserwację otwartej przestrzeni, obejmujące wiejskie, podmiejskie, miejskie tereny, parki, obszary chronione i rezerwy dzikiej przyrody.

e5202 Polityka związana z planowaniem otwartej przestrzeni
Ustawodawstwo, przepisy i standardy umożliwiające planowanie, projektowanie, rozwijanie i utrzymywanie otwartej przestrzeni włączając tereny wiejskie, podmiejskie i miejskie, parki, obszary chronione i rezerwy dzikiej przyrody, jak lokalne, regionalne, lub narodowe ustawy i przepisy dotyczące planowania i projektowania, dziedzictwa lub polityki związanej z ochroną i planowaniem środowiska.

e5208 Usługi, systemy i polityka związane z planowaniem otwartej przestrzeni, inne określone

e5209 Usługi, systemy i polityka związane z planowaniem otwartej przestrzeni, nieokreślone

e525 Usługi, systemy i polityka dotyczące spraw mieszkaniowych
Usługi, systemy i polityka służące zapewnieniu ludziom schronienia, mieszkań lub kwater.

e5250 Usługi mieszkaniowe

Usługi i programy ukierunkowane na lokalizowanie, zaopatrywanie i eksploatację domów lub siedzib przeznaczonych do zamieszkania przez ludzi, jak agencje nieruchomości, spółdzielnie mieszkaniowe, schroniska dla bezdomnych ludzi, z uwzględnieniem tych, którzy zapewniają te usługi.

e5251 Systemy mieszkaniowe

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, które regulują budownictwo mieszkaniowe i zakwaterowanie ludzi, jak np. systemy do wdrażania i monitorowania polityki mieszkaniowej.

e5252 Polityka mieszkaniowa

Ustawodawstwo, przepisy i standardy regulujące budownictwo mieszkaniowe i zakwaterowanie ludzi, jak np. ustawodawstwo i polityka ustalające uprawnienia do mieszkania lub zakwaterowania, polityka związana z zaangażowaniem rządu w rozwój i eksploatację budownictwa mieszkaniowego i polityka określająca jak i gdzie budownictwo mieszkaniowe jest rozwijane.

e5258 Usługi, systemy i polityka dotyczące spraw mieszkaniowych, inne określone**e5259 Usługi, systemy i polityka dotyczące spraw mieszkaniowych, nieokreślone****e530 Usługi, systemy i polityka komunalna**

Usługi, systemy i polityka zapewniające ludności usługi komunalne, takie jak woda, opał, energia elektryczna, urządzenia sanitarne, transport publiczny i niezbędne usługi.

Nie obejmuje: usługi, systemy i polityka dotyczące służb komunalnych (e545)

e5300 Usługi komunalne

Usługi i programy zaopatrujące całą populację w niezbędną energię (np. opał i energię elektryczną), urządzenia sanitarne, wodę i inne niezbędne usługi (np. awaryjne usługi naprawcze) obejmujące zarówno konsumentów sektora mieszkaniowego jak i handlowego, w tym osoby dostarczające te usługi.

e5301 Systemy komunalne

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, które regulują świadczenie usług komunalnych, jak komisje ds. zdrowia i bezpieczeństwa i federacje konsumentów.

e5302 Polityka komunalna

Ustawodawstwo, przepisy i normy regulujące dostarczanie usług komunalnych, takie jak standardy zdrowotne i bezpieczeństwa określające zaopatrzenie w wodę i opał, zachowania higieniczne w społecznościach i politykę w zakresie innych niezbędnych usług oraz zaopatrzenia w czasie niedoborów lub klęsk żywiołowych.

e5308 Usługi, systemy i polityka komunalna, inne określone**e5309 Usługi, systemy i polityka komunalna, nieokreślone****e535 Usługi, systemy i polityka telekomunikacyjna**

Usługi, systemy i polityka związane z przesyłaniem i wymianą informacji.

e5350 Usługi telekomunikacyjne

Usługi i programy ukierunkowane na przekazywanie informacji za pomocą rozmaitych metod, takich jak telefon, faks, poczta, poczta lotnicza, poczta elektroniczna i inne systemy komputerowe, (np. telefoniczne służby przekazujące, dalekopis, telegazeta i usługi internetowe) z włączeniem tych, którzy zapewniają te usługi.

Nie obejmuje: usługi związane z mediami (e5600)

e5351 Systemy telekomunikacyjne

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, takie jak np. urzędy regulacji telekomunikacji i inne podobne władze, które zarządzają przesyłaniem informacji za pomocą różnorodnych metod, włączając telefon, faks, pocztę lądową i pocztę lotniczą, pocztę elektroniczną i systemy oparte na technice komputerowej.

e5352 Polityka telekomunikacyjna

Ustawodawstwo, przepisy i normy, które regulują przesyłanie informacji za pomocą różnorodnych metod w tym telefon, faks, urzędy pocztowe, pocztę elektroniczną i systemy komputerowe, jak uprawnienia dostępu do usług telekomunikacyjnych, wymagania dotyczące adresów pocztowych i standardy dostarczania usług telekomunikacyjnych.

e5358 Usługi, systemy i polityka telekomunikacyjna, inne określone**e5359 Usługi, systemy i polityka telekomunikacyjna, nieokreślone****e540 Usługi, systemy i polityka transportowa**

Usługi, systemy i polityka umożliwiające przemieszczanie się ludziom lub przewożenie towarów z jednego miejsca na inne.

e5400 Usługi transportowe

Usługi i programy ukierunkowane na przewóz osób lub towarów drogą lądową po szosach, drogach, torach, drogą powietrzną lub wodną, środkami transportu publicznego lub prywatnego z uwzględnieniem osób, które dostarczają te usługi.

Nie obejmuje: produkty i technologia służące do osobistego poruszania się i transportu we wnętrzu i na zewnątrz (e120)

e5401 Systemy transportowe

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, które regulują przemieszczanie się osób lub towarów drogą lądową po szosach, drogach, torach, drogą powietrzną lub wodną, jak systemy uprawniające do obsługi pojazdów i wdrażanie i monitorowanie wymogów dotyczących zdrowia i bezpieczeństwa w związku z używaniem różnych środków transportu.

Nie obejmuje: usługi, systemy i polityka w zakresie ubezpieczeń społecznych (e570)

e5402 Polityka transportowa

Ustawodawstwo, przepisy i standardy, które regulują przemieszczanie się osób lub towarów drogą lądową po szosach, drogach, torach, drogą powietrzną i wodną, jak polityka i ustawy związane z planowaniem przewozu, polityka określająca zapewnienie i dostęp do transportu publicznego.

e5408 Usługi, systemy i polityka transportowa, inne określone**e5409 Usługi, systemy i polityka transportowa, nieokreślone****e545 Usługi, systemy i polityka dotyczące służb komunalnych**

Usługi, systemy i polityka ukierunkowane na ochronę ludzi i mienia.

Nie obejmuje: usługi, systemy i polityka komunalna (e530)

e5450 Usługi świadczone przez służby komunalne

Służby i programy organizowane przez gminę i ukierunkowane na ochronę ludzi i mienia, jak służby przeciwpożarowe, policja, pogotowie ratunkowe z uwzględnieniem osób świadczących te usługi.

e5451 Systemy dotyczące służb komunalnych

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, które regulują ochronę ludzi i mienia, jak np. systemy zapewniające organizację służb przeciwpożarowych, policji, nagłej pomocy i pogotowia ratunkowego.

e5452 Polityka dotycząca służb komunalnych
Ustawodawstwo, przepisy i standardy regulujące ochronę ludzi i mienia, jak polityka mająca wpływ na zapewnienie służb policji, ochrony przeciwpożarowej, nagłej pomocy i pogotowia ratunkowego.

e5458 Usługi, systemy i polityka dotyczące służb komunalnych, inne określone

e5459 Usługi, systemy i polityka dotyczące służb komunalnych, nieokreślone

e550 Usługi, systemy i polityka prawna

Usługi, systemy i polityka dotyczące ustawodawstwa i innych krajowych przepisów prawnych.

e5500 Usługi prawne

Usługi i programy, których celem jest zapewnienie autorytetu państwa, tak jak określa to prawo, jak np. sądy, trybunały i inne instytucje przyjmujące i rozstrzygające spory obywatelskie i procesy kryminalne, pomoc adwokacka, usługi notarialne, mediacje, arbitraż i zakłady poprawcze lub karne, z uwzględnieniem tych, którzy zapewniają te usługi.

e5501 Systemy prawne

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, które regulują zarządzanie wymiarem sprawiedliwości, takie jak systemy wdrażania i monitorowania norm urzędowych (np. prawa, przepisów, prawa zwyczajowego, prawa wyznaniowego, prawa i konwencji międzynarodowych).

e5502 Polityka prawna

Ustawodawstwo, przepisy i standardy, takie jak prawo, prawo zwyczajowe, prawo wyznaniowe, prawo i konwencje międzynarodowe, które regulują administrowanie wymiarem sprawiedliwości.

e5508 Usługi, systemy i polityka prawna, inne określone

e5509 Usługi, systemy i polityka prawna, nieokreślone

e555 Stowarzyszenia oraz usługi, systemy i polityka związane ze zrzeszaniem się

Usługi, systemy i polityka odnoszące się do grup ludzi, którzy zrzeszyli się razem w dążeniu do wspólnych, niekomercyjnych celów często w ramach członkostwa w strukturze określonego stowarzyszenia.

- e5550 Stowarzyszenia i usługi związane ze zrzeszaniem się**
Usługi i programy dostarczane przez ludzi, którzy łączą się razem w realizacji wspólnych niekomercyjnych celów, z ludźmi posiadającymi te same zainteresowania, gdzie świadczenie takich usług może warunkować członkostwo, jak np. stowarzyszenia i organizacje zapewniające usługi rekreacyjne, wypoczynkowe, sportowe, kulturalne, religijne i wzajemnej pomocy.
- e5551 Stowarzyszenia i systemy związane ze zrzeszaniem się**
Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, regulujące wzajemne związki i zakres działania ludzi zbierających się razem o wspólnych niekomercyjnych zainteresowaniach i założenie i prowadzenie stowarzyszeń i organizacji takich jak organizacje wzajemnej pomocy, organizacje rekreacyjne i wypoczynkowe, organizacje kulturalne i wyznaniowe i organizacje niezarobkowe.
- e5552 Stowarzyszenia i polityka związane ze zrzeszaniem się**
Ustawodawstwo, przepisy i standardy, które regulują wzajemne związki i zakres działania zbierających się razem ludzi o wspólnych niekomercyjnych zainteresowaniach, takie jak polityka określająca zakładanie i prowadzenie stowarzyszeń i organizacji włączając organizacje wzajemnej pomocy, organizacje rekreacyjne i wypoczynkowe, stowarzyszenia kulturalne i wyznaniowe i organizacje niezarobkowe.
- e5558 Stowarzyszenia i usługi, systemy i polityka związane ze zrzeszaniem się, inne określone**
- e5559 Stowarzyszenia i usługi, systemy i polityka związane ze zrzeszaniem się, nieokreślone**
- e560 Usługi, systemy i polityka związane z mediami**
Usługi, systemy i polityka zapewniające masowe przekazywanie informacji, za pośrednictwem radia, telewizji, gazet i Internetu.
- e5600 Usługi związane z mediami**
Usługi i programy ukierunkowane na zapewnienie środków masowego przekazu, jak radio, telewizja, agencje prasowe, gazety, także za pomocą pisma Brille'a i masowa komunikacja komputerowa (Internet), z uwzględnieniem osób, które świadczą te usługi.

Nie obejmuje: usługi telekomunikacyjne (e5350)

e5601 Systemy związane z mediami

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, które regulują dostarczanie wiadomości i informacji dla szerokiego odbiorcy, jak np. standardy określające treść, kolportaż, rozpowszechnianie, dostęp i metody przekazu przez radio, telewizję, agencje prasowe, gazety i masową komunikację komputerową (Internet).

Obejmuje: wymogi tworzenia napisów na ekranie telewizora, wersje gazet lub innych wydawnictw pismem Brille'a, transmisje telegazety

Nie obejmuje: systemy telekomunikacyjne (e5351)

e5602 Polityka związana z mediami

Ustawodawstwo, przepisy i standardy, które regulują dostarczanie wiadomości i informacji do szerokiego odbiorcy, jak polityka wpływająca na treść, kolportaż, rozpowszechnianie, dostęp i metody przekazu przez radio, telewizję, agencje prasowe, gazety i masowy przekaz komputerowy (Internet).

Nie obejmuje: polityka telekomunikacyjna (e5352)

e5608 Usługi, systemy i polityka związane z mediami, inne określone**e5609 Usługi, systemy i polityka związane z mediami, nieokreślone****e565 Usługi, systemy i polityka związane z gospodarką**

Usługi, systemy i polityka dotyczące ogólnej organizacji produkcji, dystrybucji, konsumpcji i korzystania z dóbr i usług.

Nie obejmuje: usługi, systemy i polityka w zakresie ubezpieczeń społecznych (e570)

e5650 Usługi związane z gospodarką

Usługi i programy ukierunkowane na tworzenie, dystrybucję, konsumpcję i użytkowanie towarów oraz korzystanie z usług, takie jak prywatny sektor handlowy (np. firmy, korporacje, prywatne przedsiębiorstwa zarobkowe), sektor publiczny (np. publiczne usługi handlowe takie jak spółdzielnie, spółki), organizacje finansowe (np. banki i usługi ubezpieczeniowe) z uwzględnieniem osób, które świadczą te usługi.

Nie obejmuje: usługi komunalne (e5300); usługi w zakresie pracy i zatrudnienia (e5900)

e5651 Systemy związane z gospodarką

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, które regulują produkcję, dystrybucję, konsumpcję i użytkowanie towarów oraz korzystanie z usług, jak np. systemy wdrażania i monitorowania polityki gospodarczej.

Nie obejmuje: systemy komunalne (e5301); systemy i polityka w zakresie pracy i zatrudnienia (e5901)

e5652 Polityka związana z gospodarką

Ustawodawstwo, przepisy i standardy, które regulują produkcję, dystrybucję, konsumpcję i użytkowanie towarów oraz korzystanie z usług, jak doktryny gospodarcze przyjęte i wdrożone przez rząd.

Nie obejmuje: polityka komunalna (e5302); polityka w zakresie pracy i zatrudnienia (e5902)

e5658 Usługi, systemy i polityka związane z gospodarką, inne określone**e5659 Usługi, systemy i polityka związane z gospodarką, nieokreślone****e570****Usługi, systemy i polityka w zakresie zabezpieczenia społecznego**

Usługi, systemy i polityka ukierunkowane na zaopatrywanie w środki finansowe osób, które z powodu wieku, ubóstwa, bezrobocia, stanu zdrowia lub niepełnosprawności, wymagają pomocy z zasobów publicznych, pochodzących albo z podatków albo z programów pomocowych.

Nie obejmuje: usługi, systemy i polityka związane z gospodarką (e565)

e5700 Usługi w zakresie zabezpieczenia społecznego

Usługi i programy ukierunkowane na zaopatrywanie w środki finansowe osób, które z powodu wieku, ubóstwa, bezrobocia, stanu zdrowia lub niepełnosprawności, wymagają pomocy z zasobów publicznych, pochodzących albo z podatków albo z programów pomocowych, takie jak ustalanie zasad ubiegania się o pomoc społeczną, dostarczanie lub rozdzielanie zasiłków pieniężnych w ramach następujących programów: programy pomocy społecznej (np. niepartycypacyjne zasiłki opieki społecznej, kompensata ubóstwa, lub inna pomoc w zależności od potrzeb), programy ubezpieczeń społecznych (np. ubezpieczenie od bezrobocia lub nieszczęśliwych wypadków) oraz programy związane z niepełnosprawnością i wynikającymi z tego świadczeniami rentowymi (np. pokrycie utraconych dochodów), z uwzględnieniem osób, które świadczą te usługi.

Nie obejmuje: usługi w zakresie ochrony zdrowia (5800)

e5701 Systemy w zakresie zabezpieczenia społecznego

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, regulujące programy i plany zaopatrywania w środki finansowe ludzi, którzy z powodu wieku, ubóstwa, bezrobocia, stanu zdrowia lub niepełnosprawności, wymagają pomocy z zasobów publicznych, takie jak systemy wdrażania przepisów regulujących uprawnienia do pomocy społecznej, zasiłków, zasiłków dla bezrobotnych, emerytur i świadczeń inwalidzkich.

e5702 Polityka w zakresie zabezpieczenia społecznego

Ustawodawstwo, przepisy i standardy, które regulują programy i plany zaopatrywania w środki finansowe ludzi, którzy z powodu wieku, ubóstwa, bezrobocia, stanu zdrowia lub niepełnosprawności, wymagają pomocy z zasobów publicznych, takie jak legislacja i przepisy regulujące uprawnienia do pomocy społecznej, zasiłków, zasiłków dla bezrobotnych, rent inwalidzkich i świadczeń inwalidzkich.

e5708 Usługi, systemy i polityka w zakresie zabezpieczenia społecznego, inne określone**e5709 Usługi, systemy i polityka w zakresie zabezpieczenia społecznego, nieokreślone****e575****Usługi, systemy i polityka w zakresie ogólnego wsparcia społecznego**

Usługi, systemy i polityka ukierunkowane na zapewnienie wsparcia wszystkim osobom potrzebującym pomocy w takich obszarach jak robienie zakupów, prace domowe, transport, dbanie o siebie i zajmowanie się innymi, aby pełniej funkcjonować w społeczeństwie.

Nie obejmuje: usługi, systemy i polityka w zakresie zabezpieczenia społecznego (e570); opiekunowie i asystenci osobiści (e340); usługi, systemy i polityka w zakresie ochrony zdrowia (e580)

e5750 Usługi w zakresie ogólnego wsparcia społecznego

Usługi i programy ukierunkowane na zapewnienie wsparcia społecznego ludziom, którzy z powodu wieku, ubóstwa, bezrobocia, stanu zdrowia lub niepełnosprawności, wymagają pomocy z zasobów publicznych w takich obszarach jak robienie zakupów, prace domowe, transport, dbanie o siebie i zajmowanie się innymi, aby pełniej funkcjonować w społeczeństwie.

e5751 Systemy w zakresie ogólnego wsparcia społecznego

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, regulujące programy i plany dostarczania wsparcia społecznego ludziom, którzy z powodu wieku, ubóstwa, bezrobocia, stanu zdrowia lub niepełnosprawności, wymagają takiego wsparcia, włączając systemy wdrażania ustaw i przepisów regulujących uprawnienia do wsparcia społecznego i uzyskanie tego wsparcia.

e5752 Polityka w zakresie ogólnego wsparcia społecznego

Ustawodawstwo, przepisy i standardy, które regulują programy i plany dostarczania wsparcia społecznego ludziom, którzy z powodu wieku, ubóstwa, bezrobocia, stanu zdrowia lub niepełnosprawności, wymagają takiego wsparcia, włączając legislację i przepisy określające uprawnienia do wsparcia społecznego.

e5758 Usługi, systemy i polityka w zakresie ogólnego wsparcia społecznego, inne określone**e5759 Usługi, systemy i polityka w zakresie ogólnego wsparcia społecznego, nieokreślone****e580 Usługi, systemy i polityka w zakresie ochrony zdrowia**

Usługi, systemy i polityka dla zapobiegania i leczenia problemów zdrowotnych, zapewniania rehabilitacji medycznej i promowania zdrowego stylu życia.

Nie obejmuje: usługi, systemy i polityka w zakresie ogólnego wsparcia społecznego (e575)

e5800 Usługi w zakresie ochrony zdrowia

Usługi i programy na poziomie lokalnym, gminy, powiatu, województwa, regionalnym, krajowym lub narodowym ukierunkowane na dostarczanie usług utrzymujących ludzi w fizycznym, psychicznym i socjalnym dobrostanie, takie jak promocja zdrowia i zapobieganie chorobom, podstawowa opieka zdrowotna, opieka doraźna, rehabilitacja i opieka długoterminowa, opieka zdrowotna finansowana ze środków publicznych lub prywatnych, oferowana krótkoterminowo, długoterminowo, okresowo lub jednorazowo, w różnorodnych warunkach, takich jak na terenie gminy, w domu, w szkole, miejscu pracy, szpitalach ogólnych, szpitalach specjalistycznych, klinikach, w domu opieki i poza nim, z uwzględnieniem osób, które świadczą te usługi.

e5801 Systemy w zakresie ochrony zdrowia

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, regulujące zakres usług oferowanych ludziom dla zapewnienia im dobrego stanu fizycznego, psychicznego i społecznego w różnorodnych warunkach, włączając teren gminy, domu, szkoły, miejsce pracy, szpitale ogólne, szpitale specjalistyczne, kliniki, domy opieki, dzienne ośrodki opieki, takie jak systemy wdrażania przepisów i standardów ustalających uprawnienia do usług zdrowotnych, zaopatrzenia we wspomagające urządzenia i technologie lub inny sprzęt przystosowawczy, oraz legislację w postaci ustaw zdrowotnych, które regulują zasady systemu opieki zdrowotnej takie jak dostępność, uniwersalność, przenośność, finansowanie ze środków publicznych, wszechstronność.

e5802 Polityka w zakresie ochrony zdrowia

Ustawodawstwo, przepisy i standardy, które regulują zakres usług oferowanych ludziom dla zapewnienia im dobrego stanu fizycznego, psychicznego i społecznego w różnorodnych warunkach, włączając teren gminy, domu, szkoły, miejsce pracy, szpitale ogólne, szpitale specjalistyczne, kliniki, domy opieki, opiekę w dziennych ośrodkach, takie jak polityka i standardy ustalające uprawnienia do usług zdrowotnych, zaopatrzenia we wspomagające urządzenia i technologie lub inny sprzęt adaptacyjny, oraz legislację w postaci ustaw zdrowotnych, które regulują zasady systemu opieki zdrowotnej takie jak dostępność, uniwersalność, przenośność, finansowanie ze środków publicznych, wszechstronność.

e5808 Usługi, systemy i polityka w zakresie ochrony zdrowia, inne określone**e5809 Usługi, systemy i polityka w zakresie ochrony zdrowia, nieokreślone****e585****Usługi, systemy i polityka związane z edukacją i szkoleniem**

Usługi, systemy i polityka gromadzenia, utrzymywania i doskonalenia wiedzy ogólnej, wiedzy specjalistycznej i umiejętności zawodowych lub artystycznych. Patrz Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Wykształcenia UNESCO (ISCED-1997)

e5850 Usługi związane z edukacją i szkoleniem

Usługi i programy związane z kształceniem i gromadzeniem, utrzymywaniem i doskonaleniem wiedzy ogólnej, wiedzy specjalistycznej i umiejętności zawodowych lub artystycznych, takie jak te, które zapewniają różne poziomy kształcenia (np. w zakresie przedszkolnym, szkoły podstawowej, szkoły średniej, kształcenia pomaturalnego, programów kształcenia zawodowego, programów szkolenia umiejętności, nauki rzemiosła i kształcenia ustawicznego) z uwzględnieniem osób, które świadczą te usługi.

e5851 Systemy związane z edukacją i szkoleniem

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, regulujące dostarczanie programów kształcenia, takie jak np. systemy dla wdrożenia polityki i standardów ustalających uprawnienia do publicznego lub prywatnego kształcenia i programy ukierunkowane na zaspokajanie specjalnych potrzeb; lokalne, regionalne lub narodowe rady do spraw kształcenia lub inne autorytatywne zespoły, które określają cechy systemu kształcenia, włączając programy nauczania, wielkość klas, liczbę szkół w regionie, czesne i dotacje, specjalne programy żywieniowe i opiekę pozaszkolną.

e5852 Polityka związana z edukacją i szkoleniem

Ustawodawstwo, przepisy i standardy, które regulują tworzenie programów kształcenia, takie jak polityka i standardy, ustalające uprawnienia do publicznego lub prywatnego kształcenia i programów ukierunkowanych na zaspokajanie specjalnych potrzeb, i ustalające strukturę lokalnych, regionalnych lub narodowych rad ds., kształcenia lub innych autorytatywnych władz, które określają cechy systemu edukacyjnego, włączając programy nauczania, wielkość klas, liczbę szkół w regionie, czesne i dotacje, specjalne programy żywieniowe i opiekę pozaszkolną.

e5858 Usługi, systemy i polityka związane z edukacją i szkoleniem, inne określone**e5859 Usługi, systemy i polityka związane z edukacją i szkoleniem, nieokreślone****e590 Usługi, systemy i polityka w zakresie pracy i zatrudnienia**

Usługi, systemy i polityka dotyczące wyszukiwania odpowiedniej pracy dla osób bezrobotnych lub poszukujących innej pracy lub wspieraniu osób już zatrudnionych, które poszukują możliwości rozwoju.

Nie obejmuje: usługi, systemy i polityka związane z gospodarką (e565)

e5900 Usługi w zakresie pracy i zatrudnienia

Usługi i programy zapewniane przez władze lokalne, regionalne i państwowe lub organizacje prywatne, służące wyszukiwaniu odpowiedniej pracy dla osób bezrobotnych lub poszukujących innej pracy lub wspieraniu osób już zatrudnionych, takie jak usługi poszukiwania i przysposobienia do pracy, ponowne zatrudnienie, reorientacja zawodowa, kontynuowanie pracy zawodowej, bezpieczeństwo i higiena pracy i środowiska pracy (np. ergonomia, zarządzanie zasobami ludzkimi, stosunki pracy, związki zawodowe) z uwzględnieniem osób, które świadczą te usługi

e5901 Systemy w zakresie pracy i zatrudnienia

Administracyjnie kontrolowane i monitorowane mechanizmy, które regulują rozmieszczenie poszczególnych zawodów i innych form płatnej pracy w gospodarce, takie jak systemy wdrażania polityki i standardów dotyczących rozwoju zatrudnienia, gwarancji zatrudnienia, zatrudnienia na podstawie mianowania i na podstawie konkursu, prawa pracy i zatrudnienia i związków zawodowych.

e5902 Polityka w zakresie pracy i zatrudnienia

Ustawodawstwo, przepisy i standardy, które regulują rozmieszczenie poszczególnych zawodów i innych form płatnej pracy w gospodarce, takie jak standardy i polityka rozwoju zatrudnienia, gwarancji zatrudnienia, zatrudnienia na podstawie mianowania i na podstawie konkursu, prawa pracy i zatrudnienia i związków zawodowych.

e5908 Usługi, systemy i polityka w zakresie pracy i zatrudnienia, inne określone**e5909 Usługi, systemy i polityka w zakresie pracy i zatrudnienia, nieokreślone****e595 Usługi polityczne, systemy polityczne i polityka prawna**

Usługi, systemy i polityka dotyczące głosowania, wyborów i rządzenia w kraju, regionie i gminie jak również odnoszące się do organizacji międzynarodowych.

e5950 Usługi polityczne

Usługi i struktury takie jak lokalne, regionalne i narodowe rządy, organizacje międzynarodowe i ludzie, którzy zostali wybrani lub nominowani na stanowisko w obrębie tych struktur, takich jak Organizacja Narodów Zjednoczonych, Unia Europejska, rządy, władze regionalne, lokalne władze wiejskie, tradycyjni przywódcy.

e5951 Systemy polityczne

Struktury i podejmowane przez nie działania, organizujące polityczną i ekonomiczną władzę w społeczeństwie, takie jak wykonawcze i legislacyjne agendy rządowe oraz konstytucyjne i inne źródła prawa legitymizujące ich władzę, takie jak polityczne i organizacyjne doktryny, konstytucje, agencje wykonawczych i legislacyjnych organów rządu, wojsko.

e5952 Polityka prawna

Prawa i zasady formułowane i wprowadzane przez systemy polityczne, określające podstawy funkcjonowania systemu politycznego, takie jak ustalenia regulujące kampanie wyborcze, rejestrację partii politycznych, sposób głosowania i członkostwo w międzynarodowych organizacjach politycznych, włączając traktaty, prawo konstytucyjne i inne prawo ustalające sposób tworzenia prawa i przepisów.

5958 Usługi polityczne, systemy polityczne i polityka prawna, inne określone**5959 Usługi polityczne, systemy polityczne i polityka prawna, nieokreślone****e598 Usługi, systemy i polityka, inne określone**

e599 Usługi, systemy i polityka, nieokreślone

ICF

Załączniki

Załącznik 1

Kwestie taksonomiczne i nazewnictwa

Organizacja klasyfikacji ICF opiera się na schemacie hierarchicznym uwzględniającym następujące standardowe zasady taksonomiczne:

- Składniki: „Funkcje ciała” i „Struktury ciała”, „Aktywności i uczestniczenie” oraz „Czynniki środowiskowe” są klasyfikowane niezależnie. Dlatego termin włączony do jednego składnika klasyfikacji nie powtarza się w ramach innego.
- W obrębie każdego składnika kategorie rozmieszczone są według schematu pień-gałąźliść, tak, że kategoria niższego poziomu posiada cechy wspólne z kategoriami wyższego poziomu, do których należy
- Kategorie wykluczają się nawzajem, to znaczy że dwie kategorie na danym poziomie nie mogą mieć dokładnie tych samych cech. Nie należy jednak tego mylić z zastosowaniem więcej niż jednej kategorii do zaklasyfikowania funkcjonowania określonej osoby. Takie postępowanie jest dozwolone, a nawet w wskazane, wtedy gdy jest to konieczne.

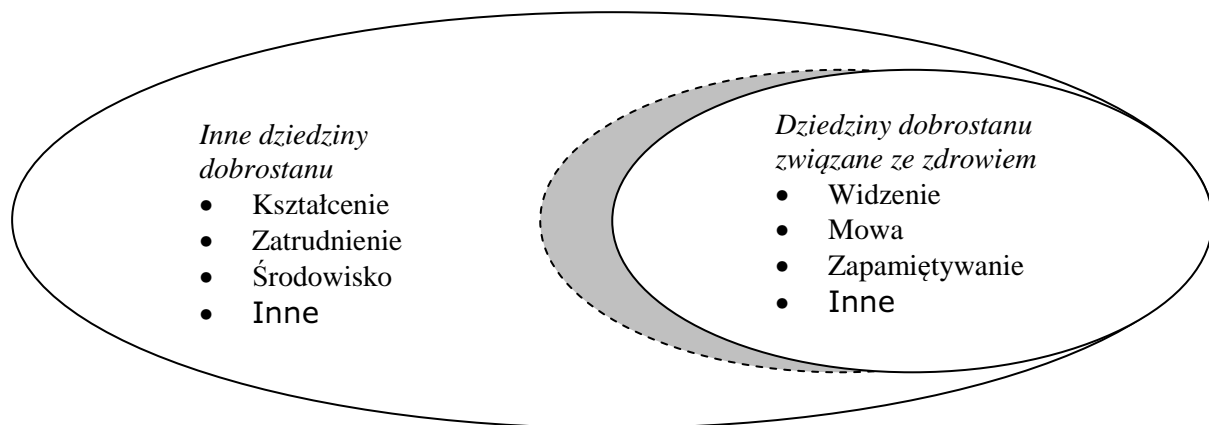
1. Terminy określające kategorie w ICF

Terminy stanowiące określenia zdefiniowanych pojęć znajdują swój wyraz językowy w postaci wyrazów lub wyrażeń. Wiele terminów, wokół których mogą pojawić się wątpliwości, stosuje się potocznie w codziennej mowie i piśmie. Na przykład słowa upośledzenie, niepełnosprawność, kalectwo w języku potocznym często używane są zamiennie, chociaż w wersji ICIDH z 1980r. terminy te zdefiniowano, nadając im precyzyjnie określone znaczenie. W procesie rewizyjnym zarzucono termin "kalectwo" (*ang. handicap*) i wprowadzono "niepełnosprawność" (*ang. disability*), jako szeroki termin obejmujący trzy perspektywy - cielesną, indywidualną i społeczną. Trzeba jednak pamiętać, że wymagane jest jasne i precyzyjne definiowanie różnych pojęć tak aby wybrane terminy jednoznacznie wyrażały każde spośród podstawowych pojęć. Ma to szczególne znaczenie ponieważ ICF, stanowi pisemną klasyfikację i zostanie przetłumaczona na wiele języków. Poza powszechnym rozumieniem pojęć, istotne jest również osiągnięcie porozumienia dotyczącego terminu, który najlepiej odzwierciedla treść w każdym języku. Może być wiele możliwości, a decyzje powinny być podejmowane w oparciu o trafność, akceptowalność i ogólną użyteczność. Należy wyrazić nadzieję, że użyteczność ICF będzie szła w parze z jej klarownością.

Mając to na uwadze, poniżej przedstawiono niektóre terminy stosowane w ICF:

Dobrostan (dobre samopoczucie) - jest ogólnym określeniem obejmującym całokształt dziedzin życia ludzkiego, wraz z fizycznymi, psychicznymi i społecznymi aspektami włącznie, które tworzą to co można nazwać "dobrym życiem". Dziedziny związane ze zdrowiem stanowią podgrupę tych dziedzin, które tworzą ogół ludzkiego życia. Zależności te pokazuje poniższy diagram przedstawiający dobrostan:

Ryc. 1 Ogólny dobrostan

Stany zdrowia i dziedziny zdrowia: Stan zdrowia jest to poziom funkcjonowania w zakresie danego obszaru zdrowia w ICF. Dziedziny zdrowia oznaczają obszary życia, które interpretowane są poprzez pojęcie "zdrowia", tak jak te, które dla celów systemu ochrony zdrowia mogą być identyfikowane jako podstawowe obowiązki systemu ochrony zdrowia. ICF nie narzuca ustalonych granic pomiędzy zdrowiem a dziedzinami związanymi ze zdrowiem. Mogą one stanowić szarą strefę zależnie od różnych koncepcji zdrowia i elementów związanych ze zdrowiem, które później mogą być zlokalizowane w dziedzinach ICF.

Stany związane ze zdrowiem i dziedziny związane ze zdrowiem: Stan związany ze zdrowiem stanowi poziom funkcjonowania w obrębie danej dziedziny zdrowia ICF. Dziedziny związane ze zdrowiem to te obszary funkcjonowania, które posiadając ścisły związek ze stanem zdrowia nie należą do zakresu obowiązków systemu ochrony zdrowia ale raczej innych systemów mających wpływ na ogólny dobrostan. ICF obejmuje tylko te dziedziny dobrostanu, które są związane ze zdrowiem.

Stan chorobowy jest szerokim terminem obejmującym chorobę (ostrą lub przewlekłą), zaburzenie, obrażenie albo uraz. Stan chorobowy może obejmować też inne sytuacje takie jak cięża, starzenie się, stres, wada wrodzona lub skłonność genetyczna. Stany chorobowe są kodowane z zastosowaniem ICD-10.

Funkcjonowanie jest szerokim pojęciem dla czynności ciała, struktur ciała, aktywności i uczestniczenia. Oznacza ono pozytywne aspekty wzajemnych relacji pomiędzy jednostką (z określonym stanem chorobowym) a czynnikami wpływającymi z kontekstu, w którym znajduje się jednostka (czynniki środowiskowe i osobowe).

Niepełnosprawność jest szerokim pojęciem obejmującym upośledzenie, ograniczenie aktywności i restrykcje uczestniczenia. Określa ono negatywne aspekty interakcji pomiędzy jednostką (z określonym stanem chorobowym) a czynnikami wpływającymi z kontekstu, w którym znajduje się jednostka (czynniki środowiskowe i osobowe).

Funkcje (czynności) ciała są to czynności fizjologiczne układów ciała, włączając w to funkcje psychiczne. "Ciało" odnosi się do ludzkiego organizmu jako całości, więc obejmuje też mózg. Dlatego też funkcje umysłowe (lub psychiczne) należą do funkcji ciała. Za standard dla tych czynności uznano statystyczne normy ustalone dla ludzi.

Struktury ciała są to strukturalne lub anatomiczne części ciała, takie jak narządy, kończyny i ich składowe sklasyfikowane według układów ciała. Za standard dla tych struktur uznano statystyczne normy ustalone dla ludzi.

Upośledzenie stanowi utratę lub nieprawidłowość w zakresie struktury ciała lub funkcji fizjologicznej (włącznie z funkcjami umysłowymi). Termin nieprawidłowość stosuje się tu ściśle w odniesieniu do istotnej zmiany w porównaniu do ustalonych norm statystycznych (tzn. jako odchylenie od średniej dla populacji w zakresie mierzonych norm wzorcowych) i powinien być używany wyłącznie w tym znaczeniu

Aktywność jest to wykonanie zadania lub czynności przez jednostkę. Reprezentuje ona indywidualną perspektywę funkcjonowania.

Ograniczenia aktywności¹⁸ to trudności, które jednostka może napotkać w wykonywaniu czynności. Ograniczenie aktywności może występować w zakresie od niewielkiego do poważnego odchylenia w kategoriach jakościowych lub ilościowych wykonywania jakiejś czynności w sposób lub w stopniu, oczekiwanym od osób bez tego stanu chorobowego.

Uczestniczenie jest to zaangażowanie danej osoby w sytuację życiową. Reprezentuje perspektywę społeczną funkcjonowania.

Ograniczenie uczestniczenia¹⁹ to problemy, których dana osoba może doświadczać kiedy jest zaangażowana w różne sytuacje życiowe. Stwierdzenie, że istnieje ograniczenie uczestniczenia zdeterminowane jest przez porównanie uczestniczenia jednostki z tym, które jest oczekiwane od osoby bez upośledzenia (niepełnosprawności) w danej kulturze czy społeczeństwie.

Czynniki kontekstowe (wpływające z kontekstu): są to czynniki, które razem wzięte tworzą całkowity kontekst życia jednostki, a zwłaszcza podłoże względem którego stany chorobowe są sklasyfikowane w ICF. Czynniki kontekstowe mają dwa składniki: Czynniki środowiskowe i Czynniki osobowe.

Czynniki środowiskowe stanowią składnik klasyfikacji ICF i odnoszą się do wszystkich aspektów świata zewnętrznego, tworzącego kontekst życia jednostki i jako takie mają wpływ na funkcjonowanie tej osoby. Czynniki środowiskowe obejmują świat fizyczny i jego cechy, świat fizyczny będący wytworem człowieka, innych ludzi w różnych relacjach i rolach, postawy i wartości, systemy społeczne oraz usługi, przepisy i prawa.

¹⁸ „Ograniczenie aktywności” zastępuje określenie „niepełnosprawność” użyte w ICIDH w wersji z 1980r

¹⁹ „Ograniczenie uczestniczenia” zastępuje termin „upośledzenie” użyte w ICIDH w wersji z 1980r

Czynniki osobowe są składnikiem czynników kontekstowych, odnoszą się do jednostki, i obejmują takie cechy jak wiek, płeć, status społeczny, doświadczenia życiowe i tak dalej, które nie są obecnie sklasyfikowane w ICF, ale które użytkownicy mogą włączyć do swojego zastosowania klasyfikacji.

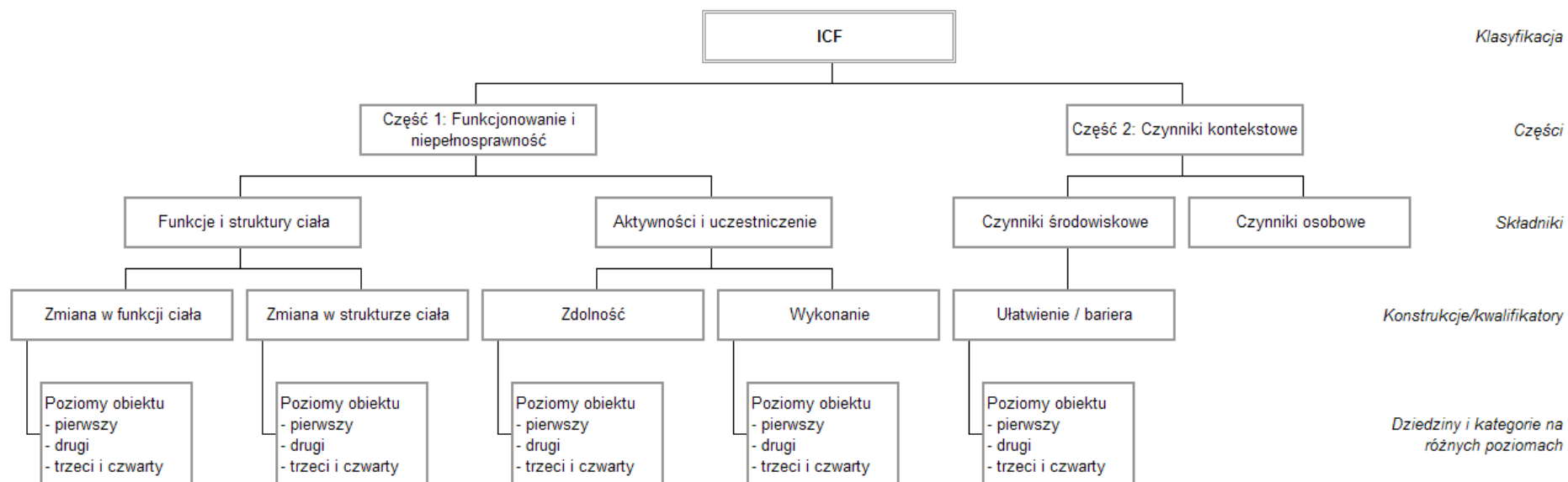
Ułatwienia są to czynniki w otoczeniu jednostki, które poprzez swoją obecność bądź jej brak poprawiają funkcjonowanie i redukują niepełnosprawność. Należą do nich takie aspekty jak dostępne środowisko fizyczne, dostępność odpowiedniej technologii wspomagającej oraz pozytywne nastawienie ludzi do niepełnosprawności a także usługi, systemy i polityka, które mają na celu zwiększenie włączenia wszystkich ludzi z danym schorzeniem we wszystkich obszarach życia. Brak czynnika także może być czynnikiem ułatwiającym, na przykład brak stygmatyzacji czy postaw negatywnych. Czynniki ułatwiające mogą zapobiec temu, aby upośledzenie lub ograniczenie aktywności stało się restrykcją uczestnictwa, ponieważ rzeczywiste wykonanie czynności jest zwiększona, pomimo problemów jednostki z wydolnością.

Bariery to czynniki w otoczeniu jednostki, które poprzez ich brak lub obecność ograniczają funkcjonowanie i powodują niepełnosprawność. Należą do nich takie aspekty jak niedostępne otoczenie fizyczne, brak istotnej technologii wspomagającej i negatywne postawy ludzi względem niepełnosprawności, a także usługi systemy i polityka, które nie istnieją lub hamują zaangażowanie wszystkich ludzi z określonym stanem chorobowym we wszystkich obszarach życia.

Zdolność jest pojęciem, które wskazuje, jako kwalifikator, na najwyższy możliwy poziom funkcjonowania, który jednostka może osiągnąć w dziedzinie z listy Aktywności i Uczestniczenie w danym momencie. Zdolność mierzona jest w jednolitym lub standardowym środowisku i przez to wyraża dostosowaną do środowiska zdolność jednostki. Składnik klasyfikacji Czynniki środowiskowe może być użyty do opisu cech tego jednolitego i standardowego środowiska.

Wykonanie jest pojęciem, które opisuje, jako kwalifikator, co dane osoby robią w ich obecnym otoczeniu i przez to przedstawia aspekt zaangażowania każdej osoby w sytuacje życiowe. Obecne otoczenie jest również opisywane z użyciem składnika klasyfikacji Czynniki Środowiskowe.

Rycina 2 Struktura ICF

2. ICF jako klasyfikacja

Aby zrozumieć całą klasyfikację ICF należy wpierrw zrozumieć jej strukturę. Wyrażona jest ona za pomocą niżej przedstawionych określeń a także pokazana na rycinie 2.

Klasyfikacja jest ogólną strukturą i całokształtem ICF. Jest to najważniejsze określenie w hierarchii.

Części klasyfikacji: klasyfikacja składa się z dwóch głównych części

- Część 1 klasyfikacji obejmuje Funkcjonowanie i niepełnosprawność
- Część 2 klasyfikacji obejmuje Czynniki kontekstowe

Składniki: każda z głównych części klasyfikacji składa się z dwóch elementów składowych

Składniki Części 1 klasyfikacji to:

- Funkcje i struktura ciała
- Aktywności i uczestniczenie

Składniki Części 2 klasyfikacji to:

- Czynniki środowiskowe
- Czynniki osobowe (nie sklasyfikowane w ICF)

Konstrukcje zdefiniowane są przez zastosowanie kwalifikatorów z odpowiednimi kodami.

Istnieją cztery konstrukcje w Części 1 i jedna w Części 2 klasyfikacji

Konstrukcje dla Części 1 klasyfikacji to:

- Zmiana w funkcji ciała
- Zmiana w strukturze ciała
- Zdolność
- Wykonanie

Konstrukcja dla Części 2 klasyfikacji to

- Ułatwienia lub bariery związane z czynnikami środowiskowymi

Dziedziny to praktyczne, znaczące zbiory odpowiednich funkcji fizjologicznych, struktur anatomicznych, czynności, zadań lub obszarów życia. Dziedziny tworzą różne rozdziały i bloki tematyczne w obrębie każdego składnika klasyfikacji.

Kategorie to klasy i podklasy w obrębie dziedziny danego składnika, są to jednostki klasyfikacji.

Poziomy stanowią hierarchiczny porządek, który wskazuje na szczegółowość kategorii (tzn. ziarnistość dziedziny i kategorii). Pierwszy poziom zawiera wszystkie elementy drugiego poziomu i tak dalej.

3. Definicje kategorii ICF

Definicje są stwierdzeniami, które przedstawiają istotne atrybuty jakiegoś pojęcia określone przez kategorie (tj. jakość, właściwości lub zależności). Definicja informuje jakiego rodzaju rzeczy lub zjawiska ten termin określa i - w kategoriach operacyjnych - jak różnią się one od innych pokrewnych rzeczy lub zjawisk.

Podczas tworzenia definicji kategorii ICF uwzględniano wymienione poniżej idealne cechy charakterystyczne definicji operacyjnych, łącznie z tym co się włącza i wyklucza z definicji:

- Definicje powinny być zrozumiałe i logiczne.
- Muszą jednoznacznie określać pojęcie, które kategoria ma wyrażać.
- Muszą przedstawiać istotne atrybuty (cechy) pojęcia- zarówno intencjonalne (co pojęcie oznacza) jak i ekstensywne (do jakich podmiotów i zjawisk się odnosi)
- Powinny być precyzyjne, jednoznaczne i pokrywać pełne znaczenie terminu.
- Powinny być wyrażone w kategoriach operacyjnych (np. w kategoriach nasilenia, czasu trwania, względnego znaczenia i możliwych powiązań).
- Powinny unikać (krążenia), to znaczy sam termin, lub jego synonim, nie powinien pojawiać się w definicji a definicja nie powinna zawierać terminu zdefiniowanego gdzie indziej przy pomocy terminu, który jest obecnie definiowany.
- Powinny zawierać kiedy to właściwe, odniesienia do czynników etiologicznych pozostających we wzajemnym związku.
- Muszą uwzględniać atrybuty (cechy) terminów wyższego rzędu (na przykład termin trzeciego poziomu powinien zawierać ogólne cechy kategorii drugiego poziomu, do której należy).
- Muszą być zgodne z atrybutami (cechami) terminów podrzędnych (np. cechy terminu drugiego poziomu nie mogą pozostawać w sprzeczności z cechami trzeciego niższego poziomu).
- Nie mogą mieć charakteru przenośni (metafory), ale muszą mieć charakter operacyjny.

- Powinny zawierać stwierdzenia empiryczne, które mogą podlegać obserwacji, są możliwe do przetestowania lub stanowić wnioski wyciągane w sposób pośredni.
- Powinny, o ile to możliwe być wyrażone w sposób neutralny, bez niepotrzebnych konotacji negatywnych.
- Powinny być krótkie i unikać języka specjalistycznego tam gdzie jest to możliwe (z wyjątkiem niektórych terminów oznaczających Funkcje i Struktury Ciała).
- Powinny zawierać wtrącenia, podające synonimy i przykłady, uwzględniające warianty kulturowe i różnice wynikające z rozmaitych okresów życia człowieka.
- Powinny zawierać wykluczenia, aby uczulić użytkowników o możliwości pomylenia ich z terminami pokrewnymi.

4. Dodatkowa uwaga odnośnie terminologii

Zasadniczą kwestią w terminologii każdej klasyfikacji jest umiejętność rozróżnienia pomiędzy zjawiskami klasyfikowanymi a strukturą klasyfikacji jako takiej. Ogólnie rzecz biorąc, ważne jest aby móc rozróżnić pomiędzy światem a określeniami używanymi do jego opisanie. Na przykład określenia "wymiar" lub "dziedzina" mogły być precyzyjnie zdefiniowane w odniesieniu do świata, a "składnik" i "kategoria" zdefiniowane tylko w odniesieniu do klasyfikacji.

Równocześnie określenia te wzajemnie sobie odpowiadają (funkcja dopasowania) i jest całkiem możliwe, że szerokie grono użytkowników używa tych określeń zamiennie. Dla bardziej wyspecjalizowanych celów, jak na przykład tworzenie baz danych lub modeli naukowych, istotne dla użytkowników jest określenie osobno, i z zastosowaniem klarownej, jednoznacznej terminologii, elementów modelu pojęciowego i elementów struktury klasyfikacji. Jednakże uważa się, że precyzja i dokładność takiego podejścia nie jest warte włożonego w to wysiłku, ponieważ osiągnięty poziom abstrakcji mógłby zmniejszyć użyteczność ICF i co ważniejsze, ograniczyć liczbę potencjalnych użytkowników tej klasyfikacji.

Załącznik 2

Wytyczne kodowania dla ICF

Klasyfikacja ICF jest przeznaczona do kodowania różnych stanów zdrowia i stanów związanych ze zdrowiem.²⁰ Użytkownikom zaleca się przeczytanie Wstępu do ICF zanim zaczną studiować zasady kodowania oraz wytyczne. Ponadto, zdecydowanie zaleca się aby użytkownicy zostali przeszkoleni w zakresie stosowania ICF przez WHO i sieć współpracujących z nim ośrodków.

Poniżej przedstawiono cechy klasyfikacji, które są istotne dla jej stosowania.

1. Organizacja i struktura

Części klasyfikacji

ICF składa się z dwóch części.

Część 1 posiada z następujące składniki:

- Funkcje i struktury ciała
- Aktywności i uczestniczenie

Część 2 posiada z następujące składniki:

- Czynniki środowiskowe
- Czynniki osobowe (obecnie nie sklasyfikowane w ICF)

Składniki te oznaczone są prefiksami w każdym kodzie:

- **b** dla funkcji ciała
- **s** dla struktur ciała
- **d** dla aktywności i uczestniczenia
- **e** dla czynników środowiskowych

Prefiks **d** określa dziedziny w składniku klasyfikacji „Aktywności i uczestniczenie”. Dla potrzeb użytkownika, prefiks **d** może być zastąpiony przez **a** lub **p** aby oznaczyć odpowiednio aktywność lub uczestnictwo.

---

²⁰ Choroba jako taka nie powinna być kodowana. Do tego służy Międzynarodowa Klasyfikacja Statystyczna Chorób i Związanych z Nimi Problemów Zdrowotnych, rewizja 10 (ICD – 10), która jest klasyfikacją zaprojektowaną tak aby umożliwić systematyczne zapisywanie, analizowanie, interpretację i porównywanie danych dotyczących śmiertelności i chorobowości z powodu chorób i innych problemach zdrowotnych. Zachęca się użytkowników ICF do posługiwania się tą klasyfikacją w połączeniu z ICD-10 (patrz strona 3 Wstępu dotycząca nakładania się obu klasyfikacji).

Po literach **b**, **s**, **d** i **e** następuje kod numeryczny, który rozpoczyna się od numeru rozdziału (jedna cyfra), po którym następuje drugi poziom (2 cyfry) oraz trzeci i czwarty poziom²¹ (każdy po jednej cyfrze). Na przykład w klasyfikacji funkcji ciała stosuje się te kody:

b2	Funkcje zmysłów i ból	(obiekt pierwszego poziomu)
b210	Funkcje widzenia	(obiekt drugiego poziomu)
b 2102	Jakość widzenia	(obiekt trzeciego poziomu)
b21022	Wrażliwość na kontrast	(obiekt czwartego poziomu)

W zależności od potrzeb użytkownika każdą ilość odpowiednich kodów można użyć na każdym poziomie. Aby opisać sytuację danej osoby można zastosować więcej niż jeden kod na danym poziomie. Mogą one być niezależne lub powiązane wzajemnie.

W klasyfikacji ICF zdrowiu danej osoby może być przypisany zakres kodów w różnych dziedzinach składowych klasyfikacji. Maksymalna liczba kodów dostępna dla każdego zastosowania wynosi 34 na poziomie rozdziału (8 funkcje ciała, 8 struktury ciała, 9 wykonanie i 9 zdolności), oraz 362 na drugim poziomie. Na trzecim i czwartym poziomie jest do 1424 dostępnych kodów, które wspólnie tworzą pełną wersję klasyfikacji. W codziennych zastosowaniach ICF zestaw 3 do 18 kodów może wystarczyć do opisanego przypadku z dokładnością do drugiego poziomu (trzycyfrową). Ogólnie, bardziej szczegółowa, czterocyfrowa wersja przeznaczona jest dla placówek specjalistycznych (np. wyników rehabilitacji, geriatry lub zdrowia psychicznego), podczas gdy klasyfikacja dwu-poziomowa może być zastosowana do badań i oceny wyników leczenia.

Dziedziny powinny się kodować w odniesieniu do danego momentu (to znaczy jako opis fotograficzny), co jest domyślnym sposobem kodowania. Jednakże kodowanie danego okresu czasu jest także możliwe w celu opisanego przebiegu czasu lub procesu. Użytkownicy powinni określić wówczas sposób kodowania i ramy czasowe objęte kodowaniem.

Rozdziały:

Każdy składnik klasyfikacji podzielony jest na tytuły rozdziałów i nagłówki dziedzin, które obejmują ogólne kategorie lub szczególne pozycje. Na przykład w klasyfikacji „Funkcje ciała” Rozdział I dotyczy wszystkich funkcji umysłowych.

Bloki

Rozdziały są często podzielone na „bloki” kategorii. Na przykład w rozdziale 3 (Porozumiewanie się), który jest w składniku „Aktywności i uczestniczenie” znajdują się trzy bloki: Porozumiewanie się – odbieranie wiadomości (d310-d329), Porozumiewanie się – tworzenie wiadomości (d330-349), Rozmowa i stosowanie urządzeń i rozwiązań technicznych służących do porozumiewania się (d350-d369). Bloki mają stanowić udogodnienie dla użytkownika, natomiast nie są elementem struktury klasyfikacji i normalnie nie będą stosowane dla celów kodowania.

²¹ Tylko klasyfikacje Funkcji Ciała i Struktury Ciała zawierają obiekty czwartego poziomu

Kategorie

W ramach każdego rozdziału zawarte są indywidualne kategorie drugiego, trzeciego i czwartego poziomu, każda z krótką definicją oraz odpowiednio z kryteriami włączenia i wyłączenia aby ułatwić wybór właściwego kodu.

Definicje

ICF daje definicje operacyjne zdrowia oraz kategorii związanych ze zdrowiem w przeciwieństwie do definicji żargonowych – laickich. Definicje te opisują istotne (podstawowe) atrybuty każdej dziedziny (np. jakość, właściwości i zależności) i zawierają informacje, co zostało włączone i wyłączone z każdej kategorii. Definicje zawierają także powszechnie używane punkty zakotwiczenia dla oceny, dla zastosowania w badaniach i kwestionariuszach, lub alternatywnie, dla wyników instrumentów oceny kodowanych przez terminy ICF. Na przykład funkcje ostrości wzroku zdefiniowane są w odniesieniu do ostrości jednoocznej i dwuocznej przy bliskich i dalekich odległościach, tak że nasilenie upośledzenia ostrości wzroku może być zakodowane jako żadne, nieznaczące, mierne, ciężkie lub całkowite.

Określenia włączenia

Określenia włączenia wymienione są po definicjach wielu kategorii. Stanowią one przewodnik do zawartości kategorii, i z założenia nie są wyczerpujące. W przypadku obiektów drugiego poziomu włączenia obejmują wszystkie wtrącone obiekty trzeciego poziomu.

Określenia wyłączenia

Określenia wyłączenia zamieszczone są tam, gdzie ze względu na podobieństwo z innym określeniem zastosowanie mogłoby okazać się trudne. Na przykład może wydawać się że kategoria „Korzystanie z toalety” obejmuje kategorię „Pielęgnowanie poszczególnych części ciała”. Jednakże, aby odróżnić je od siebie kategoria „Korzystanie z toalety” została wyłączona z kategorii d520 „Pielęgnowanie poszczególnych części ciała” i zakodowana jako d530.

Inne określone

Pod koniec każdego wtrąconego zestawu obiektów trzeciego lub czwartego poziomu i pod koniec każdego rozdziału znajdują się kategorie „inne określone” (jednakowo zidentyfikowane – określone przez końcowy numer kodu 8). Pozwala to na kodowanie aspektów funkcjonowania, które nie są zawarte w żadnej z innych specyficznych kategorii. Kiedy używa się „Inne określone”, użytkownik powinien sprecyzować nowy obiekt na dodatkowej liście.

Nieokreślone

Ostatnie kategorie w zakresie każdego wtrąconego zestawu obiektów trzeciego lub czwartego poziomu i pod koniec każdego rozdziału są kategoriami „nieokreślonymi”, które pozwalają na kodowanie funkcji, które pasują do danej grupy, ale dla których nie ma informacji wystarczających do zaszeregowania ich do bardziej swoistej kategorii. Kod ten ma takie samo znaczenie jak kod drugiego lub trzeciego poziomu bezpośrednio powyżej, bez dodatkowej informacji (w przypadku „bloków” kategorie „inne określone” i „nieokreślone” połączone są razem w jedną pozycję, ale zawsze identyfikowane są przez końcowy numer kodu, 9).

Kwalifikatory

Kody ICF wymagają stosowania jednego lub więcej kwalifikatorów, które określają na przykład zakres poziomu zdrowia lub wielkość danego problemu. Kwalifikatory kodowane są jako jeden, dwa lub więcej liczb po kropce. Zastosowaniu kodu powinien towarzyszyć przynajmniej jeden kwalifikator. Bez kwalifikatorów kod nie ma właściwego znaczenia (standardowo WHO interpretuje niekompletny kod jako sygnalizujący nieobecność problemu –xxx.00).

Pierwszy kwalifikator dla składnika Funkcje i Struktury ciała, kwalifikatory wykonanie i zdolności dla składnika Aktywności i Uczestniczenie oraz pierwszy kwalifikator dla składnika Czynniki środowiskowe określają wszystkie zakresy problemów w odpowiednim składniku klasyfikacji.

Wszystkie składniki określane są ilościowo za pomocą tej samej skali ogólnej. Napotkanie problemu może oznaczać upośledzenie, ograniczenie, restrykcję lub przeszkodę (barierę) w zależności od konstrukcji. Odpowiednie słowa kwalifikujące, jak pokazane w nawiasach poniżej, powinny być wybrane zgodnie z odpowiednią dziedziną kwalifikacyjną (gdzie xxx zastępuje numer dziedziny drugiego poziomu):

xxx.0 BRAK problemu	(żaden, nieobecny, nieistotny...)	0-4%
xxx.1 NIEZNACZNY problem	(niewielki, mały,...)	5-24%
xxx.2 UMIARKOWANY problem	(średni, spory,...)	25-49%
xxx.3 ZNACZNY problem	(wielki, silny,...)	50-95%
xxx.4 SKRAJNIE DUŻY problem	(zupełny....)	96%-100%
xxx.8 nie określony		
xxx.9 nie dotyczy		

Szerokie przedziały odsetkowe stosuje się w tych przypadkach, w których dostępne są wyskalowane instrumenty oceny lub inne mierniki pozwalające na ilościowe określenie uszkodzenia, ograniczenia zdolności, problemu z wykonaniem lub bariery / ułatwienia w środowisku. Na przykład kiedy zakodujemy „Brak problemu” lub „Skrajnie duży problem” to możemy mieć margines błędu poniżej 5%. „Umiarkowany problem” sięga aż do połowy skali całkowitej trudności. Przedziały odsetkowe powinny być wyskalowane w poszczególnych dziedzinach w odniesieniu do standardów populacyjnych takich jak percentyle. Aby można było uniwersalnie stosować te ilościowe oceny, badania naukowe muszą doprowadzić do wytworzenia procedur oceny.

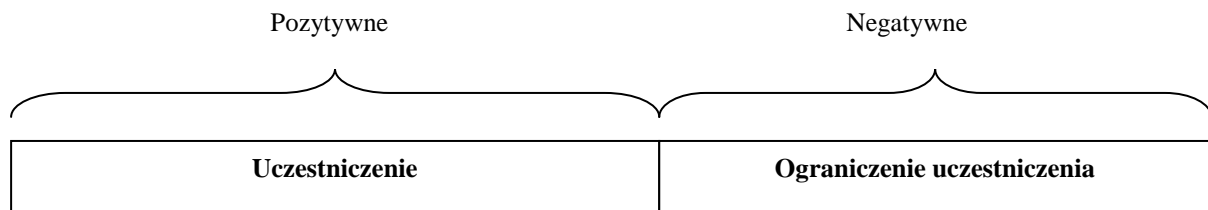
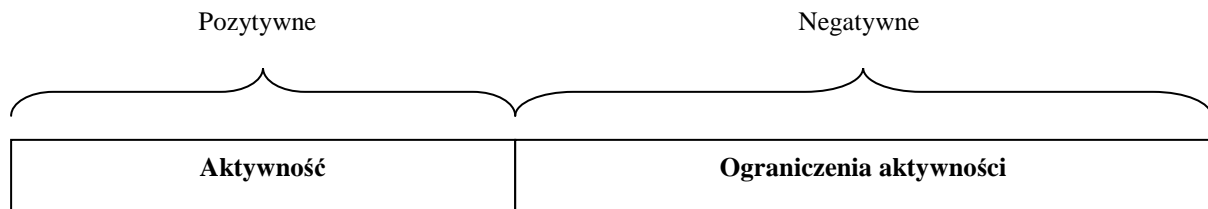
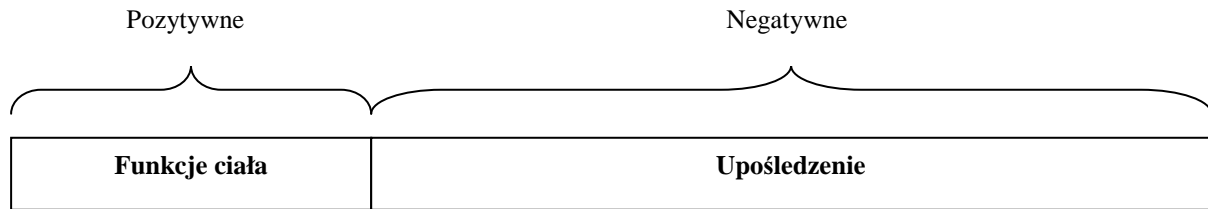
W przypadku składnika klasyfikacji Czynniki środowiskowe, pierwszy kwalifikator może być również stosowany aby wskazać zakres pozytywnych aspektów środowiska lub ułatwień. Aby wskazać na ułatwienia można zastosować taką samą skalę od 0-4, ale kropka zastąpiona jest przez znak plus; np. e110+2. Czynniki środowiskowe mogą być kodowane albo jako (i) w odniesieniu do każdego składnika; albo (ii) bez odniesienia do każdego składnika (patrz część 3 poniżej). Preferuje się pierwszy sposób, ponieważ określa on bardziej jasno wpływ i udział.

Kwalifikatory dodatkowe

Różni użytkownicy mogą uznać za właściwe i pomocne dodanie innych rodzajów informacji do kodowania każdego z obiektów. Istnieje szeroka gama dodatkowych kwalifikatorów, które mogą być użyteczne, jak dalej jest o tym wspomniane.

Kodowanie aspektów pozytywnych

Według uznania użytkownika skale kodujące mogą być rozszerzone aby uchwycić pozytywne aspekty funkcjonowania:

2. Ogólne zasady kodowania

Przedstawione niżej zasady są niezbędne dla dokładnego pozyskania informacji do różnych zastosowań klasyfikacji.

Wybierz zestaw kodów aby stworzyć indywidualny profil

ICF klasyfikuje zdrowie i stany związane ze zdrowiem i dlatego wymaga przyporządkowania serii kodów, które najlepiej opisują profil funkcjonowania danej osoby. ICF nie jest klasyfikacją „zdarzeń” jak ICD-10, w którym poszczególne jednostki chorobowe sklasyfikowane są za pomocą jednego kodu. Ponieważ funkcjonowanie człowieka może być naruszone na poziomie ciała, indywidualnym i społecznym, użytkownik powinien zawsze brać pod uwagę wszystkie składniki klasyfikacji, to znaczy „Funkcje i struktury ciała”, „Aktywności i uczestniczenie” oraz „Czynniki środowiskowe”. Chociaż niepraktyczne jest oczekiwać, że wszystkie możliwe kody będą zastosowane przy każdej okazji, zależnie od okoliczności użytkownicy będą wybierać najbardziej odpowiednie dla ich celów kody do opisu danego stanu zdrowia.

Zakoduj odpowiednią informację

Zakodowana informacja zawsze odnosi się do stanu chorobowego. Jednakże aby móc używać kodów nie jest konieczne prześledzenie związków pomiędzy stanem chorobowym a aspektami funkcjonowania i niepełnosprawności, które są kodowane, ICF jest klasyfikacją zdrowia i poprzez to zakłada występowanie jakiegoś rodzaju stanu chorobowego. Dlatego informacja o tym, co dana osoba może lub czego nie może robić nie odnosi się do problemu funkcjonowania związanego ze stanem chorobowym i nie powinna być kodowana. Na przykład jeżeli ktoś postanawia nie zawierać znajomości z sąsiadami z powodów innych niż zdrowotne, nie jest właściwe zastosowanie kategorii d7200, która obejmuje działania mające na celu nawiązanie kontaktu. Odwrotnie, jeżeli decyzja danej osoby ma związek ze stanem chorobowym (np. depresją) wtedy powinno się zastosować ten kod.

Informacja, która odzwierciedla uczucie zaangażowania danej osoby lub satysfakcję z poziomu funkcjonowania obecnie nie jest kodowana przez ICF. Dalsze badania mogą dostarczyć dodatkowych kwalifikatorów które pozwolą na kodowanie tej informacji.

Tylko te aspekty funkcjonowania danej osoby, które są istotne dla uprzednio zdefiniowanego okresu powinny być kodowane. Funkcje, które odnoszą się do wcześniejszego zdarzenia i nie mają wpływu na obecne zdarzenie nie powinny być kodowane.

Zakoduj dosłowną informację

Podczas ustalania kodów użytkownik nie powinien wyciągać wniosków na temat wzajemnych powiązań pomiędzy upośledzeniem funkcji lub struktury ciała, ograniczeniem aktywności lub uczestniczenia. Na przykład, jeżeli dana osoba ma ograniczenie funkcji przemieszczania się to nie jest uzasadnione założenie, że ma ona upośledzenie funkcji ruchu. Podobnie na podstawie faktu, że dana osoba ma ograniczoną zdolność do przemieszczania się nie ma podstaw aby wnioskować, że ma ona problem z wykonywaniem ruchu. Użytkownik powinien uzyskać rzetelną informację osobno na temat „Funkcji i struktur ciała”, oraz zdolności i wykonywania (w pewnych przypadkach, na przykład dotyczących funkcji umysłowych, wymagane są wnioski z innych obserwacji ponieważ funkcja ciała, o którą chodzi nie może być bezpośrednio zaobserwowana).

Zakoduj specyficzną informację

Zdrowie i stany związane ze zdrowiem powinny być zapisywane tak precyzyjnie, jak to tylko możliwe, poprzez przyznawanie najwłaściwszej kategorii ICF. Na przykład najbardziej trafnym kodem dla osoby ze ślepotą nocną jest b21020 „wrażliwość na światło”. Jednak jeżeli z jakichś powodów ten poziom szczegółu nie może być zastosowany, zamiast niego może być zastosowany odpowiadający mu „kod nadrzędny” (w tym przypadku, b2102 Jakość Widzenia, b210 Funkcje widzenia lub b2 Funkcje narządów zmysłów i ból).

Aby łatwo i szybko ustalić właściwy kod gorąco poleca się zastosowanie Przeglądarki ICF²² która pozwala na wyszukiwanie funkcji za pomocą elektronicznego indeksu pełnej wersji klasyfikacji. Alternatywnie można używać indeksu alfabetycznego.

3. Zasady kodowania dla składnika Czynniki środowiskowe

W celu zakodowania czynników środowiskowych dostępne do zastosowania są trzy zasady kodowania:

Zasada 1

Czynniki środowiska kodowane są osobno bez powiązania tych kodów z funkcjami ciała, strukturami ciała lub aktywnością i uczestnictwem.

Funkcje ciała	_____
Struktury ciała	_____
Aktywności i uczestniczenie	_____
Środowisko	_____

Zasada 2

Czynniki środowiska kodowane są dla każdego składnika klasyfikacji

Funkcje ciała	_____	Kod E	_____
Struktury ciała	_____	Kod E	_____
Aktywności i uczestniczenie	_____	Kod E	_____

²² Przeglądarka ICF w różnych językach może być załadowana ze strony internetowej ICF: <http://www.who.int/classification/icf>

Zasada 3

Czynniki środowiska kodowane są dla kwalifikatorów zdolności i wykonanie w składniku klasyfikacji „Aktywności i uczestniczenie” dla każdej pozycji.

Kwalifikator wykonania _____ Kod E _____
 Kwalifikator zdolności _____ Kod E _____

4. Zasady kodowania specyficzne dla składnika klasyfikacji

4.1 Kodowanie funkcji ciała

Definicje

Funkcje ciała są to fizjologiczne czynności układów ciała (z włączeniem funkcji psychicznych). Upośledzenia są to zaburzenia czynności lub struktury ciała takie jak istotne odchylenia od stanu prawidłowego *lub* utrata.

Zastosowanie kwalifikatora dla funkcji ciała

Funkcje ciała kodowane są za pomocą jednego kwalifikatora, który wskazuje na zakres lub wielkość upośledzenia. Obecność upośledzenia może być określana jako utrata, zmniejszenie, powiększenie, nadmiar lub zaburzenie.

Upośledzenie u osoby z porażeniem połowicznym może być opisane za pomocą kodu b7302. Siła mięśni jednej strony ciała:

Wielkość istniejącego upośledzenia, można stopniować za pomocą kwalifikatora ogólnego. Na przykład

b7302.1	Nieznaczne upośledzenie siły mięśniowej jednej strony ciała	(5-24%)
b7302.2	Umiarkowane upośledzenie siły mięśniowej jednej strony ciała	(25-49%)
b7302.3	Znaczne upośledzenie siły mięśniowej jednej strony ciała	(50-95%)
b7302.4	Skrajne upośledzenie siły mięśniowej jednej strony ciała	(96-100%)

Brak upośledzenia (według wcześniej zdefiniowanego poziomu progowego) oznacza się wartością „0” dla kwalifikatora ogólnego. Na przykład:

b7302.0 Brak upośledzenia siły mięśniowej jednej strony ciała

Jeżeli nie ma wystarczającej informacji, aby określić wielkość upośledzenia, powinno się zastosować wartość „8”. Na przykład, jeżeli z dokumentacji lekarskiej danej osoby wynika, że ktoś cierpi na osłabienie prawej strony ciała bez podawania dalszych szczegółów, wtedy powinno się zastosować następujący kod:

b7302.8 Upośledzenie siły mięśniowej jednej strony ciała, nieokreślone

Mogą zdarzyć się sytuacje, w których użycie określonego kodu nie jest właściwe. Na przykład kod b650 funkcje związane z miesiączkowaniem nie odnoszą się do kobiet poniżej lub powyżej określonego wieku (przed rozpoczęciem miesiączkowania lub po menopauzie). W tych przypadkach przyznaje się wartość „9”:

b650.9 Funkcje związane z miesiączkowaniem, nie dotyczy.

Strukturalne odpowiedniki funkcji ciała

Klasyfikacje „Funkcji ciała” i „Struktur ciała” z założenia mają być równoległe. Kiedy używa się kodu funkcji ciała, użytkownik powinien sprawdzić czy ma zastosowanie odpowiedni kod struktury ciała. Na przykład funkcje ciała obejmują podstawowe ludzkie zmysły, takie jak b210-b229 „Widzenie i funkcje pokrewne”, i ich strukturalne odpowiedniki występują pomiędzy s210 a 1 230 jako „oko i związane z nim struktury”.

Związki pomiędzy upośledzeniami

Jedne upośledzenia mogą powodować inne upośledzenia, na przykład siła mięśni może upośledzać funkcje poruszania się, funkcje serca mogą wpływać na funkcje oddechowe, postrzeganie może wykazywać związek z funkcjami myślenia.

Identyfikacja upośledzenia funkcji ciała

W przypadku tych upośledzeń, które nie zawsze mogą być obserwowane bezpośrednio (np. funkcje umysłowe) użytkownik może wnioskować o upośledzeniu na podstawie obserwacji zachowania. Na przykład w warunkach klinicznych pamięć może być oceniana poprzez standaryzowane testy, i chociaż nie jest możliwe faktyczne obserwowanie funkcji ciała, w zależności od wyników tych testów można przyjąć, że funkcje umysłowe lub pamięć są upośledzone.

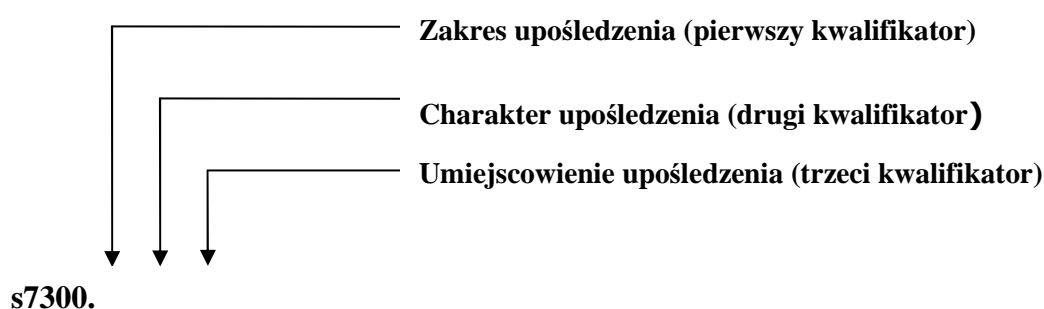
4.2 Kodowanie struktur ciała

Definicje

Struktury ciała są częściami anatomicznymi ciała takimi jak narządy, kończyny i ich składowe. **Upośledzenia** to zakłócenia funkcji lub struktury ciała takie jak istotne odchylenie od normy lub utrata.

Zastosowanie kwalifikatorów do kodowania struktur ciała

Struktury ciała kodowane są za pomocą trzech kwalifikatorów. Pierwszy kwalifikator opisuje zakres lub wielość upośledzenia, drugi kwalifikator stosowany jest do określenia charakteru zmiany, a trzeci oznacza umiejscowienie upośledzenia.

Schematy opisowe stosowane dla trzech kwalifikatorów przedstawione są w Tabeli 1.

Tabela 1 Stopniowanie kwalifikatorów dla struktur ciała.

Pierwszy kwalifikator Zakres upośledzenia	Drugi kwalifikator Karakter upośledzenia	Trzeci kwalifikator Lokalizacja upośledzenia
0 BRAK upośledzenia	0 brak zmian w strukturze	0 więcej niż jedna okolica
1 NIEZNACZNE upośledzenie	1 zupełny brak	1 prawa strona
2 UMIARKOWANE upośledzenie	2 częściowy brak	2 lewa strona
3 ZNACZNE upośledzenie	3 dodatkowa część	3 obustronnie
4 SKRAJNE upośledzenie	4 nieprawidłowe wymiary	4 z przodu
8 nie określone	5 brak ciągłości	5 z tyłu
9 nie dotyczy	6 nieprawidłowa pozycja	6 proksymalnie
	7 zmiany jakościowe w strukturze, w tym gromadzenie płynu	7 dystalnie
	8 nie określone	8 nie określone
	9 nie dotyczy	9 nie dotyczy

4.3 Kodowanie składnika klasyfikacji „Aktywności i uczestniczenie”

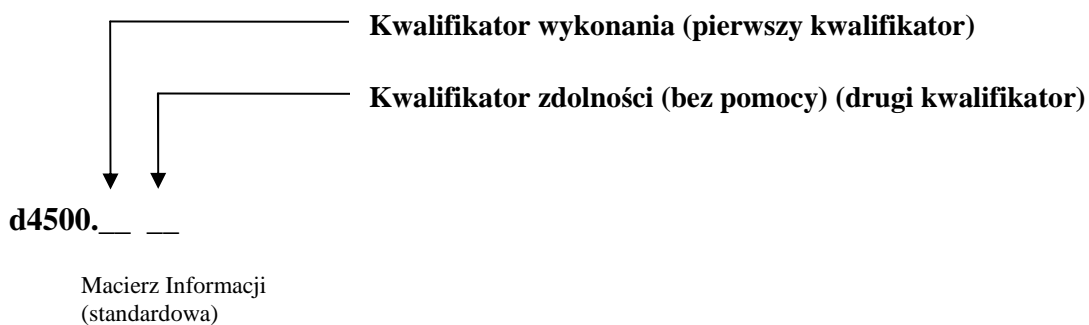
Definicje

Aktywność jest to wykonywanie zadania lub czynności przez daną osobę. **Uczestniczenie** jest to zaangażowanie się danej osoby w sytuację życiową. **Ograniczenie aktywności** to trudności, jakie dana osoba może mieć w wykonywaniu czynności. **Ograniczenie uczestniczenia** to problemy, jakie osoba może doświadczać angażując się w sytuacje życiowe.

Klasyfikacja „Aktywności i uczestniczenia” to pojedyncza lista dziedzin.

Zastosowanie kwalifikatorów zdolność i wykonanie.

„Aktywność i uczestniczenie” kodowane są za pomocą dwóch kwalifikatorów: kwalifikator *wykonanie*, który zajmuje pozycję pierwszej cyfry po kropce, oraz kwalifikator *zdolność*, który zajmuje pozycję drugiej cyfry po kropce. Kod który określa kategorię z listy „Aktywności i uczestniczenie” oraz dwa kwalifikatory tworzą macierz standardowych informacji.

Kwalifikator wykonanie opisuje co dana osoba robi (wykonuje) w swoim obecnym środowisku. Ponieważ jej obecne środowisko dotyczy określonych warunków społecznych, wykonanie rejestrowane przez ten kwalifikator może być także rozumiane jako „zaangażowanie w sytuację życiową” albo „przeżywane doświadczenia” ludzi żyjących w swoich warunkach społecznych. Warunki te obejmują czynniki środowiskowe – tzn. wszystkie aspekty świata fizycznego, społecznego i dotyczącego postaw. Te cechy obecnego środowiska mogą być zakodowane z wykorzystaniem klasyfikacji „Czynniki środowiskowe”.

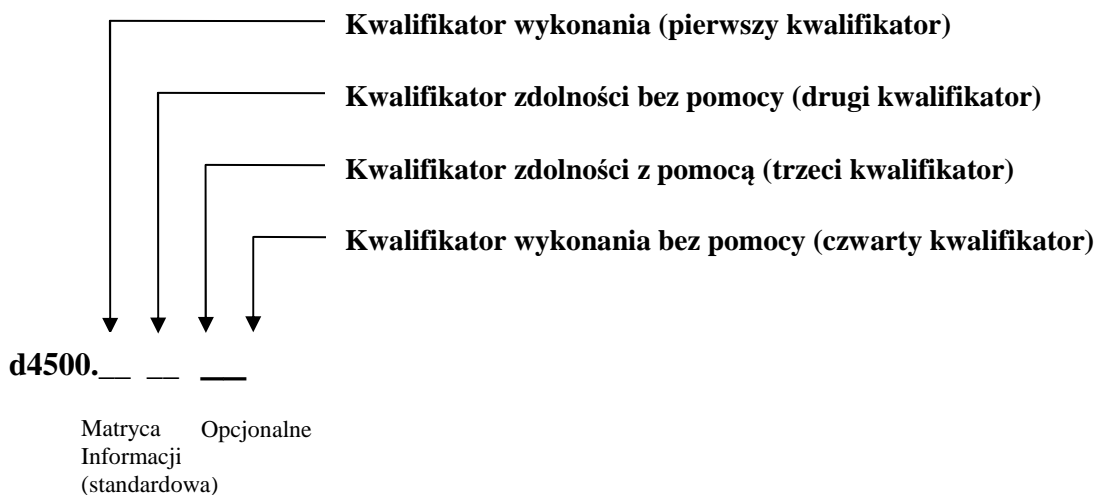
Kwalifikator zdolność opisuje możliwości wykonania przez daną osobę zadania lub podjęcia jakiegoś działania. Wskazuje on najwyższy prawdopodobny poziom funkcjonowania, jaki dana osoba może osiągnąć w danej dziedzinie i w danym momencie. Aby ocenić pełną zdolność danej osoby należałoby mieć standardowe środowisko, aby zneutralizować zmienny wpływ rozmaitych środowisk na zdolność jednostki. To standardowe środowisko może być: (a) rzeczywistym środowiskiem często używanym do oceny zdolności w warunkach testu; (b) w przypadkach gdzie nie jest to możliwe, hipotetyczne środowisko, które jak się zakłada, ma jednolity wpływ. To środowisko można nazwać „jednolitym” albo „standardowym”. Dlatego też pojęcie zdolności odzwierciedla dostosowaną do środowiska zdolność jednostki. Dostosowanie to musi być takie samo dla wszystkich osób we wszystkich krajach, aby umożliwić międzynarodowe porównania. Ściśle rzecz ujmując, te same cechy jednolitego lub standardowego środowiska mogą być kodowane z użyciem składnika klasyfikacji „Czynniki

środowiskowe”. Luka pomiędzy zdolnością a wykonaniem odzwierciedla różnicę pomiędzy wpływami obecnego i jednolitego środowiska i przez to dostarcza użytecznych wskazówek, jak można zmienić środowisko jednostki aby poprawić jej wykonanie.

Typowo, kwalifikator zdolności danej osoby nie korzystającej z pomocy innych używany jest w celu opisanego prawdziwych możliwości jednostki, które nie są zwiększone przez urządzenia wspomagające lub pomoc innych osób. Ponieważ kwalifikator wykonania odnosi się do obecnego środowiska jednostki, obecność urządzeń wspomagających, pomoc osób trzecich lub bariery można bezpośrednio zaobserwować. Charakter urządzenia wspomagającego lub bariery można opisać przy pomocy składnika klasyfikacji „Czynniki środowiskowe”.

Kwalifikatory (nieobowiązkowe)

Trzeci i czwarty (nieobowiązkowe) kwalifikator dają użytkownikom możliwość kodowania zdolności z użyciem pomocy i wykonania bez pomocy.

Przykłady zastosowania obu kwalifikatorów

d4500 Chodzenie na małe odległości

W przypadku kwalifikatora wykonania dziedzina ta odnosi się do poruszania się pieszo, w obecnym środowisku jednostki takim, jak różne powierzchnie i warunki z użyciem laski, balkoniku lub innego urządzenia pomocniczego, na dystansie krótsze niż 1 km. Na przykład wykonanie osoby, która straciła nogę w wypadku w pracy i od tego czasu używa laski ale napotyka umiarkowane trudności przy chodzeniu po okolicy ponieważ chodniki w sąsiedztwie są bardzo strome i mają śliską powierzchnię, może być zakodowane następująco:

d4500.3 _ umiarkowane ograniczenie w wykonywaniu chodzenia na małe odległości

W przypadku kwalifikatora zdolności dziedzina ta odnosi się do możliwości jednostki poruszania się bez pomocy. Aby zneutralizować zmienny wpływ różnych warunków środowiska, zdolność tę można ocenić w „wystandaryzowanym” środowisku. To standardowe środowisko może być : (a) rzeczywistym środowiskiem często używanym do oceny zdolności w warunkach testowych; lub (b) w przypadkach, gdy nie jest to możliwe, przyjętym (hipotetycznym) środowiskiem, o którym można powiedzieć, że jego wpływ jest jednolity. Na przykład faktyczna zdolność powyżej wspomnianej osoby do chodzenia bez laski w standardowym środowisku (takim jak środowisko z płaską i nie śliską powierzchnią) będzie bardzo ograniczona. Dlatego też zdolność tej osoby może być zakodowana w sposób następujący:

d4500. _ 3 znaczne ograniczenie zdolności chodzenia na małe odległości

Użytkownicy, którzy chcą określić szczegółowo obecne lub standardowe środowisko przy stosowaniu kwalifikatora wykonania lub zdolności powinni zastosować klasyfikację „Czynników środowiskowych” (patrz: 3 Zasady kodowania dla klasyfikacji „Czynników środowiskowych” w rozdziale 3 powyżej).

4.4. Kodowanie „Czynników środowiskowych”

Definicje

Czynniki środowiskowe stanowią fizyczne, społeczne i związane z systemem postaw otoczenie, w którym ludzie żyją i kierują swoim życiem

Zastosowanie „Czynników środowiskowych”

„Czynniki środowiskowe” są elementem składowym Części 2 klasyfikacji (Czynniki kontekstowe). „Czynniki środowiskowe” muszą być brane pod uwagę dla każdego składnika funkcjonowania i kodowane zgodnie z trzema zasadami opisanymi w powyżej rozdziale 3.

„Czynniki środowiskowe” należy kodować z perspektywy osoby, której sytuacja jest opisywana. Na przykład płytki krawężnika bez karbowanej powierzchni można zakodować jako ułatwienie dla użytkownika wózka inwalidzkiego ale jako barierę dla osoby niewidomej.

Kwalifikator wskazuje do jakiego stopnia dany czynnik środowiskowy stanowi ułatwienie lub barierę. Istnieje wiele powodów dla których czynnik środowiskowy w jakimś stopniu może być ułatwieniem lub barierą. W przypadku ułatwień kodujący powinien mieć świadomość

takich kwestii jak dostępność źródła, oraz to czy dostęp jest pewny czy zmienny, dobrej czy złej jakości i tym podobnie. W przypadku barier istotne może być to, jak często jakiś czynnik przeszkadza danej osobie, czy przeszkoda jest wielka czy mała, możliwa do uniknięcia czy nie. Powinno się także pamiętać o tym, że czynnik środowiska może być barierą zarówno wtedy gdy jest obecny (na przykład negatywny stosunek do ludzi niepełnosprawnych) jak również wówczas kiedy go nie ma (na przykład brak dostępu do potrzebnej usługi). Wpływy, jakie czynniki środowiska wywierają na życie ludzi dotkniętych określonymi jednostkami chorobowymi są różnorodne i złożone; jest nadzieja, że w przyszłości badania naukowe pozwolą na lepsze zrozumienie tych wzajemnych powiązań i być może wykażą korzyść z zastosowania drugiego kwalifikatora dla tych czynników.

W niektórych przypadkach, zbiór różnorodnych czynników środowiskowych jest określany sumarycznym terminem, takim jak ubóstwo, rozwój, warunki wiejskie lub miejskie, fundusz socjalny. Te sumaryczne określenia jako takie nie występują w klasyfikacji. To raczej kodujący powinien wyodrębnić poszczególne czynniki środowiskowe składające się na określone terminy sumaryczne i zakodować je. I znowu, potrzebne są dalsze badania aby określić, czy istnieje przejrzysty i spójny zbiór czynników środowiskowych, tworzących każde z określeń sumarycznych.

Pierwszy kwalifikator

Poniżej podana negatywna i pozytywna skala, wskazuje na zakres, w jakim czynnik środowiskowy stanowi barierę lub ułatwienie. Użycie samej kropki oznacza barierę, zaś użycie znaku + oznacza ułatwienie, tak jak przedstawiono poniżej:

xxx.0 BRAK bariery	xxx+0 BRAK ułatwienia
xxx.1 NIEZNACZNA bariera	xxx+1 NIEZNACZNE ułatwienie
xxx.2 UMIARKOWANA bariera	xxx+2 UMIARKOWANE ułatwienie
xxx.3 ZNACZNA bariera	xxx+3 ZNACZNE ułatwienie
xxx.4 SKRAJNIE DUŻA bariera	xxx+4 PEŁNE ułatwienie
xxx.8 nie określona	xxx+8 nie określone
xxx.9 nie dotyczy	xxx.9 nie dotyczy

Załącznik 3

Możliwe zastosowania listy „Aktywności i uczestniczenie”

Składnik klasyfikacji „Aktywności i uczestniczenie” jest neutralną listą dziedzin wskazujących na różne działania i obszary życia. Każda dziedzina zawiera kategorie na różnych poziomach, uporządkowane od ogólnych do szczegółowych (np. dziedzina rozdziału 4, Poruszanie się zawiera kategorie takie jak d450 Chodzenie i poniżej bardziej specyficzny obiekt, d4500 Chodzenie na małe odległości). Lista dziedzin aktywności i uczestniczenia obejmuje pełny zakres funkcjonowania, które można kodować zarówno na poziomie jednostki, jak i poziomie społecznym.

Jak przedstawiono we Wstępie, listy można używać na różne sposoby aby pokazać szczególne aspekty „Aktywności” i „Uczestniczenia”, zdefiniowane w ICF w sposób następujący:

W kontekście zdrowia:

Aktywność jest to wykonywanie zadania lub czynności przez daną osobę.

Uczestniczenie jest zaangażowaniem się w sytuację życiową.

Istnieją cztery możliwości tworzenia związków pomiędzy aktywnościami (a) a uczestniczeniem (p) w odniesieniu do listy dziedzin:

(1) Odrębne zestawy dziedzin aktywności i dziedzin uczestniczenia (bez nakładania się)

Pewien zestaw kategorii kodowany jest tylko jako aktywności (to znaczy zadania lub działania, które dana osoba wykonuje), a inny zestaw kodowany jest tylko jako uczestniczenie (np. zaangażowanie się danej osoby w sytuacje życiowe). Dlatego też te dwa zestawy wykluczają się wzajemnie.

W pierwszej możliwości, zestaw kategorii aktywności i kategorii uczestniczenia ustalony jest przez użytkownika. Każda kategoria stanowi albo pozycję aktywności, albo element uczestniczenia, ale nie obydwu razem. Na przykład dziedziny mogą być podzielone w następujący sposób:

a1 uczenie się i stosowanie wiedzy

a2 ogólne zadania i wymagania

a3 porozumiewanie się

a4 poruszanie się

p5 dbanie o siebie

p6 życie domowe

p7 wzajemne kontakty międzyludzkie

p8 główne obszary życia

p9 życie w społeczności, towarzyskie i obywatelskie

(3) Szczegółowe kategorie, takie jak aktywności, i szerokie kategorie, takie jak uczestniczenie, z lub bez nakładania się dziedzin.

W innym podejściu do zastosowania definicji aktywności i uczestniczenia dla dziedzin, uczestniczenie ogranicza się do bardziej ogólnych lub szerszych kategorii w obrębie dziedziny (np. kategorie pierwszego poziomu takie jak tytuły rozdziałów) i uznaje się bardziej szczegółowe kategorie za aktywności (np. kategorie trzeciego i czwartego poziomu). Podejście to rozdziela kategorie w obrębie kilku lub wszystkich dziedzin; jest to więc rozróżnienie szerokie w przeciwieństwie do szczegółowego. Użytkownik może uznać, że niektóre dziedziny to wyłącznie (to znaczy na każdym poziomie uszczegółowienia) aktywności lub wyłącznie uczestniczenie.

Na przykład d4550 Czołganie się może być uznane za aktywność, podczas gdy d4555 Poruszanie się za uczestniczenie.

Istnieją dwa sposoby postępowania w tym przypadku (a) nie ma „nakładania” się tzn. jeżeli jakaś pozycja jest aktywnością to nie jest uczestniczeniem; lub (b) może występować nakładanie się, ponieważ niektórzy użytkownicy mogą używać pełnej listy aktywności i tylko szerokie tytuły jako uczestniczenia.

Kodowanie tej struktury

Podobnie jak możliwość (1) lub możliwość (2)

(4) Zastosowanie tych samych dziedzin dla zarówno aktywności jak i uczestniczenia z całkowitym nakładaniem się dziedzin.

W tym podejściu wszystkie dziedziny z listy aktywności i uczestniczenia mogą być postrzegane zarówno jako aktywności jak i uczestniczenie. Każda kategoria może być interpretowana jako funkcjonowanie indywidualne (aktywność) i funkcjonowanie społeczne (uczestniczenie).

Na przykład: d330 Mówienie, może być postrzegane zarówno jako aktywność jak i uczestniczenie. Osoba z brakiem strun głosowych może mówić przy pomocy urządzenia wspomagającego. Zgodnie z ocenami przy użyciu kwalifikatorów zdolności i wykonania, osoba ta ma:

Kwalifikator pierwszy

Mierne trudności w wykonaniu (być może z powodu czynników kontekstowych, takich jak osobisty stres lub postawy innych ludzi) 2

Kwalifikator drugi

Poważne trudności w zdolności bez urządzenia wspomagającego 3

Kwalifikator trzeci

Nieznaczne trudności w zdolności z urządzeniem wspomagającym → 1

Zgodnie z ICF matryca informacji dotycząca sytuacji tej osoby powinna być zakodowana w sposób następujący:

d330.231

Zgodnie z podejściem (4) tę sytuację można również zakodować jako:

a330.231

p330.2

W podejściu (4), kiedy stosowane są oba kwalifikatory wykonania i zdolności, istnieją dwie wartości dla tej samej komórki w macierzy informacji ICF: jedna dla aktywności i jedna dla uczestniczenia. Jeżeli te wartości są takie same, wtedy nie zachodzi sprzeczność, tylko nadmiar. Jednakże w przypadku wartości różniących się, użytkownicy muszą stworzyć zasadę podejmowania decyzji o sposobie kodowaniu macierzy informacyjnej, ponieważ oficjalny sposób kodowania WHO jest taki:

d *kategoria* q_p q_c

Jednym z możliwych sposobów pokonania tego nadmiaru może być uznanie kwalifikatora zdolności za aktywność a kwalifikatora wykonania za uczestniczenie.

Inna możliwość to stworzenie dodatkowych kwalifikatorów dla uczestniczenia aby uchwycić „zaangażowanie w sytuacje życiowe”.

Oczekuje się, że wraz z ciągłym stosowaniem ICF i powstawaniem danych empirycznych, zostanie udokumentowane, które z powyższych opcji są preferowane przez różnych użytkowników klasyfikacji. Badania doświadczalne doprowadzą również do jaśniejszego stosowania pojęć aktywności i uczestniczenia. Dane o tym, w jaki sposób pojęcia te są stosowane w różnych warunkach, w różnych krajach i dla różnych celów można gromadzić dla celów dalszych rewizji tego schematu.

Załącznik 4

Wybrane przypadki

Poniższe przykłady opisują zastosowanie koncepcji ICF w różnych przypadkach. Jest nadzieja, że pomogą one użytkownikom w zrozumieniu zmian i zastosowania podstawowych koncepcji i konstrukcji klasyfikacji. Celem poznania dalszych szczegółów proszę korzystać z podręczników szkoleniowych i kursów WHO.

Upośledzenie, które nie prowadzi do ograniczenia zdolności ani do problemów z wykonaniem.

Dziecko urodziło się bez jednego paznokcia palca u ręki. Ta wada rozwojowa stanowi upośledzenie struktury, ale nie zakłóca funkcji ręki dziecka ani czynności jakie dziecko może wykonywać tą ręką, więc nie ma ograniczenia zdolności dziecka. Podobnie nie ma problemu z wykonaniem – takim jak zabawa z innymi dziećmi bez wyśmiewania albo wykluczenia z zabawy – z powodu tej wady. Zatem dziecko nie ma ani ograniczenia zdolności ani problemów w wykonaniu.

Upośledzenie, które nie prowadzi do ograniczenia zdolności ale stwarza problemy z wykonaniem.

Dziecko z cukrzycą ma upośledzenie funkcji: trzustka nie funkcjonuje odpowiednio i nie wytwarza insuliny. Cukrzycę można wyrównać farmakologicznie, tzn. podając insulinę. Kiedy czynności organizmu (stężenie insuliny) zostają wyrównane, nie występują ograniczenia zdolności związanych z tym upośledzeniem. Jednakże dziecko z cukrzycą będzie zapewne miało problemy z wykonaniem w kontaktach towarzyskich z przyjaciółmi i rówieśnikami, w związku z jedzeniem, ponieważ musi ono ograniczać spożycie cukru. Brak odpowiedniego pożywienia może wytworzyć barierę. Dlatego mimo że nie ma tu ograniczenia zdolności to u dziecka będzie brak zaangażowania w kontakty towarzyskie w obecnym środowisku o ile nie zostaną podjęte kroki w celu zapewnienia odpowiedniego pożywienia.

Innym przykładem jest osoba z bielactwem na twarzy, ale bez innych dolegliwości. Ten problem kosmetyczny nie powoduje ograniczeń zdolności. Jednakże, osoba ta może żyć w otoczeniu, które mylnie uznaje bielactwo za trąd i uważa za zaraźliwe. Dlatego w obecnym środowisku tej osoby, ta negatywna postawa stanowi barierą środowiskową, która prowadzi do istotnych problemów z wykonaniem w stosunkach z innymi ludźmi.

Upośledzenie, które prowadzi do ograniczenia zdolności oraz – w zależności od okoliczności – do problemów w wykonaniu lub takich problemów nie stwarza

Istotną zmianą w rozwoju intelektualnym jest upośledzenie umysłowe. Może ono prowadzić do pewnego ograniczenia w różnych zdolnościach człowieka. Czynniki środowiskowe mogą wpływać na zakres wykonywania danej osoby w różnych dziedzinach życia. Na przykład dziecko z takim upośledzeniem umysłowym może napotkać niewielkie przeszkody w środowisku, w którym oczekiwania dla populacji ogólnej nie są wysokie i gdzie dziecku daje się do wykonania zestaw prostych, powtarzalnych, ale potrzebnych zadań. W tym otoczeniu dziecko będzie dobrze radziło sobie z wykonaniem w różnych sytuacjach życiowych.

Podobne dziecko dorastające w środowisku charakteryzującym się współzawodnictwem i dużymi oczekiwaniami szkolnymi może napotkać większą liczbę problemów w wykonaniu w różnych sytuacjach życiowych niż pierwsze dziecko.

Ten przykład porusza dwa zagadnienia. Pierwsze pokazuje, że normy lub standardy populacyjne, do których porównywane jest funkcjonowanie jednostki muszą być odpowiednie do rzeczywistego aktualnego otoczenia. Drugie obrazuje, że obecność lub brak czynników środowiskowych może mieć albo ułatwiający albo utrudniający wpływ na to funkcjonowanie.

Dawne upośledzenie nie prowadzące do ograniczeń zdolności, ale wciąż powodujące problemy w wykonaniu

Osoba, która powróciła do zdrowia po ostrej psychozie, ale która nosi piętno kiedyś „chorego psychicznie” może mieć problemy w wykonaniu w dziedzinie zatrudnienia lub w dziedzinie stosunków międzyludzkich, z powodu negatywnych postaw ludzi w jej lub jego środowisku. Zaangażowanie tej osoby w pracę lub życie towarzyskie jest z tego powodu ograniczone.

Różne rodzaje upośledzenia i ograniczenia zdolności prowadzące do podobnych problemów w wykonaniu

Jednostka nie może zostać zatrudniona ponieważ stopień jej upośledzenia spowodowany porażeniem czterokończynowym uznaje się za uniemożliwiający wykonywanie pewnych obowiązków zawodowych na danym stanowisku (na przykład posługiwanie się komputerem z ręczną klawiaturą). Miejsce pracy nie posiada potrzebnych urządzeń adaptacyjnych aby ułatwić takiej osobie spełnienie wymagań w pracy na danym stanowisku (np. oprogramowanie umożliwiające rozpoznawanie głosu, które zastępuje ręczną klawiaturę).

Inna osoba z lżejszym porażeniem czterokończynowym może posiadać zdolność wykonywania koniecznych obowiązków zawodowych, ale nie może zostać zatrudniona, ponieważ wyczerpano już limit zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Trzecia osoba, która jest zdolna do wykonywania wymaganych obowiązków zawodowych, nie może zostać zatrudniona ponieważ on lub ona ma ograniczenie aktywności, wymagające używania wózka inwalidzkiego, ale miejsce pracy jest dla wózków niedostępne.

Wreszcie, osoba poruszająca się na wózku inwalidzkim może zostać zatrudniona na danym stanowisku, i jest zdolna do wykonywania swoich obowiązków i rzeczywiście wykonuje je w danej pracy. Mimo to może wciąż mieć problemy w wykonaniu w dziedzinie kontaktów międzyludzkich z innymi współpracownikami, ponieważ nie ma dostępu do pomieszczeń socjalnych w zakładzie pracy. To ograniczenie wykonania w zakresie nawiązywania kontaktów towarzyskich w miejscu zatrudnienia może pozbawić tę osobę możliwości awansu.

Wszystkie te cztery osoby doświadczają problemów z wykonaniem w dziedzinie zatrudnienia z powodu różnych czynników środowiskowych, pozostających we wzajemnej relacji ze stanem chorobowym lub niepełnosprawnością. Dla pierwszej osoby bariery środowiska obejmują brak udogodnień w miejscu pracy i prawdopodobnie negatywne postawy. Druga osoba napotyka na negatywne postawy dotyczące zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Trzecia osoba napotyka na brak dostępu do budynku, a ostatnia – negatywne postawy w odniesieniu do niepełnosprawności w ogóle.

Podejrzenie niepełnosprawności prowadzące do znacznych problemów w zakresie wykonania bez ograniczeń w zakresie zdolności

Mężczyzna pracuje z chorymi na AIDS. Jest zdrowy, ale okresowo musi się poddawać badaniom na obecność wirusa HIV. Nie ma ograniczeń zdolności. Ludzie którzy pozostają z nim w stosunkach towarzyskich podejrzewają jednak, że mógł się zarazić wirusem i dlatego unikają go. Prowadzi to do istotnych ograniczeń wykonania w dziedzinie stosunków towarzyskich oraz w życiu społecznym, towarzyskim i obywatelskim. Zaangażowanie jego jest ograniczone z powodu negatywnych postaw ludzi z jego otoczenia.

Rodzaje niepełnosprawności nie objęte obecnie klasyfikacją ICF prowadzące do problemów w wykonaniu

Kobieta miała matkę, która zmarła na raka piersi. Ma 45 lat i dobrowolnie poddała się niedawno badaniu przesiewowemu. Stwierdzono, że jest nosicielką genu, który wiąże się ze zwiększonym ryzykiem zachorowania na raka piersi. Nie ma zaburzeń w funkcjonowaniu ani w strukturze ciała, ani ograniczenia zdolności, ale jej firma ubezpieczeniowa odmówiła jej ubezpieczenia zdrowotnego ze względu na zwiększone u niej ryzyko zachorowania na raka piersi. Jej zaangażowanie w dziedzinie dbania o swoje zdrowie jest ograniczone z powodu polityki firmy ubezpieczenia zdrowotnego.

Przykłady dodatkowe

Dziesięcioletni chłopiec został skierowany do logopedy z rozpoznaniem „jąkania się”. W trakcie badania stwierdzono przerywanie ciągłości mowy, przyspieszone tempo wewnątrz- i międzywyrazowe, problemy z rozmieszczeniem w czasie mowy oraz nieodpowiedni rytm mowy (upośledzenia). Ma kłopoty w szkole z głośnym czytaniem oraz z rozmową (ograniczenia zdolności). Podczas zajęć grupowych chłopiec nie wykazuje żadnej inicjatywy i nie uczestniczy w dyskusji mimo chęci (problemy z wykonaniem w dziedzinie rozmowy z wieloma ludźmi). Podczas przebywania w grupie zaangażowanie tego chłopca w rozmowę jest ograniczone z powodu towarzyskich norm i zwyczajów dotyczących spokojnego toku rozmowy.

Czterdziestoletnia kobieta, która przed czterema miesiącami doznała odgięciowego urazu kręgosłupa szyjnego skarży się na ból szyi, silne bóle głowy i zawroty głowy, osłabienie siły mięśni oraz stany lekowe (upośledzenia). Ma problemy z chodzeniem, gotowaniem, sprząaniem, posługiwaniem się komputerem i prowadzeniem samochodu (ograniczenia zdolności). W trakcie konsultacji z jej lekarzem wspólnie postanowiono, że powinna poczekać z powrotem do swojej dawnej pracy w pełnym zakresie godzin, do czasu zmniejszenia się dolegliwości (problemy z wykonaniem w dziedzinie zatrudnienia). Gdyby polityka w miejscu pracy w jej obecnym otoczeniu pozwoliła na zmienne godziny pracy, zwolnienie chorobowe gdy objawy szczególnie się nasila, i pozwoliła jej na wykonywanie pracy w domu jej zaangażowanie w dziedzinie zatrudnienia uległoby poprawie.

Załącznik 5

ICF i ludzie niepełnosprawni

Proces przygotowywania poprawionej wersji ICF, od samego początku wspierany był przez osoby niepełnosprawne i organizacje zajmujące się niepełnosprawnością. Szczególnie Disabled Peoples' International (Międzynarodówka Osób Niepełnosprawnych) poświęciła wiele czasu i energii opracowaniu wersji poprawionej a ICF odzwierciedla ten istotny wkład.

WHO docenia znaczenie pełnego udziału osób niepełnosprawnych i ich organizacji w opracowaniu poprawionej wersji klasyfikacji funkcjonowania i niepełnosprawności. Klasyfikacja ICF będzie służyć jako podstawa zarówno do oceny, jak i pomiaru niepełnosprawności w wielu kontekstach naukowych, klinicznych, administracyjnych i polityki socjalnej. Dlatego ważne jest, aby nie nadużywano ICF w sposób który może być szkodliwy dla interesów osób niepełnosprawnych (patrz Wskazówki etyczne w Aneksie 6).

W szczególności, WHO zdaje sobie sprawę, że same terminy używane w klasyfikacji mogą, mimo najlepszych intencji wszystkich zainteresowanych, niejako piętnować i stanowić pewnego rodzaju etykiety. W trosce o to, we wczesnym okresie przygotowywania nowej wersji zrezygnowano całkowicie z terminu „handicap” (upośledzenie inwalidztwo) ponieważ ma ono negatywne konotacje w języku angielskim oraz nie stosować terminu niepełnosprawność (ang. disability) jako nazwy składowej, ale traktować go jako ogólny szeroki termin.

Pozostaje jednak do rozwiązania trudna kwestia jak najlepiej określać osoby, które odczuwają pewnego stopnia ograniczenia funkcji czy zaburzenia czynności. ICF stosuje termin „niepełnosprawność” (ang. disability) jako wielowymiarowe zjawisko wynikające z wzajemnych oddziaływań między ludźmi i otaczającym ich środowiskiem fizycznym i społecznym. Z różnych powodów, odnosząc się do osób, niektórzy wolą używać terminu „ludzie z niepełnosprawnością” a inni wolą mówić „osoby niepełnosprawne”. W świetle tej rozbieżności nie ma jednolitego podejścia, które przyjęłoby WHO i dlatego nie jest właściwe by w ICF sztywno trzymać się tylko jednego lub drugiego podejścia, przyjmując ważną zasadę, że ludzie mają prawo być nazywani tak, jak sobie tego życzą.

Ponadto należy podkreślić, że ICF absolutnie nie jest klasyfikacją ludzi. Stanowi klasyfikację cech charakterystycznych stanu zdrowia ludzi w kontekście ich indywidualnych sytuacji życiowych oraz wpływów środowiska. To interakcja między charakterystycznymi cechami stanu zdrowia a czynnikami kontekstowymi stwarza niepełnosprawność. Krótko mówiąc ważne jest aby ludzi nie ograniczać albo charakteryzować wyłącznie w kategoriach, ich upośledzenia, ograniczenia aktywności lub uczestniczenia. Na przykład zamiast określenia „osoba upośledzona umysłowo” klasyfikacja posługuje się wyrażeniem „osoba z problemem w uczeniu się”. ICF zapewnia to poprzez unikanie jakiegokolwiek odnoszenia się do osoby w kategoriach określeń stanu zdrowia lub niepełnosprawności, oraz przez stosowanie w swoim przebiegu określeń neutralnych, jeśli nie pozytywnych, i konkretnego języka.

W słusznej trosce, by nie przyklejać ludziom etykietek kategorie w ICF wyrażone są w sposób neutralny, aby uniknąć lekceważenia, napiętnowania i niewłaściwych konotacji. Jednakże podejście to niesie ze sobą problem, który można by nazwać „oczyszczaniem” terminologii. Negatywne cechy stanu zdrowia jakiejś osoby i sposób reakcji na to innych

ludzi są niezależne od terminologii użytej do zdefiniowania tego stanu. Jak byśmy nie nazwali niepełnosprawność, będzie ona istnieć bez względu na użyte określenia. Problem ten nie stanowi wyłącznie kwestia języka, ale także, i to przede wszystkim, kwestia postaw innych osób i społeczeństwa wobec niepełnosprawności. Potrzebna jest prawidłowa treść oraz zastosowanie terminologii i klasyfikacji.

WHO przyjęła na siebie zobowiązanie kontynuowania wysiłków zmierzających do zwiększenia pozycji osób niepełnosprawnych przez klasyfikację i ocenę, a nie pozbawiania ich praw czy dyskryminowania.

Wyraża się nadzieję, że same osoby niepełnosprawne będą wносить wkład w zastosowanie i rozwój ICF we wszystkich sektorach. Jako naukowcy, menedżerowie i politycy, osoby niepełnosprawne pomogą stworzyć zasady i narzędzia, oparte na klasyfikacji ICF. ICF służy także jako potencjalnie potężne narzędzie dla opartego na faktach wsparcia tej idei. Dostarcza ona wiarygodnych i porównywalnych danych, dla rozpoczęcia zmian. Pogląd natury politycznej, że niepełnosprawność jest w równej mierze skutkiem barier środowiskowych, jak i stanów chorobowych i uszkodzeń, najpierw należy zweryfikować za pomocą badań naukowych, a potem przedstawić jako ważne i sprawdzone dowody. Dowody te mogą przynieść prawdziwą zmianę społeczną dla osób niepełnosprawnych na całym świecie.

Mecenat niepełnosprawności może także być wsparty przez ICF. Ponieważ pierwotnym celem mecenatu jest określenie rodzaju działań, które mogą poprawić poziom uczestniczenia osób niepełnosprawnych, ICF może pomóc ustalić, gdzie leży główna „przyczyna” niepełnosprawności, czy w środowisku wskutek obecność barier lub braku ułatwień, czy w ograniczonej zdolności samej jednostki czy też w wyniku z obu tych czynników razem. Za pomocą tej klasyfikacji można ukierunkować odpowiednie działania oraz monitorować i mierzyć ich wpływ na poziom uczestniczenia.

W ten sposób można osiągnąć konkretne cele oparte na faktach oraz wspierać cele ogólne mecenatu niepełnosprawności.

Załącznik 6

Zasady etyczne posługiwania się ICF.

Każde narzędzie naukowe może być używane nieprawidłowo lub nadużywane. Naiwnym byłoby sądzić, że system klasyfikacyjny taki jak ICF nigdy nie będzie używany w sposób szkodliwy dla ludzi. Jak wyjaśniono w Dodatku 5, proces rewizji ICIDH od początku włączył osoby niepełnosprawne i organizacje je wspierające. Ich wkład doprowadził do istotnych zmian w terminologii, treści i strukturze ICF. Ten aneks przedstawia kilka podstawowych wskazówek etycznego stosowania ICF. Oczywiście jest, że żaden zestaw wskazówek nie może przewidzieć wszystkich form nieprawidłowego posługiwania się klasyfikacją lub innym narzędziem naukowym, i z tego powodu, same wskazówki nie mogą temu przeciwdziałać. Ten dokument nie jest wyjątkiem. Należy mieć nadzieję, że zwrócenie uwagi na zasady podane poniżej, zmniejszy ryzyko, że ICF będzie używany w sposób pozbawiony szacunku i szkodliwy dla osób niepełnosprawnych.

Szacunek i zaufanie

- (1) ICF powinien zawsze być używany z poszanowaniem wrodzonej wartości i autonomii osób.
- (2) ICF nigdy nie powinien być używany w celu piętnowania ludzi lub nadawania ludziom etykietek ani też identyfikowania ich wyłącznie w kategoriach jednej lub więcej kategorii niepełnosprawności.
- (3) W warunkach klinicznych ICF powinien być zawsze stosowany za pełną wiedzą, współpracą i zgodą osób, których poziom funkcjonowania jest klasyfikowany. Jeżeli ograniczenia zdolności poznawczych jednostki wykluczają to zaangażowanie, przedstawiciel tej osoby powinien być aktywnym uczestnikiem.
- (4) Informacja kodowana z użyciem ICF powinna być traktowana jako informacja osobista oraz podlegać uznanym zasadom poufności, odpowiednim do sposobu, w jaki dane będą wykorzystane.

Kliniczne zastosowanie ICF

- (5) Jeśli to możliwe, klinicysta powinien wyjaśnić osobie lub jej przedstawicielowi cel zastosowania ICF i zachęcić do pytań o trafność zastosowania jej do klasyfikacji poziomów funkcjonowania danej osoby.
- (6) W miarę możliwości, osoba, której poziom funkcjonowania podlega klasyfikacji (lub jej przedstawiciel) powinna mieć możliwość uczestniczenia, a w szczególności konfrontowania lub potwierdzenia odpowiedniości kategorii, która jest użyta i przyznanej oceny.

- (7) Ponieważ niesprawność podlegająca klasyfikacji jest wypadkową zarówno stanu chorobowego występującego u danej osoby, jak i fizycznego i społecznego kontekstu, w którym ta osoba żyje, klasyfikacja ICF powinna być stosowana holistycznie.

Zastosowanie społeczne informacji z ICF

- (8) Informacja ICF powinna być używana, w najszerszym możliwym zakresie, przy współuczestnictwie osób zainteresowanych w celu poprawy ich wyborów i kontroli nad własnym życiem.
- (9) Informacja ICF powinna być używana w celu rozwoju polityki społecznej i zmian politycznych, które mają prowadzić do wzmocnienia i wspierania uczestniczenia jednostek.
- (10) Klasyfikacja ICF i wszelkie informacje uzyskane w wyniku jej stosowania nie powinny być używane do odbierania nabytych praw, ani do ograniczania zalegalizowanych uprawnień do korzyści przyznanych jednostkom lub grupom.
- (11) Jednostki (osoby) identycznie sklasyfikowane w ICF mogą wciąż różnić się pod wieloma względami. Prawa i regulacje prawne odnoszące się do klasyfikacji ICF nie powinny zakładać większej jednorodności niż zamierzona i powinny zapewnić, że ci, których poziomy funkcjonowania podlegają klasyfikacji uznawani są za odrębne osoby.

Załącznik 7

Podsumowanie procesu rewizyjnego

Rozwój ICDH

W 1972 roku WHO przygotowała wstępne opracowanie dotyczące konsekwencji choroby. W ciągu kilku miesięcy zaproponowano nowe bardziej wszechstronne podejście. Propozycja ta opierała się na dwóch istotnych zasadach: dokonano rozróżnienia między upośledzeniem a jego znaczeniem, to znaczy jego funkcjonalnymi i społecznymi konsekwencjami, a rozmaite aspekty przedstawiania danych sklasyfikowano oddzielnie w różnych zbiorach liczbowych. Zasadniczo, podejście to zakładało istnienie szeregu odrębnych, chociaż analogicznych, klasyfikacji, w przeciwieństwie do tradycji ICD, gdzie liczne osie (etiologia, anatomia, patologia, itd.) są zintegrowane w hierarchicznym systemie zajmującym pojedynczy zbiór liczbowy. Badano możliwość włączenia tych propozycji do schematu zgodnego z zasadami, określającymi strukturę ICD. Jednocześnie, poczyniono wstępne próby usystematyzowania terminologii służącej do opisu konsekwencji chorób. Opracowanie to rozprawdzano nieoficjalnie w 1973 roku a o pomoc zwrócono się szczególnie do grup zainteresowanych rehabilitacją.

Osobne klasyfikacje dotyczące upośledzeń i utrudnień wynikających z kalectwa zaprezentowano w 1974 r. a następnie kontynuowano na ten temat dyskusję. Porównano komentarze i opracowano ostateczne propozycje. Zostały one przedstawione pod rozprawę Międzynarodowej Konferencji ds. 9 wersji Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób (ICD) w październiku 1975. Po rozpatrzeniu klasyfikacji, Konferencja zaleciła ich opublikowanie w celu przetestowania. W maju 1976 Dwudzieste Dziewiąte Światowe Zgromadzenie Zdrowia zapoznało się z tym zaleceniem i przyjęło rezolucję WHA29.35, w której zaleciło opublikowanie w celu przetestowania uzupełniającej klasyfikacji upośledzeń i inwalidztwa jako suplementu do Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób, ale nie jako jej integralnej części. W wyniku tego opublikowano w 1980 roku pierwszą wersję ICDH. W 1993 została ona wznowiona z dodatkowym wstępem.

Wstępne kroki w opracowaniu poprawionej wersji ICDH.

W 1993 roku postanowiono rozpocząć przygotowywanie poprawionej wersji ICDH. Dezyderaty dla poprawionej wersji, znanej tymczasowo jako ICDH-2, były następujące:

- powinna spełniać wielorakie cele zgodnie z wymogami różnych krajów, sektorów i dziedzin opieki zdrowotnej;
- powinna być na tyle prosta, aby osoby zajmujące się w praktyce tymi zagadnieniami postrzegały ją jako logiczny opis konsekwencji stanów chorobowych;

- powinna mieć zastosowanie w praktyce – np. w identyfikowaniu potrzeb opieki zdrowotnej i dostosowywaniu programów interwencyjnych (takich jak: zapobieganie, rehabilitacja, działania społeczne);
- powinna dostarczać spójnego obrazu procesów związanych z konsekwencjami stanów chorobowych, tak by proces utraty sprawności oraz inne wymiary chorób / zaburzeń można było obiektywnie ocenić i zarejestrować oraz odpowiednio na nie zareagować;
- powinna uwzględniać odmienności kulturowe (powinno być możliwe jej przetłumaczenie, oraz zastosowanie w różnych kulturach i systemach opieki zdrowotnej);
- powinno być możliwe zastosowanie jej jako uzupełnienie rodziny systemów klasyfikacyjnych WHO.

Pierwotnie, zadanie opracowania propozycji części dotyczącej upośledzeń oraz aspektów związanych z językiem, mową i narządami zmysłów powierzono francuskiemu Centrum Współpracującemu z WHO. Holenderskie Centrum Współpracy miało zaproponować poprawioną wersję części dotyczącej niepełnosprawności i aspektów lokomotorycznych (ruchowych) klasyfikacji oraz opracować przegląd literatury, a Centrum Współpracy z Ameryki Północnej miało zaproponować wersję części dotyczącej inwalidztwa. Dodatkowo, dwie grupy interwencyjne miały przedstawić propozycje dotyczące aspektów zdrowia psychicznego oraz zagadnień pediatrycznych. Postępów dokonano na spotkaniu rewizyjnym ICIDH-2 w Genewie w 1996 roku, gdzie przedstawiono zbiorczą wersję roboczą Alfa do której włączono różne propozycje i przeprowadzono pierwsze testy pilotażowe. Na spotkaniu w 1996 postanowiono, że od tej pory każde centrum współpracujące oraz grupy interwencyjne zajmować się będą całością wersji roboczej a nie jedynie swoimi działami rewizji. Od maja 1996 do lutego 1997 wersja Alfa była przekazywana pomiędzy centrami współpracującymi i grupami roboczymi, a komentarze i sugestie wpływały do centrali WHO. Puszczono także w obieg zestaw podstawowych pytań, obejmujący główne kwestie związane z poprawą wersji, aby ułatwić zbieranie komentarzy.

W procesie rewizji rozważano następujące tematy:

- Trzy poziomowa klasyfikacja, tzn. upośledzenie, niepełnosprawności i kalectwo, okazała się użyteczna i powinno pozostać. Należy rozważyć włączenie czynników kontekstowych /środowiskowych, chociaż większość propozycji poprzestało na etapie opracowań teoretycznych i badań empirycznych.
- Wzajemne powiązania między I/D/H i odpowiedni związek między nimi stały się przedmiotem dyskusji. Krytykowano model przyczynowy, na którym opierała się wersja ICIDH z 1980r., brak zmian w czasie i jednokierunkowy przepływ od upośledzenia do niepełnosprawności i do kalectwa. W procesie rewizyjnym zaproponowano alternatywne graficzne przedstawienie zagadnienia.
- ICIDH-1980 było trudne w użyciu. Za konieczne uznano jej uproszczenie: wersja poprawiona powinna zmierzać ku prostszym rozwiązaniom a nie ku wprowadzaniu dodatkowych szczegółów.
- Czynniki kontekstowe (zewnętrzne - czynniki środowiskowe / wewnętrzne - czynniki osobowe). Te czynniki, które były głównymi elementami składowymi procesu kalectwa (jak to ujęto w 1980 wersji ICIDH) powinny stać się przedmiotem dodatkowego opracowania w ramach ICIDH. Ponieważ jednak czynniki społeczne i

fizyczne występujące w środowisku i ich związek z upośledzeniem, niepełnosprawnością i kalectwem są silnie powiązane z kulturą, nie powinny one stanowić odrębnej kategorii w obrębie ICIDH. Tym niemniej klasyfikacja czynników środowiskowych może się okazać użyteczna w analizie sytuacji w poszczególnych krajach oraz w opracowaniu rozwiązań na poziomie krajowym.

- Upośledzenia powinny odzwierciedlać postęp w rozwoju wiedzy o podstawowych mechanizmach biologicznych.
- Możliwość zastosowania w różnych kulturach i uniwersalność powinny stanowić główny cel.
- Głównym celem procesu rewizyjnego było także opracowanie materiałów szkoleniowych i prezentujących klasyfikację.

ICIDH-2 Beta-1 i Beta –2 wersje robocze

W marcu 1997 r., opracowano wersję roboczą Beta-1, która uwzględniała propozycje zebrane w poprzednich latach. Wersję tę przedstawiono na spotkaniu rewizyjnym ICIDH w kwietniu 1997 r. Po włączeniu postanowień przyjętych na spotkaniu w czerwcu 1997 opublikowano wersję roboczą ICIDH-2 Beta-1 w celu poddania jej badaniom terenowym. W oparciu o wszystkie dane i informacje zebrane zwrótnie jako wynik badań terenowych wersji Beta-1 pomiędzy styczniem a kwietniem 1999 napisano wersję roboczą Beta-2. Wersję roboczą przedstawiono i poddano dyskusji na dorocznym spotkaniu na temat ICIDH-2 w Londynie w kwietniu 1999. Po włączeniu postanowień przyjętych na spotkaniu w lipcu 1999 wydrukowano i opublikowano wersję roboczą Beta-2. celem przeprowadzenia badań terenowych.

Badania terenowe

Badania terenowe wersji roboczej Beta-1 przeprowadzono od czerwca 1997 do grudnia 1998, a badania Beta-2 od lipca 1999 do września 2000.

W badaniach terenowych licznie uczestniczyły kraje członkowskie WHO oraz przedstawiciele różnych dyscyplin i sektorów, takich jak ubezpieczenia zdrowotne, ubezpieczenia społeczne, organizacje pracownicze, szkolnictwo i inne grupy zajmujące się w klasyfikowaniem stanów chorobowych (przy pomocy Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób – ICD, Klasyfikacji Pielęgniarskiej oraz Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Szkolnictwa – ISCED). Celem było osiągnięcie konsensusu, dzięki wprowadzeniu przejrzystych definicji, o charakterze operacyjnym. Badania terenowe stanowiły ciągły proces rozwoju, konsultacji, informacji zwrotnych, aktualizacji i testowania.

Jako część badań terenowych wersji Beta-1 i Beta-2 przeprowadzono następujące badania:

- tłumaczenie i ocenę językową
- ocenę poszczególnych pozycji
- odpowiedzi na podstawowe pytania zadawane w czasie konferencji i osoby indywidualne

- informacje zwrotne od organizacji i osób indywidualnych
- testowanie opcji
- wykonalność i wiarygodność w ocenie przypadków (podsumowanie przypadków)
- inne (np: badania prowadzone przez grupy zajmujące się określonymi zagadnieniami)

Testowanie skoncentrowane było na zagadnieniach dotyczących wielu kultur i sektorów. Ponad 50 krajów i 1800 ekspertów było zaangażowanych w badania terenowe, z których sporządzono odrębne raporty.

ICIDH-2 wersja przedostatnia

Na podstawie danych z badań terenowych wersji Beta-2 oraz w konsultacji z współpracującymi ośrodkami i Komitetem Ekspertów WHO do spraw Pomiarów i Klasyfikacji w październiku 2000 napisano przedostatnią wersję roboczą ICIDH-2. Ta wersja została przedstawiona na spotkaniu rewizyjnym w listopadzie 2000. Po włączeniu zaleceń ze spotkania przedostatnia wersja ICIDH-2 (grudzień 2000) została złożona do Komitetu Wykonawczego WHO w styczniu 2001. Następnie ostateczną wersję ICIDH-2 przedstawiono na Pięćdziesiątym-czwartym Światowym Zgromadzeniu Zdrowia w maju 2001.

Przyjęcie ostatecznej wersji

Po przedyskutowaniu ostatecznej wersji Zgromadzenie Zdrowia przyjęło nową klasyfikację pod nazwą: Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (International Classification of Functioning, Disability and Health) w rezolucji WHA54.21 z 22 maja 2001. Rezolucja mówi co następuje:

Pięćdziesiąte czwarte Zgromadzenie Zdrowia

1. PRZYJMUJE drugą edycję Międzynarodowej Klasyfikacji Upośledzenia, Niepełnosprawności i Inwalidztwa (ICIDH) pod tytułem Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia, od tej chwili określanej w skrócie jako ICF;
2. ZALECA Państwom Członkowskim stosowanie ICF jako odpowiednią klasyfikację w badaniach naukowych, procesach nadzoru i sprawozdawczości, biorąc pod uwagę specyficzne sytuacje w Państwach Członkowskich, i szczególnie w obliczu możliwych dalszych rewizji;
3. ZWRACA się z prośbą do Dyrektora Generalnego o wspieranie Państw Członkowskich, na ich prośbę, we wdrażaniu ICF.

Załącznik 8

Kierunki rozwoju ICF w przyszłości

Stosowanie ICF będzie w znacznym stopniu zależeć od jej przydatności w praktyce; zakresu w jakim może służyć jako miara do oceny działalności służby zdrowia w oparciu o wskaźniki szacujące skutki odczuwane przez konsumentów, oraz możliwości zastosowania w różnych kulturach pozwalające na dokonywać międzynarodowych porównań w celu identyfikacji potrzeb i środków na planowanie i badania naukowe. ICF nie stanowi bezpośrednio narzędzia politycznego. Jej stosowanie może jednak mieć pozytywny wpływ na określenie polityki poprzez dostarczenie informacji pomocnej w ustaleniu polityki zdrowotnej, promocji równych szans dla wszystkich ludzi oraz wspierania walki z dyskryminacją osób niepełnosprawnych.

Wersje ICF

Ze względu na odmienne potrzeby różnych typów użytkowników, klasyfikacja ICF będzie przedstawiona w licznych wersjach i formatach.

Główna klasyfikacja:

Dwie części i ich składowe w ICF prezentowane są w dwóch wersjach, aby zaspokoić potrzeby różnych użytkowników wymagających różnych poziomów szczegółowości:

Pierwsza wersja jest wersją *pełną (szczegółową)*, i zawiera wszystkie poziomy klasyfikacji i pozwala na wprowadzenie 9999 kategorii w każdym składniku klasyfikacji. Używana jest jednak znacznie mniejsza ich liczba. Kategorie wersji pełnej można połączyć tworząc wersję skróconą, kiedy wymagana jest informacja sumaryczna.

Wersja druga jest *wersją skróconą (zwięzłą)* i zawiera dwa poziomy kategorii dla każdego składnika i dziedziny klasyfikacji. Podane są również definicje tych terminów i kryteria włączenia i wyłączenia.

Specyficzne adaptacje

- (a) Wersje do zastosowania klinicznego: Wersje te przygotowane będą do użycia klasyfikacji ICF w różnych zastosowaniach klinicznych (np. terapia zajęciowa). Kodowanie i terminologia użyte w tych wersjach będą oparte na zasadach obowiązujących w głównym tomie, a oprócz tego podane będą inne szczegółowe informacje, takie jak wytyczne odnośnie ceny i opisu klinicznego. Wersje te mogą być również odpowiednio zredagowane dla określonych dyscyplin (np. rehabilitacji, zdrowie psychiczne).
- (b) Wersje stosowane w badaniach naukowych: Podobnie do wersji klinicznych będą one zaspokajając specjalne potrzeby badawcze i dostarczą precyzyjnych definicji w formie operacyjnej pozwalających na ocenę warunków stanów zdrowotnych.

Dalsza praca

Zważywszy na mnogość zastosowań i rozmaite zapotrzebowanie na klasyfikacje ICF, należy pamiętać, że WHO i ośrodki współpracujące prowadzą dodatkowe prace nad zaspokojeniem tych potrzeb.

ICF jest własnością wszystkich swoich użytkowników. Jest jedynym tego rodzaju narzędziem przyjętym w skali międzynarodowej. Jej celem jest uzyskanie lepszej informacji na temat zjawisk niepełnosprawności i funkcjonowania człowieka, oraz doprowadzenie do osiągnięcia konsensusu w skali międzynarodowej. Aby doprowadzić do uznania ICF przez społeczność w różnych krajach i grupy międzynarodowe WHO poczyni wszelkie wysiłki aby klasyfikacja ta była przyjazna dla użytkownika i zgodna z działaniami normalizacyjnymi, takimi jak te, które prowadzi Międzynarodowa Organizacja Standaryzacji (ISO).

Kierunki rozwoju i zastosowania klasyfikacji ICF w przyszłości można krótko przedstawić następująco:

- Zachęcanie do stosowania ICF w poszczególnych krajach w celu rozwoju narodowych baz danych;
- ustalenie międzynarodowego zbioru danych oraz schematu pozwalającego na międzynarodowe porównania;
- określenie algorytmów kwalifikacji pozwalających na otrzymywanie świadczeń socjalnych rent i emerytur;
- badanie niepełnosprawności i funkcjonowania członków rodziny (np. badanie niepełnosprawności osób trzecich ze względu na chorobę współmałżonka lub partnera);
- opracowanie klasyfikacji składnika Czynniki osobowe;
- opracowanie precyzyjnych operacyjnych definicji kategorii do celów badawczych
- stworzenie instrumentów oceniających w celu identyfikacji i pomiarów;²³
- umożliwienie praktycznych zastosowań dzięki komputeryzacji i formularzom do opisu przypadków;
- ustalenie związków między pojęciami jakości życia i pomiarem subiektywnego dobrostanu;²⁴
- prowadzenie badań naukowych nad doborem leczenia lub interwencji terapeutycznych;

---

²³ WHO opracowuje obecnie instrumenty oceniające powiązane z klasyfikacją ICF mając na uwadze możliwość ich zastosowania w różnych kulturach. Bada się obecnie ich rzetelność i trafność. Instrumenty oceniające występować będą w trzech postaciach: krótka wersja do celów przesiewowych /identyfikacji przypadków; wersja do codziennego stosowania przez pracowników służby zdrowia i wersja pełna do celów szczegółowych badań naukowych. Wszystkie wersje będą udostępniane przez WHO.

²⁴ Związki z jakością życia: Ważna jest zgodność (kompatybilność) między pojęciami „jakości życia” i niepełnosprawności. Jakość życia dotyczy jednakże tego, jak ludzie „odczuwają” własną chorobę i jej skutki; jest to więc pojęcie „subiektywnego dobrostanu”. Z drugiej strony pojęcie choroby/ niepełnosprawność odnoszą się do obiektywnych i uzewnętrznionych oznak obserwowanych u danej osoby.

- promowanie wykorzystania klasyfikacji ICF w badaniach naukowych w celu porównania różnych stanów chorobowych;
- opracowanie materiałów szkoleniowych dotyczących wykorzystania ICF;
- stworzenie na całym świecie ośrodków szkoleniowych i referencyjnych zajmujących się klasyfikacją ICF;
- dalsze badania nad czynnikami środowiskowymi w celu dostarczenia niezbędnych szczegółowych informacji do opisu zarówno standardowego jak i rzeczywistego (obecnego) środowiska.

Załącznik 9

Sugerowane wymagania dotyczące danych ICF dla idealnego i minimalnego systemu informacji zdrowotnej i nadzoru

Funkcje i struktury ciała		Rozdział i kod	Blok klasyfikacji i kategoria
Wzrok	2	b210-b220	Widzenie i funkcje pokrewne
Słuch	2	b230-b240	Słuch i funkcje przedsionka
Mowa	3	b310-b340	Głos i funkcje mowy
Trawienie	5	b510-b535	Funkcje układu trawiennego
Wydalanie z organizmu	6	b610-b630	Funkcje układu moczowego
Płodność	6	b640-b670	Funkcje płciowe i rozrodcze
Aktywność seksualna	6	b640	Zdrowie płciowe i rozrodcze
Skóra i oszpecenie	8	b810-b830	Skóra i powiązane z nią struktury
Oddychanie	4	b440-b460	Funkcje układu oddechowego
Ból *	2	b280	Ból
Emocje*	1	b152-b180	Szczególne funkcje psychiczne
Sen	1	b134	Ogólne funkcje psychiczne
Energia-napęd	1	b130	Ogólne funkcje psychiczne
Funkcje poznawcze *	1	b140, b144, b164	Uwaga, pamięć i funkcje poznawcze wyższego poziomu
Aktywności i uczestniczenie			
Porozumiewanie się	3	d310-d345	Porozumiewanie się – odbieranie – tworzenie
Poruszanie się*	4	d450-d465	Chodzenie i poruszanie się
Zręczność	4	d430-d445	Przenoszenie, przemieszczanie i manipulowanie przedmiotami
Dbanie o siebie*	5	d510-d570	Dbanie o siebie
Podstawowe czynności *	6 i 8		Życie domowe: główne potrzeby życiowe
Relacje międzyludzkie	7	d730-d770	Szczególne kontakty międzyludzkie
Funkcjonowanie społeczne	9	d910-d930	Życie w społeczności lokalnej działalność społeczna i obywatelska

* Te pozycje to kandydaci do minimalnej listy

Załącznik 10

Podziękowania

Rozwój ICF nie byłby możliwy bez szerokiego wsparcia wielu ludzi z różnych części świata, którzy poświęcili jej dużo czasu i wysiłku oraz zdobyli środki finansowe w ramach międzynarodowej sieci. Nie jesteśmy w stanie ma podziękować im wszystkim w tym miejscu, zatem wymieniamy poniżej wiodące ośrodki, organizacje i indywidualne osoby.

Centra współpracujące z WHO przy powstawaniu ICF

- Australia: Australian Institute of Health and Welfare, GPO Box 570, Canberra ACT 2601, Australia. Contact: Ros Madden.
- Canada: Canadian Institute for Health Information, 377 Dalhousie Street, Suite 200, Ottawa, Ontario K1N9N8, Canada. Contact: Janice Miller.
- France: Centre Technique National d'Etudes et de Recherches sur les Handicaps et les Inadaptations (CTNERHI), 236 bis, rue de Tolbiac, 75013 Paris, France. Contact: Marc Maudinet.
- Japan: Japan College of Social Work, 3-1-30 Takeoka, Kiyose-city, Tokyo 204-8555, Japan. Contact: Hisao Sato.
- Netherlands: National Institute of Public Health and the Environment, Department of Public Health Forecasting, Antonie van Leeuwenhoeklaan 9, P.O. Box 1, 3720 Ba Bilthoven, The Netherlands. Contact: Willem M. Hirs, Marijke W. de Kleijn-de Vrankrijker.
- Nordic countries: Department of Public Health and Caring Sciences, Uppsala Science Park, SE 75185 Uppsala, Sweden. Contact: Björn Smedby.
- United Kingdom: NHS Information Authority, Coding and Classification, Woodgate, Loughborough, Leics LE11 2TG, United Kingdom. Contact: Ann Harding, Jane Millar.
- Ireland
- USA: National Center for Health Statistics, Room 1100, 6525 Belcrest Road, Hyattsville MD 20782, USA. Contact: Paul J. Placek.

Grupy specjalne

The International Task Force on Mental Health and Addictive, Behavioural, Cognitive, and Developmental Aspects of ICIDH, Chair: Cille Kennedy, Assistant Director for Disability Research, NIMH Division of Services and Intervention Research, 6001 Executive Blvd., Room 7138, Bethesda MD 20892-9631, USA. Co-Chair: Karen Ritchie.

Children and Youth Task Force, Chair: Rune J. Simeonsson, Professor of Education, Frank Porter Graham Child Development Center, CB # 8185, University of North Carolina, Chapel Hill, NC 27599-8185, USA. Co-Chair: Matilde Leonardi.

Environmental Factors Task Force, chair: Rachel Hurst, 11 Belgrave Road, London SW1V 1RB, United Kingdom. Co-Chair: Janice Miller.

Sieci

La Red de Habla Hispana en Discapacidades (The Spanish Network). Co-ordinator: Jose Luis Vazquez-Barquero, Unidad de Investigacion en Psiquiatria Clinical y Social Hospital Universitario "Marques de Valdecilla", Avda. Valdecilla s/n, Santander 39008 Spain.

The Council of Europe Committee of Experts for the Application of ICIDH, Council of Europe, F-67075, Strasbourg, France. Contact: Lauri Sivonen.

Organizacje pozarządowe

American Psychological Association, 750 First Street, N.E., Washington, DC 20002-4242, USA. Contacts: Geoffrey M. Reed, Jayne B. Lux.

Disabled Peoples International, 11 Belgrave Road, London SW1V 1RB, United Kingdom. Contact: Rachel Hurst.

European Disability Forum, Square Ambiorix, 32 Bte 2/A, B-1000, Bruxelles, Belgium. Contact: Frank Mulcahy.

European Regional Council for the World Federation of Mental Health (ERCWFM), Blvd Clovis N.7, 1000 Brussels, Belgium. Contact: John Henderson.

Inclusion International, 13D Chemin de Levant, F-01210, Ferney-Voltaire, France. Contact: Nancy Breitenbach

Rehabilitation International, 25 E. 21st Street, New York, NY 10010, USA. Contact: Judith Hollenweger, Chairman RI Education Commission, Institute of Special Education, University of Zurich, Hirschengraben 48, 8001 Zurich, Switzerland.

Konsultanci

Poniżej wymieniono licznych konsultantów WHO, którzy udzielili nieocenionej pomocy w procesie rewizyjnym:

Elizabeth Badley

Jerome Bickenbach

Nick Glozier

Judith Hollenweger

Cille Kennedy

Jane Millar

Janice Miller

Jürgen Rehm

Robin Room

Angela Roberts

Michael F. Schuntermann

Robert Trotter II

David Thompson (editorial consultant)

Tłumaczenie ICF na urzędowe języki WHO

Klasyfikacja ICF została poddana procesowi rewizyjnemu w wielu językach, traktując angielski tylko jako język roboczy. Tłumaczenie i analiza lingwistyczna stanowiły integralną część procesu rewizyjnego. Następujący współpracownicy WHO przeprowadzili tłumaczenie, analizy lingwistyczne oraz przegląd edytorski w urzędowych językach WHO. Inne tłumaczenia można znaleźć na stronie internetowej WHO:

<http://www.who.int/classification/icf>.

Arabski

Tłumaczenie i analiza lingwistyczna (językowa)

Adel Chaker, Ridha Limem, Najeh Daly, Hayet Baachaoui, Amor Haji,
Mohamed Daly, Jamil Taktak, Saïda Douki

Przegląd edytorski przeprowadzony przez WHO/EMRO:

Kassem Sara, M. Haytham Al Khayat, Abdel Aziz Saleh

Chiński

Tłumaczenie i analiza lingwistyczna (językowa)

Qiu Zhuoying (co-ordinator), Hong Dong, Zhao Shuying, Li Jing, Zhang Aimin, Wu Xianguang, Zhou Xiaonan

Przegląd edytorski przeprowadzony przez ośrodek współpracujący z WHO w Chinach i WHO/WPRO:

Dong Jingwu, Zhou Xiaonan and Y.C. Chong

Francuski

Tłumaczenie i analiza lingwistyczna (językowa) przeprowadzone przez WHO Genewa
Pierre Lewalle

Przegląd edytorski przeprowadzony przez ośrodki współpracujące z WHO we Francji i w Kanadzie

Catherine Barral and Janice Miller

Rosyjski

Tłumaczenie i analiza lingwistyczna (językowa)

G. Shostka (Co-ordinator), Vladimir Y. Ryasnyansky, Alexander V. Kvashin, Sergey A. Matveev, Aleksey A. Galianov

Przegląd edytorski przeprowadzony przez ośrodek współpracujący z WHO w Rosji:

Vladimir K. Ovcharov

Hiszpański

Tłumaczenie, analiza lingwistyczna (językowa), przegląd edytorski przeprowadzony przez ośrodek współpracujący w Hiszpanii we współpracy z La Red Habla Hispana en Discapacidades (Sieć Hiszpańska) i WHO/PAHO:

J. L. Vázquez-Barquero (Co-ordinator), Ana Díez Ruiz, Luis Gaité Pindado, Ana Gómez Silió, Sara Herrera Castanedo, Marta Uriarte Ituiño, Elena Vázquez Bourgon Armando Vásquez, María del Consuelo Crespo, Ana María Fossatti Pons, Benjamín Vicente, Pedro Rioseco, Sergio Aguilar Gaxiola, Carmen Lara Muñoz, María Elena Medina Mora, María Esther Araujo Bazán, Carlos Castillo-Salgado, Roberto Becker, Margaret Hazlewood

Osoby uczestniczące w procesie rewizyjnym:

Argentina

Liliana Lissi
Martha Adela Mazas
Miguela Pico
Ignacio Saenz

Armenia

Armen Sargsyan

Australia

Gavin Andrews
Robyne BurrIDGE
Ching Choi
Prem K. Chopra
Jeremy Couper
Elisabeth Davis
Maree Dyson
Rhonda Galbally
Louise Golley
Tim Griffin
Simon Haskell
Angela Hewson
Tracie Hogan
Richard Madden
Ros Madden
Helen McAuley
Trevor Parmenter
Mark Pattison
Tony M. Pinzone
Kate Senior
Catherine Sykes
John Taplin
John Walsh

Austria

Gerhard S. Barolin
Klemens Fheodoroff
Christiane Meyer-
Bornsen

Belgium

Françoise Jan
Catherine Mollman
J. Stevens
A. Tricot

Brazil

Cassia Maria Buchalla
E. d'Arrigo Busnello
Ricardo Halpern
Fabio Gomes
Ruy Laurenti

Canada

Hugh Anton
J. Arboleda-Florez
Denise Avaré
Elizabeth Badley
Caroline Bergerom
Selena Forchhammer
Thønnings
Eva Wæhrens
Brita Øhlenschläger

Hélène Bergeron
Jerome E. Bickenbach
Andra Blanchet
Maurice Blouin
Mario Bolduc (deceased)
Lucie Brosseau
T.S. Callanan
Lindsay Campbell
Anne Carswell
Jacques Cats
L.S. Cherry
René Cloutier
Albert Cook
Jacques Côté
Marcel Côté
Cheryl Cott
Aileen Davis
Henry Enns
Gail Finkel
Christine Fitzgerald
Patrick Fougeyrollas
Adele Furrie
Linda Garcia
Yhetta Gold
Betty Havens
Anne Hébert
Peter Henderson
Lynn Jongbloed
Faith Kaplan
Ronald Kaplan
Lee Kirby
Catherine Lachance
Jocelyne Lacroix
Renée Langlois
Mary Law
Lucie Lemieux-Brassard
Annette Majnemer
Rose Martini
Raoul Martin-Blouin
Mary Ann McColl
Joan McComas
Barbara McElgunn
Janice Miller
Louise Ogilvie
Luc Noreau
Diane Richler
Laurie Ringaert
Kathia Roy
Patricia Sisco
Denise Smith
Ginette St Michel
Debra Stewart
Luz Elvira Vallejo
Echeverri
Michael Wolfson
Sharon Wood-Dauphinee
Nancy Young
Peter Wass
Jean-Michel Orgogozo
Claudine Parayre
Gérard Pavillon
André Philip
Nicole Quemada
Jean-François Ravaud

Colleen Watters

Chile

Ricardo Araya
Alejandra Faulbaum
Luis Flores
Roxane Moncayo de
Bremont
Pedro Rioseco
Benjamin Vicente

China

Zhang Aimin
Mary Chu Manlai
Hong Dong
Leung Kwokfai
Karen Ngai Ling
Wu Xuanguong
Qiu Zhuoying
Zhao Shuying
Li Jing
Tang Xiaquan
Li Jianjun
Ding Buotan
Zhuo Dahong
Nan Dengkun
Zhou Xiaonan

Colombia

Martha Aristabal Gomez

Côte d'Ivoire

B. Claver

Croatia

Ana Bobinac-Georgievski

Cuba

Pedro Valdés Sosa
Jesús Saiz Sánchez
Frank Morales Aguilera

Denmark

Terkel Andersen
Aksel Bertelsen
Tora Haraldsen Dahl
Marianne Engberg
Annette Flensburg
Ane Fink
Per Fink
Lise From
Jette Haugbølle
Stig Langvad
Lars von der Lieth
Kurt Møller
Claus Vinther Nielsen
Freddy Nielsen
Kamilla Rothe Nissen
Gunnar Schjøler
Anne Sloth
Susan Tetler

Italy

Emilio Alari

Ecuador

María del Consuelo
Crespo
Walter Torres Izquierdo

Egypt

Mohammed El-Banna

El Salvador

Jorge Alberto Alcarón
Patricia Tovar de
Canizalez

Ethiopia

Rene Rakotobe

Finland

Erkki Yrjankeikki
Markku Leskinen
Leena Matikka
Matti Ojala
Heidi Paatero
Seija Talo
Martti Virtanen

France

Charles Aussilloux
Bernard Azema
Jacques Baert
Serge Bakchine
Catherine Barral
Maratine Barres
Jean-Yves Barreyre
Jean-Paul Boissin
François Chapiereau
Pascal Charpentier
Alain Colvez
Christian Corbé
Dr. Cyran
Michel Delcey
Annick Deveau
Serge Ebersold
Camille Felder
Claude Finkelstein
Anne-Marie Gallot
Pascale Gilbert
Jacques Houver
Marcel Jaeger
Jacques Jonquères
Jean-Claude Lafon
Maryvonne Lyazid
Joëlle Loste-Berdot
Maryse Marrière
Lucie Matteodo
Marc Maudinet
Jean-Michel Mazeaux
Pierre Minaire(*deceased*)
Lucien Moatti
Bertrand Morineaux
Pierre Mormiche
Elena Sinforiani
Stefano Schierano
Roberto Sicurelli
Francesco Talarico
Gariella Tavoschi
Cristiana Tiddia
Walter Tomazzoli

Karen Ritchie
Jean-Marie Robine
Isabelle Romieu
Christian Rossignol
Pascale Roussel
Jacques Roustit
Jésus Sanchez
Marie-José Schmitt
Jean-Luc Simon
Lauri Sivonen
Henri-Jacques Stiker
Annie Triomphe
Catherine Vaslin
Paul Veit
Dominique Velche
Jean-Pierre Vignat
Vivian Waltz

Germany

Helmi Böse-Younes
Horst Dilling
Thomas Ewert
Kurt Maurer
Jürgen Rehm
H.M. Schian
Michael F.
Schuntermann
Ute Siebel
Gerold Stucki

Greece

Venos Mavreas

Hungary

Lajos Kullmann

India

Javed Abidi
Samir Guha-Roy
K.S. Jacob
Sunanda Koli
S. Murthy
D.M. Naidu
Hemraj Pal
K. Sekar
K.S. Shaji
Shobha Srinath
T.N. Srinivasan
R. Thara

Indonesia

Augustina Hendriarti

Iran (Islamic Republic of)

Mohamed M.R. Mourad

Israel

Joseph Yahav

Kuwait

Adnan Al Eidan
Abdul Aziz Khalaf Karam

Latvia

Valda Biedrina
Aldis Dudins

Alberto Albanese
Renzo Andrich
A.Andrigo
Andrea Arrigo
Marco Barbolini
Maurizio Bejor
Giulio Borgnolo
Gabriella Borri
Carlo Caltagirone
Felicia Carletto
Carla Colombo
Francesca Cretti
Maria Cufersin
Marta Dao
Mario D'Amico
Simona Della Bianca
Paolo Di Benedetto
Angela Di Lorenzo
Nadia Di Monte
Vittoria Dieni
Antonio Federico
Francesco Fera
Carlo Francescutti
Francesca Fratello
Franco Galletti
Federica Galli
Rosalia Gasparotto
Maria Teresa Gattesco
Alessandro Giacomazzi
Tullio Giorgini
Elena Girauda
Lucia Granzini
Elena Grosso
V. Groppo
Vincenzo Guidetti
Paolo Guzzon
Leo Giulio Iona
Vladimir Kosic
Matilde Leonardi
Fulvia Loik
Mariangela Macan
Alessandra Manassero
Domenico Manco
Santina Mancuso
Roberto Marcovich
Andrea Martinuzzi
Anna Rosa Melodia
Rosetta Mussari
Cristiana Muzzi
Ugo Nocentini
Emanuela Nogherotto
Roberta Oretti
Lorenzo Panella
Maria Procopio
Leandro Provinciali
Alda Pellegrini
Barbara Reggiori
Marina Sala
Giorgio Sandrini
Antonio Schindler
R.J. de Haan
J. Halbertsma
E.J. van der Haring
F.G. Hellema
C.H. Hens-Versteeg
Y. F. Heerkens
Y. Heijnen

Corrado Tosetto
Sergio Ujeich
Maria Rosa Valsecchi
Irene Vernerio

Jamaica

Monica Bartley

Japan

Tsunehiko Akamatsu
Masataka Arima
Hidenobu Fujisono
Katsunori Fujita
Shinichiro Furuno
Toshiko Futaki
Hajime Hagiwara
Yuichiro Haruna
Hideaki Hyoudou
Takashi Iseda
Atsuko Ito
Shinya Iwasaki
Shizuko Kawabata
Yasu Kiryu
Akira Kodama
Ryousuke Matsui
Ryo Matsutomo
Yasushi Mochizuki
Kazuyo Nakai
Kenji Nakamura
Yoshukuni Nakane
Yukiko Nakanishi
Toshiko Niki
Hidetoshi Nishijima
Shiniti Niwa
Kensaku Ohashi
Mari Oho
Yayoi Okawa
Shuhei Ota
Fumiko Rinko
Junko Sakano
Yoshihiko Sasagawa
Hisao Sato
Yoshiyuki Suzuki
Junko Taguchi
Eiichi Takada
Yuji Takagi
Masako Tateishi
Hikaru Tauchi
Miyako Tazaki
Mutsuo Torai
Satoshi Ueda
Kousuke Yamazaki
Yoshio Mazaki

Jordan

Abdulla S.T. El-Naggar
Ziad Subeih
Ivette Castillo
Héctor Collado
Hernández
Josefa Conrado
Brenda Espinoza
María Félix Gontol
Mirian Gutiérrez
Rosa Gutiérrez
Carlos Guzmán
Luis Jara

Lolita Cibule
Janis Misins
Jautrite Karashkevica
Mara Ozola
Aivars Vetra

Lebanon

Elie Karam

Lithuania

Albinas Bagdonas

Luxembourg

Charles Pull
M. De Smedt
Pascale Straus

Malaysia

Sandiyao Sebastian

Madagascar

Caromène Ratomahenina
Raymond

Malta

Joe M. Pace

Mexico

Juan Alberto Alcantara
Jorge Caraveo Anduaga
María Eugenia Antunez
Fernando R. Jiménez
Albarran
Gloria Martinez Carrera
María-Elena Medina
Mora
Carmen E. Lara Muñoz

Morocco

Aziza Bennani

Netherlands

T. van Achterberg
Jaap van den Berg
A. Bloemhof
Y.M. van der Brug
R.D. de Boer
J.T.P. Bonte
J.W. Brandsma
W.H.E. Buntinx
J.P.M. Diederiks
M J Driesse
Silvia van Duuren-
Kristen
C.M.A. Frederiks
J.C. Gerritse
José Geurts
G. Gladines
K.A. Gorter
Carlos Bejar Vargas
Carmen Cifuentes
Granados
Roxana Cock Huaman
Lily Pinguz Vergara
Adriana Rebaza Flores
Nelly Roncal Velazco
Fernando Urcia
Fernández

W.M. Hirs
H. W. Hoek
D. van Hoeken
N. Hoeymans
C. van Hof
G.R.M. van Hoof
M. Hopman-Rock
A. Kap
E.J. Karel
Zoltan E. Kenessey
M.C.O. Kersten
M.W. de Kleijn-de
Vrankrijker
M.M.Y. de Klerk
M. Koenen
J.W. Koten
D.W. Kraijer
T. Kraakman
Guuss Lankhorst
W.A.L. van Leeuwen
P. Looijestein
H. Meinardi
W. van Minnen
A.E. Monteny
I. Oen
Wil Ooijendijk
W.J. den Ouden
R.J.M. Perenboom
A. Persoon
J.J. v.d. Plaats
M. Poolmans
F.J. Prinsze
C.D. van Ravensberg
K. Reynders
K. Riet-van Hoof
G. Roodbol
G.L. Schut
B. Stoelinga
M.M.L. Swart
L. Taal
H. Ten Napel
B. Treffers
J. Verhoef
A. Vermeer
J.J.G.M. Verwer
W. Vink
M. Welle Donker
Dirk Wiersma
J.P. Wilken
P.A. van Woudenberg
P.H.M. Wouters
P. Zanstra

Nicaragua

Elizabeth Aguilar
Angel Bonilla Serrano
Elena Vázquez Bourgon
Antonio León Aguado
Díaz
Carmen Albeza Contreras
María Angeles Aldana
Berberana
Federico Alonso Trujillo
Carmen Alvarez Arbesú
Jesus Artal Simon
Enrique Baca Baldomero
Julio Bobes García

Raúl Jarquin
 Norman Lanzas
 José R. Leiva
 Rafaela Marengo
 María Alejandra
 Martínez
 Marlon Méndez
 Mercedes Mendoza
 María José Moreno
 Alejandra Narváez
 Amilkar Obando
 Dulce María Olivás
 Rosa E. Orellana
 Yelba Rosa Orozco
 Mirian Ortiz Alvarado
 Amanda Pastrana
 Marbely Picado
 Susana Rappacioli
 Esterlina Reyes
 Franklin Rivera
 Leda María Rodríguez
 Humberto Román
 Yemira Sequeira
 Ivonne Tijerino
 Ena Liz Torrez
 Rene Urbina
 Luis Velásquez

Nigeria

Sola Akinbiyi
 John Morakinyo
 A. O. Odejide
 Olayinka Omigbodun

Norway

Kjetil Bjorlo
 Torbjorg Hostad
 Kjersti Vik
 Nina Vollestad
 Margret Grotle Soukup
 Sigrid Ostensjo

Pakistan

S. Khan
 Malik H. Mubbashar
 Khalid Saeed

Philippines

L. Ladrigo-Ignacio
 Patria Medina

Peru

María Esther Araujo
 Bazon
 Francisco Rodríguez
 Pulido
 Luis Salvador Carulla
 María Vicenta Sánchez
 de la Cruz
 Francisco Torres
 González
 María Triquell Manuel
 José Luis Vázquez-
 Barquero
 Miguel A. Verdugo
 Alonso
 Carlos Villaro Díaz-

Rosa Zavallos Piedra

Republic of Korea

Ack-Seop Lee

Romania

Radu Vrsti

Russia

Vladimir N. Blondin
 Aleksey A. Galianov
 I.Y. Gurovich
 Mikhail V. Korobov
 Alexander V. Kvashin
 Pavel A. Makkaveysky
 Sergey A. Matveev
 N. Mazaeva
 Vladimir K. Ovtcharov
 S.V. Polubinskaya
 Anna G. Ryabokon
 Vladimir Y. Ryasnyansky
 Alexander V. Shabrov
 Georgy D. Shostka
 Sergei Tsirkin
 Yuri M. Xomarov
 Alexander Y.
 Zemtchenkov

Slovenia

Andreja Fatur-Videtic

South Africa

David Boonzaier
 Gugulethu Gule
 Sebenzile Matsebula
 Pam McLaren
 Siphokazi Gcaza
 Phillip Thompson

Spain

Alvaro Bilbao Bilbao
 Encarnación Blanco
 Egido
 Rosa Bravo Rodríguez
 María José Cabo
 González
 Marta Cano Fernández
 Laura Cardenal Villalba
 Ana Diez Ruiz
 Luis Gaité Pindado
 María García José
 Ana Gómez Silió
 Andres Herran Gómez
 Sara Herrera Castanedo
 Ismael Lastra Martínez
 Marta Uriarte Ituiño

Turkey

Ahmet Göğüs
 Elif Iyriboz
 Kultegin Ogel
 Berna Ulug

United Arab Emirates

Sheika Jamila Bint Al-
 Qassimi

Antonio Bueno Alcántara
 Tomás Castillo Arenal
 Valentín Corces Pando
 María Teresa Crespo
 Abelleira
 Roberto Cruz Hernández
 José Armando De Vierna
 Amigo
 Manuel Desviat Muñoz
 Ana María Díaz García
 María José Eizmendi
 Apellaniz
 Antonio Fernández
 Moral
 Manuel A. Franco Martín
 Luis Gaité Pinadado
 María Mar García Amigo
 José Giner-Ubago
 Gregorio Gómez-Jarabo
 José Manuel Gorospe
 Arocena
 Juana María Hernández
 Rodríguez
 Carmen Leal Cercos
 Marcelino López Alvarez
 Juan José Lopez-Ibor
 Ana María López Trencó
 Francisco Margallo Polo
 Monica Martín Gil
 Miguel Martín
 Zurimendi
 Manuel J. Martínez
 Cardeña
 Juan Carlos Miangolarra
 Page
 Rosa M. Montoliu Valls
 Teresa Orihuela
 Villameriel
 Sandra Ortega Mera
 Gracia Parquiña
 Fernández
 Rafael Peñalver
 Castellano
 Jesusa Pertejo
 María Francisca Peydro
 de Moya
 Juan Rafael Prieto
 Lucena
 Miguel Querejeta
 González
 Miquel Roca Bennasar
 Mary Chamie
 Cecelia B. Collier
 William Connors
 John Corrigan
 Dale Cox
 M. Doreen Croser
 Eugene D'Angelo
 Gerben DeJong
 Jeffrey E. Evans
 Timothy G. Evans
 Debbie J. Farmer
 Michael Feil
 Manning Feinleib
 Risa Fox
 Carol Frattali
 Bill Frey

Jiménez

Sweden

Lars Berg
Eva Bjorck-Akesson
Mats Granlund
Gunnar Grimby
Arvid Linden
Anna Christina Nilson
(*deceased*)
Anita Nilsson
Louise Nilunger
Lennart Nordenfelt
Adolf Ratzka
Gunnar Sanner
Olle Sjögren
Björn Smedby
Sonja Calais van
Stokkom
Gabor Tiroler

Switzerland

André Assimacopoulos
Christoph Heinz
Judith Hollenweger
Hans Peter Rentsch
Thomas Spuhler
Werner Steiner
John Strome
John-Paul Vader
Peter Wehrli
Rudolf Widmer

Thailand

Poonpit Amatuakul
Pattariya Jarutat
C. Panpreecha
K. Roongruangmaairat
Pichai Tangsin

Tunisia

Adel Chaker
Hayet Baachaoui
A. Ben Salem
Najeh Daly
Saïda Douki
Ridha Limam
Mhalla Nejia
Jamil Taktak
Perianne Lurie
Jayne B. Lux
Reid Lyon
Anis Maitra
Bob MacBride
Kim MacDonald-Wilson
Peggy Maher
Ronald Manderscheid
Kofi Marfo
Ana Maria Margueytio
William C. Marrin
John Mather
Maria Christina
Mathiason
John McGinley
Theresa McKenna
Christine McKibbin
Christopher J.

**United Kingdom of
Great Britain and
Northern Ireland**

Simone Aspin
Allan Colver
Edna Conlan
John E. Cooper
A. John Fox
Nick Glozier
Ann Harding
Rachel Hurst
Rachel Jenkins
Howard Meltzer
Jane Millar
Peter Mittler
Martin Prince
Angela Roberts
G. Stewart
Wendy Thorne
Andrew Walker
Brian Williams

**United States of
America**

Harvey Abrams
Myron J. Adams
Michelle Adler
Sergio A. Aguilor-Gaxiola
Barbara Altman
Alicia Amate
William Anthony
Susan Spear Basset
Frederica Barrows
Mark Battista
Robert Battjes
Barbara Beck
Karin Behe
Cynthia D. Belar
J.G. Benedict
Stanley Berent
Linus Bieliauskas
Karen Blair
F. Bloch
Felicia Hill Briggs
Edward P. Burke
Larry Burt
Shane S. Bush
Glorisa Canino
Jean Campbell
Scott Campbell Brown
John A. Carpenter
Christine H. Carrington
Judi Chamberlin
LeeAnne Carrothers
Gloriajean Wallace
Robert Walsh
Seth A. Warshausky
Paul Weaver
Patricia Welch
Gale Whiteneck
Tyler Whitney
Brian Williams
Jan Williams
Linda Wornall
J. Scott Yaruss
Ilene Zeitzer
Louise Zingesser

E. Fuller
Cheryl Gagne
J. Luis Garcia Segura
David W. Gately
Carol George
Olinda Gonzales
Barbara Gottfried
Bridget Grant
Craig Gray
David Gray
Marjorie Greenberg
Arlene Greenspan
Frederick Guggenheim
Neil Hadder
Harlan Hahn
Robert Haines
Laura Lee Hall
Heather Hancock
Nandini Hawley
Gregory W. Heath
Gerry Hendershot
Sarah Hershfeld
Sarah Hertfelder
Alexis Henry
Howard Hoffman
Audrey Holland
Joseph G. Hollowell Jr
Andrew Imperato
John Jacobson
Judith Jaeger
Alan Jette
J. Rock Johnson
Gisele Kamanou-Goune
Charles Kaelber
Cille Kennedy
Donald G. Kewman
Michael Kita (*deceased*)
Edward Knight
Pataricia Kricos
Susan Langmore
Mitchell LaPlante
Itzak Levav
Renee Levinson
Robert Liberman
Don Lollar
Peter Love
David Lozovsky

McLaughlin
Laurie McQueen
Douglas Moul
Peter E. Nathan
Russ Newman
Els R. Nieuwenhuijsen
Joan F. van Nostrand
Jean Novak
Patricia Owens
Alcida Perez de
Velasquez
D. Jesse Peters
David B. Peterson
Harold Pincus
Paul Placek
Thomas E. Preston
Maxwell Prince
Jeffrey Pyne
Louis Quatrano
Juan Ramos
Geoffrey M. Reed
Anne Riley
Gilberto Romero
Patricia Roberts-Rose
Mark A. Sandberg
Judy Sangl
Marian Scheinholtz
Karin Schumacher
Katherine D. Seelman
Raymond Seltser
Rune J. Simeonsson
Debra Smith
Gretchen Swanson
Susan Stark
Denise G. Tate
Travis Threats
Cynthia Trask
Robert Trotter II
R. Alexander Vachon
Maureen Valente
Paolo del Vecchio
Lois Verbrugge
Katherine Verdolini
Candace Vickers

Uruguay

Paulo Alterway
Marta Barera
Margot Barrios
Daniela Bilbao
Gladys Curbelo
Ana M. Frappola
Ana M. Fosatti Pons
Angélica Etcheñique
Rosa Gervasio
Mariela Irigoien
Fernando Lavie
Silvia Núñez
Rossana Pipplol
Silvana Toledo

Vietnam

Nguyen Duc Truyen

Zimbabwe

Jennifer Jelsma
Dorcas Madzivire
Gillian Marks
Jennifer Muderedzi
Useh Ushotanefe

Organizacje Narodów Zjednoczonych

International Labour Organization (ILO)

Susan Parker

United Nations Children's Fund (UNICEF)

Habibi Gulbadan

United Nations Statistical Division

Margarat Mbogoni

Joann Vanek

United Nations Statistical Institute for Asia and the Pacific

Lau Kak En

United Nations Economic and Social Commission for Asia and Pacific

Bijoy Chaudhari

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO)

Regional Offices

Africa: C. Mandlhate

Americas (Pan American Health Organisation): Carlos Castillo-Salgado,

Roberto Becker, Margaret Hazlewood, Armando Vázquez

Eastern Mediterranean: A. Mohit, Abdel Aziz Saleh, Kassem Sara, M.

Haytham Al Khayat

Europe: B. Serdar Savas, Anatoli Nossikov

South-East Asia: Than Sein, Myint Htwe

Western Pacific: R. Nesbit, Y.C. Chong

Headquarters

Various departments at WHO headquarters were involved in the revision process. Individual staff members who contributed to the revision process are listed below with their departments are listed below.

M. Argandoña, formerly of Department of Substance Abuse

Z. Bankowski, Council for International Organizations of Medical Sciences

J.A. Costa e Silva, formerly Division of Mental Health and Prevention of Substance Abuse

S. Clark, Department of Health Information, Management and Dissemination

C. Djeddah, Department of Injuries and Violence Prevention

A. Goerdts, formerly of Department of Health Promotion

M. Goracci, formerly of Department of Injury Prevention and Rehabilitation

M. A. Jansen, formerly of Department of Mental Health and Substance Dependence

A. L'Hours, Global Programme on Evidence for Health Policy
A. Lopez, Global Programme on Evidence for Health Policy
J. Matsumoto, Department of External Cooperation and Partnerships
C. Mathers, Global Programme on Evidence for Health Policy
C. Murray, Global Programme on Evidence for Health Policy
H. Nabulsi, formerly of IMPACT
E. Pupulin, Department of Management of Noncommunicable Diseases
C. Romer, Department of Injuries and Violence Prevention
R. Sadana, Global Programme on Evidence for Health Policy
B. Saraceno, Department of Mental Health and Substance Dependence
A. Smith, Department of Management of Noncommunicable Diseases
J. Solomon, Global Programme on Evidence for Health Policy
M. Subramanian, formerly of World Health Reporting
M. Thuriaux, formerly of Division of Emerging and other Communicable Diseases
B. Thylefors, formerly of Department of Disability/Injury Prevention and Rehabilitation
M. Weber, Department of Child and Adolescent Health and Development

Sibel Volkan and Grazia Motturi provided administrative and secretarial support.

Can Çelik, Pierre Lewalle, Matilde Leonardi, Senda Bennaissa and Luis Prieto carried out specific aspects of the revision work.

Somnath Chatterji, Shekhar Saxena, Nenad Kostanjsek and Margie Schneider carried out the revision based on all the inputs received.

T. Bedirhan Üstün managed and coordinated the revision process and the overall ICF project.

ICF

Index

Uwaga: Niniejszy indeks przygotowano jako narzędzie umożliwiające wyszukiwanie kategorii w obrębie klasyfikacji oraz opisów różnych kwestii i kluczowych terminów znajdujących się we wprowadzeniu i aneksach. Indeksowane są tylko te słowa i wyrażenia, które można znaleźć w aktualnej klasyfikacji ICF. Mamy nadzieję, że opublikowany zostanie oddzielnie kompletny indeks klasyfikacji ICF zawierający znacznie poszerzony wykaz odnośników do pozycji znajdujących się w klasyfikacji. W związku z tym WHO oczekuje sugestii od użytkowników jakie terminy i wyrażenia należy dodać do indeksu aby zwiększyć jego użyteczność.

- Adaptacja pojazdów 174
 Afazja Broca, afazja ruchowa 58
 Afazja czuciowa Wernickego 58
 Afazja insularna 58
 Afekt 55, 180
 Agencje nieruchomości 195
 Agencje prasowe 199-200
 Agresja, kontrolowanie słowne (werbalne) i fizyczne 160
 AIDS 240
 Aktywa (majątek) niematerialne 181
 Aktywa finansowe 181
 Aktywa materialne 181
 Aktywności i uczestniczenie, tworzenie możliwości 234-7
 Aktywność fizyczna, zachowywanie właściwego poziomu aktywności fizycznej 152
 Aktywność, aktywności 3, 7-8, 10-1, 13, 14-7, 21, 24, 123, 213, 223, 229, 234, 236-7
 Ambitendencja, sprzeczność dążeń 54
 Anabolizm (przyswajanie) 85
 Analgezja, zniesienie czucia bólu 68
 Angażowanie się w sytuacje życia codziennego 10, 14-5, 123, 213-4, 229, 234, 237
 Anomalia (nieprawidłowość) wrodzona 212
 Anopsja (niedowidzenie z nieużywania oka) 63
 Anosomia 67
 Aparaty słuchowe 175
 Apetyt, chęć, ochota 51
 Apraksja ideatoryjna, apraksja wyobrażeniowa 60
 Apraksja idomotoryczna, apraksja wyobrażeniowo-ruchowa 60
 Apraksja mowy 60
 Apraksja okoruchowa 60
 Apraksja, zaburzenie wykonywania celowych ruchów i czynności, ubieranie się 60
 Architekci 188
 Architektura 19
 Artykulacja mowy (wymowa wyraźna) 71
 Asertywność, pewność siebie 51
 Atetoza, powolne ruchy palców 101
 Audiolog 188
 Audytoria lub stadiony, dostępne miejsca siedzące 178
 Autobus 174
 Autobus, korzystanie 147
 Automatyczny miejscowy odruch stawowy 99
 Autorytet, ludzie zajmujący stanowisko (pozycje) 187
 Autyzm 49
 Azoospermia, brak plemników w nasieniu 92
 Badania naukowe nad ochroną zdrowia 4-5
 Badania populacji i badania przeglądowe 5
 Badania przeglądowe, zastosowanie ICF 221
 Badania terenowe w czasie korygowania ICIDH-2 3, 248
 Badania zdrowia populacji 6
 Balansowanie środkiem ciężkości ciała 139
 Balkonik, poruszanie się z użyciem 146
 Banki 200
 Bariera (przeszkoda) środowiskowa 11, 17, 22, 24, 171-2, 214, 222, 230, 232-3, 238, 243
 Bekanie (odbijanie) 81
 Bezczelność, wyzywające zachowanie 50
 Bezdech 78

- Bezgłos, afonia 71
Bezmocz, brak wytwarzania moczu 89
Bezpieczeństwo i higiena pracy 205
Bezpieczeństwo i higiena środowiska pracy 205
Bezplodność 92
Bezsenność 52
Bieganie 145
Biegunka 83
Bielactwo nabyte 238
Biomedyczna sytuacja (status) 12
Biomedyczne standardy 12
Biuurka i szafy 176
Bliznowacenie 103
Bliznowiec, tworzenie 103
Blokady w ICF 220
Bodziec wzrokowy (oczny) 56
Ból 68-70
Ból barku 69
Ból biodra (stawu biodrowego) 69
Ból części ciała 68
Ból głowy 241
Ból głowy i szyi 69
Ból kończyny dolnej 69
Ból kończyny górnej 69
Ból krzyża lub ból pleców 69
Ból pleców 69
Ból promieniujący w segmencie lub okolicy 70
Ból stawów 69
Ból w klatce piersiowej 69
Ból w okolicy miednicy 69
Ból w tułowie 69
Ból w wielu częściach ciała 69
Ból żołądka lub brzucha 69
Ból, promieniujący w obrębie dermatomu 70
Ból, uogólniony 68
Bradykardia, rzadkoskurcz 74
Brak laktacji 92
Brak miesiączki 91
Brak płynności 72
Brak powietrza 80
Brak smaku 67
Branie kąpieli lub prysznic 149
Brat, utrzymywanie związków z bratem i jako brat 163
Bratanek, siostrzeniec 187
Bratanica, siostrzenica 187
Brew 109
Bruksizm, bruksomania 101
Bruzda nosowa 111
Budownictwo mieszkaniowe 193
Budynek prywatny, projekt i produkty budowlane 179
Budynki mieszkalne, handlowe, przemysłowe i publiczne 193
Burze śnieżne 184
Butelki i puszki, otwieranie 151-2
Cechy psychologiczne 17
Celowe posługiwanie się zmysłami 125
Centrum Współpracy Ameryki Północnej dla ICIDH 247
Ceremonie (obrzędy), zaangażowanie w 168
Cewka moczowa 116
Chodzenie 144
Chodzenie i poruszanie się 144-6
Chodzenie po pokładzie statku, w pociągu lub w innych pojazdach 144
Chodzenie po ulicach, w sąsiedztwie, po mieście 146
Chodzenie, na długie odległości 144
Chodzenie, na krótkie odległości 144
Chodzenie, po lodzie, śniegu 144
Chodzenie, po poruszających się powierzchniach 144
Chodzenie, po powierzchniach pochyłych 144
Chodzenie, po różnych powierzchniach 144
Chodzenie, urzędnicy do wspomaganie 174
Chodzenie, w obrębie swojego domu 145
Chodzenie, wzorce 102
Chodzenie, z omijaniem przeszkód 144
Choroba 3-4, 8, 13, 15-6, 19-20, 212, 219
Choroba Parkinsona 98
Choroba psychiczna 19
Choroba, skutki choroby 4
Chorobliwe rozmyślanie 57
Choroby weneryczne, unikanie 152
Chód asymetryczny 102
Chód połowiczno-niedowładny 102
Chód porażenny, chód niedowładny 102
Chód spastyczny 102
Chód, sposób chodzenia 54, 100, 102
Chromanie 102
Chromanie przestankowe 75

- Chromanie, utykanie 75
 Chrypka 71
 Chwytywanie przedmiotów 142
 Chwytywanie przedmiotów 143
 Cięża 92, 212
 Cięża pozamaciczna 92
 Ciekawość 50
 Ciemność, adaptacja do 63
 Ciepłota ciała 87
 Ciepłota ciała, utrzymywanie 87
 Ciotki 163, 187
 Ciśnienie atmosferyczne 183
 Ciśnienie tętnicze krwi, kontrolowanie 76
 Ciśnienie tętnicze krwi, obniżone 76
 Ciśnienie tętnicze krwi, zwiększone 76
 Codzienny rozkład zajęć, organizowanie 130
 Codzienny rozkład zajęć, realizowanie 131
 Codzienny rozkład zajęć, zarządzanie 131
 Cukrzyca 238
 Cykl dzienny 52
 Cykl dzień/noc 185
 Cykl miesięczkowy, dyskomfort (nieprzyjemne doznania) 93
 Cykl miesięczkowy, regularność 91
 Cykl snu 52
 Cykle dzienne 185
 Cykle księżycowe 185
 Czas, doświadczanie 61
 Czas, planowanie 130
 Czas, przydzielanie odpowiedniej ilości czasu poszczególnym zdarzeniom i działaniom 58
 Czas, zarządzanie 58
 Czaszka 118
 Częstoskurcz, tachykardia 74
 Częstość akcji serca 74
 Częstość oddechów 78
 Części anatomiczne 10, 12, 213
 Część składowa (element) aktywności i uczestniczenie 3, 7, 8, 10-1, 13, 14-7, 21-2, 24, 123, 211, 214, 216, 219, 220, 222, 224, 226, 229-33, 234-7
 Członkowie społeczności lokalnej 187, 190
 Czołganie się 145
 Czucie bólu 68
 Czucie drżenia lub drgania 68
 Czucie mrowienia i drętwienia 103
 Czucie ruchu, kinestezja 67
 Czucie słodczy 67
 Czucie smaku gorzkiego 67
 Czucie smaku kwaśnego 67
 Czucie smaku słonego 67
 Czucie sztywności mięśni 102
 Czucie ucisku 67
 Czucie ucisku na skórę 68
 Czucie woni, zapachów 67
 Czucie zimna i ciepła 67
 Czucie, mrowienie 103
 Czujność 48
 Czuwanie, stan czuwania, bezczynność 48, 52
 Czynniki środowiskowy, bariera 11, 17, 22, 24, 171-2, 214, 222, 230, 232-3, 238, 243
 Czynniki środowiskowy, ułatwienie 6, 11, 17, 22, 24, 171-2, 214, 222, 230, 232-3, 243
 Czynniki ułatwiający, środowiskowy 6, 11, 17, 22, 24, 171-2, 214, 222, 230, 232-3, 243
 Czynniki kontekstowe 7-8, 10-1, 16, 19, 213, 216, 247
 Czynniki osobowe 8, 10-1, 16-7, 19, 213-4, 216, 219, 251
 Czynniki ryzyka 4
 Czynniki środowiskowe 3-5, 8, 10, 13, 15-9, 21-2, 24, 123, 171, 213-4, 216, 219, 222, 224-6, 229-230, 232-3, 238-9, 243, 248
 Czynniki środowiskowe, kodowanie 171
 Czynniki środowiskowe, kwalifikator 171
 Czynniki warunkujące zdrowie 4
 Czyszczenie okien i ścian 155
 Czytanie 127
 Czytanie dla przyjemności 168, 169
 Czytanie z ruchu warg 136
 Czytniki 174-6
 Dalekopis 196
 Dbanie o części ciała 149
 Dbanie o paznokcie palców rąk 150
 Dbanie o paznokcie palców stóp 150
 Dbanie o przedmioty gospodarstwa domowego 156
 Dbanie o przedmioty gospodarstwa domowego i pomaganie innym 156-8
 Dbanie o siebie 149-52
 Dbanie o siebie i zajmowanie się innymi, pomoc społeczna 202

- Dbanie o skórę 149
 Dbanie o włosy 150
 Dbanie o zęby 150
 Defekacja, częstość 84
 Defekacja, oddanie kału 83
 Defekacja, regularność 150
 Definicje operacyjne w ICF 21, 217, 221, 251
 Definicje w ICF 221
 Definicje w klasyfikacjach 217
 Dekodowanie języka 58
 Dekodowanie komunikatów 58-9
 Dekorowanie pomieszczeń 153
 Depersonalizacja, utrata poczucia własnej rzeczywistości 60
 Derealizacja, niezdawanie sobie sprawy 60
 Deszcz 183
 Dieta, zachowywanie pełnowartościowej diety 152
 Długość życia, zmiany 218
 Dmuchanie 79
 Dno miednicy 116
 Dobór interwencji, użycie ICF 251
 Dobra konsumpcyjne, polityka wspierająca wytwarzanie dóbr konsumpcyjnych 193
 Dobra konsumpcyjne, systemy związane z wytwarzaniem dóbr konsumpcyjnych 192
 Dobra konsumpcyjne, usługi związane z wytwarzaniem dóbr konsumpcyjnych 192
 Dobra konsumpcyjne, usługi, systemy i polityka związane z wytwarzaniem dóbr konsumpcyjnych 192
 Dobre życie 211
 Dobroczynne (charytatywne) organizacje, zaangażowanie 168
 Dobrostan, dobre samopoczucie 211-2
 Dociekliwy 50
 Dokonywanie wyboru spośród różnych możliwości 128
 Doktryna religijna 191
 Doktryny gospodarcze 201
 Dom, nabywanie 153
 Dopływ (dostarczenie) krwi do serca 75
 Dosiadanie zwierząt jako środka transportu 148
 Dostęp 15-6
 Dostępność 171, 179, 203-4, 233, 240
 Doświadczanie (uświadamianie) siebie i czasu 60
 Doświadczenie upośledzenia 15, 123, 229
 Doświadczenie życiowe 214
 Dotyk, dotknięcie 56, 67-8
 Dotyk, funkcja 67
 Dotykanie 67, 125
 Dowolny, odnoszący się do woli (kontrola) 57
 Doznania w obrębie skóry 103
 Doznania związane ze słyszeniem i funkcją przedsionkową 66
 Drapanie 104
 Drogi transportu 194
 Drzewo oskrzelowe 114
 Drzwi ze wspomaganie 178-9
 Drżenie 101
 Duszność 80
 Duszność 80
 Duże stężenie hormonów nadnerczy 87
 Dwuuszny, obuuszna synteza 65
 Dym 186
 Dysfagia gardłowa 82
 Dysfagia przełykowa 82
 Dysfagia ustna 82
 Dysfonia, chrypka przy uszkodzeniu narządu głosu 71
 Dyskinezja, zaburzenia ruchów dowolnych 101
 Dyskryminacja, środowisko społeczne 16, 19
 Dyskusja 136
 Dyskusja, kończenie dyskusji 136
 Dyskusja, prowadzenie dyskusji 136
 Dyskusja, rozpoczynanie dyskusji 136
 Dyskusja, z jedną osobą 136
 Dyskusja, z wieloma ludźmi 136
 Dyspareunia, bolesny stosunek płciowy 92
 Dysponowanie zasobami ekonomicznymi 167
 Dystonia ogniskowa 97
 Dystonie 98
 Dyzartia, ataktyczne upośledzenie wymowy 71
 Dziadkowie 163, 187
 Działalność ekonomiczna 166-7
 Działanie (występowanie) samodzielnie (niezależnie) w związkach społecznych 160

- Działanie (występowanie) zgodnie z rolami społecznymi i konwencjami (zwyczajami) 160
- Działanie socjalne 5
- Dziąsła 111
- Dzieci 73, 125, 131, 158, 169, 187
- Dziecko, relacja jako dziecko 162
- Dziedziny zdrowia 3, 7, 22, 211-2
- Dziedziny związane ze zdrowiem 3, 7-8, 21-2, 212
- Dziedziny, niepełnosprawność 3, 7-8, 10, 14-5, 21-2, 216
- Dzwonienie w uszach 66
- Dźwięk 185
- Dźwięk, jakość 185
- Dźwięki mowy, tworzenie 71
- Dźwięki rozpraszające 185
- Dźwięki wokalne muzyczne, wytwarzanie 73
- Dźwięki, rozróżnianie 65
- Dźwięki, wykrywanie 65
- Echolalia, automatyczne powtarzanie słyszanych słów lub zdań 54
- Echopraksja, automatyczne powtarzanie ruchów innych osób 54
- Edukacja, instytucje pomaturalne 204
- Edukacja, kształcenie nieoficjalne 164
- Edukacja, kształcenie ustawiczne 204
- Edukacja, produkty i technologie 175
- Edukacja, wspomagające produkty i technologie dla edukacji 176
- Edukacyjne zastosowanie ICF 5
- Ekstrawersja 50
- Ekwipunek przeznaczony dla rekreacji i sportu 177
- Elastyczność (giętkość) poznawcza 58
- Elastyczność umysłowa 57
- Elektryczność 184, 195
- Emocje, odpowiedniość 55
- Emocje, panowanie nad emocjami 55, 160
- Emocje, rozpiętość emocji 55
- Emocjonalnie pozbawiony wyrazu, ekspresji 50
- Energia psychiczna 51
- Enzymy, tworzenie i działanie 82
- Fałdy głosowe 112
- Federacje konsumentów 192
- Fizjoterapeuci 188
- Flora i fauna 183
- Fonacja, wydawanie głosu 71
- Fonemy, artykulacja 71
- Formy terenu 182
- Francuskie Centrum Współpracy dla ICIDH 247
- Fundusz społeczny 171, 233
- Funkcja naczynioruchowa 75
- Funkcja przedsionkowa (przedsionka) 65
- Funkcja węchu 67
- Funkcje ciała 1-3, 8, 17, 21-2, 24, 47, 211, 213, 216, 218-220, 222, 224, 227
- Funkcje ciała, standard 213
- Funkcje ciśnienia tętniczego krwi 76
- Funkcje czuciowe i ból 62-70
- Funkcje czuciowe, dodatkowe 67-8
- Funkcje czuciowe, związane z temperaturą 67
- Funkcje emocjonalne 55
- Funkcje fizjologiczne 3, 10, 12
- Funkcje intelektualne 49
- Funkcje mięśni oddechowych 79
- Funkcje nerwowo-mięśniowo-szkieletowe i funkcje związane z ruchem 94-102
- Funkcje oddechowe 78
- Funkcje orientacji 48
- Funkcje płciowe i rozrodcze 89-93
- Funkcje podpierające ramienia lub nogi 100
- Funkcje pola widzenia 63
- Funkcje postrzegania 55
- Funkcje poznawcze 49, 53, 56-7
- Funkcje poznawcze, wyższy poziom 57
- Funkcje proprioceptywne 67
- Funkcje przedsionkowe równowagi, określania ruchu i położenia 66
- Funkcje przyswajania 83
- Funkcje psychiczne 10, 12
- Funkcje psychomotoryczne 54
- Funkcje psychoruchowe, jakość 54
- Funkcje rozrodcze 92
- Funkcje seksualne 90
- Funkcje serca 74
- Funkcje słuchowe i przedsionkowe 65-7
- Funkcje słyszenia (słuchowe) 65
- Funkcje termoregulacyjne 87
- Funkcje układu trawiennego, metabolizmu i układu hormonalnego 81-8
- Funkcje umysłowe (lub psychiczne) 12, 213

- Funkcje umysłowe 48-61
 Funkcje węchowe 67
 Funkcje widzenia 62-3, 220, 225
 Funkcje związane z ruchem 99-102
 Funkcjonowanie 3-4, 7-8, 10-2, 15, 18-21, 212, 216
 Funkcjonowanie, proces funkcjonowania 18
 Furmanka, powożenie 147

 Galeria sztuki, chodzenie do galerii 168
 Gałka oczna 109
 Gałka oczna, ciało szkliste (szklistka) 109
 Gardło 111
 Gaz w żołądku 84
 Gazety 127, 199-200
 Genitalia, narządy płciowe 116
 Geografia fizyczna 182
 Geriatria 23
 Gesty, wyrażanie (znaczenia) za pomocą gestów 134
 Gęstość zaludnienia 182
 Głos i mowa, funkcje 71-3
 Głos i mowa, struktury związane z 111-2
 Głos, funkcje 71
 Głos, jakość 71
 Głos, protezy 175
 Głos, tworzenie (wydawanie) 71
 Głosolalia, mówienie językami 72-3
 Głosowanie 170, 206
 Główne obszary życia 164-7
 Gniew (złość) 55
 Gojenie się 103
 Golenie się 150
 Gotowanie 154
 Gotowanie i podgrzewanie pożywienia 154
 Granie na instrumentach muzycznych 168-9
 Granie w szachy lub w karty 169
 Grasica 113
 Gromadzenie codziennych artykułów 154
 Gromadzenie substancji odżywczych w organizmie 83
 Gruczoł krokowy 117
 Gruczoł łzowy 109
 Gruczoł wewnątrzwydzielniczy (dokrewny), funkcje 87
 Gruczoły łojowe 122
 Gruczoły łzowe, funkcje 64
 Gruczoły potowe 122
 Gruczoły skóry, struktura 122
 Gruczoły ślinowe, ślinianka 115
 Gruczoły wewnątrzwydzielnicze (dokrewne) 115
 Gry, branie udziału w 169
 Gry, udział w 169
 Gryzienie 81
 Gwizdanie 79, 185

 Handel (transakcje) wymienny 166
 Handlowanie towarami 167
 Higiena zębów (higiena jamy ustnej) 150
 Hipergonadyzm, zwiększone wydzielanie hormonów gonad 87
 Hiperkalcemia, nadmiar wapnia we krwi 86
 Hiperkaliemia 86
 Hiperwentylacja 78
 Hipokaliemia 86
 HIV-pozytywny 16, 19
 Hobby, uprawianie 169
 Holenderskie Centrum Współpracy dla ICIDH 247
 Humorzasty 50

 ICF i porównywalność danych 5
 ICF, „Nieokreślone” używanie w ICF 221
 ICF, bazy danych 251
 ICF, cechy strukturalne 21
 ICF, cele 5
 ICF, definicje 221
 ICF, definicje operacyjne 21, 217, 221, 251
 ICF, formularze do opisu przypadków 251
 ICF, jako szkielet (narzędzie) 3, 4, 6-7, 16, 251
 ICF, kierunki rozwoju w przyszłości 250
 ICF, komputeryzacja 251
 ICF, konstrukcje 3, 8, 18-9
 ICF, materiały szkoleniowe 252
 ICF, minimalny system informacji zdrowotnej, 253
 ICF, określenia włączenia, 221
 ICF, określenia wyłączenia 221
 ICF, prezentacja 8
 ICF, przeglądarka 225
 ICF, satysfakcja lub uczucie zaangażowania lub satysfakcji, kodowanie 224

- ICF, wersja pełna (szczegółowa) 9, 12, 21, 250
ICF, wersja skrócona (zwięzła) 9, 21, 250
ICF, wersje do zastosowania klinicznego 250
ICF, wersje stosowane w badaniach naukowych 250
ICF, właściwości 7
ICF, zastosowania 5
ICF, zastosowanie 21
ICIDH, 1980 3, 5, 7, 12, 18, 211, 213, 244, 246-9
ICIDH, poprawianie 246-9
Ideologie 17, 190-1
Imitowanie 125
Impotencja, niezdolność wykonania czegoś 90
Impulsy, panowanie nad 51
Indywidualna perspektywa funkcjonowania i niepełnosprawności 3, 7-8, 10, 13-7, 20, 213
Indywidualny profil zdrowotny, kodowanie 224
Informacja o umieralności 4
Informacja o zachorowalności 4, 13
Inne określone, zastosowanie ICF 221
Instytucje kształcenia pomaturalnego 204
Internet, 196, 199, 200
Intonacja 72
Introwersja 50
Inwencja, z inwencją 50
- Jajniki 116
Jajowody 116
Jakość (właściwość) powietrza 186
Jakość powietrza we wnętrzu 186
Jakość powietrza, na zewnątrz 186
Jakość widzenia 63, 220, 225
Jakość życia 5, 251
Jazda konna 148
Jazda na łyżwach 146
Jazda na nartach 146
Jazda na słońiu 148
Jazda na wielbłądzie 148
Jądra 117
Jąkanie się 72, 240
Jedzenie 151
Jelito cienkie 115
Jelito grube 115
Język 111
- Język ciała, wyrażanie i tworzenie 134
Język migowy 134
Język migowy, tworzenie i wyrażanie (znaczenia) za pomocą języka migowego 59, 134-55
Język pisany, rozumienie 127
Język, funkcje integracyjne 59
Język, funkcje umysłowe 58
Już widziane 61 [Déjà vu]
- Kanaliki łzowe i gruczoły łzowe, funkcje 64
Kanał pochwy 116
Karby krawężnika 171, 180, 232
Kardiomiopatia 74
Karmienie piersią 152
Kasłanie, kaszel 79
Katabolizm 85
Katastrofy ekologiczne 184
Katatonja, osłupienie katatoniczne 54
Kategorie w ICF 8, 10, 13, 16, 21, 211, 217, 220-1, 225, 229, 231, 234-5, 237, 251
Kichanie 79
Kierowanie pojazdem napędzonym przez zwierzęta 147
Kierowanie pojazdem silnikowym 147
Kierowanie poziomem własnej aktywności 131
Kierowanie środkiem transportu napędzonym przez człowieka 147
Kierunek polityki 206
Kino lub teatr, zaangażowanie w (zajmowanie się) 168
Kino, chodzenie do 169
Klamka drzwi 179
Klasyfikacja zdarzeń 224
Klasyfikacja, części ICF 216, 219
Klasyfikacja, jednostki ICF 7-8, 10, 217
Klasyfikacja, kategorie 217
Klasyfikacja, poziomy 217
Klasyfikacja, przedmiot klasyfikacji ICF 7
Klasyfikacja, składniki ICF 216
Klasyfikacja, zakres ICF 3, 7, 13
Klasyfikacja, ziarnistość 217
Klatka piersiowa 114
Kłęczenie 138
Kłęski żywiołowe, pomoc doraźna 196
Klimakteryczne napady zaczerwienienia twarzy 92

- Klimat 183
 Klimatyzacja 186
 Kliniczne zastosowania ICF 5, 250-1
 Kliniczne zastosowanie ICF, wskazówki etyczne 244-5
 Kliniki 203-4
 Kluby pomocy, zaangażowanie w 168
 Kłamliwość 51
 Kodeksy dotyczące ubioru, przestrzeganie 151
 Kodowanie funkcji ciała 226
 Kodowanie liczbowe, numeryczne 220
 Kodowanie struktur ciała 228
 Kodowanie w ICF 3, 5, 11-2, 15, 21-3, 219-33
 Kodowanie, czynniki środowiskowe 225, 232
 Kodowanie, możliwości dla aktywności i uczestniczenie 235-6
 Kodowanie, odnośnie stanu chorobowego 224
 Kodowanie, skala ogólna 22
 Koledzy 160, 187, 190
 Kołatanie serca 80
 Komisje do spraw zdrowia i bezpieczeństwa 195
 Komputery, używanie 136
 Koncentracja, skupienie się na czymś 53
 Konserwowanie mieszkania i wyposażenia 157
 Konstrukcje w ICF 8, 11, 14-7, 19, 22-4, 213-4, 216, 222, 229-32, 235, 237, 251
 Konsystencja stolca 83-4
 Kontakt fizyczny we wzajemnych relacjach, wchodzenie w 159
 Kontakty profesjonalne, nawiązywanie 160
 Kontemplacja duchowa 169
 Konto bankowe, prowadzenie 167
 Kontrola (nadzór) administracyjna 182, 193-205
 Kontrola jakości 5
 Kontrolowanie oddawania (powstrzymywanie) stolca 83-4
 Kontrolowanie werbalnej i fizycznej agresji 160
 Kontynuowanie pracy zawodowej 205
 Konwencja kodowania, kod „8” 226
 Kończyna dolna, struktura 119
 Kończyna fantomowa 61
 Kończyna górna, struktura (budowa) 118
 Koordynacja motoryczna prawy-lewy 100
 Koordynacja oko-ręka 100
 Koordynacja oko-stopa 100
 Koordynacja prawy-lewy 100
 Koordynacja ręka-oko 54
 Koordynacja ruchów dowolnych 100
 Kopanie 142
 Kopiowanie 125
 Korporacje 200
 Kostka i stopa, struktura 120
 Kości barku 118
 Kości miednicy 119
 Kości nadgarstka 95
 Kości podudzia 120
 Kości przedramienia 119
 Kości ramienia 118
 Kości ręki 119
 Kości stawu skokowego (kostki) i stopy 120
 Kości stępu, ruchomość (ruchliwość) 95
 Kości szyi 118
 Kości twarzy 118
 Kości uda 120
 Kościół, chodzenie do 169
 Kościół, świątynia, meczet lub synagoga, uczęszczanie (chodzenie do) 169
 Kość guziczna (ogonowa) 121
 Krew, funkcje przenoszenia (transportowania) metabolitów przez krew 77
 Krew, funkcje przenoszenia (transportowania) tlenu przez krew 77
 Krew, wytwarzanie 74, 76
 Kręcz szyi 97
 Kręgosłup 120
 Kręgosłup krzyżowy 121
 Kręgosłup lędźwiowy 121
 Kręgosłup piersiowy 120
 Kręgosłup szyjny 120
 Krojenie lub łamanie pożywienia na kawałki 151
 Krojenie żywności 155
 Krtań 112
 Krtań, funkcje 71
 Krwawienie miesiączkowe 91
 Krwawienie miesiączkowe, wielkość 91
 Krytyka we wzajemnych kontaktach, radzenie sobie 159
 Krzepnięcie krwi 77
 Krzepnięcie krwi, funkcje 77

- Krztuszenie się 80
 Krzyk 72
 Krzywienie się 134
 Książki 176
 Kształcenie 164, 176, 204-5
 Kształcenie szkolne 164
 Kształcenie ustawiczne (ciągłe) 204
 Kształcenie zawodowe 164
 Kształcenie zawodowe, do pracy w handlu 164
 Kształcenie, studiowanie i realizowanie przydzielonych zadań i projektów 164
 Kształcenie, szkoła medyczna lub inna szkoła zawodowa 164
 Kształcenie, szkoły zawodowe 164
 Kształcenie, uczelnia 164
 Kształcenie, uniwersytet 164
 Kształcenie, uzyskanie przyjęcia do szkoły 164
 Kształcenie, współpracowanie z innymi uczniami 164
 Kształcenie, związane ze szkołą obowiązki i prawa 164
 Kształtowanie środowiska 5
 Kucanie 138
 Kultura, rekreacja i sport, produkty i technologia dla 177
 Kwalifikator 8, 11-6, 21-4, 216, 221-2
 Kwalifikator, czynniki środowiskowe 171, 233
 Kwalifikator, funkcje i struktura ciała 47
 Kwalifikator, struktura ciała 105-6, 228
 Kwalifikatory nieobowiązkowe dla aktywności i uczestniczenia 230
 Kwalifikatory, aktywność i uczestniczenie 123
 Kwalifikatory, stopniowanie 222
 Kwestie taksonomiczne i nazewnictwa 211-18

 Laktacja 92
 Lateralizacja dźwięku 65
 Leczenie alopacyjne 173
 Lekarze 188
 Leki 173
 Leki naturopatyczne 173
 Lenistwo 50
 Leżenie 138
 Lękliwy, bojaźliwy 51
 Liczby, operacje na liczbach 60, 126

 Lista aktywności i uczestniczenia, zastosowanie 234-7
 Lokalne władze wiejskie 206
 Ludzie niepełnosprawni 5, 7
 Ludzie niepełnosprawni i ICF 242

 Łechtaczka 116
 Łechtaczka, wzwód 90
 Łopatka, rotacja boczna 95
 Łopatka, rotacja przyśrodkowa 95
 Łódź motorowa, prowadzenie 147
 Łódź, do prywatnego użytku 147
 Łysienie 104

 Macica 116
 Macierz informacji 14-5, 229, 235-7
 Majaczenie, stan majaczeniowy, delirium 48
 Majątek, aktywa 181
 Malowanie 134, 157
 Małe stężenie wapnia we krwi, hipokalcemia 86
 Małżonkowie 187
 Maniery (nawyki) 101
 Manipulowanie przedmiotami 142
 Marszczenie brwi 134
 Masa ciała, utrzymywanie 179
 Masowa komunikacja komputerowa 199-200
 Maszyny do pisania brajlem, posługiwanie się 136
 Maszyny do pisania, używanie 136
 Maszyny do pisania, używanie 136
 Matematyka, przetwarzanie zadań werbalnych na procedury arytmetyczne 60
 Matematyka, wykonywanie operacji matematycznych 126-7
 Matematyka, zastosowanie działań matematycznych 126
 Materiały budowlane i technologie ułatwiające wejście i wyjście z budynków użyteczności publicznej 178
 Materiały budowlane i technologie umożliwiające dostęp do udogodnień w budynkach użyteczności publicznej 178
 Mąż, relacje z mężem lub jako mąż 163
 Mdłości, nudności 66
 Meczet, chodzenie do meczetu 169

- Melodia mowy 72
Menopauza, klimakterium 91-3, 227
Metabolizm białek 85
Metabolizm i układ hormonalny, funkcje 85-7
Metabolizm tłuszczów 86
Metabolizm węglowodanów 85
Metodyczny 50
Metro, korzystanie z 147
Męczliwość 80
Miastenia 98
Miażdżyca tętnic 75
Miażdżyca, stwardnienie tętnic 75
Miednica, ruchomość 95
Miejsce do zamieszkania, kupowanie 153
Miejsce do zamieszkania, nabywanie 153
Miejsce do zamieszkania, wynajmowanie 153
Miesiączkowanie bolesne 92
Miesiączkowanie, funkcje 91, 227
Miesiączkowanie, higiena 150
Miesiączkowanie, odstępy pomiędzy miesiączkami 91
Miesiączkowanie, wsteczne 91
Międzymózgowie 107
Międzynarodowa Organizacja Standaryzacji (ISO) 173, 192, 251
Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Wykształcenia UNESCO 204
Międzynarodowe organizacje polityczne 192, 206
Międzynarodówka Osób Niepełnosprawnych 242
Mięśnie goleni 120
Mięśnie komorowe, siła skurczu 74
Mięśnie kostki i stopy 120
Mięśnie miednicy 119
Mięśnie międzyżebrowe 114
Mięśnie oddechowe dodatkowe, funkcje 79
Mięśnie oddechowe piersiowe, funkcje 79
Mięśnie oddechowe, struktura (budowa) 114
Mięśnie okolicy barku 118
Mięśnie okolicy głowy i szyi 118
Mięśnie przedramienia 119
Mięśnie ramienia 118
Mięśnie ręki 119
Mięśnie tułowia 121
Mięśnie uda 120
Mięśnie zewnętrzne oka, funkcje 64
Mięśnie, funkcje 96-9
Mięśnie, wrażenie ciężkości 102
Migracja 182
Miksowanie żywności 155
Miłość 55
Mimowolne reakcje ruchowe 100
Mimowolne skurcze dużych mięśni 100
Mimowolne skurcze mięśni 99, 101
Mimowolny skurcz mięśni 99
Mimowolny, niecelowy skurcz mięśni 101
Mlekotok 92
Mocz, funkcje 89-90
Mocz, przesączanie (filtrowanie) 89
Mocz, zatrzymanie 89
Mocz, zbieranie 89
Mocz, zdolność utrzymania 90
Moczowody 116
Moczowody, funkcje 89
Model niepełnosprawności, biopsychosocjalny 20
Model niepełnosprawności, ICF 18
Model niepełnosprawności, interaktywny 8, 17-9
Model niepełnosprawności, medyczny 19-20
Model niepełnosprawności, społeczny 19-20
Modulowanie wysokości tonów mowy 72
Monitorowanie wykonywania przez kogoś pracy 165
Most pnia mózgu 107, 262
Motocykl, prowadzenie 147
Motywacja 51
Mowa monotonna 72
Mowa nosowa otwarta 71
Mowa nosowa zamknięta 71
Mowa, modulowanie wysokości tonów mowy 72
Mowa, nieprzerwany strumień 72
Mowa, płynność i rytm 72
Mowa, szybkość mówienia 72
Mówienie 59, 134
Mówienie bezładne 72
Mózg, funkcje mózgu 12, 48, 57, 107, 213, 227
Mózg, płat ciemieniowy 107
Mózg, płat potyliczny 107
Mózg, płat przedni 107
Mózg, płat skroniowy 107

- Móździek 107
 Mroczek 62-3
 Mrowienie, cierpięcie 67-8, 103
 Mruczenie, brzęczenie, pomruk 184
 Mutyzm akientyczny (brak zdolności wykonywania ruchów, bezruch) 96-7
 Muzeum lub galeria sztuki, chodzenie do 168
 Mycie całego ciała 149
 Mycie pojedynczych części ciała 149
 Mycie się 149
 Myślenie 56, 126
 Myślenie abstrakcyjne, abstrakcja 57
 Myślenie drobiazgowo 56-7
 Myślenie, forma 57
 Myślenie, kontrola 57
 Myślenie, proces 56
 Myślenie, tempo 56
 Myślenie, treść 57
 Myśli, nasyłane z zewnątrz 57
- Nabywanie dóbr i usług 153
 Nabywanie rzeczy (niezbędnych) 153-4
 Naczynia krwionośne, funkcje 75
 Naczynia limfatyczne, funkcje 78
 Naczynia włoskowate, funkcje 75
 Naczynia włoskowate, kapilary 113
 Nadciśnienie 76
 Nadczynność przysadki 87
 Nadczynność przytarczyc 87
 Nadczynność tarczycy 85, 87
 Nadkwaśność żołądka 82
 Nadmiar sodu we krwi 86
 Nadmierna potrzeba normalnego snu 52
 Nadmierna ruchliwość jelit 82
 Nadmierna ruchomość stawów 94
 Nadmierne krwawienie miesiączkowe 91
 Nadmierne częste miesiączkowanie 91
 Nadnercze 115
 Nadużywanie substancji 51
 Nadwaga 84
 Nadwrażliwość bólowa, hiperpatia 68
 Nadwrażliwość na światło 63
 Nadwyręzenie oka 64
 Nagłe parcie na mocz, nagła potrzeba oddania moczu 89
 Nagłośnienie 178
 Najbliższe otoczenie (środowisko) 173
 Nalewanie płynów do picia 152
 Napadowy sen, narkolepsja 52
 Napięcie (tonus) mięśni 97-8
 Napięcie dźwiękowe (stres) 66
 Napięcie mięśni 102
 Napięcie mięśni, mięśnie dolnej połowy ciała 98
 Napięcie mięśni, mięśnie jednej kończyny 97
 Napięcie mięśni, mięśnie jednej strony ciała 97
 Napięcie mięśni, mięśnie pojedyncze i grupy mięśni 97
 Napięcie mięśni, mięśnie tułowia 98
 Napięcie mięśni, mięśnie wszystkich kończyn 98
 Napięcie mięśni, wszystkie mięśnie ciała 98
 Napięcie przedmiesiączkowe 91
 Napięcie, naprężenie, ciśnienie 54-5
 Naprawianie instalacji domowych i umeblowania 157
 Naprawianie ubrań 156
 Naprężenie mięśni 97
 Narody Zjednoczone 5-6, 170, 206
 Narządy ciała 10, 12
 Narządy płciowe zewnętrzne 116
 Narzędzia 126, 143, 153, 157, 174, 176
 Narzędzia oceny a ICF 47, 105, 124, 172, 221-2, 251
 Narzędzia oceny, ogólnie 15, 19, 21-2
 Narzędzia, konserwowanie i naprawianie 157
 Następstwo (skutek) choroby 4
 Naśladowanie, udawanie 125
 Natręctwa myślowe, obsesja 57
 Naturalne zjawiska przyrodnicze 184
 Nauczanie podstawowe (elementarne), wiedza podstawowa (elementarna) 125-6
 Nauczyciele 164, 187-8
 Nauka zawodu, praktyka, (przygotowanie do pracy, zawodu) 165
 Nawiazywanie kontaktów z innymi, stosownie do pełnionych ról społecznych 160
 Nawiazywanie wzajemnych kontaktów stosownie do pełnionych ról społecznych 160
 Nawiazywanie wzajemnych kontaktów z nieznanymi 161

- Nawiązywanie wzajemnych kontaktów z podwładnymi 161
- Nawiązywanie wzajemnych kontaktów z pracodawcą 161
- Nawiązywanie wzajemnych kontaktów z pracownikiem 161
- Nawiązywanie wzajemnych kontaktów z równymi sobie 161
- Nawiązywanie wzajemnych kontaktów ze zwierzchnikami 161
- Nawiązywanie wzajemnych kontaktów, kontrolowanie zachowań we wzajemnych kontaktach 160
- Nawyki 17
- Negatywizm 54
- Nerka 116
- Nerki, funkcje 89
- Nerwy czaszkowe 107
- Nerwy rdzeniowe 108
- Neutralne określenia w ICF 218
- Nianie 188
- Niedobór plemników w nasieniu 92
- Niedobór sodu we krwi 86
- Niedobór żelaza 86
- Niedociśnienie, podciśnienie 76
- Niedoczynność gonad, hipogonadyzm 87
- Niedoczynność nadnerczy 87
- Niedoczynność przysadki mózgowej 87
- Niedoczynność przytarczyc 87
- Niedoczynność tarczycy 85, 87
- Niedokrwienie wieńcowe 75
- Niedowład czterokończynowy 96, 98-9
- Niedowład jednej kończyny, monopareza 96-7, 99
- Niedowład kończyn dolnych, niedowład poprzeczny 96, 98-9
- Niedowład mięśni 96
- Niedowład połowiczny 96-7, 99, 226
- Niedowład, porażenie 98-9
- Niedrożność jelitowa 82
- Niedrożność moczowodu 89
- Nieformalne lub przypadkowe spotkania, udział w 169
- Nienawiść 55
- Nieodpowiedzialny 50
- Nieoficjalne wzajemne kontakty społeczne, tworzenie 161
- Nieoficjalne wzajemne kontakty z przyjaciółmi, nawiązywanie 162
- Nieoficjalne wzajemne kontakty z rówieśnikami, nawiązywanie 162
- Nieoficjalne wzajemne kontakty z sąsiadami, nawiązywanie 162
- Nieoficjalne wzajemne kontakty ze współmieszkańcami, nawiązywanie 162
- Nieoficjalne wzajemne kontakty ze znajomymi, nawiązywanie 162
- Niepamięć, amnezja dysocjacyjna 53
- Niepełnosprawność 3-4, 7-8, 10-1, 17-21, 211, 213, 216, 242
- Niepełnosprawność, jako kwestia medyczna 20
- Niepełnosprawność, jako kwestia polityczna 20
- Niepełnosprawność, przeżywane doświadczenie życiowe 15, 123, 229
- Niepełnosprawność, systemy odszkodowań 5
- Niepełnosprawność, z perspektywy społeczeństwa 6-7, 15-6, 27, 213
- Niepokój (ruchowy) 54
- Nieprawidłowość (anomalia) 213
- Nieprawidłowość genetyczna 13
- Nieregularne bicie serca 80
- Nieregularne oddychanie 78
- Niesolidny 50
- Nieśmiałość 50
- Nietolerowanie glutenu 83
- Nietrzymanie moczu ze stałym wyciekaniem z przepełnionego pęcherza, paradoksalne zatrzymanie moczu 89
- Nietrzymanie moczu, nagłe parcie 89
- Nietrzymanie moczu, odruchowe 89
- Nietrzymanie moczu, przy nagłym parciu 89
- Nietrzymanie moczu, wysiłkowe 89
- Nieuważny 50
- Niewrażliwość na światło 63
- Niewydolność nerek 89
- Niewydolność serca 74
- Niewydolność wieńcowa 74
- Niezawodność 51, 171
- Nigdy nie widziane 61 [Jamais vu]
- Noga, struktura (budowa) 120
- Normatywne przekonania, normy 191
- Normy postępowania 191
- Normy społeczne, obyczaje i ideologie 191
- Normy statystyczne 213

- Nos 111
 Nos zewnętrzny 111
 Nosowa część gardła 111
 Noszenie na barkach, biodrze i plecach 141
 Noszenie na głowie 141
 Noszenie na ramionach 141
 Noszenie przedmiotów 142
 Noszenie przedmiotów w rękach 141
 Noszenie, poruszanie i posługiwanie się przedmiotami 141-3
 Notacja muzyczna 134
 Notariusze 198
 Nucenie 72-3
- Obawa, niepokój 55
 Obciążenia psychiczne i stres, radzenie sobie z 131
 Obiekty poprawcze i karne 198
 Obieranie produktów żywnościowych 155
 Objawy 13
 Objawy i funkcje układów sercowo-naczyniowego i oddechowego 80
 Objawy odnoszące się do mięśni i funkcji ruchowych 102
 Objawy układu trawiennego 84
 Objawy związane z funkcjami moczowymi 90
 Objawy związane z funkcjami płciowymi i funkcjami rozrodczymi 92
 Obliczanie 60, 127
 Obliczenia proste 60
 Obliczenia złożone 60
 Obniżenie czucia bólu, hipalgezja 68
 Obniżenie czucia dotyku 68
 Obniżona temperatura ciała, hipotermia 87
 Obniżone napięcie, hipotonia 97
 Obracanie, skręcanie ręki lub ramienia 143
 Obraz (wizerunek) ciała 61
 Obraz wzrokowy, jakość 63
 Obrzędy, praktyki i wydarzenia religijne, branie udziału w 169
 Obszary rolne 180
 Obszary życia 14, 123, 234-5
 Obuoczne (dwuoczne) ostre dalekie widzenie 62
 Obuoczne ostre bliskie widzenie 62
 Obuwie, pastowanie i polerowanie 156
 Obuwie, zakładanie 151
 Obuwie, zdejmowanie 151
 Obyczaje 190
- Ocena poszczególnych możliwości 58
 Ocena potrzeb 5
 Ocena profesjonalizmu 5
 Ocena wyników zdrowotnych 5, 23, 220
 Ocena, ocena kliniczna 22, 47, 105, 124, 172, 221-2, 229, 231-2, 242, 243-4, 250-1
 Ochrona zdrowia, systemy i polityka 203
 Oczodół 109
 Oczopląs 64
 Oczyszczanie terminologii 243
 Odbiór (recepcja) języka 58
 Odbiór (recepcja) języka migowego 59
 Odbiór (recepcja) języka mówionego 59
 Odbiór (recepcja) języka pisanego 59
 Odczuwanie 48
 Odczuwanie kurczu mięśnia 102
 Odczuwanie obecności dźwięków 65
 Odczuwanie szkodliwych bodźców 67
 Odczuwanie sztywności mięśni 102
 Odczuwanie temperatury 67
 Odczuwanie wibracji 67
 Oddawanie moczu, częstość 89
 Oddawanie moczu, funkcje 89
 Oddawanie moczu, kontrola 89
 Oddech paradoksalny 78
 Oddychanie przez usta 79
 Oddychanie, głębokość 79
 Oddychanie, nieregularne 78
 Oddychanie, nieregularne 78
 Oddychanie, powierzchowne lub płytkie 79
 Oddychanie, rytm i głębokość 78
 Odkładanie przedmiotów 141
 Odkurzacze, używanie 156
 Odkurzanie 155
 Odleżyny 103
 Odmienności kulturowe i klasyfikacja 218, 247
 Odnajdywanie szlaków komunikacyjnych, projekty architektoniczne, materiały i technologie, budynki użyteczności publicznej 179
 Odpowiedzialność, ponoszenie odpowiedzialności 131
 Odpowiedź immunologiczna 77
 Odpowiedź immunologiczna, nieswoista 77
 Odpowiedź immunologiczna, swoista 77
 Odróżnianie mowy 65

- Odruch (ruchowy) rozciągania 99
 Odruch cofania kończyny, odruch masowy zginania kończyny dolnej 99
 Odruch kolanowy, odruch rzepkowy 99
 Odruch mięśnia dwugłowego 99
 Odruch motoryczny (ruchowy) 99
 Odruch ochronny powieki 64
 Odruch promieniowy 99
 Odruch skokowy 99
 Odruch z mięśnia czworogłowego 99
 Odruch z mięśnia dwugłowego 99
 Odruch żreniczny 64
 Odruchowe nietrzymanie moczu 89
 Odruchy podparcia 100
 Odruchy, wywoływane przez bodźce szkodliwe 99
 Odruchy, wywoływane przez inne zewnętrzne bodźce 99
 Odwiedzanie przyjaciół lub krewnych 169
 Odwodnienie, utrata wody 86
 Odżywcze pokarmy, spożywanie 152
 Ogólne funkcje psychospołeczne 49
 Ogólne funkcje umysłowe 48-52
 Ograniczenia aktywności 3, 8, 10-1, 14-5, 19, 123, 213, 229
 Ograniczenie uczestniczenia 3, 7-8, 14-5, 19, 123, 213, 229
 Oko, mięśnie wewnętrzne, funkcje 64
 Oko, podrażnienie 64
 Oko, ucho i przyległe struktury 109-10
 Oko, unieruchamianie (fiksowanie) 64
 Okolica głowy i szyi, struktura (budowa) 118
 Okolica miednicy, struktura (budowa) 119
 Określenia wyłączenia w ICF 221
 Okulary i soczewki kontaktowe 175
 Opadanie powiek 64
 Opady atmosferyczne 183
 Opał, otrzymywanie 154
 Opieka medyczna 20
 Opieka społeczna, pomoc społeczna 201-2
 Opieka w warunkach domu opieki i poza nim 20, 203
 Opieka zdrowotna długoterminowa 203
 Opiekun w podróży 188
 Opiekunowie 162, 187
 Opinie i przekonania 190
 Opony mózgowe 108
 Opóźnienie (niedorozwój) umysłowy 49
 Opóźnienie psychoruchowe 54
 Opóźnienie rozwoju umysłowego, niedorozwój umysłowy 49
 Opóźniony wytrysk nasienia 90
 Oprogramowanie i urządzenia komputerowe 175
 Optymizm 50
 Orędowanie za ICF jako narzędziem 243-4
 Organizacje finansowe 200
 Organizacje finansowe 200
 Organizacje kulturalne 8, 169, 177, 187, 198-9, 249
 Organizacje międzynarodowe polityczne 192, 206
 Organizacje niezarobkowe 199
 Organizacje sportowe 125, 177, 198
 Organizacje wzajemnej pomocy 198-9
 Orgazm, szczytowanie 90-2
 Orientacja, co do czasu 49
 Orientacja, co do osób 49
 Osąd 58
 Osłabienie mięśni 96
 Osłabienie węchu 67
 Osłupienie, stupor 48
 Osobowość 50, 55
 Osoby obce 188
 Osoby sprawujące nadzór 187
 Ostrość jednoocznego widzenia bliskiego obrazu 62
 Ostrość jednoocznego widzenia odległego obrazu 62
 Osuszanie się 149
 Oszczędzanie pieniędzy 166
 Oszcpecenie 19
 Oświetlenie ulic 180
 Otępienie, demencja 49
 Otwartość na doświadczenie (życiowe) 50
 Otwieranie butelek i puszek 151-2
 Otyłość 84
 Owrzodzenia, wrzody 103
 Oziębłość płciowa 90
 Oznakowanie 179-81
 Oznakowanie dróg i oświetlenie ulic 180
 Pamięć 53
 Pamięć, autobiograficzna minionych zdarzeń 54
 Pamięć, długotrwała 54
 Pamięć, krótkotrwała 54
 Pamięć, semantyczna języka i faktów 54
 Pamięć, wyszukiwanie w pamięci 54

- Paraplegia, porażenie kończyn dolnych,
 porażenie poprzeczne 96, 98-9
 Parestezja 67-8
 Partnerzy 187
 Patologia 12
 Patrzenie (oglądanie) 125
 Paznokcie palców nóg 122
 Paznokcie palców ręki 122
 Paznokcie, dbanie o 149
 Paznokcie, funkcje 103-4, 122
 Paznokcie, struktura (budowa) 122
 Pchanie obiektów 143
 Pchanie obiektów, za pomocą kończyn
 dolnych 142
 Pełen nadziei, uczucie nadziei 50
 Pełnienie społecznych ról obywatelskich
 170
 Pełnoprawny status obywatela, posiadanie
 170
 Percepcja (postrzeganie) dotykowa 56
 Percepcja (postrzeganie) słuchowa 55
 Percepcja (postrzeganie) wzrokowe 56
 Percepcja smakowa 56
 Percepcja węchowa 56
 Percepcja wzrokowo-przestrzenna 56
 Perystaltyka, ruch robaczkowy 82
 Pewność siebie 51
 Pewny siebie 51
 Pęcherz moczowy 116
 Pęcherz moczowy hipotoniczny 4, 13, 219,
 246
 Pęcherz moczowy, funkcje (czynności) 89
 Pęcherz moczowy, opróżnianie 89
 Pęcherz moczowy, pęcherz odruchowy 89
 Pęcherz moczowy, uczucie pełności 90
 Pęcherz odruchowy 89
 Pęcherzyk żółciowy i przewody żółciowe
 115
 Picie 152
 Picie bieżącej wody 152
 Picie przez słomkę 152
 Pielęgniarki 188
 Pieniądze 154, 166, 181
 Pierś i brodawka sutkowa 116
 Pierwsza miesiączka, rozpoczęcie
 miesiączkowania 91, 227
 Pigmentacja 103
 Pisanie 59, 127
 Pisanie, specjalistyczne urządzenia 175
 Pisemna notatka, sporządzanie 127
 Pismo Braille'a, czytanie 125
 Pismo Braille'a, pisanie 125
 Pismo Braille'a, porozumiewanie się za
 pomocą brajla 134
 Pisownia 125
 Planowanie 130
 Planowanie 5, 57, 155, 157, 180, 194
 Planowanie czasu 130
 Planowanie i rozwój przestrzenny 180
 Plany, realizacja 57
 Plany, robienie 130
 Płasawica 101
 Płacz głośny 72
 Płaty czołowe 57
 Płaty korowe 107
 Płeć anatomiczna osobnika 7, 17, 214
 Płodność 92
 Płodność zmniejszona 92
 Płuca 114
 Płynność i rytm mowy 72
 Pływanie 145
 Pobudliwy, drażliwy 50
 Pobudzenie seksualne 90, 92
 Pocenie się 103
 Pochwa 116
 Pochwa, zwilżenie 90
 Pochwica 90
 Pochylanie się, zginanie się 139
 Pociąg, używanie 147
 Poczta elektroniczna 196
 Poczta lądowa i lotnicza 196
 Poczucie względnej pozycji części ciała 67
 Poczucie zmęczonych oczu 64
 Poczucie, że jest się zbyt otyłym lub zbyt
 szczupłym 61
 Podawanie posiłków 154
 Podawanie potraw 155
 Podciśnienie ortostatyczne 76
 Podejmowanie decyzji 4, 57, 128
 Podniebienie 111
 Podniebienie miękkie 111
 Podniebienie twarde 111
 Podniecenie (seksualne), pobudzenie 55,
 90
 Podniecenie psychoruchowe 54
 Podnoszenie obiektów 141
 Podnoszenie przedmiotów 142
 Podstawowa opieka zdrowotna 203
 Podstawowa przemiana materii 85
 Podstawowe transakcje finansowe 166

- Podudzie, struktura 120
Podwładni, ludzie podlegli komuś 188
Pogoda ducha (wesołość) 50
Pogodny, napawający optymizmem, uczucie 50
Pogotowie ratunkowe 198
Pojazdy silnikowe i bez silnika 174
Pojazdy, napędzane przez człowieka, używanie 147
Pojazdy, utrzymywanie w dobrym stanie 157
Pojemność minutowa serca, zmniejszona 74
Pojęcie zdolności 8, 11, 14-6, 19, 22-4, 214, 216
Pojmowanie dosłownych i domyślnych znaczeń 133
Pokonywanie przeszkód 131
Policja 198
Polityka dotycząca architektury i budownictwa 193
Polityka dotycząca służb komunalnych 198
Polityka gospodarcza 201
Polityka komunalna 196
Polityka mieszkaniowa 195
Polityka prawna 198
Polityka społeczna 5
Polityka telekomunikacyjna 196
Polityka transportowa 197
Polityka w zakresie pomocy społecznej 203
Polityka w zakresie pracy i zatrudnienia 5, 206
Polityka wykorzystania terenów wiejskich 180
Polityka wykorzystania terenów wielkomiejskich 180
Polityka wykorzystania terenu 180
Polityka zdrowotna 5, 204
Polityka związana z dziedzictwem i ochroną dziedzictwa 194
Polityka związana z edukacją i szkoleniem 205
Polityka związana z mediami 200
Polityka związana z planowaniem otwartej przestrzeni 194
Polityka związana z planowaniem środowiska 194
Połykanie 82
Połykanie powietrza 81
Połykanie, przez gardło 82
Połykanie, przez przełyk 82
Połykanie, przez usta 82
Pomaganie innej osobie w poruszaniu się (przemieszczaniu się) 158
Pomaganie innym 157
Pomaganie innym w dbaniu o siebie 158
Pomaganie innym w odżywianiu 158
Pomaganie innym w porozumiewaniu się 158
Pomaganie innym w poruszaniu się 158
Pomaganie innym w stosunkach (związkach) międzyludzkich (interpersonalnych) 158
Pomaganie innym w zachowaniu (utrzymaniu) zdrowia 158
Pomoc adwokacka 198
Pomoc w nagłym przypadku 195, 198
Pomocnicy i opiekunowie 188
Ponoszenie odpowiedzialności 131
Ponowne nawodnienie 86
Populacja 182
Porada zdrowotna, stosowanie się do 152
Porażenie czterokończynowe 96, 98-9, 239
Porażenie jednej kończyny, monoplegia 96-7, 99
Porażenie jelit 82
Porażenie mięśni 96
Porażenie połowicze 96-7, 99
Porażenie, ogólnie 98
Porażenne upośledzenie wymowy (dyzartia) 71
Poronienie 92
Poronienie samoistne 92
Porozumiewanie się – otrzymywanie – język ciała 133
Porozumiewanie się – otrzymywanie – powszechne znaki i symbole 133
Porozumiewanie się – otrzymywanie – przekazy niewerbalne 133
Porozumiewanie się – otrzymywanie – przekazy ustne 133
Porozumiewanie się – otrzymywanie – rysunki i fotografie 133
Porozumiewanie się – otrzymywanie – wiadomości pisane 134
Porozumiewanie się – otrzymywanie – wiadomości w języku migowym 134
Porozumiewanie się – tworzenie 133-5
Porozumiewanie się 133-7

- Porozumiewanie się, produkty i technologie służące do 175
- Poród 92
- Poród opóźniony 92
- Poród przedwczesny 92
- Porównywalność danych a ICF 5
- Poruszanie obiektów za pomocą kończyn dolnych 142
- Poruszanie się 144
- Poruszanie się na zewnątrz swojego domu i innych budynków 146
- Poruszanie się w obrębie domu 145
- Poruszanie się w obrębie innych budynków poza swoim domem 146
- Poruszanie się wewnątrz, na zewnątrz i wokół budynków 146
- Poruszanie się z piętra na piętro 145
- Poruszanie się z użyciem sprzętu 146
- Poruszanie się z użyciem środków transportu 146-8
- Porządek chronologiczny 58
- Porządkowanie wydarzeń 58
- Posępny 50
- Posiadanie i prowadzenie sklepu lub innego biznesu 166
- Posiłki, organizowanie 154
- Posiłki, podawanie do spożycia 155
- Posiłki, przygotowywanie 154
- Posiłki, zjadanie 151
- Posługiwanie się językiem 59
- Posługiwanie się językiem migowym 59
- Posługiwanie się językiem mówionym 59
- Posługiwanie się językiem pisanym 59
- Posługiwanie się przedmiotami 142
- Postawa (zachowanie) aspołeczna, zachowanie przestępcze 51
- Postawy 17, 19, 190-1, 239
- Postawy innych profesjonalistów (przedstawicieli innych zawodów) 191
- Postawy ludzi posiadających pozycję i autorytet (autorytetów) 190
- Postawy najbliższych członków rodziny 190
- Postawy osób obcych 191
- Postawy podwładnych 191
- Postawy pomocników i opiekunów 191
- Postawy profesjonalistów zdrowotnych (pracowników ochrony zdrowia) 191
- Postawy przyjaciół 190
- Postawy rodziny wielopokoleniowej 190
- Postawy społeczne 191
- Postawy znajomych, rówieśników, kolegów, sąsiadów i członków lokalnej społeczności 190
- Postępowanie ukierunkowane na osiągnięcie celu 57
- Potrawy, gotowanie i podgrzewanie 154
- Poty nocne podczas menopauzy (klimakterium) 92
- Poufność, wskazówki etyczne posługiwania się ICF 244
- Powieka 109
- Powieka, funkcje 64
- Powiernicy 187
- Powody korzystania ze służby zdrowia 4
- Powodzie 184
- Powstawanie modzeli 103
- Powtarzana intonacja mowy 72
- Powtarzanie 125
- Powtarzanie czynności 57, 101
- Powtarzanie czynności, motoryczna (ruchowa) perseweracja 101
- Powtarzanie dźwięków 72
- Pozastawowe więzadła, powięzi, pozamięśniowe rozciągna, troczki, przegrody, kaletki (maziowe) 121
- Pozbywanie się śmieci 156
- Pozdrowienia, wyrażanie zwyczajowych pozdrowień 135
- Poziom dźwięku 185
- Pozowanie 54
- Pozycja ciała, utrzymywanie 139
- Pozycja ciała, zmienianie i utrzymywanie 138-41
- Pozycja ciała, zmienianie pozycji podstawowej 138
- Pozycja kłęząca, utrzymywanie (zachowywanie) 140
- Pozycja kuczna, utrzymywanie 139
- Pozycja leżąca twarzą do ziemi, przyjmowanie 138
- Pozycja leżąca twarzą w górę, pozostawianie w 139
- Pozycja leżąca, utrzymywanie pozycji leżącej 139
- Pozycja na brzuchu, pozostawianie w 139
- Pozycja siedząca, utrzymywanie (zachowywanie) 140
- Pozycja stojąca, utrzymywanie 140
- Pożary lasów 184

- Pożywienie, przemieszczanie w ustach 81
Pożywienie, rozdrabnianie pożywienia 83
Praca i zatrudnienie 165-6
Praca, odchodzenie lub opuszczanie 165
Praca, rozmowa kwalifikacyjna 165
Praca, wolontariusz 166
Praca, zachowywanie pracy 165
Praca, zatrudnienie, poszukiwanie] 165
Pracodawcy 161, 165, 187
Pracownicy 188
Pracownicy fachowi ochrony zdrowia 188
Pracownicy fachowi, inni 188
Pracownicy opieki zdrowotnej 5
Pracownicy socjalni 188
Pracownik socjalny (opieki społecznej) 188
Pragnący zdobyć doświadczenie 50
Pralki, używanie 156
Pranie i suszenie odzieży 155
Prasowanie ubrań 156
Prawa człowieka 6, 20, 170
Prawa obywatelskie, korzystanie 170
Prawna pozycja obywatela, posiadanie prawnego statusu obywatela 170
Prawne role obywatelskie, korzystanie 170
Prawo do samostanowienia lub autonomii 170
Prawo pracy i zatrudnienia 205-6
Prącie 117
Prącie, wzwód 90
Precyzyjne używanie dłoni 142
Predyspozycja genetyczna 16, 212
Priapizm, bolesny, długotrwały wzwód prącia 90
Proces tworzenia pojęć, wyobrażeń 56-7
Procesy kryminalne 198
Produkcja i wytwarzanie, usługi, systemy i polityka 193
Produkty i technologia 173-181
Produkty i technologie dla potrzeb kształcenia 176
Produkty i technologie dla zagospodarowania obszarów wiejskich 180
Produkty i technologie dla zagospodarowania parków, terenów pod ochroną i obszarów dzikiej przyrody 181
Produkty i technologie dla zagospodarowania terenów podmiejskich 180
Produkty i technologie dla zagospodarowania terenów wielkomiejskich 180
Produkty i technologie dla zagospodarowania terenu 180
Produkty i technologie do osobistego użytku w życiu codziennym 173
Produkty i technologie do osobistego użytku w życiu codziennym, ogólne 174
Produkty i technologie do osobistego użytku w życiu codziennym, wspomagające 174
Produkty i technologie do praktykowania religii i duchowości 177
Produkty i technologie do praktykowania religii i duchowości, ogólne 178
Produkty i technologie do praktykowania religii i duchowości, wspomagające 178
Produkty i technologie projektowe, konstrukcyjne i budowlane do odnajdywania drogi, ścieżek komunikacyjnych i określania lokalizacji w budynkach do użytku publicznego i prywatnego 179
Produkty i technologie projektowe, konstrukcyjne i budowlane do tworzenia wejścia i wyjścia z budynków do użytku publicznego i prywatnego 178-9
Produkty i technologie projektowe, konstrukcyjne i budowlane do uzyskiwania dostępu do ułatwień wewnątrz budynków do użytku publicznego i prywatnego 178-9
Produkty i technologie przeznaczone dla kultury, rekreacji i sportu 177
Produkty i technologie przeznaczone dla kultury, rekreacji i sportu, wspomagające 177
Produkty i technologie przeznaczone dla kultury, rekreacji i sportu, ogólne 177
Produkty i technologie służące do osobistego poruszania się i transportu we wnętrzu i na zewnątrz 174

- Produkty i technologie służące do osobistego poruszania się i transportu we wnętrzu i na zewnątrz wspomagające 175
- Produkty i technologie służące do osobistego poruszania się i transportu we wnętrzu i na zewnątrz, ogólne 174
- Produkty i technologie służące do porozumiewania się 175
- Produkty i technologie służące do porozumiewania się, ogólne 175
- Produkty i technologie służące do porozumiewania się, wspomagające 175
- Produkty i technologie służące do poruszania się i transportu 174
- Produkty i technologie stosowane w pracy 176
- Produkty i technologie stosowane w pracy, wspomagające 176
- Produkty lub substancje do osobistego spożycia 173
- Produkty naturalne 173
- Produkty służące do sprzątania 174
- Produkty wytworzone przez człowieka 173
- Profesjonalne organizacje społeczne, udział w 168
- Profilaktyka 6, 13
- Program szkolenia umiejętności 204
- Programy kształcenia zawodowego 204
- Programy nauki zawodu 204
- Programy podnoszenia sprawności fizycznej, udział w 168
- Programy pomocy społecznej 201-2
- Programy pomocy w ubóstwie 201-2
- Programy pomocy z zasobów publicznych 201-2
- Programy świadczeń socjalnych 251
- Programy ubezpieczeń społecznych 201
- Projektanci 188
- Projekty architektoniczne, materiały budowlane umożliwiające dostęp do udogodnień w budynkach do użytku prywatnego 179
- Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane i technologie ułatwiające odszukanie szlaków komunikacyjnych i ustalenie lokalizacji w budynkach użyteczności publicznej 179
- Projekty architektoniczne, materiały konstrukcyjne i budowlane i technologie ułatwiające wejście i wyjście z budynków do użytku prywatnego 179
- Promocja zdrowia 6
- Protetyk 188
- Proteza dentystyczna, dbanie 150
- Protezy i aparaty ortopedyczne 174
- Protezy i ortezy, naprawianie 157
- Protezy neurologiczne 174
- Prowadzenie biura politycznego 170
- Prowadzenie pojazdu 147
- Prowadzenie promocji zdrowia i zapobieganie chorobom, usługi 203
- Prozodia 72
- Przechowywanie artykułów życia codziennego 156
- Przechowywanie żywności, napojów 156
- Przeczulica dotykowa 67-8
- Przedramię, struktura (budowa) 119
- Przedstawianie się 135, 160
- Przedszkole 164, 204
- Przegroda nosa 111
- Przekazy niewerbalne, tworzenie i wyrażanie znaczenia za pomocą 134
- Przekazywanie informacji 14, 196, 234-5, 253
- Przekonania religijne 190
- Przelyk 115
- Przemieszczanie pokarmu w jamie ustnej 81
- Przemieszczanie się 140
- Przemieszczanie się, w pozycji leżącej 140
- Przemieszczanie się, w pozycji siedzącej 140
- Przepisy budowlane 193
- Przepisy dotyczące bezpieczeństwa pożarowego i bezpieczeństwa pracy 193
- Przepisy dotyczące planowania 194
- Przepisy dotyczące projektowania 194
- Przepona 114
- Przepona, funkcja 79
- Przestrzeganie zwyczajów społecznych związanych z pełnioną przez kogoś rolą społeczną 160
- Przestrzeń społeczna, utrzymywanie 160
- Przesuwanie lub opuszczanie zgłosek 71
- Przeszkody, pokonywanie przeszkód 131

- Przeżuwanie pokarmu 81
 Przybory do jedzenia, używanie przyborów do jedzenia 151
 Przyciąganie obiektów 143
 Przyczynowość, etiologia 13
 Przygnębiony, uczucie 50
 Przygotowanie do ponownego podjęcia pracy 165
 Przyjaciele 187
 Przyjazny, przyjacielski, ugodowy 50
 Przyjaźnie, nawiązywanie 162
 Przyjaźnie, nawiązywanie i ustanawianie 160
 Przykłady przypadków 238-41
 Przymus wypowiedzenia wulgarnych słów 101
 Przypominanie, przywoływanie z pamięci 53, 54
 Przysadka mózgowa 115
 Przyspieszenie mowy 72
 Przytarczyca 115
 Przywódcy religijni 187
 Publiczne usługi handlowe, spółdzielnie 200
 Publiczne zasoby ekonomiczne, dysponowanie 167
 Punkty asekuracyjne, niepełnosprawność 21

 Radio 125, 199-200
 Radość 55
 Rady konsumentów 195
 Radzenie sobie w sytuacjach kryzysowych 131
 Radzenie sobie z codziennymi potrzebami 130
 Radzenie sobie ze stresem 129, 131
 Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychologicznymi 131
 Rak piersi 240
 Ramię 118
 Rasa 7, 17
 Rdzeń kręgowy 107
 Rdzeń kręgowy, lędźwiowo-krzyżowy 108
 Rdzeń kręgowy, ogon koński 108
 Rdzeń kręgowy, piersiowy 107
 Rdzeń kręgowy, szyjny 107
 Rdzeń przedłużony 107
 Reakcja nadwrażliwości 78
 Reakcje dotyczące postawy ciała 100
 Reakcje obronne 100
 Reakcje przystosowawcze (adaptacyjne) ciała 100
 Realizowanie planów 57
 Reforma prawa a ICF 5-6
 Regularne uczęszczanie do szkoły 164
 Reguły matematyczne, stosowanie reguł matematycznych 127
 Rekreacja i spędzanie wolnego czasu, korzystanie 168
 Rekreacja i spędzanie wolnego czasu, organizacje 148, 168, 199
 Relaks, relaksowanie się 168
 Renty i emerytury 202, 251
 Reorientacja zawodowa, usługi 205
 Ręka, struktura (budowa) 119
 Rękodzielnictwo, zaangażowanie w 169
 Rękodzielnictwo, zajmowanie się 169
 Rękodzieło lub hobby, zaangażowanie w 168-9
 Robienie zakupów 154
 Rodzeństwo 187
 Rodzic, nawiązywanie relacji jako rodzic 162
 Rodzice 162-4, 187
 Rodzice przybrani (adopcyjni) 187
 Rodzice zastępczy 187
 Rodzina międzynarodowych klasyfikacji WHO 3-4
 Rodzina systemów klasyfikacyjnych WHO 247
 Rodzina, dalsza 163, 187
 Rodzina, najbliższa 187
 Rogówka 109
 Rośliny 183
 Rośliny we wnętrzu i na zewnątrz, dbanie o rośliny 157
 Rower, naprawianie 157
 Rower, prowadzenie 147
 Rozdzielanie i mieszanie dźwięków 65
 Rozedma płuc, samoistna 78
 Rozkojarzenie myślenia 56-7
 Rozmawianie, z jedną osobą 135
 Rozmawianie, z wieloma ludźmi 136
 Rozmowa 135-6
 Rozmowa i stosowanie urządzeń i rozwiązań technicznych służących do porozumiewania się 135-7
 Rozmowa, podtrzymywanie 135
 Rozmowa, rozpoczynanie 135

- Rozmowa, zakończenie 135
 Rozpoznanie, diagnoza 3-4
 Rozpoznawanie znaków alfabetu 125
 Rozróżnianie dźwięków 55
 Rozszerzenie tętnicy 75
 Rozumienie samego siebie 58
 Rozumienie słów 125
 Rozwiązywanie pojedynczych lub wielorakich zadań 129
 Rozwiązywanie problemów 58, 127
 Rozwiązywanie problemów złożonych 127
 Rozwiązywanie prostych problemów 127
 Rozwój 171
 Rozwój intelektualny 49
 Rówieśnicy 187, 190
 Rówieśnicy, nawiązywanie kontaktów z rówieśnikami 162
 Równowaga elektrolitowa, bilans elektrolitowy 86
 Równowaga hormonalna 87
 Równowaga mineralna ustroju 86
 Ruch dowolny, kontrola 100
 Ruch dowolny, koordynacja 100
 Ruch dystoniczny 101
 Ruch mimowolny 100-1
 Ruchome i stałe podjazdy 178, 179
 Ruchomość 138-48
 Ruchomość kości 95
 Ruchomość kości nadgarstka 95
 Ruchomość kości stępu 95
 Ruchomość łopatki 95
 Ruchomość miednicy 95
 Ruchomość stawów, uogólniona 94
 Ruchomość stawów, wielu 94
 Ruchomość stawu 94
 Ruchomość stawu, pojedynczego 94
 Ruchy atetotyczne 101
 Ruchy płasawicze 101
 Ryksza, używanie 147
 Rysunki i fotografie, tworzenie 134
 Rytm dobowy 52
 Rytm oddechowy 78
 Rytm serca 74
 Rząd, władze lokalne, regionalne i narodowe 206
 Rzucanie obiektów 143

 Samochody 174
 Samochód, naprawianie 157
 Samochód, prowadzenie 147

 Samolot, korzystanie jako pasażer 147
 Samolot, pilotaż 147
 Samowystarczalność ekonomiczna 167
 Samozatrudnienie 166
 Sapanie 80
 Sądownictwo cywilne 198
 Sądy, trybunały i inne placówki 198
 Sąsiedzi 161, 187, 190, 224
 Sąsiedzi, nawiązywanie kontaktów 162
 Schroniska dla bezdomnych ludzi 195
 Seksualna faza przygotowawcza 90
 Seksualne zainteresowanie 90
 Sekwencja złożonych ruchów 60
 Semantyczne i symboliczne znaczenie, porządkowanie 59
 Sen 52
 Sen, faza szybkich ruchów oczu we śnie (REM) 52
 Sen, ilość 52
 Sen, jakość 52
 Sen, podtrzymywanie 52
 Sen, wystąpienie (początek) 52
 Serce 113
 Serce, komory 113
 Serce, przedsionki 113
 Siatkówka 109
 Siedzenie 139
 Sięganie po przedmiot 143
 Silnikowy środek transportu, używanie prywatnego silnikowego środka transportu 147
 Siła mięśni 96-7
 Siła mięśni, mięśnie jednej kończyny 96
 Siła mięśni, mięśnie jednej strony ciała 96, 226
 Siła mięśni, mięśnie pojedyncze i grupy mięśni 96
 Siła mięśni, mięśnie tułowia 97
 Siła mięśni, mięśnie w dolnej połowie ciała 96
 Siła mięśni, mięśnie wszystkich kończyn 96
 Siła mięśni, wszystkie mięśnie ciała 97
 Siostra, tworzenie wzajemnych związków z siostrą i jako siostra 163
 Skakanie 145
 Skandowanie 72-3
 Skażenie ziemi, wody i powietrza 184
 Skąpa i krótkotrwała miesiączka 91
 Skapomocz, oliguria 89

- Skóra 70, 103, 122
 Skóra i struktury przyległe 103-4
 Skóra klatki piersiowej i pleców 122
 Skóra kończyny dolnej 122
 Skóra okolicy barku 122
 Skóra okolicy głowy i szyi 122
 Skóra okolicy miednicy 122
 Skóra, ścieńczenie 103
 Skóra, dbanie o 149
 Skóra, funkcja gruczołowa 103
 Skóra, funkcja naprawcza 103
 Skóra, funkcja ochronna (zabezpieczająca) 103
 Skóra, funkcja ochronna przed urazami 103
 Skóra, jakość 103
 Skóra, światłoczułość (wrażliwość na światło) 103
 Skóra, twardnienie 103
 Skromny, trzymający się na uboczu 51
 Skrupulatny 50
 Skupianie uwagi 126
 Skurcz (kurcz) mięśni 102
 Skurcz oskrzeli 78
 Skurcz żołądka 84
 Skurcze brzucha 85
 Skurcze mięśni, niezamierzone 101
 Skutery 174
 Słuchanie 125
 Słuchowe różnicowanie tła 65
 Służby przeciwpożarowe i nagłej pomocy 133, 193, 198
 Smak, funkcja 67
 Smak, wyczuwanie 67, 125
 Smaki 56
 Socjoekonomiczne kategorie 7
 Soczewka gałki ocznej 109
 Somatyzacja 57
 Spastyczne (kurczowe) upośledzenie wymowy 71
 Spastyczność mięśni 97
 Spojówka, twardówka, naczyniówka 109
 Spokój, uczucie 50
 Sporty, uprawianie 169
 Sposoby radzenia sobie z trudnościami 17
 Spowolnienie mowy 72
 Spowolnienie oddechu 78
 Spożywanie (przyjmowanie) pokarmu, funkcje 81
 Spożywanie odżywczych pokarmów 152
 Spółdzielnie mieszkaniowe 195
 Sprawność fizyczna, utrzymywanie sprawności fizycznej 152
 Sprawowanie kontroli psychoruchowej 54
 Sprzątanie części kuchennej i sprzętu kuchennego 155
 Sprzątanie domu 155
 Sprzątanie łazienek i toalet 155
 Sprzątanie salonu (pokoju dziennego) 155
 Sprzątanie stołów i podłóg 155
 Sprzątanie umeblowania domowego 155
 Sprzeciwiający się 50
 Sprzęt biurowy 176
 Sprzęty domowe, kupowanie 154
 Ssanie 81
 Stabilność psychiczna 50
 Stabilność stawów, ogólnie 95
 Stabilność stawów, wielu 95
 Stabilność stawu 94
 Stabilność stawu, jednego 95
 Stałe nietrzymanie moczu 89
 Stan amnezji, fuga 48
 Stan chorobowy (jednostka chorobowa) 3-4, 7-8, 13, 16-7, 19, 212, 224
 Stan chorobowy, etiologia 4, 13
 Stan owładnięcia 48
 Stan świadomości, zmieniony przez leki 48
 Stan zdrowia 3-5, 7-8, 15-7, 20-2, 212, 220
 Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych (1993) 6, 170
 Standardy konstrukcyjne 193
 Stanie 139
 Stany wegetatywne 48
 Statestezja 67
 Status społeczny 214
 Status społeczny lub prawny 160, 170, 214
 Statystyka zdrowotna 5
 Staw biodrowy 120
 Staw kolanowy 120
 Staw łokciowy 118
 Staw nadgarstkowy 119
 Staw skokowy, stawy stopy i palców 120
 Staw, ruchomość 94
 Stawy barku 118
 Stawy i kości, funkcje 94-5
 Stawy miednicy 119
 Stawy okolicy głowy i szyi 118
 Stawy ręki i palców 119
 Stawy, zakres i łatwość ruchu 94

- Staż podyplomowy 165
 Stereotypia, stereotypowe powtarzanie
     czynności lub słów, długie
     utrzymywanie określonej pozycji ciała
     101
 Stereotypowa intonacja mowy 72
 Stężenie ozonu 186
 Stłuczenie, stłuczenia 103
 Stolec wodnisty (rzadki) 83
 Stoły, regulowane 176
 Stosowanie się do porad medycznych i
     innych porad zdrowotnych 152
 Stosunek do siebie i innych, rozeznawanie
     i ustalanie 48
 Stosunek płciowy 90, 92
 Stosunek płciowy, przykre doznania 92
 Stosunki (relacje) między dzieckiem a
     rodzicem 162
 Stosunki pracy, usługi 205
 Stowarzyszenia i działalność organizacyjna
     198
 Stowarzyszenia i działalność
     organizacyjna, systemy i polityka 199
 Stowarzyszenia i polityka organizacyjna
     199
 Stowarzyszenia nieoficjalne, udział w
     stowarzyszeniach 168
 Stowarzyszenia oficjalne, udział w 168
 Stowarzyszenia polityczne, zakładanie
     (tworzenie) 170
 Stowarzyszenia prawników, lekarzy lub
     nauczycieli akademickich 168
 Stowarzyszenia wyznaniowe 199
 Stowarzyszenia zawodowe, działalność
     205
 Stowarzyszenia, religijne 199
 Stowarzyszenia, zaangażowanie się w
     działalność 168
 Strach 55
 Stres 212
 Stres, radzenie sobie z 129, 131
 Struktura ciała 4, 7, 10-3, 17, 21-4, 105,
     213, 219, 224, 227
 Struktura ciała, standard 213
 Struktura okolicy barku 118
 Struktury gramatyczne, porządkowanie 59
 Struktury mięśniowoszkieletowe związane
     z ruchem, dodatkowe 121
 Struktury moczowopłciowe i rozrodcze
     116-7
 Struktury związane z ruchem 118-21
 Strup, pokrywanie strupem 103
 Studenci 161, 188
 Styl charakteru 17
 Styl życia 17
 Subiektywny dobrostan i ICF 251
 Sumaryczne pomiary zdrowia populacji 4
 Sumienność 50
 Sygnały społeczne we wzajemnych
     kontaktach 159
 Symbole Bliss 134
 Symbole naukowe 134
 Symulatory słuchowe 175
 Synagoga, chodzenie do 169
 System ochrony zdrowia 203, 212
 Systemy architektoniczne i budowlane 193
 Systemy do transmisji dźwięku 175
 Systemy dotyczące służb komunalnych
     197
 Systemy informatyczne 5
 Systemy informatyczne w opiece
     zdrowotnej 5
 Systemy komunalne 195
 Systemy mieszkaniowe 195
 Systemy notacji symbolicznej 134
 Systemy opieki zdrowotnej 5-6
 Systemy polityczne 206
 Systemy pomocy społecznej 202
 Systemy pracy i zatrudnienia 205
 Systemy sterowania głosem 174, 176
 Systemy sygnalizacyjne 175
 Systemy telekomunikacyjne 196
 Systemy transportowe 197
 Systemy w zakresie ubezpieczeń
     społecznych 202
 Systemy związane z edukacją i szkoleniem
     204
 Systemy związane z gospodarką 201
 Systemy związane z mediami 200
 Systemy związane z planowaniem otwartej
     przestrzeni 194
 Sytuacje kryzysowe, radzenie sobie z 131
 Szacunek i serdeczność we wzajemnych
     kontaktach, okazywanie 159
 Szacunek, wskazówki etyczne
     posługiwania się ICF 244
 Szczotkowanie (mycie) zębów 150
 Szkieletowanie 134
 Szkolenie w trakcie pracy 165
 Szkoła podstawowa 204

- Szkoła średnia 204
 Szlaki drogowe i oznakowanie dróg 180
 Szlaki komunikacyjne 179-80
 Szlaki przez tereny dzikiej przyrody 181
 Szpik kostny 113
 Szpitale 203-4
 Sztuki piękne, zajmowanie się lub uczestniczenie 169
 Szum w uszach, brzęczenie w uszach 66
 Szybkie oddychanie 78
 Szycie 156
 Szyja, szyjka 116
- Śledzące ruchy oka 64
 Śledziona 113
 Ślepotą zmiernicową 62-3, 225
 Ślimak 110
 Ślinienie się 81
 Śluby, pogrzeby lub ceremonie inicjacji, udział w 168
 Śmieci, pozbywanie się 156
 Śnieg 183
 Śpiączka 48
 Śpiewanie 72-3, 185
 Środki lokomocji poruszane za pomocą zwierząt 147
 Środowisko (otoczenie) związane z systemem postaw 10, 16
 Środowisko naturalne i zmiany w środowisku dokonane działalnością człowieka 182-6
 Środowisko rzeczywiste 15, 229, 232
 Środowisko społeczne 10
 Środowisko społeczne, pochodzenie społeczne 17
 Środowisko, jednolite (standardowe) 3, 11, 15, 47, 105, 123-4, 172, 214, 229-30, 232, 252
 Środowisko, obecne 7, 11, 15, 19, 24, 123, 214, 229-230, 232, 238-9, 241, 252
 Środowisko, rzeczywiste 15, 229, 232
 Środowisko, społeczne 16, 20
 Środowisko, standardowe lub ujednolicone 3, 11, 15, 47, 105, 123-4, 172, 214, 229-230, 232, 252
 Śródmózgowie 107
 Świadczenia inwalidzkie 202
 Świadczenia rentowe 201-2
 Świadczeniodawcy zapewniający opiekę zdrowotną 188
- Świadomość 5, 48-9, 54, 58
 Świadomość własnej tożsamości (swojej odrębności) 60
 Świadomość, ciągłość 48
 Świadomość, jakość 48
 Świadomość, przytomność 48
 Świadomość, stan 48
 Świadomość, utrata 48
 Światło 184
 Światło słoneczne 184
 Światło, intensywność 184
 Światło, jakość 184
 Światło, sztuczne źródło 184
 Światłowstręt 63
 Światowe Zgromadzenie Zdrowia 3, 25, 246, 249
- Tablice informacyjne 175
 Taksówka, korzystanie z 147
 Tarczycyca, gruczoł tarczowy 115
 Tchawica 113
 Teatr, chodzenie do 169
 Techniki służące do porozumiewania się, stosowanie 136
 Technologia komputerowa, zaadaptowana 176
 Telefon 175, 196
 Telefon, posługiwanie się 136
 Telefoniczne służby przekazujące 196
 Teletekst 196, 200
 Telewizja 175, 199-200
 Temperament 50
 Temperature, ciepłota 183
 Terapeuta mowy 188
 Terapeuta zajęciowy 188
 Terminy używane w ICF 3, 6-7, 10, 13, 21, 49, 171, 211, 216-7, 235
 Tęczówka 109
 Tętnice 113
 Tętnice, funkcje tętnic 75
 Tętnice, zwężenie tętnic 75
 Tiki głosowe 101
 Tiki nerwowe 101
 Toaleta, używanie 150
 Tolerancja ciepła 87
 Tolerancja pożywienia 83
 Tolerancja we wzajemnych kontaktach, okazywanie 159
 Tolerancja zimna 87
 Tornada 184

- Towary i usługi 181
 Tradycyjni przywódcy 206
 Trans 48
 Transmitowanie (nadawanie) myśli 57
 Transport publiczny 197
 Transport publiczny, korzystanie z 147
 Transport, planowanie 197
 Transport, pomoc społeczna 202
 Transportowanie obiektów 141
 Transportowanie pokarmu przez żołądek i jelita 83
 Trąd 19
 Trzęsienia ziemi 184
 Trzon prącia 117
 Trzustka 115
 Tułów, struktura (budowa) 120
 Turystyka i podróżowanie dla przyjemności 168
 Tworzenie skali dźwięków 73
- Ubezpieczenia społeczne 5-6, 201-2
 Ubezpieczenie na wypadek choroby 5, 201
 Ubieranie się 151
 Ubieranie się, zgodnie z warunkami klimatycznymi 151
 Ubóstwo 171, 233
 Ubrania 151, 155-6, 174
 Ubrania, kupowanie 154
 Ubrania, wytwarzanie i naprawianie 156
 Ubrania, zakładanie na siebie 151
 Ubrania, zdejmowanie 151
 Ucho 109
 Ucho zewnętrzne 109
 Ucho, błędnik 110
 Ucho, błona bębenkowa 109
 Ucho, kanały półkoliste 110
 Ucho, kosteczki słuchowe 109
 Ucho, środkowe 109
 Ucho, trąbka słuchowa 109
 Ucho, wewnętrzne 110
 Ucho, wewnętrzne, funkcje 66
 Uczenie się, podstawowe 125-6
 Uczenie się czytania 125
 Uczenie się stosowanie wiedzy 125-8
 Uczenie się liczenia 126
 Uczenie się pisania 125
 Uczenie się w domu 164
 Uczestniczenie 3, 6, 8, 10-1, 14-6, 18, 20, 123, 213, 229, 234, 237
 Uczestniczenie, standard 213
- Uczucia 55, 64
 Uczucie bólu przy dotykaniu przedmiotów 68
 Uczucie ciasnoty w klatce piersiowej 80
 Uczucie ciśnienia za okiem 64
 Uczucie kuli 84
 Uczucie niezpełnego oddania moczu 90
 Uczucie nudności 84
 Uczucie obecności czegoś w oku 64
 Uczucie obracania się, zataczania lub przechylania 66
 Uczucie palenia w oku 64
 Uczucie podrażnienia ucha 66
 Uczucie wypadania uderzenia serca 80
 Uczucie zawrotów głowy 66
 Uczulenia (alergie) 78
 Uderzenia serca, nieregularne 74
 Udo 119
 Udział (występowanie) w grze 169
 Układ krążenia, funkcje 74-6
 Układ krwiotwórczy i układ odpornościowy 76-8
 Układ moczowy, struktura (budowa) 116
 Układ nerwowy przywspółczulny 108
 Układ nerwowy, struktura (budowa) 107-8
 Układ nerwowy, współczulny 108
 Układ oddechowy, funkcje 78-9
 Układ oddechowy, struktura (budowa) 113
 Układ odpornościowy, funkcje 77
 Układ odpornościowy, struktura (budowa) 113
 Układ rozrodczy, struktura (budowa) 116
 Układ trawienny, funkcje 81-5
 Układy ciała 4, 7, 10, 12
 Układy krążenia i oddechowy, dodatkowe funkcje i doznania 79-80
 Układy krążenia, immunologiczny i oddechowy, struktura 113-4
 Układy krążenia, krwiotwórczy, immunologiczny i oddechowy, funkcje 74-80
 Układy, system 192
 Ulubione zwierzęta domowe 156-7, 188
 Umeblowanie 129, 156, 174
 Umeblowanie miejsca zamieszkania 153
 Umeblowanie, wyposażenie miejsca zamieszkania w meble 153
 Umiejętności podstawowe, nabywanie 126
 Umiejętności złożone, nabywanie 126
 Umiejętności, nabywanie 126

- Umiejscowienie źródła błędu 65
Umieszczenie w zakładzie opieki społecznej 19
Unia Europejska 206
Unieruchomienie (fiksacja) oka 64
Unieruchomiona łopatka 95
Unieruchomiona miednica 95
Unieruchomione stawy 94
Unieruchomiony bark 94
Uniwersalna Deklaracja Praw Człowieka Narodów Zjednoczonych (1948) 170
Uniwersalność i ICF 7, 22, 248
Upośledzenia, związki pomiędzy upośledzeniami 227
Upośledzenie 3-4, 8, 10, 11-13, 15-6, 19, 22, 24, 47, 105, 213
Upośledzenie diadochokinezy 100
Upośledzenie smaku, hipogeuzja 67
Upośledzenie, identyfikowanie 226-7
Upośledzenie, stopniowanie wielkości 226
Upośledzenie, utrudnienie, ograniczenie 3, 211, 213, 242
Uprzejmość, zgodność 50
Uraz 8, 212
Uraz, rana, uszkodzenie 4, 8, 212
Uroczystości towarzyskie lub niereligijne obrzędy, branie udziału w 168
Urojenie 57
Urząd pocztowy 196
Urządzać, aranżować przestrzeń życiową (mieszkanie) za pomocą umeblowania, meblowanie przestrzeni życiowej (mieszkania) 153
Urządzenia do czynnościowej stymulacji 174
Urządzenia do kontrolowania środowiska domowego 174
Urządzenia do przemieszczania się 174
Urządzenia domowe, konserwowanie 157
Urządzenia dźwiękowe nagrywające i odbiorcze 175
Urządzenia elektrooptyczne 175
Urządzenia komputerowe i oprogramowanie 176
Urządzenia komputerowe lub oprogramowanie 176
Urządzenia optyczne i słuchowe 175
Urządzenia telekomunikacyjne, używanie 136
Urządzenia telewizyjne i wideo 175
Urządzenia wspomagające lub pomoc indywidualna 15, 17, 19, 24, 173-7, 203-4, 214, 232
Urządzenia wspomagające, konserwowanie 157
Urządzenia, gospodarstwo domowe, sprzęt gospodarstwa domowego 155-7, 174, 179
Urzędy regulacji telekomunikacji 196
Usługi 195
Usługi architektoniczne i budowlane 193
Usługi intensywnej opieki medycznej 203
Usługi komunalne 195
Usługi medyczne, wykorzystanie 13
Usługi mieszkaniowe 195
Usługi polityczne 206
Usługi prawne 198
Usługi rehabilitacji medycznej 203
Usługi rehabilitacyjne 5, 23, 203, 220, 246-7, 250
Usługi szkoleniowe 204
Usługi świadczone przez służby komunalne 197
Usługi telekomunikacyjne 196
Usługi transportowe 197
Usługi tworzenia napisów kodowanych 199
Usługi ubezpieczeniowe 200
Usługi w zakresie pomocy społecznej 202
Usługi w zakresie pracy i zatrudnienia 205
Usługi w zakresie ubezpieczeń społecznych 201
Usługi zaopatrywania w środki finansowe 201-2
Usługi związane z edukacją i szkoleniem 204
Usługi związane z ergonomią 205
Usługi związane z gospodarką 200
Usługi związane z mediami 199
Usługi związane z planowaniem otwartej przestrzeni 194
Usługi, kierowanie na staż szkoleniowy 205
Usługi, systemy i kierunki polityczne 206
Usługi, systemy i polityka 192-207
Usługi, systemy i polityka dotyczące architektury i budownictwa 193
Usługi, systemy i polityka dotyczące służb komunalnych 197
Usługi, systemy i polityka komunalna 195

- Usługi, systemy i polityka mieszkaniowa 194
- Usługi, systemy i polityka prawna 198
- Usługi, systemy i polityka telekomunikacyjna 196
- Usługi, systemy i polityka transportowa 196
- Usługi, systemy i polityka w zakresie pomocy społecznej 202
- Usługi, systemy i polityka w zakresie pracy i zatrudnienia 205
- Usługi, systemy i polityka w zakresie ubezpieczeń społecznych 201
- Usługi, systemy i polityka związane z edukacją i szkoleniem 204
- Usługi, systemy i polityka związane z gospodarką 200
- Usługi, systemy i polityka związane z planowaniem otwartej przestrzeni 194
- Usługi, systemy i polityka związane z wytwarzaniem dóbr konsumpcyjnych 192
- Usta 111
- Ustawodawstwo i prawo 19, 195, 198, 202-4
- Ustawodawstwo, przepisy i standardy 193-5, 197-206
- Ustna część gardła 111
- Usystematyzowanie 57
- Uśmiechanie się 134
- Uświadamianie (świadomość) swojego ciała 60
- Utrata pamięci, wybiórcza 53
- Utrudnienie połykania, dysfagia 81-2
- Utrzymywanie kontaktów towarzyskich, udzielanie się towarzysko 169
- Utrzymywanie równowagi wodnej 86
- Uwaga zmieniająca się (niestała) 53
- Uwaga, dzielenie 53
- Uwaga, podtrzymywanie (utrzymywanie) 53
- Uwaga, podzielanie 53
- Uwaga, zainteresowanie 53
- Użycie ręki i ramienia 143
- Używanie urządzeń i technik służących do porozumiewania się 136
- Waga, niedobór 84
- Warga górna 111
- Wargi 111
- Wargi sromowe mniejsze 116
- Wargi sromowe większe 116
- Wartości 190, 214, 237
- Warunki sanitarne i higieniczne otoczenia 196
- Warunki wiejskie i miejskie 171, 233
- Wąchanie 125
- Wątroba 115
- Wchłanianie substancji odżywczych 82, 83
- Wciąganie 81, 134
- Wersja gazety pisana brajlem 200
- Węzły chłonne, funkcje 78
- Węzły i naczynia limfatyczne 113
- Wgląd w siebie 58
- Wiadomości, pisanie 135
- Wiarygodność 51
- Wiatr 184
- Wibracja, drganie 186
- Widzenie gwiazd i błysków 63
- Widzenie i funkcje pokrewne 62-4
- Widzenie kolorowe 56, 62-3, 184
- Widzenie tunelowe 62-3
- Widzenie, pływające mroczki lub widzenie przez zasłonę 63
- Wiedza, stosowanie wiedzy 126-8
- Wiek, starzenie się 17, 212-4
- Wielomocz, nadmierne wydzielanie moczu 89
- Wielowodzie 92
- Więzadła i powięzi barku 118
- Więzadła i powięzi miednicy 119
- Więzadła i powięzi okolicy głowy i szyi 118
- Więzadła i powięzi podudzia (goleni) 120
- Więzadła i powięzi przedramienia 119
- Więzadła i powięzi ramienia 118
- Więzadła i powięzi ręki 119
- Więzadła i powięzi stawu skokowego i stopy 120
- Więzadła i powięzi tułowia 121
- Więzadła i powięzi uda 120
- Wigor, werwa 51
- Wilgotność 183, 186
- Windy lub dźwigi, schody ruchome 178
- Witalność, psychologiczne 50-4
- Witaminy i inne uzupełnienia (suplementy) 173
- Władze regionalne 206
- Włosy i paznokcie, funkcje 104
- Włosy, funkcje 103-4, 149

- Włosy, struktura (budowa) 122
Włosy, wzrost 104
Woda i opał, zaopatrzenie 196
Woda, akweny 182
Woda, dostarczanie 154
Woda, zatrzymanie (zachowanie) 86
Wodonercze 89
Wojny 184
Wokalizacja, alternatywne sposoby 72
Wonie, zapachy 186
Wózek inwalidzki 174-5, 239
Wózek inwalidzki, poruszanie się z
użyciem 146
Wózki inwalidzkie i wózki napędzane
silnikiem, konserwowanie,
utrzymywanie w dobrym stanie 157
Wrażenia czuciowe związane z okiem i
przyległymi strukturami 64
Wrażenie rozděcia żołądka 84
Wrażenie upadania 66
Wrażliwość na kontrast 63, 220
Wrażliwość na szkodliwy bodziec 68
Wrażliwość na światło 63, 225
Wrażliwość na temperaturę 67
Wrażliwość na ucisk 68
Wrażliwość na wibracje (czucie wibracji)
68
Wskazówki etyczne posługiwania się ICF
244-5
Wskaźnik masy ciała 84
Wsparcie i wzajemne powiązania 187-9
Wspinanie się 145
Współdziałanie obojga oczu 64
Współmieszkańcy, nawiązywanie
stosunków 162
Wsysanie pożywienia 81
Wszczepy (implanty) ślimakowe 175
Wujkowie 163, 187
Wybieranie odpowiedniego ubrania 151
Wybór spośród możliwości, dokonywanie
128
Wybrane władze 206
Wychowanie 17
Wychowanie dzieci 162
Wyczesane włosy 150
Wyczuwanie różnych powierzchni i ich
faktury 67
Wydalenie kału 83
Wydalenie, funkcje 89
Wydarzenia kulturalne, udział 169
Wydarzenia życiowe 17
Wydolność oddechowa 80
Wygoda, zapewnianie sobie wygody 152
Wykonanie, jako kwalifikator 123, 226,
229-32, 235, 237
Wykonanie, jako pojęcie 8, 11, 14-5, 17,
19, 22-4, 123-4, 216, 229-32, 235, 237
Wykonawcze funkcje, psychologiczne 57
Wykonywanie prac zleconych jako pisarz
lub konsultant 166
Wykonywanie pracy jako artysta lub
rzemieślnik 166
Wykresy, sprządzanie 134
Wykształcenie wyższe 164
Wyłączniki czasowe 174, 176
Wymawianie brzmienia słów 125
Wymiana dóbr i usług 166
Wymiana kapitału lub własności 167
Wymioty, wymiotowanie 81-2
Wymowa (artykulacja) fonemów 71
Wymowa 71
Wynajmowanie miejsca do zamieszkania
153
Wyniki zdrowotne 4-5
Wyniszczenie 84
Wyniszczenie, wychudzenie 84
Wyniszczenie, zanik tkanek z
bezczywności, głodu 84
Wypuszczanie przedmiotów 142
Wyrażanie (znaczenia) za pomocą gestów
134
Wyrażanie (znaczenia) za pomocą języka
ciała 134
Wyrażanie (znaczenia) za pomocą języka
migowego 135
Wyrażanie (znaczenia) za pomocą
rysunków i fotografii 134
Wyrażanie (znaczenia) za pomocą słów
134
Wyrażanie (znaczenia) za pomocą znaków
i symboli 134
Wyrażanie zwyczajowych pozdrowień 135
Wyroby włókiennicze 174
Wyroby wspomagające (produkty) i
technologia dla edukacji 175-6
Wysiłek, funkcje związane z tolerancją
wysiłku 80
Wysiłkowe nietrzymanie moczu 89
Wysoka gorączka, hipertermia 87
Wyszukiwanie i wybieranie pracy 165

- Wytrysk nasienia 90
 Wytrysk nasienia, przedwczesny 90
 Wytrzymałość fizyczna 80
 Wytrzymałość grup mięśni 99
 Wytrzymałość mięśnia 98-9
 Wytrzymałość pojedynczych mięśni 98
 Wytrzymałość wszystkich mięśni ciała 99
 Wzajemne kontakty 160
 Wzajemne kontakty międzyludzkie, ogólne 159-61
 Wzajemne kontakty międzyludzkie, podstawowe 159
 Wzajemne kontakty międzyludzkie, szczególne 161-3
 Wzajemne kontakty oficjalne, tworzenie 161
 Wzajemne kontakty z przyjaciółmi, nawiązywanie 162
 Wzajemne kontakty z sąsiadami, nawiązywanie 162
 Wzajemne kontakty ze współmieszkańcami, nawiązywanie 162
 Wzajemne kontakty ze znajomymi, nawiązywanie 162
 Wzajemne kontakty, kończenie 160
 Wzajemne kontakty, kształtowanie 160
 Wzajemne kontakty, okazywanie szacunku i serdeczności 159
 Wzajemne kontakty, okazywanie tolerancji 159
 Wzajemne kontakty, okazywanie uznania 159
 Wzajemne kontakty, reagowanie na sygnały społeczne 159
 Wzajemne kontakty, wchodzenie w kontakt fizyczny 159
 Wzajemne związki intymne, utrzymywanie 163
 Wzajemne związki małżeńskie, tworzenie i utrzymywanie 163
 Wzajemne związki pomiędzy dalszą rodziną, tworzenie 163
 Wzajemne związki pomiędzy rodzeństwem, utrzymywanie 163
 Wzajemne związki rodzinne, tworzenie i utrzymywanie 162
 Wzajemne związki seksualne, utrzymywanie 163
 Wzajemne związki uczuciowe, tworzenie i utrzymywanie 163
 Wzajemne związki, reagowanie na krytykę 159
 Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie 159-63
 Wzajemne kontakty międzyludzkie, złożone 160
 Wzajemne kontakty z rówieśnikami, nawiązywanie 162
 Wzajemne związki intymne, tworzenie 163
 Wzajemne związki uczuciowe, utrzymywanie 163
 Wzburzenie 54
 Wzdęcie z oddawaniem wiatrów 83-4
 Wzdęty, uczucie wzdęcia 84
 Wzmoczone napięcie, hipertonia 97
 Wzorce biegania 102
 Wzorzec (wzór) chodu 102
 Wzorzec zachowania (działania, funkcjonowania) 17
 Wzrok, ostrość 62
 Wzrokowe informacje rozpraszające 184
 Zabawa lub rozrywka (oderwanie od codziennych trosk), zaangażowanie w zabawie 168
 Zabawa, działalność związana z rekreacją i spędzaniem wolnego czasu, branie udziału w 168
 Zabawki edukacyjne 176
 Zabawy dziecięce 169
 Zaburzenia ruchu związane ze snem 101
 Zaburzenia rytmu, arytmie 74
 Zaburzenie 4, 8, 13, 212
 Zachowywanie diety i sprawności fizycznej 152
 Zadania i wymogi ogólne 129-132
 Zadania w gospodarstwie domowym 154-6
 Zadania związane z pracą, wykonywanie 165
 Zadania, podejmowanie się wielorakich zadań 130
 Zadania, podejmowanie się wielorakich zadań samodzielnie 130
 Zadania, podejmowanie się wielorakich zadań w grupie 130
 Zadania, realizowanie wielorakich zadań 130

- Zadania, wykonywanie wielorakich zadań 130
- Zadanie 7, 10-1, 14-5, 123, 216, 229, 239, 243
- Zadanie, podejmowanie się pojedynczego zadania samodzielnie 129
- Zadanie, podejmowanie się pojedynczego zadania w grupie 129
- Zadanie, podejmowanie się prostego zadania 129
- Zadanie, podejmowanie się złożonego zadania 129
- Zadawanie pytań 135
- Zagospodarowanie terenów wielkomijskich, produkty i technologie 180
- Zahamowanie, zahamowany 50
- Zajęcia, organizowanie 129
- Zakrzep z zatorami 75
- Zamglenie świadomości 48
- Zamiatanie 155
- Zanik (atrofia) mięśni 19
- Zapachy 56, 67
- Zapalenie mięśnia sercowego 74
- Zapalenie stawów, artretyzm 94
- Zaparcie 83
- Zarządzanie opieką zdrowotną 6
- Zarządzanie zasobami ludzkimi 205
- Zarzucanie wstecz (pokarmu), zwracanie 82
- Zasady taksonomiczne 211
- Zasady, zgodnie z zasadami 126
- Zasiłki dla bezrobotnych 201-3
- Zastawki serca, funkcje 74
- Zastępczy decydenci 187
- Zastosowania geriatryczne 220
- Zastosowanie kwestionariuszy w ICF 221
- Zastosowanie społeczne informacji z ICF 245
- Zastosowanie w różnych kulturach a ICIDH 248
- Zatrudnienie bez wynagrodzenia 166
- Zatrudnienie za wynagrodzeniem 165
- Zatrudnienie, czynienie postępów w pracy 165
- Zatrudnienie, nadzorowanie innych pracowników 165-6
- Zatrudnienie, odejście z pracy 165
- Zatrudnienie, otrzymanie awansu i innych możliwości rozwoju kariery 165
- Zatrudnienie, otrzymywanie propozycji pracy i akceptowanie zatrudnienia 165
- Zatrudnienie, podleganie nadzorowi 165-6
- Zatrudnienie, poszukiwanie 165
- Zatrudnienie, poszukiwanie zatrudnienia i otrzymywanie pracy 165-6
- Zatrudnienie, praca na umowę krótkoterminową 166
- Zatrudnienie, prezentowanie wymaganych do zatrudnienia umiejętności 165
- Zatrudnienie, produkty i technologie stosowane w pracy 176
- Zatrudnienie, przychodzenie do pracy punktualnie zgodnie z wymogami 165-6
- Zatrudnienie, uczestniczenie w programach przygotowania do zatrudnienia 165
- Zatrudnienie, utrzymywanie zatrudnienia 165
- Zatrudnienie, w częściowym wymiarze czasu 166
- Zatrudnienie, w pełnym wymiarze 16-6, 241
- Zatrudnienie, wypowiedzenie zatrudnienia 165
- Zatrudnienie, zdobywanie 165
- Zatrzymanie wydzielania lub wypływu mleka 92
- Zawroty głowy 66
- Zbieranie warzyw i owoców 154
- Zdalnie sterowane wejście i wyjście 174-6
- Zdolność do współpracy 50
- Zdolność jako kwalifikator 123, 226, 229, 231-2, 235, 237
- Zdolność jednostki, dostosowana do środowiska 214
- Zdolność, kwalifikator zdolności osoby nie korzystającej z pomocy innych 230
- Zdrętwienie, ścierpięcie 67-8
- Zdrowie i stany związane z 3, 5, 7-8, 10, 16, 22, 212
- Zdrowie populacji 4
- Zdrowie psychiczne 220, 247, 250
- Zdrowie psychiczne, zastosowania ICF 220
- Zdrowie, determinanty (czynniki determinujące) 4
- Zdrowie, składniki 4
- Zdrowie, unikanie zagrożeń 152

- Zdrowie, zajmowanie się swoim zdrowiem 152
- Zeskórnienie spojówek, kseroftalmia 64
- Zewnętrzne mięśnie oczne 109
- Zębodoły 114
- Zęby 111
- Zęby, dbanie o 149
- Zgaga 84
- Zgodnie z zasadami 126
- Ziewanie 79
- Zioła 173
- Zjawiska wywołane działaniem człowieka 184
- Złe wchłanianie pokarmu w żołądku 82
- Złożone transakcje finansowe 167
- Zmiana demograficzna 182
- Zmiana kierunku myślenia 58
- Zmiany społeczne 20
- Zmiany związane z czasem (zależne od czasu) 185
- Zmienianie i utrzymywanie (zachowywanie) pozycji ciała 138-41
- Zmienność sezonowa 184
- Zmywanie naczyń, garnków, dzbanków i sprzętu kuchennego 155
- Zmywanie podłóg 155
- Znajdowanie odpowiedzi na pytania lub sytuacje 127
- Znajomości 187
- Znajomości, tworzenie związków z 162
- Znaki i symbole, tworzenie wyrażanie (znaczenia) za pomocą znaków i symboli 134
- Znaki matematyczne, używanie 126
- Znamię, stygmat, piętno 16, 19, 239
- Znieczulenie 67
- Znieczulica bolesna 68
- Zniekształcenie obrazu 63
- Zorganizowana forma religii, branie udziału w 169
- Zrozpaczony 50
- Zrównoważone reakcje 100
- Zrównoważony 50
- Zwężenie tętnicze 75
- Zwężenie żylnie 75
- Związki zawodowe 205-6
- Zwichnięcie (przemieszczenie) stawu 94
- Zwichnięcie barku 94
- Zwiedzanie 168
- Zwieracz odbytu, niewydolność 83
- Zwierzęta 183
- Zwierzęta hodowlane 183
- Zwierzęta oswojone 188
- Zwierzęta wykorzystywane do indywidualnego poruszania się 188
- Zwierzęta, dbanie o 157
- Zwoje podstawy mózgu 107
- Żal, odczuwanie 55
- Żądza (gwałtowne pragnienie) 51
- Żołądek 115
- Żołądź prącia 117
- Żona, pozostawanie w związku jako 163
- Żółć, wytwarzanie 82
- Żucie 81
- Życie codzienne, produkty i technologia do użytku w życiu codziennym 174
- Życie domowe 153-8
- Życie duchowe, udział w 170
- Życie polityczne i role obywatelskie, branie udziału w 170
- Życie religijne i duchowe, udział 169
- Życie społeczności lokalnej, działalność społeczna i obywatelska 168-70
- Życie społeczności lokalnej, udział w 168
- Żylaki 75
- Żylny 75
- Żyły 113
- Żyły, funkcje 75
- Żywność, dokonywanie zakupów 154
- Żywność, pożywienie, pokarm 173
- Żywność, przechowywanie świeżej żywności 156
- Żywotność, siły żywotne, energia 51, 80